

CAPÍTOL I

*PANORAMA
ECONÒMIC I MEDIAMBIENTAL
DE LES ILLES BALEARS*

Subcapítol I.1. El panorama econòmic de les Illes Balears

1

L'ECONOMIA DE LES ILLES BALEARS

1.1.

INTRODUCCIÓ

Fa tot just dos anys, els estralls econòmics provocats pel confinament durant la pandèmia van generar un intens debat econòmic sobre la forma en què es desenvoluparia la sortida de la crisi causada, i si era possible refer-se de manera veloç d'un xoc extern d'aquesta naturalesa no intrínsecament econòmica. En aquells moments d'incertesa, les opinions estaven dividides entre els defensors d'una possible recuperació en forma de V, en què després d'una caiguda abrupta, l'economia es recupera molt ràpidament, i els que argumentaven que seria més lenta i amb formes més complexes, com la U —també la més habitual—, amb una recuperació gradual i sostinguda després d'una caiguda de l'activitat, o la L, quan parlem d'una greu crisi amb una recuperació molt lenta.

Seguint aquest esquema gràfic, les dades revelen de manera inequívoca que l'any 2022 les Illes Balears continuen el procés de recuperació encetat l'any anterior amb rebot poderós, tot descartant la temuda L i convertint la recuperació una de les més atípiques de la història recent, més semblant a la V, si més no en molts dels indicadors rellevants emprats per mesurar el dinamisme econòmic de les Illes. En termes generals, aquest com-

portament és similar a la resta de l'Estat i economies mundials, tot i que les Illes l'han viscut amb més intensitat per la baixa diversificació de l'economia i l'orientació dels serveis turístics, un dels més afectats en un context de restriccions de mobilitat.

A pesar que les diverses fonts dissenteixen envers si el 2022 ha estat l'any de la recuperació total o ens hi hem quedat a les portes, entenent com a recuperació l'assoliment dels nivells agregats de pre-pandèmia, totes coincideixen a confirmar l'acceleració de l'economia impulsada principalment pel sector turístic. I és que, més enllà de disquisicions sobre si hem superat el llindar de 2019, vist amb una certa perspectiva, podem parlar d'una recuperació fulgurant que, com la majoria de crisis, un cop superada en termes quantitatius, ofereix els resultats més interessants en termes qualitatius.

El renou generat per les taxes de creixement inusitades durant aquests dos darrers anys, que compensen l'aturada en sec que va patir l'economia durant el 2020, dificulta sobre manera l'anàlisi clàssica de l'evolució econòmica a través de la variació interanual. Per això en aquest capítol prenem una rellevància especial la comparativa de les darreres dades disponibles amb el 2019 a fi de mesurar amb perspectiva la posició relativa de les Balears en el nou equilibri.

A partir d'ara, un cop normalitzada l'activitat després de la pandèmia, les comparacions interanuals tornen a representar un bon termòmetre per avaluar de manera sintètica la marxa de cada una de les peces del tauler econòmic i, en definitiva, el camí cap a on transiten les Illes Balears.

Aquest apartat segueix els canvis metodològics indicats al mateix apartat de la memòria del CES de l'any passat, a partir del qual només es presenten les sèries per al nou marc Input-Output (MIO-base 2014), que abasten el període 2014-2022, mentre que per al període 2004-2018 es poden consultar les sèries històriques d'aquestes variables referides a l'anterior MIO-base 2004 a l'edició de la memòria del CES referida a l'any 2018¹.

Igualment a l'any passat, ha estat possible consultar les dades de Funcas amb relació a l'anàlisi de l'oferta productiva per comunitats autònomes, i en relació amb les dades de l'INE de la comptabilitat regional, que ara es publiquen a finals d'any. Aquestes dades es comenten amb el decalatge d'un any.

La resta d'apartats, referits a l'anàlisi econòmica regional de les Illes Balears, segueixen les mateixes pautes metodològiques de les memòries anteriors pel que fa a l'anàlisi de l'oferta productiva, l'anàlisi de la demanda regional, la inversió estrangera, els preus, l'evolució de la renda real *per capita* i, finalment, la distribució funcional de la renda.

1. Vegeu Navinés, F.; Bonnail, M. *L'economia de les Illes Balears, a Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2018*. Pàg. 24 i 25. Disponible a: ces.caib.es/www/cd_memoria2018/pdf/memoria-completa-2018.pdf.

1.2.

ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA DE LES ILLES BALEARS

En aquest apartat, primer s'analitza l'estructura productiva de l'oferta de les Balears per sectors econòmics i per illes a partir de les estimacions macroeconòmiques que ha fet la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació del Govern de les Illes Balears per al període 2014-2022 a partir del nou MIOIB (2014).

1.2.1. L'ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA DE LES ILLES BALEARS I PER ILLES

D'acord amb les dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació, les Illes Balears tanquen el 2022 amb un creixement en termes reals del 14,2 %, un repunt vigorós que accelera el de l'any anterior (10,9 %) i prossegueix la recuperació experimentada durant l'any anterior. Se superen així els nivells prepandèmics de 2019 i s'enceta un nou escenari en què s'esvaeix l'efecte base del daltabaix provocat la crisi de la covid.

Aquesta recuperació del VAB, que s'estima que arribà als 28.679,2 milions en termes reals², reproduïx un patró molt similar a l'any anterior en la seva desagregació sectorial, ja que el sector de serveis i el turisme en particular tornen a exercir de locomotora del creixement illenc i impulsen el creixement interanual a taxes mai vistes en la història recent (vegeu el [quadre I-1.1](#) i el [gràfic I-1.1](#)).

2. Base 2014.

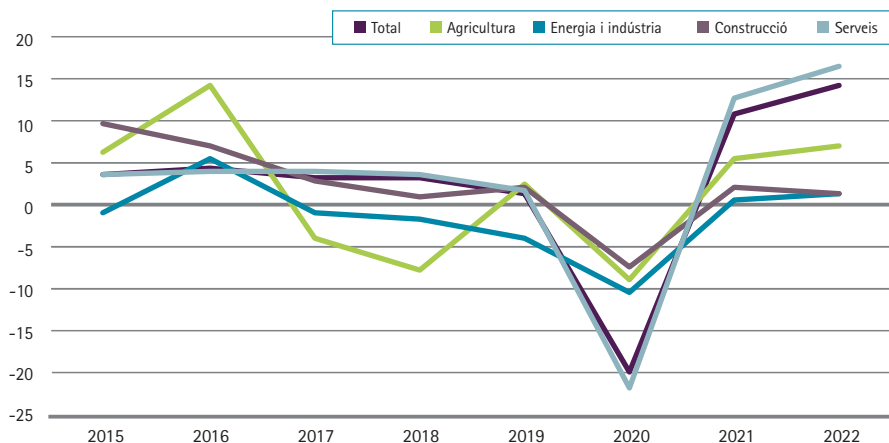
QUADRE I-1.1. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CONSTANTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS PER SECTORS ECONÒMICS (2014-2022) (BASE 2014)

	Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	115.562	0,5%	-	1.849.969	7,6%	-	1.695.646	7,0%		20.719.081	85,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	122.662	0,5%	6,1	1.830.404	7,2%	-1,1	1.859.364	7,4%	9,7	21.456.503	84,9%	3,6	25.268.933	100,0%	3,6
2016	139.892	0,5%	14,0	1.927.396	7,3%	5,3	1.989.156	7,6%	7,0	22.266.402	84,6%	3,8	26.322.846	100,0%	4,2
2017	133.946	0,5%	-4,3	1.909.902	7,0%	-0,9	2.040.319	7,5%	2,6	23.097.532	85,0%	3,7	27.181.699	100,0%	3,3
2018	123.340	0,4%	-7,9	1.878.305	6,7%	-1,7	2.056.692	7,3%	0,8	23.929.324	85,5%	3,6	27.987.660	100,0%	3,0
2019	126.361	0,4%	2,4	1.804.107	6,4%	-4,0	2.100.892	7,4%	2,1	24.336.751	85,8%	1,7	28.368.111	100,0%	1,4
2020	114.917	0,5%	-9,1	1.614.738	7,1%	-10,5	1.943.705	8,6%	-7,5	18.964.199	83,8%	-22,1	22.637.559	100,0%	-20,2
2021	121.056	0,5%	5,3	1.620.960	6,5%	0,4	1.984.132	7,9%	2,1	21.376.461	85,2%	12,7	25.102.609	100,0%	10,9
2022	129.514	0,5%	7,0	1.637.970	5,7%	1,0	2.008.871	7,0%	1,2	24.902.850	86,8%	16,5	28.679.205	100,0%	14,2
Taxes anual acumulativa (%)															
2014-2022			12,1			-11,5			18,5			20,2			17,6

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

Gràfic I-1.1.

Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2015-2022) (base 2014)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

Així, el sector de serveis el 2022 experimenta un creixement del 16,5 %, accelerant 3,8 punts percentuals (p. p.) respecte a l'any anterior, i se situa amb escreix per sobre dels altres sectors econòmics.

A menys de la meitat d'aquest ritme però també accelerant (1,7 p. p.), el sector agrari de les Illes Balears experimenta un creixement del 7 % respecte a l'any anterior. Això confirma el dinamisme en la recuperació econòmica i el situa, juntament amb el sector de serveis, com els dos únics que han superat nivells de 2019 (+2,5 % i +1,1 %, respectivament).

L'altra cara de l'asimetria en aquesta recuperació la mostren la indústria i la construcció, dos sectors que creixen però a un ritme molt lent, ja que no han experimentat el rebot de l'activitat després de 2020. Les estimacions xifren el creixement de la

indústria per al 2022 en un 1 %, que repeteix un any d'augment exigü després que l'any anterior en què tot just aconseguissin frenar la caiguda (0,4 %). De manera similar, la construcció torna a repetir un any molt discret en relació amb el creixement agregat, amb un increment d'un 1,2 % (per un 2,1 % el 2021). Tot plegat converteix la indústria i la construcció en els sectors econòmics que menys s'han vist beneficiats del reequilibri de l'activitat en el retorn a la *nova normalitat*, i presenten nivells inferiors a les xifres que mostraven el 2019 (-9,2 % i -4,4 %, respectivament).

El dinamisme del sector de serveis en els dos darrers anys ha aprofundit en la terciarització de l'economia de les Illes Balears. En el tancament del 2022, aquest sector representa el 86,8 % del VAB de les Illes, el pes més alt dels registres recents, seguit a molta distància de la construcció

(7 %) i l'energia i la indústria (5,7 %), que han retrocedit, i el sector primari (0,5 %), que durant els darrers anys manté la representativitat.

Un dels trets més característics que deixa el 2022 i que acompanya el reescalfament de l'activitat és el repunt de la inflació, un procés de causes multifactorials que ha fet més exuberants encara les xifres de creixement sense deflactar³. Així, el VAB de les Illes a preus corrents arriba fins als 33.753,1 milions d'euros el 2022, un 18,6 % més que l'any anterior. En la comparació amb el creixement real, sobta l'augment de l'energia i la indústria fins al 12,8 % —cal recordar que el creixement real és de l'1 %—, un fet que posa de manifest que el sector energètic és el que es veu més afectat per l'increment de les matèries primeres i el seu trasllat als preus. De fet, aquests entorns de gran volatilitat en els índexs dels preus posen de manifest la necessitat de mesurar el creixement en termes reals, ja que, en preus corrents, la indústria seria, amb diferència, el sector que més creix des de 2019. El creixement dels altres sectors en termes corrents de serveis (20,9 %), agricultura (9,7 %) i construcció (0,9 %), que presenta un deflactor implícit negatiu, està més alineat amb l'evolució real (vegeu el [quadre I-1.2](#)).

Fora de les Illes, els creixements han estat més moderats, un fet que guarda una relació estreta amb el menor retrocés de l'any 2020 i, per tant, la menor fluctuació de l'activitat per tornar a assolir nivells pre-pandèmics. Durant el 2022, Espanya repe-teix la taxa de creixement de l'any anterior,

un 5,5 %, i l'eurozona alenteix el dinamisme amb un increment del PIB estimat del 3,5 % (per un 5,3 % el 2021). Tot i que resulta complex comparar l'evolució amb els impactes erràtics produïts per la crisi de la covid-19, les xifres confirmen que el 2022 és l'any en què l'eurozona recupera els nivells previs i Espanya s'hi queda a les portes (vegeu el [quadre I-1.3](#)).

En la desagregació territorial per illes, Mallorca és la que més impulsa el creixement regional en termes reals, no només pel pes a l'agregat, sinó perquè, amb un total de 22.334,1 milions d'euros, creix un 15,6 % i és l'única que accelera el creixement de l'any anterior (10,9 %). Les Pitiüses (3.993,9 milions) i Menorca (2.351,3 milions) transiten cap a la normalitat a un ritme més lent que Mallorca, amb un 11,9 % i 6,7 % respectivament, i també lleugerament més lent del que ho feren l'any anterior (12,2 % i 8,4 %, respectivament). Tanmateix, aquesta evolució no fa més que repetir el patró que caracteritza les Balears en comparació amb els altres territoris: els majors repunts de l'activitat es corresponen amb daltabaixos més severos durant el 2020 (Mallorca, -21,9 %; Pitiüses, -16,1 %; Menorca, -10,4 %) (vegeu el [quadre I-1.4](#) i el [gràfic I-1.2](#)).

En termes corrents, el VAB generat a Mallorca arriba als 26.285,4 milions d'euros, amb un 20 % de creixement interanual, seguit dels 4.700,5 milions de les Pitiüses (13,9 %) i els 2.767,3 milions de Menorca (8,2 %). D'aquesta manera, es marquen nous màxims arreu de l'arxipèlag que incorporen dins el gruix de les xifres l'efecte de preus comentat anteriorment (vegeu el [quadre I-1.5](#)).

3. Els càlculs empen el deflactor d'Espanya.

Quadre I-1.2. Evolució del VAB a Preus Corrents en Milers d'Euros a les Illes Balears per Sectors Econòmics (2014-2022) (base 2014)															
Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total			
Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	
2014	115.562	0,5%	-	1.849.969	7,6%	-	1.695.646	7,0%	-	20.719.081	85,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	137.598	0,5%	19,1	1.942.298	7,6%	5,0	1.865.273	7,3%	10,0	21.750.053	84,6%	5,0	25.695.222	100,0%	5,4
2016	204.706	0,8%	48,8	1.925.645	7,1%	-0,9	2.021.643	7,5%	8,4	22.940.084	84,7%	5,5	27.092.076	100,0%	5,4
2017	196.893	0,7%	-3,8	1.973.152	6,9%	2,5	2.149.185	7,5%	6,3	24.159.625	84,8%	5,3	28.478.856	100,0%	5,1
2018	167.087	0,6%	-15,1	1.997.286	6,7%	1,2	2.217.786	7,5%	3,2	25.333.429	85,3%	4,9	29.715.588	100,0%	4,3
2019	182.164	0,6%	9,0	1.889.348	6,2%	-5,4	2.405.571	7,9%	8,5	26.156.314	85,4%	3,2	30.633.398	100,0%	3,1
2020	147.155	0,6%	-19,2	1.725.073	7,0%	-8,7	2.232.520	9,0%	-7,2	20.635.964	83,4%	-21,1	24.740.712	100,0%	-19,2
2021	149.638	0,5%	1,7	2.015.101	7,1%	16,8	2.302.830	8,1%	3,1	23.985.843	84,3%	16,2	28.453.412	100,0%	15,0
2022	164.095	0,5%	9,7	2.272.403	6,7%	12,8	2.323.661	6,9%	0,9	28.992.968	85,9%	20,9	33.753.128	100,0%	18,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació
Valors del 2022 calculats emprant el deflactor d'Espanya.

Quadre I-1.3. Evolució de les Taxes de Variació del PIB. Volum Encadenat (2014-2022) (Base 2010, en %)										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (p)	
Zona euro	1,4	2,0	1,9	2,6	1,8	1,6	-6,1	5,3	3,5	
Espanya	1,4	3,8	3,0	3,0	2,3	2,0	-11,3	5,5	5,5	
Illes Balears	1,0	3,6	4,2	3,3	3,0	1,4	-20,2	10,9	14,2	
Mallorca	0,7	3,7	4,2	3,2	2,9	1,1	-21,9	10,9	15,6	
Menorca	0,8	3,3	3,5	3,1	2,0	1,8	-10,4	8,4	6,7	
Pitiüses	2,4	3,8	4,4	3,7	3,6	2,5	-16,1	12,2	11,9	

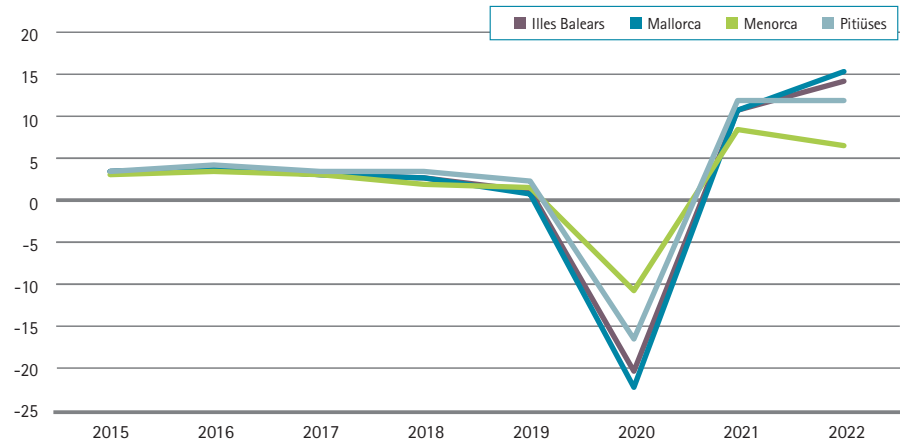
Font: Direcció General de Model Econòmic i Ocupació
Nota: (p) provisional.

Quadre I - 1.4. Evolució del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2022) (base 2014)												
	Mallorca			Menorca			Pitiüses			Illes Balears		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	19.220.461	78,8%	-	1.983.743	8,1%	-	3.176.055	13,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	19.924.070	78,8%	3,7	2.048.515	8,1%	3,3	3.296.348	13,0%	3,8	25.268.933	100,0%	3,6
2016	20.760.284	78,9%	4,2	2.120.706	8,1%	3,5	3.441.856	13,1%	4,4	26.322.846	100,0%	4,2
2017	21.426.921	78,8%	3,2	2.185.632	8,0%	3,1	3.569.146	13,1%	3,7	27.181.699	100,0%	3,3
2018	22.058.158	78,8%	2,9	2.230.367	8,0%	2,0	3.699.135	13,2%	3,6	27.987.660	100,0%	3,0
2019	22.305.133	78,6%	1,1	2.270.159	8,0%	1,8	3.792.820	13,4%	2,5	28.368.111	100,0%	1,4
2020	17.422.498	77,0%	-21,9	2.032.933	9,0%	-10,4	3.182.129	14,1%	-16,1	22.637.559	100,0%	-20,2
2021	19.327.515	77,0%	10,9	2.204.654	8,8%	8,4	3.570.440	14,2%	12,2	25.102.609	100,0%	10,9
2022	22.334.059	77,9%	15,6	2.351.285	8,2%	6,7	3.993.861	13,9%	11,9	28.679.205	100,0%	14,2
Taxes anual acumulativa (%)												
2014-2019			16,2			18,5			25,7			17,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

Gràfic I-1.2.

Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2022) (base 2014)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

QUADRE I-1.5. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CORRENTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS PER ILLA. ANYS 2014-2022 (BASE 2014)

	Mallorca			Menorca		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	19.220.461	78,8%	-	1.983.743	8,1%	-
2015	20.260.190	78,8%	5,4	2.083.073	8,1%	5,0
2016	21.366.960	78,9%	5,5	2.182.679	8,1%	4,8
2017	22.449.450	78,8%	5,1	2.289.934	8,0%	4,9
2018	23.420.005	78,8%	4,3	2.368.067	8,0%	3,4
2019	24.086.271	78,6%	2,8	2.451.438	8,0%	3,5
2020	19.041.143	77,0%	-20,9	2.221.803	9,0%	-9,4
2021	21.907.434	77,0%	15,1	2.498.940	8,8%	12,5
2022	26.285.399	77,9%	20,0	2.767.274	8,2%	10,7

	Pitiüses			Illes Balears		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	3.176.055	13,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	3.351.958	13,0%	5,5	25.695.222	100,0%	5,4
2016	3.542.437	13,1%	5,7	27.092.076	100,0%	5,4
2017	3.739.472	13,1%	5,6	28.478.856	100,0%	5,1

continua

	Pitiüses			Illes Balears		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2018	3.927.516	13,2%	5,0	29.715.588	100,0%	4,3
2019	4.095.689	13,4%	4,3	30.633.398	100,0%	3,1
2020	3.477.766	14,1%	-15,1	24.740.712	100,0%	-19,2
2021	4.047.038	14,2%	16,4	28.453.412	100,0%	15,0
2022	4.700.455	13,9%	16,1	33.753.128	100,0%	18,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General de Model Econòmic i Ocupació
Valors del 2022 calculats emprant el deflactor d'Espanya.

En el nou equilibri, tot indica que la totalitat de les Illes ja han recuperat els nivells de tancament de 2019, però amb algunes diferències. Així, mentre el balanç del trienni 2020-2022 a les Pitiüses se salda amb un increment del 5,3 % i a Menorca del 3,6 %, Mallorca tot just iguala el marcadore (0,1 %). Aquestes diferències fan que l'illa de Mallorca representi un pes econòmic de 0,7 punts percentuals menys, fins al 77,9 % en favor de les Pitiüses i Menorca, que, amb un pes del 13,9 % i 8,2 %, han rapinyat marge respecte de l'illa major en el conjunt de l'economia regional (+0,5 p. p. i +0,2 p. p.).

1.2.2. L'ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA PER COMUNITAT AUTÒNOMA

Les dades de Funcas⁴ estimen un creixement per a les Illes Balears el 2022 del 12 %, un creixement que les consolida en la primera posició del rànquing autonòmic, per davant de les Canàries (10 %) i, ja a una distància considerable, Madrid, el País Basc i Navarra (5,7 %).

No obstant això, a diferència del model de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació, Funcas calcula que les Balears encara no han assolit els nivells d'activitat de 2019 i, de fet, és la comunitat que més lluny es troba d'aquests nivells (-4,8 %). Segons aquest model, només cinc comunitats autònomes restableixen els nivells anteriors a la crisi de la covid-19: Castella-la Manxa, Navarra, la Regió de Múrcia, Aragó i Galícia. A més, situen més lluny d'aquesta fita —a més de les Balears— les Canàries (-4,7 %). El cert és que els patrons de les economies illenques de les Canàries i les Balears dibuixen una senda de recuperació força semblant pels trets similars de les economies, tot i valorar el punt exacte de la recuperació dels darrers tres anys és més complicat que mai a causa de la fluctuació erràtica dels indicadors que serveixen per aproximar el rumb de l'economia (vegeu el quadre I-1.6 i el gràfic I-1.3).

Les perspectives per al 2023 apunten a un altre any de lideratge de l'economia balear en el conjunt de l'Estat, empena pel vigor dels fluxos turístics, amb un creixement estimat del 3,3 %, per davant de les Illes Canàries (2,2 %) i duplicant amb escreix la mitjana nacional (1,3 %)

4. Vegeu: Funcas (març de 2023). Previsiones econòmiques para las comunidades autónomas 2023.

QUADRE I-1.6. PIB A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% DE VARIACIÓ ANUAL) (2001-2023)

	Mitjanes anuals			2020	2021	Previsions	
	2001-2007	2008-2013	2014-2019			2022	2023
Andalusia	3,6	-1,8	2,4	-10,8	5,5	5,4	1,3
Aragó	3,4	-1,4	1,9	-8,7	4,4	5,5	0,9
Astúries	3,0	-1,9	1,5	-11,0	5,5	4,2	0,9
Illes Balears	2,4	-0,9	3,2	-23,2	10,7	12,0	3,3
Canàries	2,8	-1,5	2,3	-19,1	7,0	10,0	2,2
Cantàbria	2,9	-1,8	2,1	-10,5	5,6	3,9	0,8
Castella i Lleó	2,6	-1,5	1,7	-8,8	4,3	3,1	1,0
Castella-la Manxa	4,6	-1,2	1,9	-7,7	4,8	4,3	1,0
Catalunya	3,5	-1,4	2,8	-12,3	5,8	5,4	1,4
Com. Valenciana	3,5	-2,1	2,6	-10,9	5,6	5,5	1,0
Extremadura	3,3	-0,8	2,0	-9,3	4,6	4,0	1,0
Galícia	3,5	-1,2	2,3	-9,1	5,1	4,6	1,2
Madrid	3,8	-0,6	3,3	-11,0	5,4	5,7	1,4
Múrcia	3,9	-1,4	3,0	-9,1	5,0	5,0	0,9
Navarra	3,3	-0,9	2,6	-10,3	5,9	5,7	1,4
País Basc	2,9	-1,1	2,3	-10,7	5,5	5,7	1,4
La Rioja	3,5	-1,6	1,7	-8,9	4,5	5,6	0,8
Espanya	3,4	-1,3	2,6	-11,3	5,5	5,5	1,3

Font: Funcas

A partir d'aquesta base de dades de Funcas, a continuació s'analitza l'evolució comparativa regional per sectors productius de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes⁵ (vegeu el quadre I-1.7).

5. Les dades arrossegueu retard d'un any, atès que les dades per a l'any 2021, l'INE les publicarà a finals d'enguany.

1.2.2.1. El sector agrari

Les estimacions de Funcas revelen que el pes del sector agrari a finals de 2021 representava el 0,5 %, lleugerament per sota de l'any anterior, més propiciat pel protagonisme del sector de serveis en la recuperació que per un retrocés del sector, que creix un 1,4 %. Aquest creixement se situa lleugerament per sota de la

mitjana estatal (2,1 %), allunyat d'altres comunitats com Extremadura (9,1 %), Aragó (4,5 %), la Rioja (4,5 %) o la Regió de Múrcia (3,5 %), comunitats en què històricament el VAB agrari té pesos més importants. Aquest creixement sembla revertir la contracció experimentada durant el 2020 (-6,2 %), i retornar així a la senda de creixement anual positiu registrat en el quinquenni anterior 2014-2019 (3,1 %) després de dècades en retrocés.

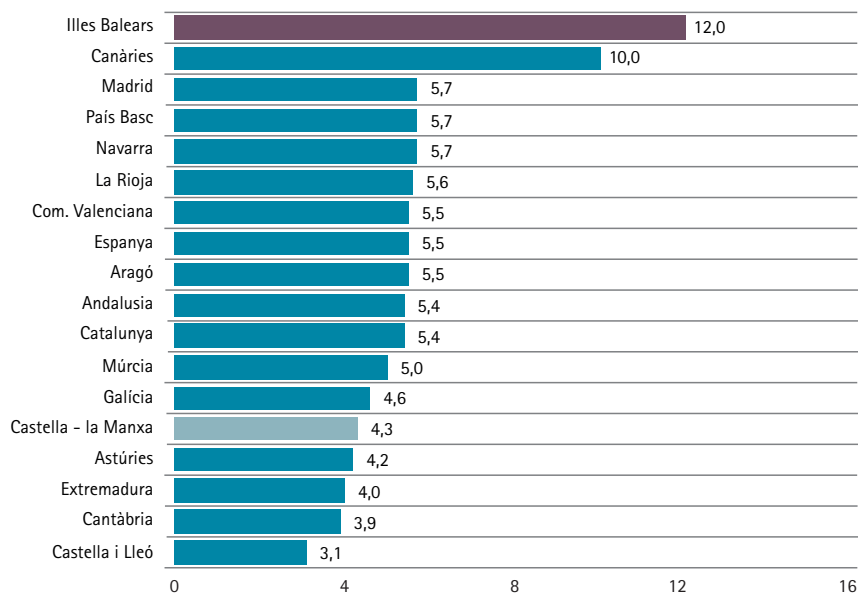
1.2.2.2. La indústria

La indústria l'any 2021 va representar un pes estructural en l'economia regional del 7,3 %, un fet que converteix les Illes Balears

en la comunitat amb el pes industrial més baix de totes comunitats autònomes arreu de l'Estat espanyol, seguit de les Canàries (7,8 %), i la situa per sota de la meitat del pes mitjà de les autonomies (16,9 %). I és que el procés progressiu de desindustrialització que pateixen les Illes Balears es veu intensificat amb l'atonía del creixement durant el 2021, un 3,5 %, que es troba molt per sota de l'experimentat per la indústria al conjunt de l'Estat (6,6 %). Les Balears són la tercera comunitat amb un creixement més baix, només per davant de les Canàries (3,4 %) i la Comunitat de Madrid (2,2 %) i perllonguen una senda de creixement més dèbil que a la resta de l'estat des de l'inici de la crisi de 2008.

Gràfic I-1.3.

% de variació anual 2022 del PIB a preus constants per comunitats autònomes

Font: Funcas

Quadre I-1.7. VAB per sector productiu a preus constants per comunitat autònoma (% de variació anual) (2021)								
	Total		Sector agrari		Indústria		Construcció	
	Var. interanual		Var. interanual	% sobre VAB total regional	Var. interanual	% sobre VAB total regional	Var. interanual	% sobre VAB total regional
Andalusia	5,5		2,8	6,7	5,3	12,1	-3,5	6,2
Aragó	4,4		4,5	7,0	4,3	22,5	-2,6	5,5
Astúries	5,5		0,7	1,3	11,1	23,4	-3,0	6,2
Illes Balears	10,7		1,4	0,5	3,5	7,3	-2,9	7,7
Canàries	7,0		2,2	1,8	3,4	7,8	-3,1	5,8
Cantàbria	5,6		-0,9	1,2	11,2	23,0	-3,0	6,3
Castella i Lleó	4,3		-3,4	5,5	6,4	21,3	-4,2	5,9
Castella-la Manxa	4,8		2,3	9,4	6,0	19,9	0,9	6,3
Catalunya	5,8		1,1	1,2	7,6	20,0	-3,0	4,9
Com. Valenciana	5,6		2,4	2,2	6,6	19,3	-3,4	6,1
Extremadura	4,6		9,1	7,1	4,6	14,2	-0,5	6,9
Galícia	5,1		-0,1	4,3	7,4	19,5	-3,4	6,4
Madrid	5,4		-1,6	0,1	2,2	10,9	-1,8	4,5
Múrcia	5,0		3,5	5,3	5,6	19,0	-3,6	5,5
Navarra	5,9		2,3	3,8	9,7	31,5	0,0	5,4
País Basc	5,5		-1,0	0,5	11,3	25,3	-5,9	6,1
La Rioja	4,5		4,5	6,1	5,3	26,1	-1,5	5,5
Espanya	5,5		2,1	2,9	6,6	16,9	-3,0	5,6

continua

	Total		Serveis - total			Serveis predominantment de mercat			Serveis predominantment de no mercat		
	Var. interanual		Var. interanual	% sobre VAB total regional		Var. interanual	% sobre VAB total regional		Var. interanual	% sobre VAB total regional	
Andalusia	5,5		6,4	75,0		7,5	51,4		4,1	23,6	
Aragó	4,4		4,9	65,0		6,5	45,5		1,3	19,4	
Astúries	5,5		4,8	69,1		6,4	49,6		1,0	19,5	
Illes Balears	10,7		12,6	84,5		15,5	67,1		3,5	17,5	
Canàries	7,0		8,1	84,6		9,8	60,4		4,0	24,2	
Cantàbria	5,6		4,8	69,5		6,9	49,5		-0,1	20,0	
Castella i Lleó	4,3		5,0	67,3		6,8	45,6		1,5	21,7	
Castella-la Manxa	4,8		5,0	64,5		6,6	42,4		2,2	22,1	
Catalunya	5,8		5,9	73,9		7,9	57,3		-0,6	16,7	
Com. Valenciana	5,6		6,1	72,3		7,6	54,0		1,9	18,3	
Extremadura	4,6		4,5	71,8		5,8	43,1		2,6	28,7	
Galícia	5,1		5,5	69,8		7,8	50,2		0,3	19,6	
Madrid	5,4		6,0	84,5		7,8	68,4		-1,0	16,1	
Múrcia	5,0		5,5	70,3		6,7	49,7		2,7	20,5	
Navarra	5,9		4,6	59,4		7,1	43,2		-1,0	16,2	
País Basc	5,5		4,6	68,0		6,9	50,3		-1,5	17,7	
La Rioja	4,5		4,5	62,2		6,3	43,0		0,8	19,2	
Espanya	5,5		6,0	74,6		7,5	55,4		1,1	19,2	

Font: Funcas

1.2.2.3. La construcció

La construcció balear va tenir un pes del 7,7 % a l'economia balear durant l'any 2021, i, de forma antagònica a la indústria, assolix el major pes d'aquest sector a l'economia regional de totes les comunitats autònomes, amb un diferencial important amb les següents en el rànquing autonòmic, que són Extremadura (6,9 %) i Galícia (6,4 %), i molt per sobre del pes de la mitjana nacional (5,6 %). Aquesta major representativitat no està condicionada per l'evolució del sector els dos darrers anys, ja que, segons les estimacions de Funcas, retrocedeix un 2,9 % el 2021 després de la forta caiguda l'any de l'esclat de la pandèmia (-12,7 %), dos retrocessos que es troben molt en línia amb el que succeí a escala agregada a l'Estat (-3 % i -13,2 %, respectivament). La raó que encara conservi un pes elevat rau en la major empena mostrada tant en els períodes expansius de 2001-2007 (3,3 % per un 3,1 % d'Espanya) i 2014-2019 (4,1 % per un 2,8 % d'Espanya) com en la contracció de la crisi derivada de la bombolla immobiliària i crisi del deute entre el 2008 i el 2013 (-7,8 % per un -9,8 % d'Espanya), un fet que consolida, més enllà de l'evolució més recent, el sector de la construcció a les Illes Balears com un dels més importants dins el panorama autonòmic.

1.2.2.4. Els serveis

El sector terciari balear protagonitza l'any 2021 el major augment del VAB de serveis a les comunitats autònomes, amb un creixement del 12,6 %, més del doble del total nacional (6 %) i superant amb escreix la segona del rànquing, les Canàries (8,1 %). El cert és que, en bona part, l'increment

radica en un efecte base derivat del dràstic descens amb el tancament dels fluxos turístics de 2020, quan l'economia va decreixer un 25,3 % —més del doble que a Espanya—. Això explica que la proporció el sector terciari en el total de l'economia se situï en el 84,5 % i doni continuïtat a la senda de més dinamisme experimentada en el període 2014-2019, amb un creixement anual del (3 % per un 2,5 % d'Espanya). El pes d'aquest sector és el segon a escala autonòmica, gairebé igualant les Canàries (84,6 %)

Fonamentalment, els models indiquen que les fluctuacions referides tenen la causa en els serveis de mercat, atès que els serveis predominantment de no mercat (que inclouen administració pública i defensa, seguretat social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials) esmoreixen la caiguda i permeten que els serveis bàsics no es paralitzin en un context de col·lapse de l'activitat.

Així, el VAB dels serveis predominantment de mercat repunta a les Illes Balears el 2021 un 15,5 %, després d'haver-se ensorrat un 30,6 % l'any anterior, mentre que el creixement dels serveis de no mercat avança un 3,5 %, una evolució molt més discreta que troba l'excepcionalitat l'any anterior, en què les Balears van ser una de les cinc úniques comunitats autònomes que es mantingueren en positiu (0,1 % per un -1,4 % d'Espanya).

La distinció entre serveis de mercat i no mercat també ofereix una radiografia clara de l'orientació del sector serveis de la comunitat i la importància del sector turístic. Segons les estimacions de Funcas, el

VAB del sector de serveis a les Illes Balears ocupava a 2021 més de dues terceres parts (67,1 %), una dada que encara està afectada pel retrocés de la pandèmia, que incidí principalment en aquest sector i que se situa en la segona posició del rànking autonòmic després de la Comunitat de Madrid (68,4 %). En el costat oposat, els serveis de no mercat tenen una representativitat del 17,5 %, 1,7 punts percentuals per sota de la mitjana espanyola i només per davant de la mateixa Comunitat de Madrid (16,1 %) i de Navarra (16,2 %).

1.2.3. EL TEIXIT EMPRESARIAL BALEAR

Una de les conseqüències directes de la reactivació amb força de l'activitat és la recuperació del dinamisme empresarial mesurat a través de la creació d'empreses. Així, les dades del Directori Central d'Empreses (DIRCE) a 1 de gener de 2022 assenyalen que el nombre d'empreses actives a les Illes Balears era de 101.236, una dada que representa un 3,2 % d'increment interanual i suposa un nou màxim de la sèrie històrica. Aquest increment del teixit empresarial refà la destrucció a les dades publicades l'any anterior, en què el retrocés de 1.902 empreses (-1,9 %) havia situat el comptador total per sota de les 100.000 (98.120). Cal tenir compte que aquesta dada fa referència a principi d'any i, per tant, no veu reflectida la millora de l'economia en el transcurs de l'exercici, per la qual cosa és previsible que aquesta quantitat s'hagi incrementat en la pròxima edició d'aquesta memòria.

Per branques, les activitats del sector terciari són les que experimenten un repunt més alt, d'acord amb el major creixement eco-

nòmic. Així, destaquen per sobre de la mitjana l'increment d'empreses a les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (7,26 %), l'educació (6,3 %), les activitats d'informació i comunicacions (5,54 %) i les immobiliàries (5,44 %). Altres activitats del sector de serveis amb una forta presència com l'hostaleria i el comerç també creixen (3,6 % i 0,9 %, respectivament), la qual cosa suggereix que el creixement es fonamenta en la recuperació de l'activitat perduda. A l'altre costat, la indústria es manté gairebé amb el mateix nombre d'empreses (0,5 %) i la construcció n'incorpora de noves, però a un ritme lleugerament per sota de la mitjana balear (2,9 %) (vegeu el quadre I-1.8 i el gràfic I-1.4).

Segons el nombre de persones assalariades, el creixement del teixit empresarial s'explica principalment per la petita empresa, atès que les empreses sense assalariats, que conformen el 56,8 % del total, repunten un 6,44 % (per un -3,83 % el 2021). La resta d'empreses de fins a vint treballadors, que representen l'altre gruix del total amb un 41,5 %, també incrementen a menor ritme la seva presència, amb un creixement que fluctua entre l'1 % i el 3 % en tots els trams, excepte en el d'empreses que tenen entre una i dues persones assalariades (-1,87 %), si bé és cert que aquest també és l'únic grup que augmenta en el cens empresarial l'any anterior (4,34 %). Finalment, les empreses més grans, de vint o més assalariats, continuen minvant a les Illes i disminueixen un 6,14 %, fins a les 1.651, un descens que ja venia precedit per una forta davallada l'any anterior (-11,1 %) i redueix encara més la representativitat de la gran empresa dins del marc empresarial insular (1,6 %) (vegeu el gràfic I-1.5).

QUADRE 1-1.8. NOMBRE D'EMPRESSES A LES ILLES BALEARS PER SECTORS, GRUPS I ACTIVITAT PRINCIPAL (CNAE09) (2008-2022)

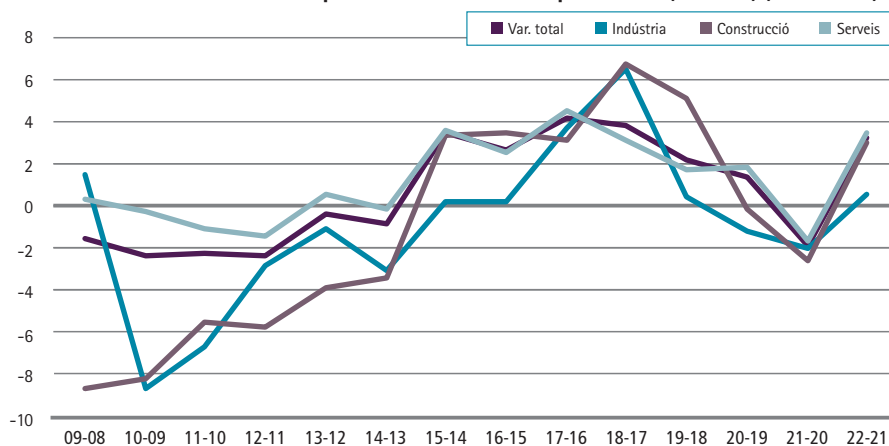
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Total	93.335	91.826	89.562	87.461	85.372	85.044	84.270	87.111	89.341
Indústria	5.488	5.564	5.080	4.739	4.604	4.551	4.408	4.413	4.420
Indústries extractives	70	68	64	57	57	56	51	53	50
Indústria manufacturera	4.999	4.911	4.557	4.244	4.119	4.044	3.913	3.920	3.938
Electricitat, gas, aigua i reciclatge	419	585	459	438	428	451	444	440	432
Construcció	20.359	18.575	17.029	16.071	15.126	14.526	14.020	14.485	14.989
Construcció d'edificis	13.542	12.278	11.067	10.413	9.691	9.256	8.850	9.085	9.350
Enginyeria civil	436	461	433	410	378	298	270	271	259
Activitats de construcció especialitzada	6.381	5.836	5.529	5.248	5.057	4.972	4.900	5.129	5.380
Serveis	67.488	67.687	67.453	66.651	65.642	65.967	65.842	68.213	69.932
Comerç i reparacions	19.338	18.958	18.345	17.626	17.338	17.075	16.632	16.672	16.527
Transport i emmagatzematge	4.830	4.759	4.616	4.469	4.383	4.251	4.139	4.132	4.170
Hoteleria	10.371	10.394	10.072	9.962	9.912	9.903	9.796	9.840	9.910
Informació i comunicacions	1.143	1.178	1.229	1.223	1.255	1.244	1.283	1.403	1.423
Activitats financeres i assegurances	1.720	1.737	1.760	1.702	1.695	1.707	1.602	1.627	1.723
Activitats immobiliàries	3.775	3.986	4.003	4.134	4.297	4.373	4.695	5.209	5.715
Activitats professionals, científiques i tècniques	10.311	10.203	10.239	9.713	9.256	9.498	9.211	9.602	9.894
Activitats administratives i serveis auxiliars	5.075	5.101	5.741	6.118	5.919	6.133	6.529	6.842	7.153
Educació	1.486	1.556	1.574	1.589	1.623	1.665	1.787	2.020	2.114
Activitats sanitàries i serveis socials	3.201	3.356	3.465	3.804	3.717	3.781	3.635	3.836	3.914
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.231	2.296	2.229	2.190	2.224	2.312	2.353	2.570	2.731
Altres serveis	4.007	4.163	4.180	4.121	4.023	4.025	4.180	4.460	4.658

continua

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	% var. 22/21	% var. 22/08
Total	93.067	96.638	98.712	100.022	98.120	101.236	3,2	8,5
Indústria	4.580	4.877	4.893	4.834	4.735	4.759	0,5	-13,3
Indústries extractives	57	61	55	52	51	48	-5,9	-31,4
Indústria manufacturera	4.067	4.381	4.515	4.451	4.356	4.373	0,4	-12,5
Electricitat, gas, aigua i reciclatge	456	435	323	331	328	338	3,0	-19,3
Construcció	15.459	16.502	17.331	17.291	16.837	17.326	2,9	-14,9
Construcció d'edificis	9.515	10.082	10.818	10.717	10.421	10.709	2,8	-20,9
Enginyeria civil	263	287	248	231	220	217	-1,4	-50,2
Activitats de construcció especialitzada	5.681	6.133	6.265	6.343	6.196	6.400	3,3	0,3
Serveis	73.028	75.259	76.488	77.897	76.548	79.151	3,4	17,3
Comerç i reparacions	16.565	16.442	16.386	15.884	15.474	15.610	0,9	-19,3
Transport i emmagatzematge	4.294	4.435	4.356	4.609	4.713	4.891	3,8	1,3
Hoteleria	10.393	10.771	10.637	10.679	10.403	10.776	3,6	3,9
Informació i comunicacions	1.466	1.549	1.542	1.515	1.535	1.620	5,5	41,7
Activitats financeres i assegurances	1.762	1.778	1.737	1.765	1.803	1.891	4,9	9,9
Activitats immobiliàries	6.362	6.872	7.105	7.335	7.333	7.732	5,4	104,8
Activitats professionals, científiques i tècniques	10.355	10.823	11.280	11.510	11.244	11.541	2,6	11,9
Activitats administratives i serveis auxiliars	7.634	7.968	8.228	8.574	8.427	8.821	4,7	73,8
Educació	2.267	2.301	2.324	2.462	2.371	2.520	6,3	69,6
Activitats sanitàries i serveis socials	4.104	4.270	4.350	4.576	4.433	4.584	3,4	43,2
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.879	2.932	3.272	3.465	3.306	3.546	7,3	58,9
Altres serveis	4.947	5.118	5.271	5.523	5.506	5.619	2,1	40,2

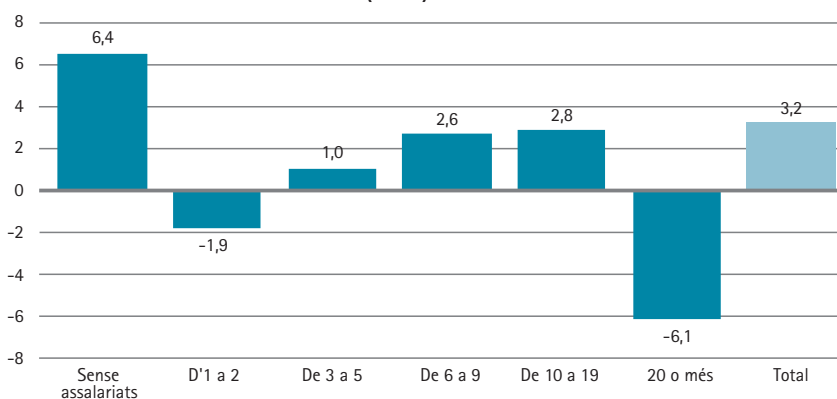
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Directori Central d'Empreses (DIRCE)

Gràfic I-1.4.

Variació, en %, del nombre d'empreses a les Illes Balears per sectors (CNAE09) (2008-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Directori Central d'Empreses (DIRCE)

Gràfic I-1.5.

Variació interanual del nombre d'empreses segons el nombre de persones assalariades (2022)

Font: INE (2023), Explotació estadística del Directori Central d'Empreses (DIRCE)

1.3.

L'ANÀLISI DE LA DEMANDA DE LES ILLES BALEARS

El darrer informe de Funcas, *El balance económico regional (autonomías y provincias, años 2000 a 2010)*, de Pablo Alcaide Guindo, va ser publicat el maig de 2012. Aquest era l'únic informe de referència a Espanya que permetia fer una anàlisi comparativa dels diferents components de la demanda final per comunitats autònomes i treure els comptes regionalitzats de les capacitats o les necessitats de finançament de les economies regionals. La col·lecció completa de les memòries del CES de les Illes Balears permet fer un seguiment acurat d'aquestes macromagnituds de les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats autònomes en el període 2000-2011⁶.

Malauradament, aquesta anàlisi ja no es pot desenvolupar en el cas de les Illes Balears, en espera que l'Ibstat repregui les dades de la comptabilitat regional emmarcades dins del nou MIO-2014, i es pugui reprendre una anàlisi completa dels diferents components de la demanda final⁷.

L'únic component de la demanda final que sí que es pot continuar analitzant és el que fa referència a l'anàlisi sobre el saldo net

exterior comercial a partir de les dades de duanes, que donen informació desglossada per a productes de les exportacions i de les importacions. Aquesta anàlisi es pot consultar a totes les memòries del CES des de l'any 2001.

1.3.1. SALDO EXTERIOR⁸

El dinamisme de la demanda, tant interna (mesurada a través de les importacions) com externa (de les exportacions), es reflecteix en les bones xifres del comerç exterior. Aquest dinamisme està afectat per l'encariment general de preus tant a escala nacional com internacional i intensifica els percentatges de creixement respecte al 2021, tant de les importacions com de les exportacions.

En aquest sentit, les exportacions creixen un 42 %, fins a registrar els 2.604,5 milions d'euros, una de les xifres més elevades de la sèrie. D'altra banda, les importacions augmenten un 61 % fins als 2.256,5 milions d'euros, una altra xifra rècord. A més, si les xifres es corregeixen de calendari i estacionalitat, els valors de tendència anual de les exportacions i de les importacions són els més alts de la sèrie, només comparables amb els de 2007-2008.

En conseqüència, el saldo comercial és positiu (347,9 milions d'euros). El valor de les exportacions torna a ser superior al de les importacions el 2022. Aquest fet, que és inusual en una economia insular tan dependent de l'exterior, s'ha repetit de forma consecutiva en els darrers tres

6. Les memòries del CES es poden consultar a: www.caib.es/sites/ces/es/llmemoria_socioeconomica_laboral.

7. Cal recordar que Miquel Alenyà, com a director de l'*Evolució econòmica de les Illes Balears* (sèrie completa que abasta des de l'any 1973 fins al 2000), ja elaborava una anàlisi dels diferents components de la demanda final d'acord amb la metodologia de la comptabilitat regional.

8. L'autora dels apartats de l'1.3.1 a 1.3.4 «El saldo net exterior» és Catalina Barceló Horrach.

anys. Només s'han trobat xifres similars el 2009. No obstant això, sembla que l'excés d'exportacions del 2022 s'està reduint respecte als dos anys anteriors.

Tanmateix, per comprendre millor el resultat, és important analitzar quines partides componen el saldo comercial i com s'han comportat el 2022 (vegeu el [quadre I-1.9](#)). S'observa que tres quartes parts corresponen a combustibles, plàstics o reparacions d'embarcacions o avions, la qual cosa distorsiona la producció del sector industrial balear. A més, en aquest cas, l'any està marcat per un fort impacte inflacionista que afecta el valor de les exportacions.

1.3.2. EXPORTACIONS⁹

L'any comença amb força i les exportacions continuen recuperant-se. Les vendes a l'exterior des de les Illes Balears van arribar als 2.604,5 milions d'euros, tot augmentant un 42 % respecte a l'any anterior (que ja s'havia incrementat un 13 %). S'arriba a una de les xifres més altes de la sèrie.

Si fem una anàlisi retrospectiva, observam que durant èpoques d'expansió, les exportacions se situaven al voltant dels 1.500

milions d'euros, mentre que en períodes de crisi es reduïen a 800-900 milions d'euros. No obstant això, en l'última dècada, l'existència de les *partides distorsionants* ha guanyat tant protagonisme que ha arribat a modificar la xifra orientativa. Els plàstics, els combustibles i les peces de vaixells o aeronaus, més relacionats amb el sector dels serveis i el turisme que amb la producció industrial, han arribat a representar dos terços del total. A més, el 2022 aquest percentatge ha arribat a un 73 %, el més alt de la sèrie. En altres paraules, tres de cada quatre partides exportades corresponien a productes no produïts a les Illes que prèviament van ser importats en gran part. Aquestes partides distorsionants s'analitzen de forma separada.

Concretament, les vendes més importants continuen sent els plàstics (botelles d'aigua, lleixiu i detergent, principalment), els combustibles, els productes químics orgànics (gas natural i altres) i les peces per reparar aeronaus i vaixells. En total, sumen 1.896,4 milions d'euros, amb la qual cosa augmenta un 53 % (enfront del 16 % de l'any anterior). Aquestes partides reflecteixen el moviment del flux de turistes arribats per via aèria i marítima, així com el moviment continuat per carretera relacionat amb el proveïment de carburant de vehicles, tant dels residents com dels turistes (lloguer de cotxes, taxis, transport públic o transport col·lectiu privat). A més, cal afegir-hi l'encariment dels preus.

Pel que fa als combustibles minerals i els avituallaments a tercers (principalment a través d'aeronaus i embarcacions), s'arriba a un nou rècord i es converteix en la partida més exportada. S'assoleixen els 804,5 milions d'euros, una quantitat similar a la

9. La informació estadística que s'analitza prové del CSC-Agència Tributària corresponent a la classificació Origen/destí - Fiscal. Això vol dir que s'usa la classificació relativa a la duana des d'on es fa l'operació (aquest és el criteri utilitzat pel Departament de Duanes, Ministeri d'Economia), i si aquesta és desconeguda, s'utilitza la classificació fiscal, que utilitza el codi de domicili fiscal de l'empresa per classificar l'operació.

A més, les estadístiques emprades per l'any 2022 no són definitives. És a dir, poden experimentar canvis en el futur. La qualificació definitiva és fins a desembre de 2021. Per tant, les conclusions d'aquest capítol requereixen certa prudència per part del lector.

de totes les partides productives de Mallorca exportades. Aquesta partida augmenta un 152 % a causa de l'encariment dels subministraments, ja que la quantitat exportada només s'incrementa un 35 %.

En segon lloc, es posicionen les exportacions de plàstics, que en un 90 % eren botelles d'aigua, lleixiu, detergent, etc. Continuen destacant pels seus valors desorbitats i pesos en una economia insular com la nostra. Es van vendre plàstics per un valor de 749,3 milions, que, a més, augmenten un 16 %. I, com en anys anteriors, el motiu per assolir aquesta quantitat continua sent una incògnita. Tot i això, la resposta més probable és que es tracti d'una empresa que produeixi fora i tenguin el domicili fiscal a les Illes, d'aquí que el seu còmput s'assigni a les Balears.

Després, continuen les exportacions de peces que s'empren en les reparacions d'aeronaus, vaixells i les seves parts, que se situen en el tercer lloc. En total, es registren 177,8 milions d'euros, la qual cosa suposa un augment del 12 % respecte a l'any anterior.

Finalment, se situen les exportacions de productes químics orgànics, com l'età, el metà, el propà i el gas natural, essencials des del punt de vista industrial i comercial. Aquesta partida es va encarir al llarg de l'any a causa de les restriccions de la guerra d'Ucraïna i de l'augment de la demanda interna a causa de la intensa activitat industrial i comercial. Tanca l'any amb 164,6 milions d'euros, un 43 % més que el 2021.

Per diferència, aquest 27 % restant d'exportacions, anomenades «exportacions productives», sumen 708,1 milions

d'euros. Les partides més importants són principalment: calçat; olis per a higiene i cosmètica; vehicles automòbils; gomes i resines alimentàries; calderes i aparells mecànics; sabons; material elèctric; fruites, i mobles.

El calçat és un producte consolidat entre les exportacions de les Balears. El 2022 se situa en primera posició, amb 78,7 milions d'euros. Creix un 8 % respecte al 2021. És un producte de gran valor afegit, ja que el preu mitjà és de 68 euros per quilo exportat.

En segona posició se situa un altre producte de gran valor afegit: els olis per a higiene i cosmètica. S'exporten olis per valor de 76,6 milions d'euros, la qual cosa suposa un increment del 57 % respecte al 2021. No obstant això, també s'exporta el doble de quilos (1,9 milions de quilos), fet que n'abarateix el preu de venda respecte al 2021: es passa de 54 €/kg el 2021 a 39 €/kg el 2022.

A diferència d'anys anteriors, les exportacions de vehicles automòbils no destaquen el 2022. Hi ha pocs cotxes de lloguer a l'estiu i això es nota en les exportacions de final de temporada estival. Es tanca l'any amb 70,2 milions d'euros i se situa en tercer lloc. Retrocedeix un 60 % respecte a l'any anterior.

En quart lloc es posicionen les gomes i resines alimentàries, que assoleixen un nivell d'exportacions de 67,5 milions, una quantitat que duplica la registrada el 2021 a causa de l'encariment del preu, ja que la quantitat venuda és menor (un 26 % menys).

QUADRE I-1.9. COMERC EXTERIOR PER SECCIONS ARANZELÀRIES AMB ORIGEN I DESTÍ A LES ILLES BALEARS (EUROS) (2020-2022)

	Exportacions				Importacions			
	2020	2021	2022	%	2020	2021	2022	%
Total	1.624.474,671	1.831.910,476	2.604.485,983	42%	996.011,381	1.404.571,771	2.256.492,332	61%
Partides distorsionants	1.062.191,799	1.236.841,807	1.896.370,033	53%	393.717,799	772.740,502	1.319.323,595	71%
Combustibles minerals: combustibles	20.916,074	235.762,739	350.934,472	49%	67.204,569	158.316,295	305.869,215	93%
Plàstic i les seves manufactures: polímers d'etilè	425.552,512	643.946,707	749.310,336	16%	86.942,144	125.111,655	134.209,514	7%
Productes químics orgànics: hidrocarburs acíclics	91.282,277	115.042,491	164.651,405	43%	154.923,812	220.175,908	127.129,395	-42%
Aeronaus, vaixells i les seves parts	333.761,521	158.138,933	177.828,893	12%	79.690,907	261.076,463	745.512,641	186%
No classificats: actualment a tercers	190.679,416	453.950,937	453.644,927	440%	4.956,366	8.060,182	6.602,829	-18%
Total sense partides distorsionants	562.282,872	595.068,669	708.115,950	19%	602.293,582	631.831,269	937.168,738	48%
Aliments	63.399,848	79.209,594	128.889,263	63%	106.882,146	56.941,946	108.626,965	91%
Preparacions d'aliments i begudes	17.197,015	27.229,508	49.631,442	82%	32.626,587	37.565,081	55.094,524	47%
Minerals (sal, sofre, terres i pedres, guix, calç i ciments)	1.914,296	2.407,730	1.597,640	-34%	5.283,667	4.733,903	8.926,395	89%
Productes d'indústries químiques i derivats (olis, sabons, etc.)	71.183,632	98.189,049	162.587,940	66%	58.201,730	74.626,280	86.145,737	15%
Productes plàstics (autu)	91,928	4.180,108	4.418,318	6%	10.945,405	12.513,498	14.558,517	16%
Pells, cuirs, pelleria i les seves manufactures	4.230,737	3.881,293	4.863,848	25%	12.380,386	14.434,970	18.206,733	26%
Fusta, carbó vegetal, suro i les seves manufactures	7.179,069	1.855,273	4.171,137	125%	12.050,273	13.511,981	16.330,160	21%
Paper i manufactures, arts gràfiques	2.263,639	3.516,396	2.983,457	-15%	5.642,867	6.726,132	7.906,051	18%
Materials tèxtils i les seves manufactures	9.593,542	11.900,489	20.058,012	69%	101.887,030	76.661,305	95.457,095	25%
Calçat i complements (barrets, paraigües, etc.)	73.488,875	73.176,965	79.081,590	8%	29.051,833	38.159,744	43.071,192	13%
Manufactures de pedra, ciment, ceràmica i vidre	6.786,957	7.359,645	14.942,561	103%	15.590,328	18.307,166	28.686,692	57%
Perles fines, pedres, metalls preciosos i bijuteria	5.293,873	6.237,810	8.646,313	39%	5.208,898	5.391,932	10.322,373	91%
Metalls comuns i les seves manufactures	12.733,762	11.724,250	19.370,901	65%	21.380,919	26.035,225	35.525,570	36%
Màquines, aparells i material elèctric	54.850,897	54.291,768	92.286,176	70%	96.340,673	126.751,459	223.684,553	76%
Material de transport	211.648,086	181.732,837	70.296,716	-61%	18.812,191	27.347,167	48.261,945	76%
Òptica, fotografia i cinema, aparells de precisió	4.916,250	8.939,695	9.745,940	9%	20.653,729	28.720,486	37.529,700	31%
Armes i munició, les seves parts i accessoris	126,631	100,150	188,721	88%	9,252	8,095	16,345	102%
Mercaderies i productes diversos	13.973,028	14.676,245	21.513,126	47%	46.148,023	57.857,034	84.757,717	46%
Objectes d'art, de col·lecció o d'antiquitat	1.410,808	4.459,863	12.842,848	188%	3.197,647	5.537,864	14.060,472	154%

continua

Saldo exterior					
	2020	2021	2022	Diferència	%
Total	628.463.290	427.338.705	347.993.651	-79.345.055	-19%
Partides distorsionants	668.474.000	464.101.304	577.046.438	112.945.134	24%
Combustibles minerals: combustibles	-46.288.496	77.446.445	45.065.256	-32.381.188	-42%
Plàstic i les seves manufactures; polímers d'etilè	338.610.367	518.835.052	615.100.822	96.265.770	19%
Productes químics orgànics: hidrocarburs acíclics	-63.641.535	-105.133.418	37.522.010	142.655.427	-136%
Aeronaus, vaixells i les seves parts	254.070.614	-102.937.530	-567.683.748	-464.746.218	451%
No classificats: avituallament a tercers	185.723.050	75.890.755	447.042.098	371.151.343	489%
Total sense partides distorsionants	-40.010.710	-36.762.599	-229.052.788	3.248.111	523%
Aliments	-43.482.299	22.267.648	20.262.298	-2.005.350	-9%
Preparacions d'aliments i begudes	-15.429.572	-10.335.573	-5.463.082	4.872.491	-47%
Minerals (cal, sofre, terres i pedres, guix, calç i ciments)	-3.369.372	-2.326.173	-7.328.754	-5.002.582	215%
Productes d'indústries químiques i derivats (olis, sabons, etc.)	12.981.902	23.562.769	76.442.203	52.879.435	224%
Productes plàstics (cautxú)	-10.853.477	-8.333.390	-10.140.198	-1.806.808	22%
Pells, cuir, pel·leteria i les seves manufactures	-8.149.650	-10.553.678	-13.342.884	-2.789.207	26%
Fusta, carbó vegetal, suro i les seves manufactures	-4.871.204	-11.656.708	-12.159.023	-502.315	4%
Paper i manufactures, arts gràfiques	-3.379.228	-3.209.736	-4.922.594	-1.712.858	53%
Materials tèxtils i les seves manufactures	-92.293.488	-64.760.815	-75.399.083	-10.638.268	16%
Calçat i complements (barrets, paraigües, etc.)	44.437.042	35.017.221	36.010.398	993.177	3%
Manufactures de pedra, ciment, ceràmica i vidre	-8.803.371	-10.947.521	-13.744.131	-2.796.611	26%
Perles fines, pedres, metalls preciosos i bijuteria	84.975	845.878	-1.676.061	-2.521.938	-298%
Metalls comuns i les seves manufactures	-6.647.157	-14.310.976	-16.154.669	-1.843.693	13%
Màquines, aparells i material elèctric	-41.489.776	-72.459.691	-131.398.377	-58.938.686	81%
Material de transport	192.835.895	154.385.671	22.034.771	-132.350.899	-86%
Òptica, fotografia i cinema, aparells de precisió	-15.737.478	-19.780.791	-27.783.761	-8.002.969	40%
Armes i munició, les seves parts i accessoris	117.379	92.055	172.376	80.321	87%
Mercaderies i productes diversos	-32.174.995	-43.180.788	-63.244.591	-20.063.803	46%
Objectes d'art, de col·lecció o d'antiguitat	-1.786.838	-1.078.001	-1.217.623	-139.623	13%

Font: Elaboració pròpia amb dades del CSC-Agència Tributària

En cinquena posició hi ha les exportacions de calderes, màquines i aparells metàl·lics (60,7 milions d'euros), que dupliquen les exportacions respecte a l'any passat. Seguidament, ocupant la sisena posició, s'exporten sabons i altres productes de neteja. Després de quatre anys consecutius de creixement, es van vendre productes per valor de 36,4 milions. Augmenta un 32 % respecte al 2021.

Les vendes de productes diversos d'indústries químiques se situa en setena posició, amb un valor de 34,2 milions d'euros. Creixen un 103 % respecte a l'any anterior i es ven la mateixa quantitat de producte.

Les exportacions d'aparells i material elèctric assoleixen la vuitena posició, en exportar productes per valor de 31,6 milions d'euros. Creix un 25 % en valor i un 33 % en quantitat. A continuació, les de fruites se situen en novena posició. S'exporten cítrics, melons i síndries per valor de 20,9 milions. A diferència de les anteriors, aquestes exportacions es redueixen un 14 % respecte al 2021. Finalment, en la desena posició, se situen les exportacions de mobles (20,3 milions), que augmenten un 50 % en valor i un 14 % en quantitat.

En resum, les exportacions d'aquests deu productes, que representen el 70 % del total exportat sense partides distorsionants, es destinen majoritàriament al mercat europeu. En total sumen 497,1 milions d'euros.

1.3.3. IMPORTACIONS

El nivell d'importacions continua augmentant a un ritme elevat, tot reflectint no només el dinamisme del consum interior,

gràcies al mercat turístic, sinó també l'encaïment generalitzat dels preus dels productes importats. L'any finalitza amb 2.256,5 milions d'euros, un 61 % més que el 2022. S'assoleix una de les xifres més elevades de tota la sèrie. Si s'analitza aquesta dada corregida d'estacionalitat i calendari, llavors es va tancar l'any amb una xifra similar a la del 2007-2008, anys de plena ebullició econòmica insular i mundial i pròleg a l'esclat de la bombolla immobiliària.

De la mateixa manera que les exportacions, aquest total està alterat per algunes partides distorsionants, com les peces d'aeronaus i vaixells (745,5 milions), els combustibles i avituallament a tercers (312,5 milions), els plàstics (134,2 milions) i els productes químics orgànics en forma d'hidrocarburs (127,1 milions). En conjunt, aquestes partides sumen 1.319,3 milions d'euros, el doble de les importades el 2021 (772,7 milions). Crida l'atenció com n'augmenta el protagonisme respecte al total importat, que passa de representar un 55 % el 2021 a un 58 % el 2022, i es converteix en un dels percentatges més elevats de tota la sèrie.

Per diferència, s'obtenen les importacions productives: s'assoleixen els 937,2 milions d'euros. Això suposa un increment del 48 %. Entre les partides productives, continuen destacant les compres de calderes i aparells metàl·lics, màquines, mobles, vehicles de transport, calçat, roba, joguines i esport, olis essencials i peix.

Per quart any consecutiu, les importacions de calderes i màquines i aparells mecànics, amb 139,2 milions d'euros, continuen liderant el rànquing. Creixen un 79 % res-

pecte al 2021. Crida l'atenció com, tot i que el valor importat, assolien una de les xifres més elevades de la sèrie, la quantitat importada es redueix un 21 %. D'una banda, s'inclouen les importacions de reactors, turboreactors, turbopropulsors i altres turbines de gas, i, de l'altra, màquines d'aire condicionat, congeladors, campanes i bombes d'aire, entre d'altres.

La segona posició és per a les importacions de màquines i material elèctric, amb 84,5 milions d'euros, que s'incrementen un 72 % respecte al 2021. En aquest cas, els quilos també augmenten (80 %).

Les importacions de mobles se situa en tercera posició, amb 50,7 milions d'euros, i creix un 33 % respecte a l'any anterior. Les segueixen les compres de vehicles automòbils, en quart lloc. Les seves importacions arriben a un valor de 48,2 milions d'euros i augmenten un 77 % respecte al 2021. En tots dos casos, les quantitats importades també superen les registrades el 2021: un 15 % i un 37 %, respectivament.

En cinquena posició, s'importa calçat per valor de 38,1 milions d'euros, una xifra similar al 2021. Augmenta un 5 % respecte a l'any anterior, encara que la quantitat és un 55 % superior a la del 2021.

A continuació, s'importa roba de vestir de punt i roba de vestir excepte de punt. Concretament, es comptabilitzen compres de roba de vestir de punt —partida que inclou des de vestits i altres peces de roba fins a roba de llit i de parament per als allotjaments turístics i els uniformes de treball— per valor de 35,9 milions d'euros. Augmenta un 14 % respecte al 2021. D'altra banda, les importa-

cions de peces i complements de vestir excepte de punt arriben als 32,8 milions d'euros, la qual cosa suposa un 18 % més que el 2021. Pel que fa a la quantitat importada de les peces, excloent les de punt, crida l'atenció que es redueix un 15 %.

S'importen joguines i articles d'esport i oci per valor de 29,4 milions d'euros, un 72 % més respecte al 2021. Se situen en vuitena posició. En aquest cas, també s'incrementa la quantitat importada en un 64 %. Les segueixen les compres d'olis essencials, que es posicionen en novena posició, amb un valor de 27,8 milions d'euros. Augmenten un 14 % respecte al 2021 en valor, ja que la quantitat és la mateixa. Finalment, se situen les compres de peix, amb 21,6 milions, un 174 % més que el 2021. Crida l'atenció que la quantitat també augmenta respecte al 2021, un 161 %.

En total, aquestes deu primeres importacions representen el 54 % del valor total de les importacions, sense tenir en compte les partides distorsionants. En total s'assoleixen 508,2 milions d'euros.

1.3.4. SALDO COMERCIAL

A conseqüència del major valor de les exportacions que de les importacions, el saldo comercial és positiu, tot i que menor que el 2021. L'excés comercial s'estima en 347,9 milions d'euros, un 19 % menys que l'any anterior.

Aquest comportament suposa una situació poc comuna en el nostre comerç exterior, que sol registrar dèficits comercials a causa de la insularitat, i la població majoritària-

ment s'abasteix de productes de fora i de la limitada producció industrial (vegeu el **gràfic I-1.6**). Aquestes circumstàncies limiten el volum de les exportacions, encara que en els darrers anys s'han vist impulsades per les vendes de combustibles, plàstics i peces d'aeronaus i vaixells. Aquest saldo exterior positiu s'explica pel fort superàvit de les partides distorsionants (577,0 milions), ja que el saldo de les partides productives és deficitari (-229,1 milions).

1.4.

LA INVERSIÓ ESTRANGERA

Les dades del registre d'inversions exteriors del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme assenyalen que la inversió bruta estrangera sense entitats de tinença de valors estrangers (ETVE) per comunitats autònomes per a l'any 2022 a les Illes Balears és de 455,3 milions d'euros, un total que suposa

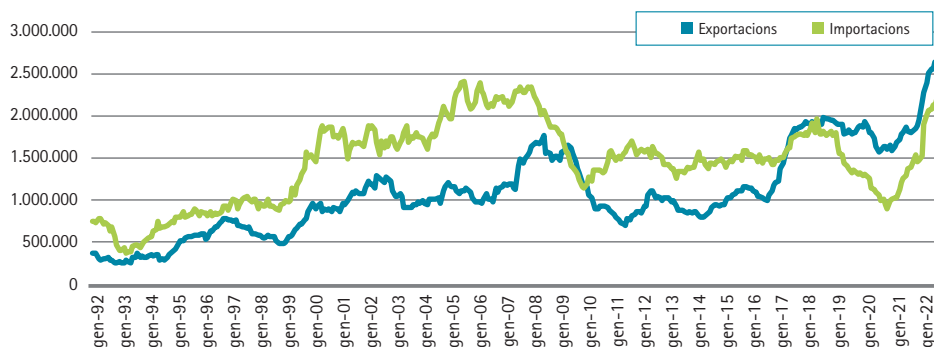
un augment del 83,9 % i representa una variació absoluta positiva de 207,76 milions d'euros provinents de l'exterior.

En el conjunt de comunitats autònomes, aquest creixement és inferior, amb un 14,4 %. S'arriba a 34.178 milions d'euros, amb un increment absolut de 4.292,5 milions d'euros, per la qual cosa les Balears guanyen 0,7 punts en la seva participació, que l'any 2021 va ser de l'1,16 %.

La Comunitat de Madrid continua sent la regió amb més capacitat d'atracció de les inversions estrangeres amb 17.225,8 milions d'euros, tot i que el seu pes en el total (50,4 %) es veu reduït perquè no és capaç de treure més inversió (-4.734 milions) i la majoria de comunitats tornen a sumar aportacions estrangeres. Destaquen els increments en nombres absoluts del País Basc (+3.976 milions) i la Comunitat Valenciana (1.169 milions), que han assolit els majors pesos en el tauler autonòmic dels darrers anys (16,1 % i 6 %, respectivament).

Gràfic I-1.6.

Evolució de la tendència de les exportacions i importacions (1992-2022). Tendència corregida d'estacionalitat i calendari

Font: AEAT (2023), Aduanes

1.5.

ELS PREUS

Si s'hagués de triar un protagonista principal de la conjuntura macroeconòmica mundial dins de les economies desenvolupades, aquest seria la inflació. Tot i que és difícil arribar a un consens entre els experts sobre totes les causes que han desencadenat aquesta escalada de preus, les principals teories apunten a un abús de les polítiques monetàries expansives reiterades durant l'última dècada, als colls de botella provocats en el transport per la pandèmia, el sobreescalfament de l'economia després de la letargia de 2020 i l'encariment de les matèries primeres a causa de la guerra d'Ucraïna, factors que en un grau més o menys elevat han generat un increment de preus inèdit a Europa des de les dècades dels setanta i vuitanta, amb la crisi del petroli.

A més, alguns autors també assenyalen la possibilitat que les empreses hagin aprofitat l'excés de demanda de la recuperació per incrementar els marges de beneficis. El darrer informe de previsions econòmiques de l'OCDE estima que aproximadament tres quartes parts de l'augment de la inflació interna de l'Estat, és a dir, deixant-ne fora la inflació generada per l'augment dels preus de l'energia, es deuen als beneficis empresarials. Això va en línia del darrer informe anual del Banc d'Espanya¹⁰ i la seva descomposició del deflactor del PIB entre els costos laborals unitaris (CLU) i l'excedent brut d'explotació unitari (EBE).

Tanmateix, part d'aquest comportament es pot enquadrar dins del *rebot* que han patit la majoria de macromagnituds respecte de 2020, quan la tònica va ser la inversa i el component EBE marcava valors negatius. De fet, en altres estudis recents¹¹ i des del Banc d'Espanya s'apunta que el que han fet els marges empresarials és recuperar el terreny perdut en els dos anys anteriors i tornar a nivells similars de 2019.

Sigui com sigui, les Illes Balears no són alienes a aquest context, que s'afegeix als problemes endèmics d'insularitat i cost de l'habitatge. Així les coses, l'índex general de preus (IPC) per al 2022 va escalar fins a una mitjana anual del 8,1 %, una dada lleugerament inferior a l'experimentada a escala nacional (8,4 %) però que, sens dubte, esmicola tots els rècords de la sèrie i no troba registres tan elevats des dels inicis de la dècada dels vuitanta. L'anàlisi de l'evolució mensual indica que els pics inflacionaris més elevats durant l'any arribaren al mes d'agost, amb una variació interanual del 10,8 %. Tanquen l'any amb una inflació acumulada de gener a desembre del 5,5 %, una xifra idèntica al conjunt de l'Estat i la més baixa dels països de l'eurozona, que, amb una pujada del 9,2 %, posa de manifest el caràcter global d'aquest fenomen.

Entre totes les comunitats autònomes, les Balears és de les que presenta un increment de preus més moderat, tot i que, al cap i a la fi, totes es mouen en una

10. Banc d'Espanya. *Informe anual 2022*. Disponible a: www.bde.es/vbde/es/publicaciones/informes-memorias-anuales/informe-anual/informe-anual-2022.html.

11. Vegeu: FUMAS, V. (2023). «¿Inflación de costes o inflación de márgenes empresariales?» A: Funcas (2023). *Documentos de treball i notes tècniques*. Disponible a: www.funcas.es/documentos_trabajo/inflacion-de-costes-o-inflacion-de-margenes-empresariales/.

forquilla força estreta entre el 10,1 % de Castella-la Manxa i el 7,5 % de les Canàries. Fora de les fronteres nacionals, la tònica és similar i les potències econòmiques de referència experimenten repunts de preus.

A través de l'anàlisi per grups ECOICOP, s'observa que fonamentalment l'encariment desmesurat de preu està motivat en tres orígens, tots molt vinculats a la conjuntura actual i als factors descrits a l'inici d'aquest apartat. El grup que més s'encareix el 2022 és el referit a habitatge, aigua, gas i altres combustibles, amb una pujada del 13,3 %. Troba l'explicació en dos aspectes diferenciats: el problema del preu de l'habitatge a les Balears i el tensionament de les matèries primeres energètiques a causa de l'escalada geopolítica per la guerra entre Rússia i Ucraïna.

Molt relacionat amb aquest darrer factor hi ha els altres dos grups que més pugen —preu del transport (11,9 %) i els aliments i begudes (10,6 %)— i que provoquen un efecte indirecte en altres sectors. De fet, la majoria de grups experimenten els majors increments dels darrers vint anys o s'hi fan molt a prop, especialment els restaurants i els hotels (7,7 %) (vegeu el [quadre I-1-10](#) i el [gràfic I-1.7](#)).

Tanmateix, el fenomen inflacionari demostra tenir una permeabilització clara més enllà dels aliments i l'energia. Així, la inflació subjacent, que elimina de la cistella els elements més volàtils com són els aliments no elaborats i els productes energètics, experimenta un augment mitjà del 5,3 % el 2022, també proper

al del conjunt nacional (5,2 %). L'evolució interanual d'aquesta categoria toca màxim durant l'agost, amb un increment del 7 %, i tanca l'any amb un acumulat del 7,1 %.

Paga la pena recordar que aquesta inflació té un comportament més estable i retardat i, en l'argot econòmic, s'anomena *sticky-inflation* o inflació enganxosa, perquè és més difícil de revertir i, per això, sovint els bancs centrals la vigilen de prop per ajustar la seva política monetària i evitar efectes de segona ronda (vegeu el [gràfic I-1.8](#)). De fet, l'evolució dels preus ha marcat l'agenda dels bancs centrals arreu del món i ha donat lloc a pujades de tipus d'interès molt significatives, un fet que ha caracteritzat l'economia global de 2022 i que s'analitzarà més endavant en aquesta memòria.

1.6.

L'EVOLUCIÓ DE LA RENDA PER CAPITA I LA RENDA FAMILIAR DISPONIBLE PER COMUNITATS AUTÒNOMES

1.6.1. LA POSICIÓ RELATIVA DE LES BALEARS EN TEMES DE RENDA PER CAPITA PER COMUNITATS AUTÒNOMES

En aquest apartat s'analitza la posició relativa de les Balears en termes de renda *per capita* i renda familiar disponible respecte a la resta de comunitats autònomes a partir de la informació de Funcas i de l'INE.

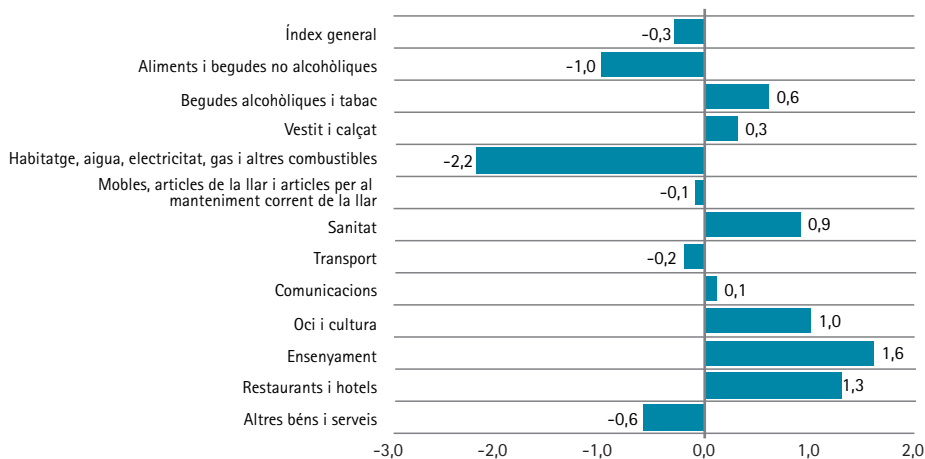
QUADRE I-1.10. ÍNDEX DE PREUS DE CONSUM (IPC) D'ESPANYA I BALEARS PER GRUPS ECOICOP (2021-2022) (BASE 2021)

	Espanya			Illes Balears			Dif. taxa creixement (Balears-Espanya)
	2021	2022	Taxa creixement anual	2021	2022	Taxa creixement anual	
Índex general	100,0	108,4	8,4	100,0	108,1	8,1	-0,3
Aliments i begudes no alcohòliques	100,0	111,6	11,6	100,0	110,6	10,6	-1,0
Begudes alcohòliques i tabac	100,0	103,9	3,9	100,0	104,5	4,5	0,6
Vestit i calçat	100,0	102,7	2,7	100,0	103,0	3,0	0,3
Habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles	100,0	115,5	15,5	100,0	113,3	13,3	-2,2
Mobles, articles de la llar i articles per al manteniment corrent de la llar	100,0	106,3	6,3	100,0	106,2	6,2	-0,1
Sanitat	100,0	101,1	1,1	100,0	102,0	2,0	0,9
Transport	100,0	112,2	12,1	100,0	111,9	11,9	-0,2
Comunicacions	100,0	98,7	-1,3	100,0	98,8	-1,2	0,1
Oci i cultura	100,0	102,8	2,8	100,0	103,8	3,8	1,0
Ensenyament	100,0	101,2	1,2	100,0	102,8	2,8	1,6
Restaurants i hotels	100,0	106,4	6,4	100,0	107,7	7,7	1,3
Altres béns i serveis	100,0	103,5	3,5	100,0	102,9	2,9	-0,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), IPC

Gràfic I-1.7.

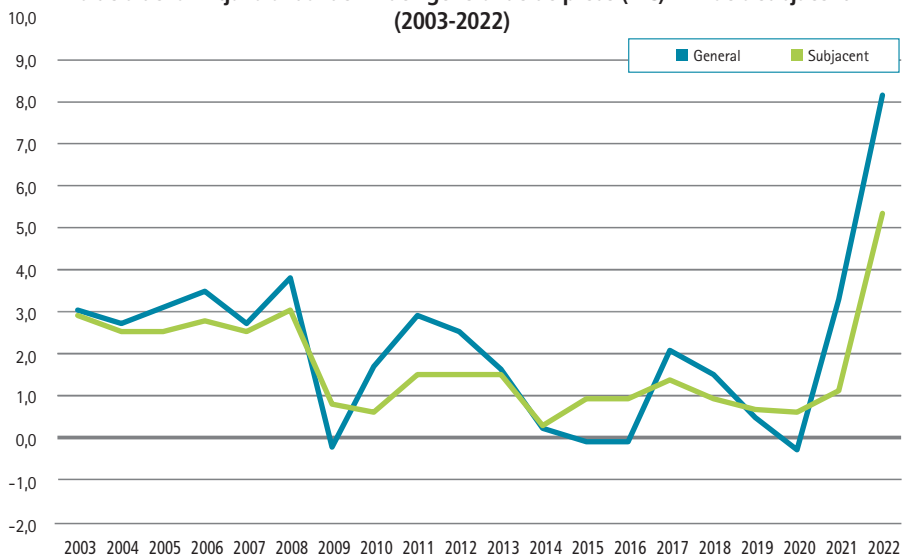
Diferencial de la taxa de creixement del IPC entre Balears i Espanya per grups (2022) (base 2021)

Font: INE (2023), IPC

Gràfic I-1.8.

Evolució de la mitjana anual de l'índex general de de preus (IPC) i inflació subjacent (2003-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), IPC

D'acord amb les estimacions de Funcas, el PIB *per capita* de les Illes Balears mesurada en relació amb la mitjana de l'Estat —en base 100 Espanya— es recupera fins a assolir nivells propers a la mitjana espanyola (98). El fet més interessant d'aquesta recuperació respecte a l'any passat (92,8) —coherent segons la recuperació explicada en aquest capítol— és la comparativa respecte al 2019 per avaluar l'evolució agregada durant aquest trienni atípic en termes macroeconòmics.

En efecte, aquestes estimacions indiquen que el descens progressiu del PIB *per capita* des de l'inici de segle (130,5) mantén la tendència a la baixa, atès que el 2019 les Illes Balears encara presentaven uns valors per sobre de la mitjana nacional (104,3). Hom pot pensar, de manera lògica, que si els models de Funcas situen la recuperació de les Balears més lluny dels nivells prepanidemics que la del conjunt de l'Estat (95,2 per un 98,7 d'Espanya), també és lògic que la forquilla s'hagi fet més gran.

Tanmateix, l'anàlisi en profunditat de les dades mostra com els creixements del PIB en termes *per capita* són pitjors que els de la magnitud agregada tant de 2022 (10,8% per un 12% del PIB total) com per 2021 (10,3% per un 10,7% del PIB total), un pitjor comportament que també es va reiterar el 2020 (-24,3% per un -23,2% del PIB total). Queda clar, doncs, que més enllà que el creixement agregat hagi recuperat o no els nivells previs a la pandèmia, les Illes Balears continuen incidint en un model de rendiments *per capita* decreixents que s'allunya de mica

en mica de la mitjana estatal (vegeu el quadre I-1.11)

En aquest marc, les Balears ocupen la vuitena posició del rànquing autonòmic, la primera comunitat que es troba per sota la mitjana nacional, just per darrere de la Rioja (104,7) i Aragó (111,1), i a molta distància d'un rànquing que continua liderant la Comunitat de Madrid (137,3). Les Illes Balears segueixen sent, doncs, la comunitat autònoma que més punts ha perdut respecte de la mitjana nacional des de l'inici del segle —32,5—, quan ocupava la segona posició, seguit només de forma comparable per les Canàries (-21,2 punts). A pesar de la recuperació i que Funcas mateix assenyalava que les Illes Balears podrien ser la que més cresqués de tot l'Estat (3,3% per un 1,3 d'Espanya), l'estimació per al 2023 en termes *per capita* pareix no millorar gaire, i encara evidencia un decalatge respecte de la mitjana nacional (98,4).

En nombres absoluts, les darreres dades disponibles per a l'any 2021 xifren el PIB *per capita* de les Illes Balears en 24.866 euros corrents, una quantitat que no incorpora el previsible increment del 2022 però que, en termes relatius, deixa una fotografia similar a les dades de Funcas. Així, el PIB *per capita* també se situa per sota de la mitjana nacional, de 25.498 euros, i ocupa la setena posició en el rànquing autonòmic. Aquests resultats no fan albirar, de moment, la recuperació de terreny respecte a l'any 2000, en què les dades de l'INE també situaven la renda illenca molt per sobre de la mitjana nacional (125,8%) i entre les més riques de tot l'Estat (vegeu els gràfics I-1.9 i I-1.10).

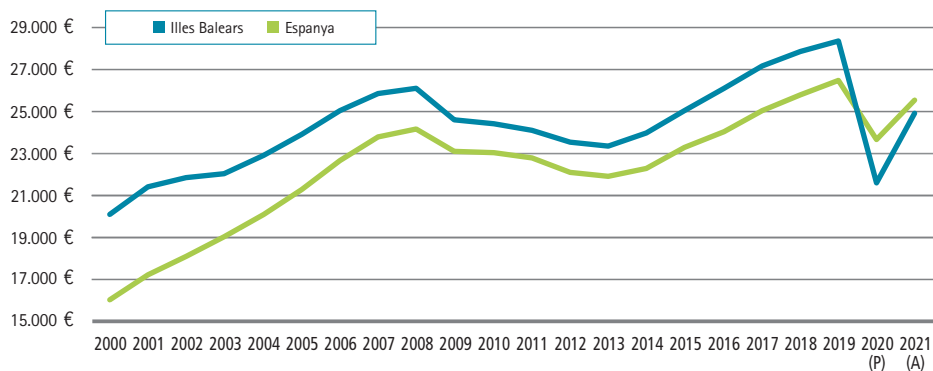
QUADRE I-1.11. PIB PER CAPITA A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (ESPANYA = 100) (2000-2023)

	2000	2010	2015	2020	2021	Previsió 2022	Previsió 2023
Andalusia	75,7	75,7	74,0	74,6	74,3	74,4	74,5
Aragó	107,2	109,3	107,7	110,8	111,1	111,0	110,8
Astúries	83,7	91,7	88,7	90,1	90,3	90,3	91,2
Illes Balears	130,5	105,9	106,0	88,8	92,8	98,0	98,4
Canàries	97,9	86,3	82,2	72,7	73,6	76,7	76,6
Cantàbria	94,7	94,5	91,2	93,0	92,8	91,7	91,8
Castella i Lleó	89,2	93,7	93,4	98,0	97,3	95,8	96,6
Castella-la Manxa	75,7	80,4	78,1	82,3	81,5	80,6	80,8
Catalunya	120,4	117,1	118,2	115,3	115,5	115,3	114,8
Com. Valenciana	95,3	88,1	87,7	87,8	87,6	87,1	86,7
Extremadura	63,5	71,5	71,2	75,0	74,6	74,2	74,8
Galícia	78,0	88,9	89,8	93,4	93,3	93,0	93,6
Madrid	133,0	134,0	137,2	137,9	138,0	137,3	136,9
Múrcia	87,4	83,2	86,0	86,2	85,3	84,6	83,8
Navarra	123,1	122,9	123,4	123,1	123,6	123,6	123,4
País Basc	120,6	128,7	130,1	130,0	130,6	131,4	132,2
La Rioja	108,1	108,2	107,0	106,3	105,3	104,7	104,4
Espanya	100	100	100	100	100	100	100

Font: Funcas

Gràfic I-1.9.

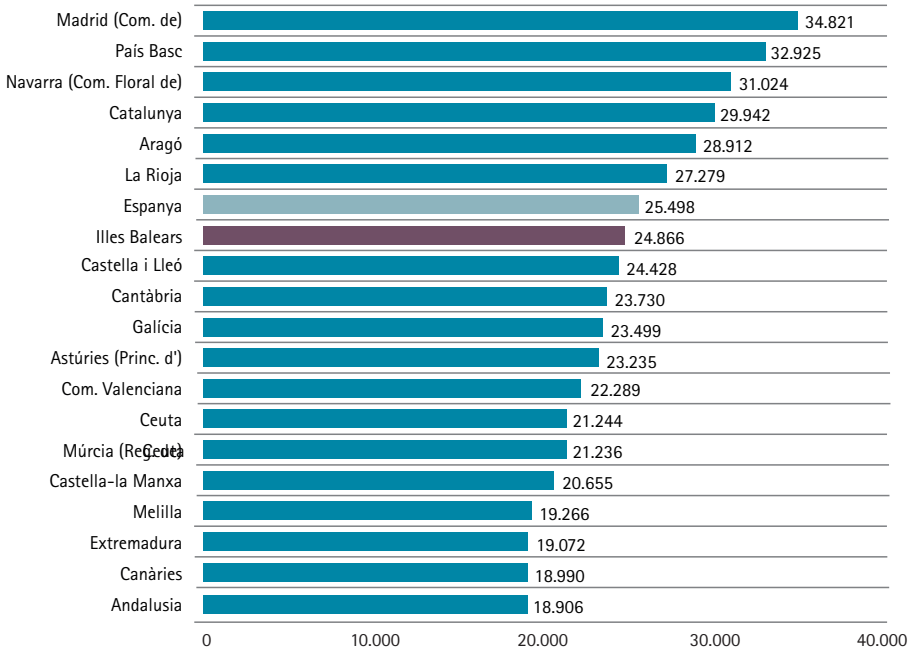
Evolució de la renda per capita en euros corrents de les Illes Balears i Espanya (2000-2021)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE (2023), Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE)

Gràfic I-1.10.

PIB per capita en euros per comunitats autònomes (2021)

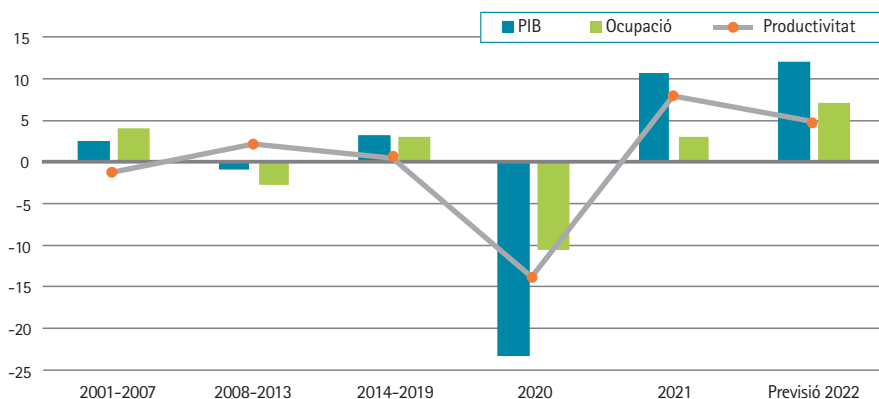
Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE (2023), Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE)

1.6.2. L'EVOLUCIÓ DELS FACTORS DETERMINANTS DE L'EVOLUCIÓ DE LA RENDA REAL PER CAPITA: LA PRODUCTIVITAT I LA TAXA D'ACTIVITAT DE LA POBLACIÓ

De la mateixa manera que les taxes de creixement del PIB, l'anàlisi del PIB *per capita* en la variació interanual més recent és més complex, no només perquè els intensos daltabaixos dels darrers anys poden fer perdre el focus, sinó perquè es tracta d'una variable intrínsecament estructural per la qual convé fer retrospectiva per una anàlisi curosa.

Així, segons les estimacions de Funcas, l'economia balear incrementa el PIB per habitant un 10,8 % durant 2022, més del doble del que ho fa l'Estat (4,9 %), però l'anàlisi triennal en conjunt revela que el PIB *per capita* hauria retrocedit prop d'un 7,5 %, molt més que el descens del 2,3 % que s'estima per a la mitjana nacional. Les Illes Balears continuen així la dinàmica observada des de l'inici de segle, en què presenten comportament més pobre respecte del conjunt de l'Estat als principals cicles macroeconòmics: durant l'expansió entre el 2001 i el 2007 (-0,7 % per un 1,8 % d'Espanya), a la gran crisi del

Gràfic I-1.11.

Creixement del PIB, l'ocupació i la productivitat per períodes a les Illes Balears (2001-2022)

Font: Funcas

Nota: les dades fins a l'any 2021 s'han actualitzat amb les dades de Funcas. L'any 2022 s'ha estimat a partir de la previsió de creixement de Funcas i les dades de l'EPA.

període 2008-2013 (-2,3 % per un -1,8 % d'Espanya) i en el període posterior de recuperació (2 % per un 2,4 % d'Espanya) (vegeu el [gràfic I-1.11](#)).

L'evolució de la renda real *per capita* es pot descompondre en dues variables: la productivitat, que fa referència a la renda o el PIB generat per ocupat i que recull la part qualitativa assimilada al progrés tècnic, i la taxa d'ocupació de la població regional¹², que es relaciona amb la dinàmica demogràfica i laboral i acull la part quantitativa, és a dir, les variacions de la producció *per capita* a partir d'una major proporció del factor treball en la societat que permetin intensificar l'efecte productivitat.

Pel que fa a la productivitat, segons les estimacions per al 2022¹³, a les Illes Balears continua la recuperació a un ritme menor, amb un creixement del 4,6 %, atès que el creixement de l'ocupació (7,1 %) és inferior al creixement del producte interior brut (12 %). Aquest impuls de la productivitat, que prové principalment de la recuperació de descensos sobtats i anòmals per la crisi de la covid, és més lent que el de l'any anterior (7,6 %) i no recupera la caiguda de 2020 (-14 %), quan va ser la comunitat més afectada.

Des d'una perspectiva història, la productivitat a les Illes Balears s'ha associat més a les crisis per una necessitat de mantenir nivells de producció amb retallada de l'ocupació

12. Cal tenir en compte que: $\text{PIB} / \text{població} = \text{PIB} / \text{ocupats} \times \text{ocupats} / \text{població}$; sent: $\text{PIB} / \text{ocupats}$ la productivitat del treball, i $\text{ocupats} / \text{població}$, la taxa d'ocupació de la població resident.

13. Enguany, Funcas no ofereix la dada de previsió per al 2022, així que s'ha agafat de referència l'estimació del PIB de Funcas i l'evolució de l'ocupació mesurada a través de l'EPA com a aproximació.

que per un increment del valor afegit de la mà d'obra en temps d'expansió. Així ho demostra que l'únic període en què creix la productivitat per sobre de la mitjana nacional és el període 2008-2013 (1,9 % per un 1,6 % d'Espanya), símptoma que es tracta d'un increment de productivitat més feble i temporal subjecte a la conjuntura econòmica (vegeu el [quadre I-1.12](#)).

Per altra banda, la taxa d'ocupació EPA durant el 2022 assolix el 57,1 %, una

de les taxes més elevades de les darreres dècades, per sobre de l'any anterior, quan s'havia situat en el 53,9 %. Tanmateix, l'evolució d'aquesta mesura, que lògicament té una elevada correlació amb el cicle econòmic, es troba molt més limitada que la productivitat, per la qual cosa cal centrar en l'epicentre dels factors que influeixen en la renda *per capita* la productivitat, especialment si ho fem des d'un punt de vista a llarg termini.

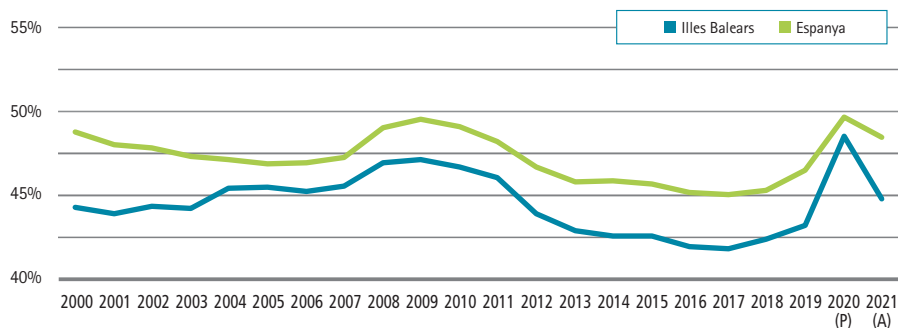
QUADRE I-1.12. PRODUCTIVITAT PER OCUPAT A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2022)

	Mitjanes anuals			2020	2021	Previsió 2022
	2001-2007	2008-2013	2014-2019			
Andalusia	-0,5	1,4	-0,1	-6,7	2,5	1,9
Aragó	0,7	1,5	-0,1	-5,6	3,2	4,1
Astúries	0,3	1,1	0,2	-6,2	3,9	6,1
Illes Balears	-1,5	1,9	0,3	-14,0	7,6	4,6
Canàries	-1,3	1,7	-0,4	-11,3	3,7	-0,5
Cantàbria	-0,2	1,2	0,6	-6,5	3,7	2,3
Castella i Lleó	0,5	1,5	0,2	-4,6	2,8	-0,1
Castella-la Manxa	1,0	2,3	0,2	-5,7	2,1	2,0
Catalunya	0,4	1,6	0,4	-8,6	2,9	3,2
Com. Valenciana	-0,2	1,8	0,2	-7,4	3,0	-0,5
Extremadura	1,0	1,9	-0,1	-6,1	2,9	0,6
Galícia	0,3	1,9	0,9	-5,4	3,1	2,9
Madrid	0,0	1,2	0,7	-8,2	2,7	3,8
Múrcia	-1,6	1,3	0,5	-5,7	2,3	3,7
Navarra	1,2	1,9	0,3	-5,7	3,8	2,7
País Basc	0,4	1,3	0,7	-7,1	3,4	3,3
La Rioja	1,2	1,0	0,0	-5,7	2,9	2,2
Espanya	0,0	1,6	0,3	-7,5	3,0	2,3

Font: Funcas

Nota: les dades fins a l'any 2021 s'han actualitzat amb les dades de Funcas. L'any 2022 s'ha estimat a partir de la previsió de creixement de Funcas i les dades de l'EPA

Gràfic I-1.12.

Evolució de la participació de la renda dels assalariats al producte interior brut (2000-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE)

1.7.

LA DISTRIBUCIÓ FUNCIONAL DE LA RENDA

La distribució funcional de la renda a cost dels factors (treball i capital) mesura la part de la renda que s'assigna als salaris, com a contrapartida a la retribució del factor treball, i els excedents bruts d'explotació, com a contrapartida a la retribució del factor capital.

Durant el 2021, la darrera dada disponible de la comptabilitat regional de l'INE, el pes de la remuneració als assalariats es va xifrar en un 44,8 % després del màxim assolit l'any anterior (48,5 %), fruit de les polítiques instrumentades excepcionals per al manteniment de l'ocupació en el període recessiu més intens de les darreres dècades. Per al conjunt de l'Estat, la participació dels salaris en la renda nacional va ser més elevada, fins a copsar el 48,5 %, i el diferencial amb l'any anterior va ser menor (49,7 %),

quan s'assolí el valor més elevat de la sèrie des de l'any 2000.

La participació dels salaris en la renda regional és la segona més baixa de totes les comunitats autònomes, només per davant de la Rioja (43,3 %), en una llista que encapçalen les ciutats autonòmiques de Ceuta (57,9 %) i Melilla (57,7 %) de manera habitual per la seva estructura productiva peculiar. Són seguides per la Comunitat de Madrid (52,5 %) i les Illes Canàries (50,5 %), que —parlant d'estructures productives— tenen una fisonomia productiva prou similar a la balear.

En una perspectiva més àmplia, l'evolució de la participació dels salaris ha demostrat tenir una tendència de llarg termini a la baixa, amb un component anticíclic que ha fet que els màxims s'assolissin en els períodes més recessius de les últimes dècades, durant el 2009 (47,1 %) i el 2020 (48,5 %), tot conservant un diferencial negatiu amb la resta de l'Estat (vegeu el [gràfic I-1.12](#)).

QUADRE I-1.13. FACTOR DE CREIXEMENT DE LA PARTICIPACIÓ DELS SALARIS EN LA RENDA REGIONAL PER CA I PERÍODES (2010-2021)

	2010-2019		2019-2021		2010-2021	
	Factor de creixement	Variable explicativa (*)	Factor de creixement	Variable explicativa (*)	Factor de creixement	Variable explicativa (*)
Canàries	0,982	-0,0159	1,084	0,1045	1,065	0,0719
Com. Valenciana	0,980	-0,0176	1,046	0,0582	1,025	0,0285
La Rioja	0,972	-0,0245	1,044	0,0576	1,015	0,0174
Múrcia (Reg. de)	0,962	-0,0346	1,054	0,0693	1,014	0,0161
Catalunya	0,951	-0,0467	1,063	0,0754	1,010	0,0120
Madrid (Com. de)	0,955	-0,0450	1,057	0,0666	1,009	0,0107
Extremadura	0,954	-0,0386	1,054	0,0737	1,006	0,0065
Espanya	0,959	-0,0375	1,045	0,0566	1,003	0,0035
Andalusia	0,962	-0,0338	1,040	0,0507	1,000	0,0003
País Basc	0,957	-0,0410	1,030	0,0364	0,986	-0,0161
Castella i Lleó	0,973	-0,0235	1,009	0,0123	0,982	-0,0205
Cantàbria	0,979	-0,0194	1,002	0,0021	0,980	-0,0229
Galícia	0,952	-0,0433	1,030	0,0401	0,980	-0,0240
Aragó	0,956	-0,0398	1,022	0,0278	0,977	-0,0269
Illes Balears	0,937	-0,0611	1,041	0,0520	0,976	-0,0303
Astúries (Princ. d')	0,969	-0,0273	0,993	-0,0098	0,962	-0,0452
Castella-la Manxa	0,916	-0,0741	1,040	0,0527	0,953	-0,0553
Navarra (Com. Foral de)	0,953	-0,0437	0,999	-0,0013	0,952	-0,0554

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE)

(*) Diferència de creixement entre els salaris i la productivitat horària.

La participació també s'explica des del vessant de les diferències de creixement en les variables que determinen els costos laborals unitaris (CLU), és a dir, entre el valor dels salaris horaris i la productivitat horària. Així, d'acord amb la metodologia d'anàlisi de Navinés i Franconetti (2015)¹⁴, es posa de manifest que en el període

2010-2021 les Balears van tenir un factor de creixement de la representativitat dels salaris en el VAB per davall d'1 (0,976), que està íntimament lligat amb el menor creixement del salari per hora en relació amb la productivitat per hora. Concretament, en termes nominals, en aquest període la productivitat augmentà un 24,5 %, mentre que els salaris ho feren un 21,5 %, un dels pitjors comportaments regionals de l'Estat, on de mitjana evolucionaren de manera paral·lela (vegeu el **quadre I-1.13**).

14. Vegeu: NAVINÉS, F.; PUIGGRÓS, A.; RIBAS, M. del M.; FRANCONETTI, J. «Crisi econòmica, mercat de treball i benestar social: el cas de les Illes Balears». *Revista Econòmica de Catalunya*, núm. 71, maig de 2015, pàg. 29-43.

Dividint el període en 2010-2019 i 2019-2021, es pot apreciar de manera generalitzada com la tendència arreu de les comunitats és anar amagrint el pes dels salaris en èpoques més expansives i recuperar terreny en les recessives, una alternança que a les Balears se salda amb un balanç

negatiu. I és que el descens del factor de creixement dels salaris (0,937) i el factor de creixement (-0,061) durant el primer període fou un dels més marcats a tot l'Estat i la millora del bienni següent (1,041 i 0,052, respectivament) no ha estat capaç de compensar-ho.

2

EL SECTOR PRIMARI

2.1.

L'EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ I LA RENDA EN EL SECTOR PRIMARI

2.1.1. LA PRODUCCIÓ I LA RENDA AGRÀRIA

El valor de la producció agrària a les Illes Balears al llarg de l'any 2022 ha mantingut una evolució positiva, amb un creixement interanual del 13 % i un valor total de 227.575.528 euros. La xifra és destacable perquè els tres darrers exercicis la tendència havia estat recessiva. Si es té en compte el desglossament entre l'agricultura i la ramaderia, es pot veure que en el subsector ramader el creixement del valor ha estat més alt, amb un 17 %, que en el subsector agrícola, amb un 12 %.

Així mateix, aquesta dada no corregeix l'escàs pes relatiu de la ramaderia balear dins del conjunt de la producció agrària; en bona part, afectada pels sobre costos de la insularitat i condicionada pels baixos preus cobrats pels ramaders. Sens dubte, el valor més alt de les produccions agrícoles i ramaderes de l'any 2022 està vinculat als majors preus percebuts.

Les despeses fora del sector s'han incrementat encara més que la producció, amb un valor absolut de 94.267.268

euros i una variació interanual del 22 %. Com a resultat dels majors costos de producció, el VAB a preus de mercat ha estat de 133.308.259 euros, amb un augment del 8 %. És a dir, si el valor de la producció s'ha incrementat, de manera percentual encara han augmentat més les despeses necessàries per obtenir-la, la qual cosa ha permès, malgrat tot, un VAB més alt en termes absoluts.

Pel que fa a les altres macromagnituds, cal destacar el notable increment de les subvencions percebudes pels agricultors i les agricultores, amb un ascens del 18 %, amb la qual cosa arriba a un total de 66.468.739 euros. Atès que també s'incrementa el valor dels impostos lligats a la producció (25 %) i les amortitzacions (20 %), la renda agrària té un increment del 7 %, amb un valor de 143.059.075 euros.

Aquesta dada és positiva des de tots els punts de vista. A més, en tant que el 2022 les pressions inflacionistes sobre els costos dels factors de producció no més s'han compensat de manera molt limitada pels preus més alts percebuts pels productors, es posa de manifest que l'increment de les subvencions va ser determinant per explicar la millora de la renda agrària balear (vegeu el quadre 1-2.1).

QUADRE I-2.1. EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ AGRÀRIA, EN EUROS CORRENTS (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Producció agrícola final	147.424.660	146.310.435	143.649.346	143.810.246	161.076.216	12%
Producció agrícola final	61.224.564	61.530.809	60.074.215	56.780.838	66.499.312	17%
Total producció agrària (1)	208.649.223	207.841.245	203.723.561	200.591.084	227.575.528	13%
Despeses fora del sector* (2)	100.292.182	99.903.808	97.924.546	77.009.866	94.267.268	22%
VAB a preus de mercat (3)	108.357.042	107.937.437	105.799.015	123.581.219	133.308.259	8%
Subvencions	58.394.471	56.299.374	63.032.590	56.124.556	66.468.739	18%
Impostos lligats a la producció*	18.504.534	18.432.877	18.067.691	18.066.221	22.529.861	25%
VAB a cost dels factors	148.246.978	145.803.934	150.763.915	161.639.554	177.247.137	10%
Amortitzacions*	43.511.433	43.342.938	42.484.242	28.392.388	34.188.062	20%
Renda agrària	104.735.545	102.460.996	108.279.673	133.247.166	143.059.075	7%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IREAP

(*) Estimació a partir de dades estructurals.

2.1.2. LA PRODUCCIÓ I LA RENDA PESQUERA

La producció final pesquera del 2022 ha estat de 34.633.693 euros, amb una pujada del 4 %. La pesca ha aportat 19.340.865 euros, amb un increment del 5 %, i l'aqüicultura, 15.292.829 euros, amb un increment del 3 %. Com que les despeses fora del sector han estat de 21.517.211 euros, el VAB a preus de mercat ha estat de 13.116.482 euros i un 4 % d'increment.

Un cop considerades les altres macro-magnituds (subvencions, impostos i amortitzacions) la renda final pesquera fou d'11.504.767 euros amb un creixement del 2 %. D'aquestes dades, se'n pot fer una lectura positiva, però hi ha factors que apunten a una certa recessió o, si més no, a un estancament de l'activitat pesquera professional, sobretot a Mallorca (vegeu el quadre 1-2.2).

2.1.3. LA COMPOSICIÓ DE LA PRODUCCIÓ FINAL DEL SECTOR PRIMARI BALEAR

A partir de les dades esmentades, la producció agrícola representà un 61 % de la producció primària (161.076.216 €); la producció ramadera un 25 % (66.499.312 €), i la pesquera el 13 % (34.633.693 €). Les Balears disposen d'un sistema agropesquer tombat cap a la producció vegetal i amb un pes relativament baix de la ramaderia i la pesca. Per completar el quadre de les produccions primàries, caldria incorporar-hi els vectors de la producció forestal, de la qual no tenim dades del 2022 (vegeu el gràfic 1-2.1).

2.1.4. LES DADES DE LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA

La producció agrícola balear ha tingut un increment del 9 % i ha estat de 333.047 tones, amb un valor de 161.076.216 euros, que és un 12 % superior al de l'any anterior. L'anyada no va ser bona per a l'olivar, els cítrics, les patates i la majoria de conreus herbacis, per això els únics conreus que milloren el volum de la producció són els farratges, el raïm i els fruiters (vegeu els quadres 1-2.3 i 1-2.4).

En canvi, si s'observa el desglossament del valor de la producció, s'hi veu que els increments percentuals més alts es donen en els cereals (55 %), els farratges (141 %), els tubercles (25 %), les hortalisses (20 %), l'oli d'oliva (31 %) i el vi (14 %). Aquests increments s'han d'interpretar en el marc de la tendència alcista dels preus que es va iniciar abans de la pandèmia però que es va consolidar en els mesos posteriors, amb l'efecte acumulat de la guerra d'Ucraïna. Quan els preus més alts permeten compensar l'augment de les despeses (combustibles, energia, pinsos, fertilitzants...), els resultats són positius o moderadament positius, però sovint els costos més alts no troben una compensació adequada en els preus de venda, amb l'efecte d'agreujar les dificultats de les explotacions agràries. Es poden destacar les xifres positives aconseguides en cereals, hortalisses i vi. En tot cas, la volatilitat dels preus fa capficar el sector primari en una etapa de profunda incertesa i inestabilitat (vegeu el quadre 1-2.5).

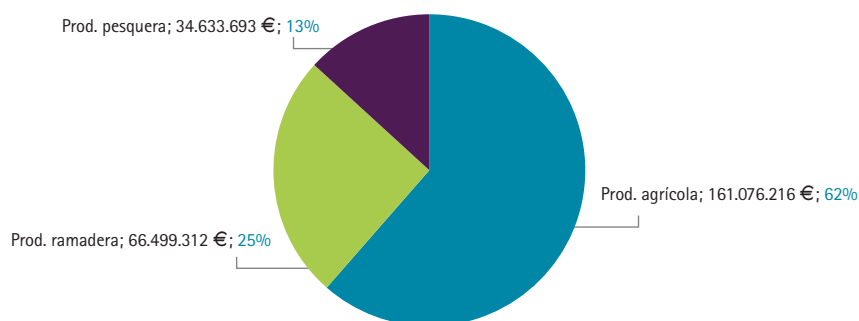
Quadre I-2.2. Producció pesquera (en euros corrents) (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Total espècies pescades	20.857.309	19.605.084	17.863.535	18.507.844	19.340.865	5%
Total espècies criades en aquicultura	13.232.222	15.335.129	16.530.935	14.841.709	15.292.829	3%
Producció pesquera final	34.089.530	34.940.213	34.394.470	33.349.553	34.633.693	4%
Despeses fora del sector*	21.179.134	21.707.646	21.368.587	20.719.401	21.517.211	4%
VAB a preus de mercat	12.910.396	13.232.567	13.025.883	12.630.152	13.116.482	4%
Subvencions	471.523	1.085.730	1.021.567	1.406.318	1.198.088	-15%
Impostos lligats a la producció*	111.945	114.739	112.947	109.515	113.732	4%
VAB a cost dels factors	13.269.974	14.203.558	13.934.504	13.926.955	14.200.837	2%
Amortitzacions*	2.653.709	2.719.931	2.677.448	2.596.106	2.696.070	4%
Renda pesquera	10.616.264	11.483.627	11.257.056	11.330.849	11.504.767	2%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IREAP

(*) Estimació a partir de dades estructurals.

Gràfic I-2.1.

Composició de la producció final del sector primari de les Illes Balears (2022)

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

QUADRE I-2.3. PRODUCCIÓ AGRÍCOLA A LES ILLES BALEARS (2022)

	Superfície en producció (ha)	Producció (tones)	Producció final (euros)
Cereals	38.227	47.244	17.451.307
Llegums	2.307	1.408	630.403
Farratges	6.077	95.208	8.098.666
Tubercles	1.152	40.551	17.366.757
Cultius industrials	70	163	89.792
Flors	8		5.998.994
Hortalisses	1.821	38.492	41.846.684
Cítrics	1.492	8.865	4.255.905
Fruiters no cítrics	14.126	4.175	3.692.122
Olives	5.620	4.557	102.000
Oli d'oliva		619	4.654.927
Raïm	2.081	10.495	127.147
Altres cultius	10.879	15.240	14.668.500
hl			Euros
Vi		66.030	42.090.163
Total de la producció agrícola			

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

QUADRE I-2.4. EVOLUCIÓ DEL VOLUM DE LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA, EN TONES (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació corrent 2021-2022
Cereals	57.531	46.210	48.937	47.147	47.244	0%
Llegums	2.186	1.484	2.057	2.270	1.408	-38%
Farratges	580.976	462.059	567.452	62.771	95.208	52%
Tubercles	50.263	50.375	50.858	49.630	40.551	-18%
Cultius industrials	253	173	157	243	163	-33%
Hortalisses	53.968	56.047	38.060	38.408	38.492	0%
Cítrics	12.384	11.745	8.860	9.609	8.865	-8%
Fruiters no cítrics	7.715	5.974	5.223	3.766	4.175	11%
Olives	2.871	4.525	4.782	5.202	4.557	-12%
Oli d'oliva	308	626	653	690	619	-10%
Raïm	11.135	9.953	6.535	9.999	10.495	5%
Vi	63.345	60.193	45.400	57.291	66.030	15%
Altres cultius	19.175	9.589	20.358	17.859	15.240	-15%
Total producció agrícola	862.110	718.953	799.332	304.885	333.047	9%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

QUADRE I-2.5. EVOLUCIÓ DEL VALOR DE LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA, EN EUROS CORRENTS (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació corrent 2021-2022
Cereals	10.741.584	9.299.433	9.869.928	11.268.119	17.451.307	55%
Llegums	534.095	404.781	573.976	669.291	630.403	-6%
Farratges	13.167.894	11.849.244	15.158.180	3.357.001	8.098.666	141%
Tubercles	17.995.342	19.106.161	19.181.247	13.936.020	17.366.757	25%
Cultius industrials	629.084	404.132	121.182	107.159	89.792	-16%
Flors	7.316.380	6.534.459	5.756.696	7.622.673	5.998.994	-21%
Hortalisses	36.516.298	42.087.077	38.991.237	34.748.505	41.846.684	20%
Cítrics	5.564.703	5.008.584	5.141.967	4.714.591	4.255.905	-10%
Fruiters no cítrics	6.882.624	6.530.467	4.155.972	3.483.946	3.692.122	6%
Olives	121.900	156.400	87.400	114.538	102.000	-11%
Oli d'oliva	1.394.806	3.388.130	2.291.040	3.303.604	4.654.927	41%
Raïm	453.358	378.411	260.696	144.175	127.147	-12%
Vi	35.479.535	35.132.848	24.851.052	36.833.530	42.090.163	14%
Altres cultius	10.567.343	5.949.016	17.206.582	23.506.016	14.668.500	-38%
Total producció agrícola	147.424.660	146.310.435	143.649.346	143.810.246	161.076.216	12%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

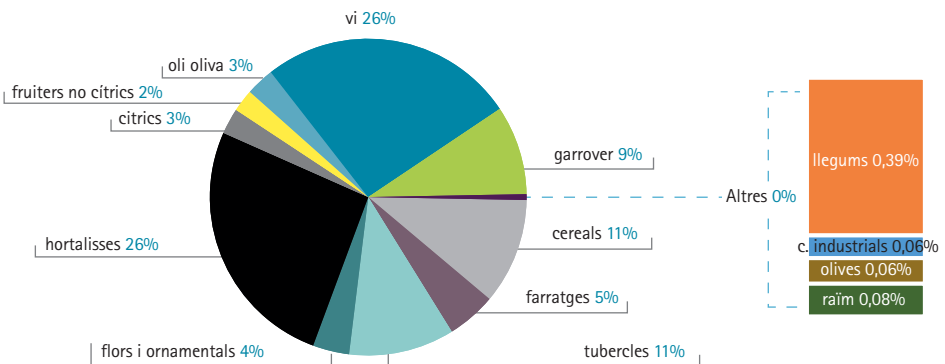
L'anyada de cereals 2021/2022 no va ser dolenta. L'ordi i la civada obtenen bons rendiments i els preus són bons a causa de la situació del mercat mundial de gra. La temporada turística i la superació de la pandèmia jugaren a favor de l'increment de la demanda, amb una tendència a l'alça dels preus d'abast europeu i mundial. El contrapunt és que aquest mateix efecte alcista de retruc va colpejar els pagesos amb un increment important dels costos de producció, agreujats per la insularitat, que escurça els marges econòmics de les explotacions cerealistes.

La producció de garrova és sensiblement menor que el 2021, però els preus es van mantenir elevats i el resultat encara és d'un creixement del valor de la producció, continuant la tendència del 2019 i el 2020. La producció de garrova continua sent una glopada d'aire per a un camp balear sotragat per la insularitat,

la pandèmia i l'increment incessant dels costos de producció i compensa en el pla econòmic la caiguda de la producció d'ametlla i la desaparició física de bona part de l'ametllerar.

L'estructuració sectorial del gruix del valor de la producció agrícola continua manifestant una tendència a concentrar-se en pocs conreus: hortalisses i patates, vi, cereals i garroves. Aquest quadre evidencia les reduïdes dimensions de la superfície cultivada i l'escassa rendibilitat de moltes produccions, en un marc d'abandonament dels secans i d'insuficiència dels regadius. A més, hi ha una competència difícil i desigual per l'ús de les terres agràries davant d'altres activitats, sobretot les urbanitzadores, d'edificació residencial i les pròpies d'altres usos econòmics, entre els quals despunta la pressió per dedicar els millors sòls agraris a la implantació de parcs de plaques fotovoltaïques (vegeu el [gràfic I-2.2](#)).

Gràfic I-2.2.
Composició del valor de la producció agrícola de les Illes Balears (2022)

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

2.1.5. LES DADES DE LA PRODUCCIÓ RAMADERA

La producció ramadera balear l'any 2022 representa un valor de 66.499.312 euros, que se segmenten en 26.929.712 euros per a la carn, 2.635.697 euros per a la venda d'animals vius fora de les Balears i 36.933.903 euros per als productes ramaders com la llet, els ous, la mel i la

cera. La producció de llet de vaca, amb 25.108.827 euros, és la principal producció ramadera, gràcies al manteniment de la producció lletera i formatgera de l'illa de Menorca. A molta distància, hi ha la producció d'ous, 10.634.712 euros, i les produccions càrnies d'oví, 9.667.073 euros; boví, 8.508.442 euros, i porcí, 7.995.779 euros (vegeu el [quadre 1-2.6](#)).

QUADRE 1-2.6. PRODUCCIÓ RAMADERA A LES ILLES BALEARS (2022)

Carn			
Carn	Boví	2.105,3	8.508.442
	Oví	1.426,0	9.667.073
	Caprí	32,7	207.323
	Porcí	3.118,1	7.995.779
	Equí	0,0	0
	Aviram	269,4	539.633
	Conills	2,4	11.461
	Total de carn	6.953,8	26.929.712
Vendes fora de les Balears			
Vendes			Euros
	Boví		1.030.504
	Oví		412.392
	Porcí		1.192.802
	Aviram		0
	Total de vendes		2.635.697
Productes ramaders			
Llet (en litres)			Euros
	De vaca	58.028.257	25.108.827
	D'ovella	91.303	104.697
	De cabra	320.239	196.210
	Total de llet	58.439.799	25.409.734

continua

		Euros
Ous (en milers de dotzenes)	Total d'ous	5750,85
		10.634.712
		Euros
Mel i cera (en kg)	Mel	59.433
	Cera	0
	Total de mel i cera	889.456
Total de productes ramaders		36.933.903
Producció ramadera final		66.499.312

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

La producció de llet l'any 2022 es va reduir en un 6%, la de carn en un 4%, la venda de ramat fora de les Balears, un 32 %; la d'ous, un 2 %, i la de mel i cera, un 18 %. El cens de reproductores de vacum va davallar un 2 %. En bona part, la reducció de la producció va ser una estratègia dels agricultors per reduir les pèrdues provocades per l'increment dels costos. A tot això, hi hem d'afegir les conseqüències de la sequera, que va fer augmentar la

despesa en alimentació del bestiar (vegeu el [quadre 1-2.7](#)).

El que destaca de les dades és la minva del volum de totes les produccions del 2022 respecte al 2021, explicable com una reacció dels ramaders davant l'encariment de l'alimentació animal i, en general, dels costos de producció. Aquesta tendència, considerada a l'àmbit estatal i europeu, ha contribuït a l'increment dels preus.

QUADRE 1-2.7. EVOLUCIÓ DEL VOLUM DE LA PRODUCCIÓ RAMADERA A LES ILLES BALEARS (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació corrent 2021-2022
Carn (t canal)						
	7.672,303	7.331,4	6.961,936	7.249,8	6.953,8	-4%
Vendes ramat fora Balears (unitats)						
	41.650	42.411	61.407	49.936	33.995	-32%
Llet (litres)						
	69.226.720	68.485.316	67.083.175	61.924.470	58.439.799	-6%
Ous (milers dotzenes)						
	7.028,004	6.711,221	7.394	5.876,13	5.750,85	-2%
Mel i cera (kg)						
	123.442	124.597	144.820	72.382	59.433	-18%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Finalment, l'evolució del valor de la producció ramadera a les Illes Balears, deguda als elevats preus de mercat durant el 2022, ha estat positiva o, fins i tot, molt positiva, amb un increment del 17 %. Pel que fa als ous, és del 76 %, la llet és del 10 % i la carn és del 13 %. Aquesta conjuntura dels preus pot ser la causa que les vendes de ramat fora de les Balears hagin estat l'únic valor recessiu, ja que aquestes vendes funcionen com un mecanisme regulador de l'excés d'oferta local en un marc de progressiva ocupació dels mercats per les produccions foranes, i aquest excés el 2022 no va existir (vegeu el [quadre 1-2.8](#)).

La producció ramadera balear és un dels sectors amb més dificultats. En les nostres condicions de sequera periòdica —i quasi permanent—, les possibilitats de producció pròpia de farratges i cereals disminueixen d'any en any, la qual cosa fa que fins i tot les ramaderies més extensives hagin de menester comprar més menjar fora de l'explotació. Quan el cost d'aquestes compres supera el preu obtingut per les vendes, el ramader es veu constret a ajustar despeses per la via de reduir la producció. D'altra banda, la composició de la producció ramadera expressa un equilibri entre la producció làctia i la càrnia, amb un pes considerable de la producció d'ous (vegeu el [gràfic 1-2.3](#)).

2.1.6. LES DADES DE LA PRODUCCIÓ PESQUERA

El valor de la producció pesquera balear el 2022 va ser de 34.633.693 euros, dels quals 19.340.865 euros corresponen a la

pesca i 15.292.829 euros a l'aqüicultura. La pesca va incrementar el seu valor en un 5 %, i l'aqüicultura en un 3 %, però el sector pesquer va continuar reflectint la tendència dels darrers anys a incrementar el valor de la producció reduint l'esforç pesquer, que ho va fer en un 13 % pel que fa al volum de la producció. Només la pesca de crustacis va pujar un 22 % (vegeu el [quadre 1-2.9](#)).

La reducció de l'esforç pesquer és més visible si es comparen les dades del 2022 (1.904.381 kg) amb les de 2018 (2.952.465 kg). Però aquest ràpid descens de la pesqueria balear professional es veu confrontat amb l'activitat pesquera freqüent de flotes no insulars a la mar Balear i la presència d'una pesca no professional molt activa, amb la conseqüent pressió selectiva sobre determinades espècies. La política de creació de reserves marines de pesca ha intentat posar remei d'una manera molt eficaç a situacions que duen el camí d'assolir unes proporcions molt negatives i d'efectes irreversibles sobre la biodiversitat i els recursos pesquers (vegeu el [quadre 1-2.10](#)).

L'evolució del valor de la producció pesquera balear mostra certa estabilitat, amb una pèrdua de valor de la pesca en els anys 2019 i 2020, mentre que el 2021 i el 2022 s'ha recuperat part de la davallada soferta. Considerant pesca i aquicultura, el valor de la producció és molt estable (vegeu el [quadre 1-2.11](#)).

Quadre I-2.8. Evolució del valor de la producció ramadera a les Illes Balears (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Carn	26.345.320 €	26.271.186 €	23.690.138 €	23.858.998 €	26.929.712 €	13%
Vendes de ramat fora de Balears	1.780.330 €	2.345.045 €	3.039.141 €	2.799.330 €	2.635.697 €	-6%
Llet	24.433.609	25.185.880	24.607.265	23.114.344	25.409.734	10%
Ous	7.161.283	6.283.883	6.978.786	6.043.197	10.634.712	76%
Mel i cera	1.504.020	1.444.816	1.758.937	964.969	889.456	-8%
Productes ramaders	33.098.912 €	32.914.579 €	33.344.988 €	30.122.510 €	36.933.903 €	23%
Producció ramadera final	61.224.561 €	61.530.809 €	60.074.266 €	56.780.838 €	66.499.312 €	17%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

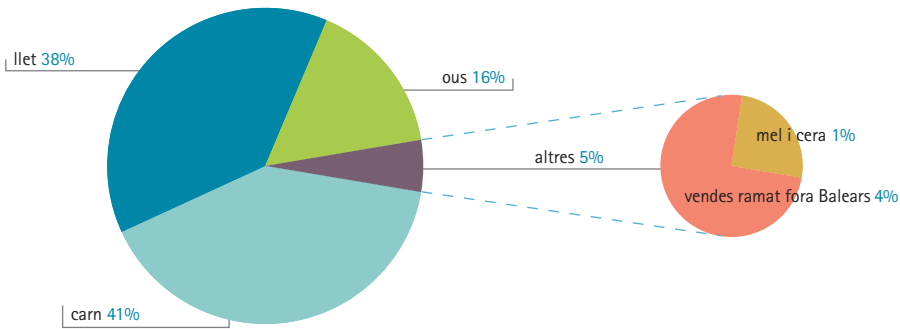
Quadre I-2.9. Producció pesquera a les Illes Balears (2022)									
		2021		2022		Var. 21-22		Var. 21-22	
		kg	Euros	kg	Euros	kg	Euros	kg	€
Especies pescades	Crustacis	259.229	6.223.004		316.460	22%	7.890.316	22%	27%
	Mol·luscos	292.963	2.653.974		201.818	-31%	2.385.912	-31%	-10%
	Peixos	1.629.037	9.614.011		1.385.556	-15%	9.042.683	-15%	-6%
	Altres espècies	533	16.855		547	2%	21.954	2%	30%
	Total d'espècies pescades	2.181.763	18.507.844		1.904.381	-13%	19.340.865	-13%	5%
Especies criades en aqüicultura	Juvenils (unitats)	39.704.836		Juvenils (unitats)					
	Aqüicultura marina	111.756	14.840.884	39.745.013	15.287.109	-7%			3%
	Aqüicultura continental	250	825	900	5.720				>100%
	Total d'espècies criades en aqüicultura		14.841.709		15.292.829				3%
Total de la producció pesquera			33.349.554		34.633.693				4%

Font: Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca i Medi Marí

Quadre I-2.10. Evolució del volum de la producció pesquera, en kg (2018-2022)						
Espècies pescades	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Total crustacis	389.444	352.084	254.173	259.229	316.460	22%
Total mol·luscos	428.769	286.763	350.526	292.963	201.818	-31%
Total peixos	2.133.813	1.994.444	1.828.423	1.629.037	1.385.556	-15%
Total altres	439	165	23	533	547	2%
Total espècies pescades	2.952.465	2.633.456	2.433.144	2.181.763	1.904.381	-13%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca

Gràfic I-2.3.
Composició del valor de la producció ramadera de les Illes Balears (2022)

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

QUADRE I-2.11. EVOLUCIÓ DEL VALOR DE LA PRODUCCIÓ PESQUERA (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022	Var. 21-22
Crustacis	7.786.154 €	7.740.642 €	5.485.655 €	6.223.004 €	7.890.316 €	27%
Mol·luscos	3.054.562 €	2.448.402 €	2.795.946 €	2.653.974 €	2.385.912 €	-10%
Peixos	10.004.540 €	9.410.492 €	9.580.668 €	9.614.011 €	9.042.683 €	-6%
Altres	12.053 €	5.548 €	1.267 €	16.855 €	21.954 €	30%
Total espècies pescades	20.857.309 €	19.605.084 €	17.863.535 €	18.507.844 €	19.340.865 €	5%
Aqüic. marina	13.225.472 €	15.329.485 €	16.529.490 €	14.840.884 €	15.287.109 €	3%
Aqüic. continental	6.750 €	5.644 €	1.444 €	825 €	5.720 €	>100%
Total aqüicultura	13.232.222 €	15.335.129 €	16.530.934 €	14.841.709 €	15.292.829 €	3%
Total producció pesquera	34.089.530 €	34.940.213 €	34.394.469 €	33.349.554 €	34.633.693 €	4%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca

Si es consideren les dades de la producció pesquera per illes, pel que fa al volum de la pesca es fa patent una evolució semblant a Mallorca (reducció del 18 %) i a Eivissa (reducció del 14 %), mentre que

a Formentera la reducció és menor (7 %) i a Menorca gairebé inexistent (0,5 %). Els valors econòmics són d'un increment considerable a Menorca (23 %), no tant a Eivissa i Formentera (9 %) i de reducció a

Mallorca (-1 %). Els resultats i l'evolució de la producció pesquera són sensiblement diferents entre les illes (vegeu el [quadre 1-2.12](#)).

2.2.

LES EXPORTACIONS, LA COMERCIALIZACIÓ, LES PRODUCCIONS DE QUALITAT I LA NOVA PAC

2.2.1. LES EXPORTACIONS DEL SECTOR PRIMARI BALEAR

Les dades de l'exportació en el sector primari balear per al 2022, que inclouen dades de la indústria agroalimentària i de la comercialització, palesen un increment del 50 %, molt important pel que fa a productes carnis (410 %), pinsos animals (259 %), tabacs (256 %) i lactis i ous (133 %). Mentre que, per contra, es produeixen retrocessos en greixos (39 %); cereals (38 %); sucre, cafè i cacau (30 %), i fruites, hortalisses i llegums (11 %). Dins el volum total de les exportacions, destaquen les fruites, hortalisses i llegums (30.977.000 euros), i els productes carnis (20.222.000 euros) (vegeu el [quadre 1-2.13](#)).

Pel que fa a les principals destinacions de les exportacions del sector primari i agroalimentari balear del 2022, hi ha França, Cuba i Alemanya (vegeu el [quadre 1-2.14](#)).

Amb tot, les dades d'exportació dels productes agroalimentaris de qualitat de

les Illes Balears indiquen que els mercats exteriors més destacats per als vins són Alemanya, Suïssa i els EUA; per a l'Oli de Mallorca, són Alemanya, Suïssa i Japó; per al Formatge de Maó-Menorca, són els EUA, Alemanya i el Regne Unit; per a l'Oliva de Mallorca, són Alemanya i el Regne Unit i per a les begudes espirituoses, són Alemanya, Suïssa i els EUA.

Els principals mercats exteriors per a les produccions balears de qualitat són Alemanya, Suïssa, els EUA, el Regne Unit i el Japó. Després d'aquest grup, cal esmentar països comunitaris com Dinamarca, Suècia, Bèlgica, Països Baixos, Itàlia i Polònia. La preeminència del mercat alemany és manifesta pel que fa a la denominació d'origen Binissalem, Pla i Llevant, Vi de la Terra de les Illes Balears, Vi de la Terra de Mallorca, Oli de Mallorca, Oliva de Mallorca, Palo de Mallorca i Herbes de Mallorca. Els EUA encapçalen les exportacions de Vi de la Terra de Menorca, Formatge Maó-Menorca i Gin de Menorca. Bèlgica és el primer mercat d'exportació del Vi de la Terra d'Eivissa i Suïssa ho és de les Herbes Eivissenques.

En canvi, és molt notòria l'escassa o nul·la presència d'aquests productes de qualitat a la resta de l'Estat espanyol, a excepció de Catalunya i, en un grau més baix, del País Valencià¹.

1. CONSELLERIA D'AGRICULTURA, PESCA I ALIMENTACIÓ (2022). *Illes Balears Qualitat*. Disponible a: <http://www.illesbalearsqualitat.es/iquafront/principal.html> [25 de maig de 2023].

QUADRE I-2.12. ESPÈCIES PESCADES A LES BALEARS PER ILLES (2020-2022)							
	kg 2020	kg 2021	kg 2022	% de var. de la producció 2020-2021	Euros corrents 2020	Euros corrents 2021	Euros corrents 2022
Mallorca	1.755.466	1.570.516	1.344.333	-14%	11.898.747	12.309.725	12.211.271
Menorca	288.263	252.353	251.207	-0,5%	2.553.758	2.757.340	3.387.270
Eivissa	251.881	234.226	192.659	-18%	2.261.128	2.282.949	2.485.201
Formentera	137.535	124.668	116.183	-7%	1.149.903	1.157.829	1.257.124
Illes Balears	2.433.144	2.181.763	1.904.381	-13%	17.863.535	18.507.844	19.340.865
							% de var. 2020-2021
							-1%
							23%
							9%
							9%
							5%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca i Medi Mari

QUADRE I-2.13. VALOR DE LES EXPORTACIONS DE LES ILLES BALEARS EN EL SECTOR PRIMARI EN MILERS D'EUROS (2018-2022)						
	2018	2019	2020	2021	2022 *	Var. 21-22
Productes carnis	6.276	5.643	2.308	3.964	20.222	410%
Lactis i ous	7.594	6.713	3.448	4.839	11.262	133%
Productes pesquers	2.592	4.160	1.576	1.136	1.375	21%
Cereals	18	10	21	10	6	-38%
Fruites, hortalisses i llegums	32.194	43.381	32.453	34.985	30.977	-11%
Sucre, cafè i cacau	1.953	1.466	461	1.496	1.041	-30%
Preparats alimentaris	8.250	9.076	4.319	4.796	5.059	5%
Begudes	12.124	12.391	9.169	12.518	17.723	42%
Tabacs	1.595	1.492	268	4.843	17.260	256%
Greixos	916	1.052	778	3.316	2.007	-39%
Llavors i fruits oleaginosos	198	165	104	161	213	33%
Pinsos animals	16	6	61	288	1.034	259%
Total alimentació, begudes i tabac	73.726	85.556	54.966	72.353	108.180	50%

Font: Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

QUADRE I-2.14. DESTINACIÓ DE LES EXPORTACIONS DE LES ILLES BALEARS EN EL SECTOR PRIMARI (2022)

	milers d'€	%
Països i territoris no determinats	24.070	22,2%
França	23.580	21,8%
Cuba	13.606	12,6%
Alemanya	9.636	8,9%
Polònia	4.450	4,1%
República Dominicana	4.246	3,9%
Cap Verd	4.129	3,8%
Portugal	4.104	3,8%
Suïssa	3.570	3,3%
Estats Units	3.383	3,1%
Mèxic	2.298	2,1%
Itàlia	1.922	1,8%
Regne Unit	1.771	1,6%
Resta de països	7.416	6,9%
Total	108.180	100%

Font: Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

2.2.2. LA COMERCIALIZACIÓ AGROALIMENTÀRIA A MERCAPALMA

Les dades de Mercapalma, el principal mercat majorista de les Balears, tot i que no representa la totalitat del sector comercialitzador, tenen l'avantatge de proporcionar sèries estadístiques completes. En aquesta mesura, són un element útil per veure quines són les tendències en els mercats alimentaris insulars.

Les dades referides a la comercialització de la fruita en el període 2021-2022 assenyalen que el volum de fruita d'origen balear va representar un 18 % del total comercialitzat, amb una reducció percentual del 5 %, malgrat l'increment de les xifres absolutes, que passaren de

15.054 tones a 15.822. Els dos principals mercats proveïdors varen ser València (36 %) i Barcelona (23 %) (vegeu el [quadre 1-2.15](#)).

Tot i això, a les dades dels anys 2021 i 2022 es detecta un moviment de recuperació de la producció fructícola insular, que a Menorca, Eivissa i Formentera també ha tingut una certa consistència, encara que a cap de les illes no té prou entitat per fer front a les produccions peninsulars, que són l'expressió d'una agricultura intensiva de regadiu molt industrialitzada. La fruita de les Illes compta amb avantatges competitius considerables, sobretot la proximitat, però té en contra l'escassa disponibilitat de terres i la debilitat estructural del regadiu balear (vegeu el [quadre 1-2.16](#)).

Quadre I-2.15. Origen de la fruita comercialitzada a Mercapalma (2021-2022)					
Estat/regió	2018	2019	2020	2021	Var. 21-22
	Tones	% del total	Tones	% del total	
València	25.493	34%	31.424	36%	23%
Barcelona	16.249	22%	19.573	23%	20%
Illes Balears	15.054	20%	15.822	18%	5%
Lleida	3.155	4,2%	3.190	3,7%	1%
Almeria	2.202	2,9%	2.573	3,0%	17%
Tenerife Sant.	2.131	2,8%	1.568	1,8%	-26%
Península (sense especificar)	1.806	2,4%	1.012	1,2%	-44%
Múrcia	1.508	2,0%	2.062	2,4%	37%
Resta de províncies	1.980	2,6%	2.765	3,2%	40%
Total de l'Estat espanyol	69.580	92%	79.989	92%	15,0%
Costa Rica	981	1,3%	1.737	2,0%	77%
Resta de països	4.686	6,2%	5.222	6,0%	11%
Total fora Espanya	5.667	7,5%	6.959	8,0%	23%
Total fruita comercialitzada	75.247	100%	86.948	100%	15,6%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP
Nota: S'han agrupat les províncies i els països amb un volum comercialitzat menor de l'1%.

Quadre I-2.16. Origen de la fruita comercialitzada a Mercapalma, en tones i % (2018-2022)										
Estat/regió	2018		2019		2020		2021		2022	
	Tn 2018	% del total	Tn 2019	% del total	Tn 2020	% del total	Tn 2021	% del total	Tn 2022	% del total
Illes Balears	20.566	20%	20.487	20%	13.409	19%	15.054	20%	15.822	18%
Total de l'Estat espanyol	92.268	90%	91.943	91%	65.004	94%	69.580	92%	79.989	92%
Total fora de l'Estat espanyol	10.103	10%	8.756	9%	4.407	6%	5.667	8%	6.959	8%
Total fruita comercialitzada	102.370	100%	100.699	100%	69.411	100%	75.247	100%	86.948	100%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Les hortalisses d'origen balear l'any 2022 van representar un 30 % del volum total d'hortalisses comercialitzat a Mercapalma. La dada, considerada en si mateixa, és bona en tant que mostra una producció local de verdures consistent i capaç de mantenir la seva presència en els mercats (vegeu el [quadre 1-2.17](#)). Així mateix, si es contempla des d'una mirada que inclogui l'evolució dels darrers anys, és preocupant, ja que hi ha una tendència a la reducció sostinguda del volum i del percentatge d'hortalissa d'origen balear (34.569 tones i un 35 % l'any 2018 i 27.072 tones i un 30 % el 2022). La tendència recessiva és persistent i té l'origen en les peculiars condicions de l'agricultura balear: la insularitat, els fenòmens d'expansió urbana sobre els sòls agraris, l'escassa entitat del regadiu i uns altres aspectes derivats del model econòmic imperant (vegeu el [quadre 1-2.18](#)).

2.2.3. LES PRODUCCIONS DE QUALITAT

L'evolució de les produccions agroalimentàries emparades per qualsevol de les identifications d'origen i qualitat és bona i, en segons quins paràmetres, es pot considerar espectacular. Així, el volum de vi comercialitzat l'any 2022 és de 53.395 hl, mentre l'any anterior havia estat de 47.754 hl. El 2022 el valor de la producció comercialitzada puja a 16.864.000 euros pel que fa a begudes espirituoses i 60.558.000 euros pel que fa a aliments. Totes les begudes espirituoses tenen una evolució positiva i els percentatges d'increment interanual més destacats en aliments són els de la DO Formatge de Maó-Menorca (52 %) i el de la DO Oli de Mallorca (28 %). El valor de la

comercialització dels productes de qualitat és de 100.123.000 euros, un 19,9 % més que el 2021 (vegeu el [quadre 1-2.19](#)).

La denominació d'origen Oli de Mallorca en la campanya 2021/22 disposa de 4.137 hectàrees d'olivar inscrites. El creixement en superfície d'olivar s'ha accelerat a partir de la campanya 2014/2015 i ha estat més fort a les campanyes 2015/2016, 2016/2017 i 2017/2018. En aquest període, el nombre de tafones inscrites ha passat de 7 a 14.

El resultat d'aquest procés ha estat que la producció d'oli emparada per aquesta denominació d'origen s'ha col·locat entorn de 350.000 litres anuals, amb un nivell de comercialització que ha tingut un increment del 9,2 % respecte del 2021, amb un total de 330.000 litres d'oli amb denominació d'origen, 40.000 litres més que l'any 2019, abans de la pandèmia. L'olivar, si es vol veure des d'un cop d'ull a llarg termini, ha perdut la major part de la superfície històrica a la Serra, però a hores d'ara n'està recuperant un poc pertot, en un procés positiu. En aquesta recuperació, hi juga un paper destacat la presència de la denominació d'origen de l'Oli de Mallorca, que ha fet possible un escenari més favorable per a la comercialització dels olis de qualitat². La indicació geogràfica protegida Oli d'Eivissa, amb tan sols quatre anys, compta amb 211,7 hectàrees d'olivar i una producció de 24.152 litres el 2022³.

2. CONSELLERIA D'AGRICULTURA, PESCA I ALIMENTACIÓ (2022). *Illes Balears Qualitat*. Disponible a: <http://www.illesbalearsqualitat.es/iquafront/principal.html> [25 de maig de 2023].

3. *Ibidem*.

QUADRE I-2.17. ORIGEN DE LES HORTALISSES COMERCIALIZADES A MERCAPALMA (2021-2022)					
Estat/regió	2021		2022		% de var. 21-22
	Tones	% del total	Tones	% del total	
Illes Balears	27.804	33%	27.072	30%	-3%
València	27.395	33%	30.019	33%	10%
Barcelona	15.109	18%	16.348	18%	8%
Almeria	5.870	7,0%	7.880	8,6%	34%
Múrcia	2.635	3,1%	3.966	4,3%	50%
Alacant	1.258	1,5%	1.840	2,0%	46%
Resta de províncies	1.834	2,2%	1.315	2,2%	-28%
Total Espanya	81.904	98%	88.440	97%	8%
França	863	1,0%	1.764	1,9%	104%
Resta de països	1.099	1,3%	1.370	1,5%	25%
Total fora Espanya	1.962	2,3%	3.134	3,4%	60%
Total hortalissa comercialitzada	83.867	100%	91.574	100%	9%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Nota: S'han agrupat les províncies i els països amb un volum comercialitzat menor de l'1%.

Quadre I-2.18. Origen de les hortalisses comercialitzades a Mercapalma (2018-2022)									
Estat/regió	2018		2019		2020		2021		2022
	Tn 2018	% del total	Tn 2019	% del total	Tn 2020	% del total	Tn 2021	% del total	Tn 2022
Illes Balears	34.569	35%	96.672	37%	27.059	33%	27.804	33%	27.072
Total de l'Estat espanyol	94.298	97%	96.672	98%	80.790	97%	81.904	98%	88.440
Total fora de l'Estat espanyol	3.104	3%	2.471	2%	2.173	3%	1.962	2%	3.134
Total fruita comercialitzada	97.402	100%	99.143	100%	82.963	100%	83.867	100%	91.574

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.19. Denominacions de productes de qualitat a les Illes Balears (2022)						
Denominació de vins	Volum produït 2021 (hl)	Volum produït 2022 (hl)	Volum comercialitzat 2021 (hl)	Volum comercialitzat 2022 (hl)	Variació del volum produït 2020-2021	Variació del volum comercialitzat 2020-2021
DO Binissalem	7.670	7.893	6.478	7.265	3%	12%
DO Pla i Llevant	12.639	13.665	9.610	10.317	8%	7%
Total de vins amb DO	20.309	21.558	16.088	17.582	6%	9%
Vi de la Terra Illes Balears	4.471	4.402	3.043	3.406	-2%	12%
Vi de la Terra Serra de Tramuntana	70	61	246	163	-13%	-34%
Vi de la Terra Mallorca	27.773	34.658	25.364	29.833	25%	18%
Vi de la Terra Eivissa	1.275	1.219	1.373	1.153	-4%	-16%
Vi de la Terra Illa de Menorca	1.557	1.356	1.451	1.104	-13%	-24%
Vi de la Terra Formentera	190	294	189	154	55%	-19%
Total de vins de la terra	35.336	41.990	31.666	35.813	19%	13%
Total de vi	55.645	63.548	47.754	53.395	14%	12%

continua

Begudes espirituoses	Volum produït 2021 (mil L)	Volum produït 2022 (mil L)	Volum comercialitzat 2021 (mil L)	Volum comercialitzat 2022 (mil L)	Valor comercial 2021 (milers euros)	Valor comercial 2022 (milers euros)	Variació del valor comercial 2021-2022
DG Herbes de Mallorca	1067	1124	1.074	1.140	8.652	9.320	8%
DG Herbes Eivissenques	434	535	452	492	2.943	3.668	25%
DG Palo de Mallorca	34	43	40	42	326	446	37%
DG Gin de Maó	210	393	273	335	2.405	3.430	43%
Total de begudes espirituoses			1.839		14.326	16.864	
Aliments	Volum produït 2021 (mil kg o mil L)	Volum produït 2022 (mil kg o mil L)	Volum comercialitzat 2021 (mil kg o mil L)	Volum comercialitzat 2022 (mil kg o mil L)	Valor comercial 2021 (mil euros)	Valor comercial 2022 (mil euros)	Variació 2020-2021
DO Maó-Menorca	2.966	3.428	2.377	2.516	15.692	23.906	52%
DO Oli de Mallorca	652	615	303	330	3.347	4.299	28%
DOP Oliva de Mallorca	5	31	25	24	265	208	-22%
DOP Pebre Bord de Mallorca	19	11	14	5	334	162	-52%
IGP Sobrassada de Mallorca	2.113	2.186	2.035	2.116	11.983	12.317	3%
IGP Ensaïmada de Mallorca	62	45	62	45	862	580	-33%
IGP Ametlla de Mallorca	870	890	16	41	123	344	180%
IGP Oli d'Eivissa	57	24	10	13	127	160	27%
Ésmel	2	2	2	2	31	43	39%
Tomàtiga de ramellet	808	939	775	900	1.371	1.639	19%
Som Pagesos de Mallorca			16.929			16.900	
Total d'aliments			22.546			60.558	

Font: Institut de Qualitat Agroalimentària (IQUA). Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

2.2.4. LA NOVA PAC I LA PROMOCIÓ DE LES PRODUCCIONS LOCALS

El 2022 és l'any en què es determinen les mesures concretes que ha d'incloure la nova política agrària comuna (PAC) i la seva afectació a l'agricultura balear. D'entrada, es genera una expectativa encoratjadora, ja que, segons el Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, les Balears poden rebre fins a un 60 % més del que rebien fins ara per mor d'un reconeixement específic com a regió insular (a Mallorca seria un 53 %; a Menorca un 64 %, i a Eivissa i Formentera un 103 %).

Un dels objectius de l'aplicació de la nova PAC a les Balears és que no es perdin drets de pagament dels 125.000 que fins ara hi ha hagut a les Balears. I no només això, sinó que s'aprofitei l'augment del coeficient de subvencionalitat de les pastures per disposar de més superfícies de pasturatges permanents i s'aconsegueixi que les pràctiques ambientals subvencionades beneficiïn el 70 % de la superfície declarada.

Un dels problemes que s'han de resoldre és l'augment de la burocràcia i dels controls administratius necessaris per complir una normativa comunitària que, entre altres coses, comporta l'obligatorietat de disposar de quaderns electrònics d'exploatació. El paquet de mesures és ampli: ajuda bàsica a la renda per a la sostenibilitat, pagament complementari de joves, pagament redistributiu, ajudes associades, ecoesquemes i ajudes agroambientals.

En el terreny de la promoció del producte local, el 2002 ha duit com a novetat que la Llei de mesures urgents per a la

sostenibilitat i la circularitat del turisme de les Illes Balears ha establert un percentatge del 3 % de consum de productes frescos agraris, ramaders i pesquers que tinguin origen a les Illes Balears. Als establiments de quatre i cinc estrelles, el percentatge de producte d'origen de les Illes Balears ha de ser del 4 % i als agroturismes del 5 %.

El criteri és prou ampli a l'hora d'entendre quins productes són els que es poden incloure en aquest percentatge, ja que són els emparats per qualsevol marca de qualitat, denominació d'origen, indicació geogràfica o qualsevol altre segell distintiu o marca de qualitat reconeguda. Les empreses i els establiments turístics que arribin a un mínim del 10 % de consum de productes d'origen balear obtindran el distintiu d'«establiment turístic compromès amb la producció local» i tindran accés a una promoció prioritària.

L'èxit d'aquesta norma s'ha de mesurar en termes de l'increment de la facturació del producte de proximitat dins la indústria turística i de la seva incidència sobre els sectors clau del sector agroalimentari balear: l'horticultura, la fructicultura i les produccions ramaderes —d'una manera particular—, però també els vins, les espècies, els olis i els licors.

El 2022 s'ha vist com la promoció del producte local, i també dels establiments compromesos en la seva comercialització, ha estat objecte de diverses iniciatives del Govern balear, de cada un dels consells insulars i dels ajuntaments, en el marc de l'impuls de l'activitat econòmica afectada

per les conseqüències de la pandèmia i de la guerra d'Ucraïna.

Per una altra banda, a hores d'ara hi ha 73 establiments i explotacions agràries de les Balears adherides al logotip Venda Directa⁴. I el 2022 s'han incorporat a la

llista de produccions balears de qualitat la denominació d'origen Mel d'Eivissa i la marca de garantia Som Pagesos de Mallorca, que integra quatre empreses hortícoles, amb 16.929 tones d'hortalisses comercialitzades amb aquesta marca i una facturació de 16,9 milions d'euros.

4. CONSELLERIA D'AGRICULTURA, PESCA I ALIMENTACIÓ (2022). *Venda directa*. Disponible a: https://www.caib.es/sites/vendadirecta/ca//operadors_de_venda_directa/?mcont=87205 [25 de maig de 2023].

3

INDÚSTRIA I ENERGIA

3.1.

L'EVOLUCIÓ DEL PIB, DE L'OCUPACIÓ, DE L'ÍNDEX DE PRODUCCIÓ INDUSTRIAL (IPI) I DE L'ÍNDEX DE PREUS INDUSTRIALS

En aquest apartat, s'analitza l'evolució de la producció i l'ocupació del sector industrial. Aquesta informació es desglossa i s'amplia per estructures d'empreses i per les principals branques productives del sector industrial a les Illes Balears a partir de dades de l'Ibestat relatives a l'enquesta industrial. També s'analitzen l'índex de producció industrial (IPI), l'índex de preus industrials (IPRI) i altres indicadors conjunturals del sector industrial.

En termes de valor afegit brut, amb les darreres dades disponibles en data de tancament d'aquesta edició corresponent a 2021, la indústria és, juntament amb activitats financeres i administracions públiques, l'única branca econòmica de les Illes Balears que ha superat el nivell de 2019, previ a la pandèmia. En variació interanual, la indústria balear el 2022 ha crescut un 20,4 % respecte a l'exercici anterior, només superat pel comerç a l'engròs, amb un 51,4 %.

Quant a l'ocupació en la indústria, amb dades de 2022 representa un 6,9 % del total de l'ocupació a les Illes Balears, dos punts per sobre de la dada registrada el 2021 i també superior a la registrada el 2019.

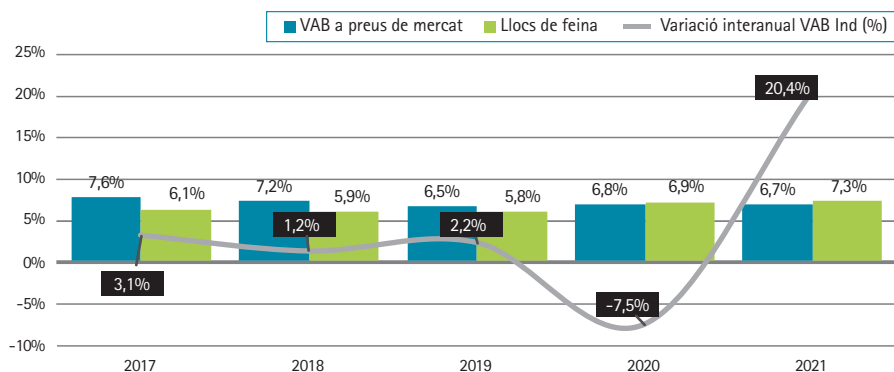
També en termes d'ocupació, la indústria manufacturera té més importància que l'extractiva i augmenta aquesta diferència. Si el 2019 un 1,1 % dels ocupats balears treballava en la indústria extractiva i un 5,3 %, en la manufacturera, el 2022 aquests percentatges són de l'1,3 % i el 5,6 %, respectivament.

En qüestió de sexe, la indústria és un sector majoritàriament masculí. Així, el 77,8 % dels treballadors a la indústria balear el 2022 són homes, un percentatge que augmenta en el cas de la indústria extractiva, en què s'incrementa fins al 80,3 %. Aquests valors són inferiors als registrats abans de la pandèmia, quan el pes dels homes en l'ocupació industrial era del 75,1 %, i en el cas de la indústria extractiva, del 84,6 %.

De manera estilitzada, el pes de la indústria en el conjunt de l'economia balear augmenta any rere any des d'un 6,1 % el 2017 fins a un 7,3 % el 2021. Aquest comportament és invers quant a ocupació, ja que ha passat d'un 7,6 % el 2017 a un 6,7 % el 2021 (vegeu el [gràfic I-3.1](#)).

Gràfic I-3.1.

Pes del VAB en la indústria en relació amb el total i pes del llocs de feina en la indústria sobre el total de les Illes Balears (2017-2021)

Font: Ibestat (2023). Comptabilitat regional anual

Durant l'any 2022, l'índex de confiança de l'empresariat a les Illes Balears ha estat dels més optimistes del conjunt de les comunitats autònomes. En aquest cas, s'ha detectat un índex de 136,7 punts bàsics el darrer trimestre de l'any 2022, pels 127,2 punts de la mitjana estatal, i per damunt dels valors previs a la pandèmia.

En el cas de la indústria, aquest optimisme comparteix escenari amb un augment de la producció a partir de 2020, però amb un dinamisme més baix que la mitjana estatal. Aquesta diferència negativa ve d'enrere i augmenta amb els pas dels anys. A més, aquest major optimisme i menor dinamisme és part de les causes d'uns preus industrials que des del 2020 són substancialment més elevats que a la resta de l'Estat (vegeu els gràfics I-3.2 i I-3.3).

3.2.

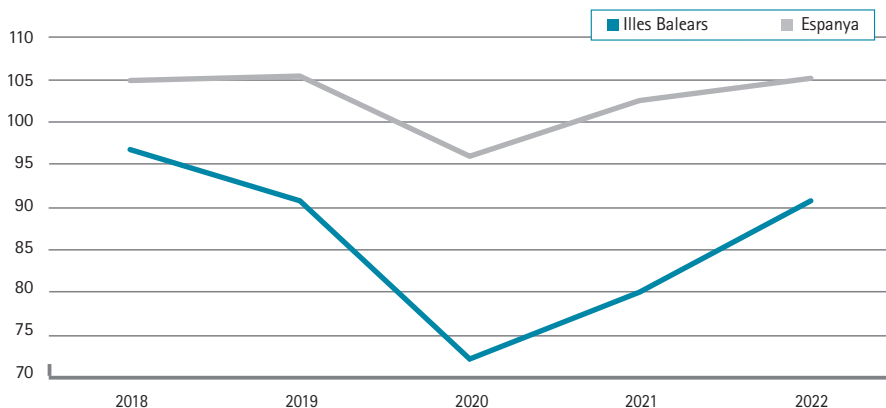
EVOLUCIÓ DE LES EMPRESES INDUSTRIALS

A Illes Balears, el 2022 hi havia 4.739 empreses en el sector industrial, 24 més que l'any anterior, però que no arriben a les 4.947 del 2019, encara que es trenca la tendència negativa que arrossegava el sector, entre altres factors, per la pandèmia.

En dimensió, la divisió d'activitat a la indústria més important a Illes Balears és l'energia elèctrica, gas i vapor, que engloba el 29,7 % de la producció industrial; seguida de l'alimentació, beguda i tabac, amb un 21,0 %, i la reparació i instal·lació de maquinària i equip, amb un 16,9 %.

Gràfic I-3.2.

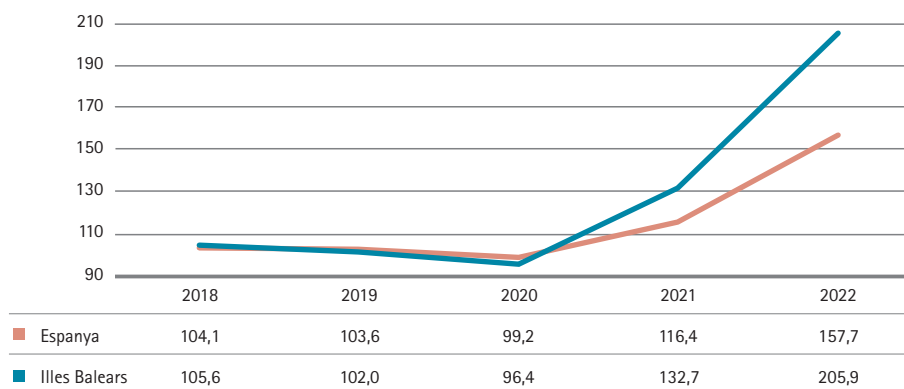
Índex de producció industrial (IPI) a les Illes Balears i Espanya (base 2015) (2018-2022)

Font: Ibestat (2023). Índex de producció industrial

Gràfic I-3.3.

Evolució de l'índex de preus industrials (IPRI) a Espanya i a les Illes Balears (base 2015) (2018-2022)

Font: INE (2023). Índex de preus industrials [a 20 de maig de 2023]

Quant a subsectors, la indústria que més dinamisme presenta el 2022 és el subministrament d'aigua, amb un creixement del 4,8 % comparat amb l'any anterior, amb 220 empreses. La menys dinàmica és la indústria extractiva, amb una cai-

guda del 5,9 %, i la més important és la manufacturera, amb un total de 4.353 empreses, 17 més que a l'exercici anterior. Tots els subsectors creixen respecte a l'any anterior, a excepció de la indústria extractiva, que presenta tres empreses menys, i el

subministrament d'energia elèctrica, que manté el mateix nombre d'empreses (vegeu el [quadre I-3.1](#)).

3.2.1. DADES GENERALS DE L'ESTADÍSTICA ESTRUCTURAL D'EMPRESES

Quan es passa als resultats d'explotació de la indústria balear, i amb les darreres dades del 2020, que corresponen a plena pandèmia, s'aprecia com l'impacte directe de la covid-19 va significar una caiguda de la facturació del sector en un 11,4 %. Així, els subsectors més afectats són el de la indústria extractiva i la indústria manufacturera, amb descens dels ingressos d'explotació del 18,0 % i del 14,4 %, respectivament.

Si s'analitzen els resultats d'explotació, es cospa encara més l'enorme impacte negatiu que la pandèmia va representar per a l'economia balear i per al sector industrial en particular.

En el conjunt del sector industrial, els resultats d'explotació van caure un 39,1 %

el 2020 comparat amb el 2019. Quan es desagreguen les dades, s'observa que en el subsector manufacturer la caiguda és del 87,6 %; en el subministrament d'aigües, del 30,1 %, i en la indústria extractiva, del 26,4 %. L'únic subsector que puja i amb força és el subministrament d'energia elèctrica, que obté una millora dels resultats d'explotació el 2020 respecte del 2019 del 41,2 %, gràcies a una caiguda dels consums d'explotació superior a la reducció de la facturació.

Durant el 2020, tenint en compte la particularitat de la situació amb la covid-19, a la indústria balear, hi treballa un 6,8 % de les persones ocupades de les Illes Balears. Dins del sector, un 82,3 % té ocupació en la indústria manufacturera. En termes retributius, tot això es tradueix que la despesa mitjana per treballador a la indústria balear és de 20,8 milers d'euros anuals, mentre que el 2019 era de 29,8 milers d'euros. En el subsector manufacturer, baixa a 16,0 milers d'euros, és a dir, el subsector més important és el de menor retribució del segon sector econòmic balear.

QUADRE I-3.1. NOMBRE D'EMPRESES INDUSTRIALS (CNAE 09) A LES ILLES BALEARS (2022-2021)

	2022	2021	Dif. 22-21	% de var. 22-21
Total sector industrial	4.739	4.715	24	0,5%
B. Indústries extractives	48	51	-3	-5,9%
C. Indústria manufacturera	4.353	4.336	17	0,4%
D. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	118	118	0	0,0%
E. Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació	220	210	10	4,8%

Font: INE (2023). Explotación estadística del directorio central de empresas. DIRCE

Del total de les despeses de personal del sector industrial, un 43,7 % es destina al subsector manufacturer, seguit de subministrament d'energia elèctrica, amb un 41,5 %. La resta es reparteix entre subministrament d'aigua, amb 13,8 %, i indústria extractiva, amb escassament un 1 %.

On l'impacte de la pandèmia també s'ha vist reflectit és en la inversió sectorial, que el 2020 es va reduir un 12,1 % amb relació a l'exercici anterior, desagregat en una caiguda importantíssima de la indústria extractiva del 65,7 %, i de la indústria manufacturera, del 15,7 %. Mentrestant, el descens en les inversions no van ser tan fortes en subministrament elèctric, amb una reducció del 8,3 %, i subministrament d'aigua, amb una caiguda del 4,1 % (vegeu el [quadre I-3.2](#)).

Per una altra banda, si es calcula la raó entre el pes de l'ocupació a la indústria balear i l'ocupació total balear respecte al pes de l'atur en el sector industrial damunt el total d'atur en l'economia balear, els resultats són concloents: la indústria balear presenta una raó superior a la resta de sectors. Això indica que és el sector més eficient en termes d'ocupació de l'economia balear i que invita a fer una aposta més valenta en aquest sector des de les institucions públiques i empreses (vegeu el [gràfic I-3.4](#)).

3.2.2. ENERGIA

A partir de les darreres dades disponibles i tenint en compte que el 2020 la facturació d'energia elèctrica va caure un 13,4 %

amb relació al 2019 per l'efecte de la pandèmia, la facturació el 2021 s'ha mantingut pràcticament igual a la suportada en l'exercici anterior. Destaca la facturació a Formentera, on ha pujat un 5,3 %, i Mallorca, amb un creixement de l'1,1 %. Enfront d'aquestes dades, Menorca cau un 4,7 %, i Eivissa, un -2,4 %. Això és així a pesar que el sector industrial en conjunt, juntament amb activitats financeres i administracions públiques, el 2021 ha superat els valors assolits el 2019, és a dir, d'abans de la pandèmia.

Quant al pes de cada illa en la facturació elèctrica global del sector, el 2021 es manté en nivells semblant al 2020, on Mallorca engloba un 73,9 % sobre el total, Eivissa un 13,5 %, Menorca un 11,9 % i Formentera un 0,08 % (vegeu el [quadre I-3.3](#)).

Seguint amb la facturació d'energia elèctrica i baixant a l'àmbit de subgrups, amb les darreres dades disponibles corresponents al 2020 —evidentment amb la covid-19 en plena expansió—, el balanç no és positiu en general, relacionant facturació i activitat econòmica. Aquesta caiguda en la facturació del 12,3 % se suma a la majoria de subgrups amb resultats negatius. Destaca combustible nuclear, amb -37,3 %; arts gràfiques, amb -30,3 %, i indústria de fusta, amb una caiguda del 22 %.

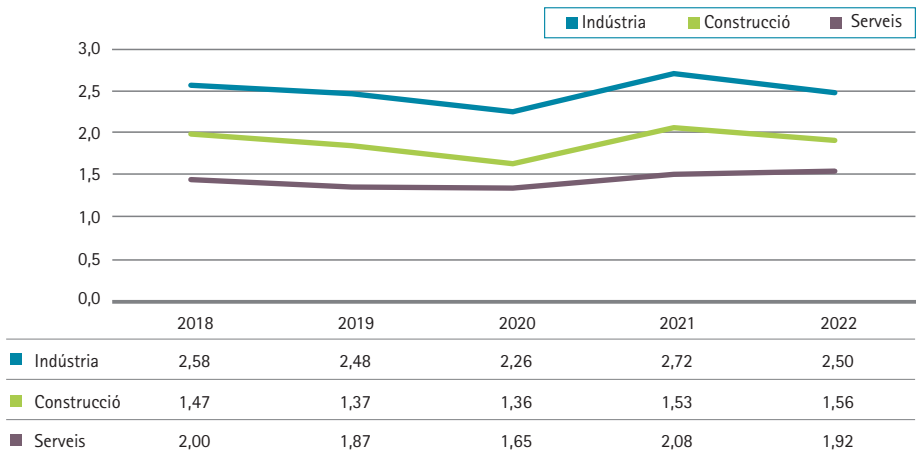
Tot i això, hi ha hagut subgrups que durant aquest 2020 han presentat comportaments positius, algun amb augments substancials, com és el cas de refineria de petroli, que ha presentat un augment percentual de quasi un 9.000 % entre la facturació de 2020 respecte a la de 2019.

Quadre 1-3.2. Resultats d'Explotació per Agrupació i Sector d'Activitat a les Illes Balears (2020) (Milers d'€uros)					
	Total sector industrial	B. Indústries extractives	"C. Indústria manufacturera "	D. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	E. Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació
Ingressos d'explotació					
INGRESSOS D'EXPLOTACIÓ	4.460.487,7	52.422,7	1.902.442,9	1.868.353,1	637.268,9
Volum de negocis	4.302.612,7	50.880,1	1.856.494,1	1.832.905,5	562.333,1
Altres ingressos d'explotació	157.874,9	1.542,7	45.948,8	35.447,6	74.935,8
Despeses d'explotació					
DESPESES D'EXPLOTACIÓ	4.329.470,3	43.447,8	1.890.541,9	1.798.292,4	597.188,1
Proveïments	2.503.588,9	11.900,0	1.013.946,3	1.270.567,6	207.175,0
Despeses de personal	751.432,7	12.623,6	475.647,4	79.694,8	183.466,9
Altres despeses d'explotació	650.737,1	15.530,9	324.711,8	191.476,0	119.018,3
Amortització de l'immobilitzat	261.908,0	3.662,8	71.435,5	109.669,2	77.140,3
Deteriorament i resultat per alienacions de l'immobilitzat	149.976,9	-204,1	5.444,6	144.246,1	490,2
Altres resultats excepcionals	3.207,6	-55,3	-1.617,6	2.639,4	2.241,0
INVERSIONS EN ACTIUS MATERIALS	142.676,3	1.364,6	53.572,4	68.182,3	19.556,9
Adquisició de l'immobilitzat material	152.729,9	1.860,3	59.269,6	70.763,3	20.836,7
Vendes de l'immobilitzat material	10.053,6	495,7	5.697,2	2.581,0	1.279,7

Font: Ibestat (2023). Estadística estructural d'empreses. Sector indústria

Gràfic I-3.4.

Raó entre el pes percentual de l'ocupació en el mercat de treball versus el pes percentual de la desocupació en relació amb l'atur total a les Illes Balears (2008-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE (2023). Enquesta de població activa

QUADRE I-3.3. ENERGIA ELÈCTRICA FACTURADA EN LA INDÚSTRIA DE LES BALEARS PER ILLES (MKW/h) (2020-2021)

	2021	2020	Var. (%)
Illes Balears	20.347,3	20.362,2	-0,1
Mallorca	15.026,5	14.863,0	1,1
Menorca	2.419,4	2.538,7	-4,7
Eivissa	2.737,7	2.805,0	-2,4
Formentera	163,7	155,5	5,3

Font: Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball (2023). Facturació d'energia elèctrica (GESA)

Uns altres subgrups que presenten creixements en facturació són fabricació i distribució de gas, amb un 28,6 %; extracció i aglomeració de carbó, amb un 15,5 %; producció i distribució d'energia elèctrica, amb un 9,1 %; coqueries, amb un 7,4 %, i indústries del cautxú, amb un 5,1 %. Totes estan relacionades amb les activitats declarades com a essencials (vegeu el [quadre I-3.4](#)).

Tant el 2022 com el 2021, la producció generada a les Illes Balears cobreix la demanda de la comunitat autònoma amb un excedent escàs. El gran productor, evidentment, és l'illa de Mallorca, que té un sobrant de 700.000 Mw/h. En canvi, Eivissa presenta un dèficit de 580.000 Mw/h, ja que la seva producció a penes supera els 375.000 Mw/h.

QUADRE I-3.4. FACTURACIÓ DE L'ENERGIA ELÈCTRICA (kWh) (GESA) DE LES ACTIVITATS DEL SECTOR DE LA INDÚSTRIA A LES ILLES BALEARS (2019-2020)

	2020	2019	Dif. 20-19	% de var. 20-19
Total	140.637.784	160.375.135	-19.737.352	-12,3
Extracció i aglomeració de carbó	102.550	88.765	13.784	15,5
Extracció de petroli i gas	21.513	24.649	-3.136	-12,7
Combustible nuclear i altres energies	165.765	264.513	-98.748	-37,3
Coqueries	2.751	2.560	191	7,4
Refineria de petroli	45.517	508	45.009	8.858,3
Producció i distribució d'energia elèctrica	3.031.898	2.778.672	253.226	9,1
Fabricació i distribució de gas	367.808	286.001	81.807	28,6
Mines i pedreres (no energètiques)	7.077.088	7.355.323	-278.235	-3,8
Siderúrgia i fosa	5.960.874	7.272.997	-1.312.123	-18,0
Metal·lúrgia no fèrria	34.504	37.263	-2.759	-7,4
Indústria del vidre	2.136.015	2.424.998	-288.983	-11,9
Ciments, calçs i guixos	2.216.439	2.786.830	-570.391	-20,5
Altres materials de construcció	9.359.261	10.166.570	-807.308	-7,9
Química i petroquímica	3.416.340	4.359.988	-943.648	-21,6
Màquines i transformacions metàl·liques	2.283.203	2.364.833	-81.629	-3,5
Construcció i reparació naval	3.864.426	4.135.293	-270.867	-6,6
Construcció d'automòbils i bicicletes	11.863.642	13.470.579	-1.606.938	-11,9
Construcció d'altres mitjans de transport	58.948.541	67.139.020	-8.190.479	-12,2
Alimentació, begudes i tabac	6.326.905	8.064.352	-1.737.447	-21,5
Indústria tèxtil, confecció de cuir i calçat	852.375	960.133	-107.758	-11,2
Indústria de fusta, suro (no fabricació de mobles)	1.065.284	1.364.998	-299.714	-22,0
Pastes papereres, paper, cartró	5.299.712	6.680.847	-1.381.134	-20,7
Arts gràfiques i edició	6.064.505	8.702.444	-2.637.939	-30,3
Indústria del cautxú, plàstic i altres indústries	10.130.869	9.643.001	487.867	5,1

Font: Ibestat (2023). Facturació d'energia elèctrica (GESA)

Notes: Les dades de facturació elèctrica es refereixen a estimacions de consum real; això provoca que alguns registres puguin tenir valors negatius una vegada fets els ajustos.

A nivell agregat, la producció i la demanda han augmentat amb relació a l'exercici anterior un 9,2 %. Mereix destacar que el 2022 l'única illa on la demanda creix més que la producció és Mallorca. A la resta de les illes la producció presenta un comportament més dinàmic que la demanda i destaca l'illa d'Eivissa, amb un augment de la producció del 53 % (vegeu el [quadre I-3.5](#)).

Si s'estudia el consum de productes petrolífers líquids, en què es disposa de dades fins al 2022, s'obté una dimensió des d'una altra perspectiva de l'impacte de la covid-19. En línies generals, el 2021 cap dels productes petrolífers va recuperar els nivells de consum previs a la pandèmia, el 2022 la gasolina 95 i el gasoil B superen còmodament les dades de 2019, mentre que la resta de productes encara

no ho arriben a assolir. També destaca el percentatge de productes bio en gasolina i gasoils, que esbrina la implantació dels vehicles més sostenibles com els híbrids o els elèctrics i que perd importància en el consum total. Així mateix, es consolida en volum respecte a les dades registrades el 2019 (vegeu el [quadre I-3.6](#)).

Pel que fa al comportament del consum de gasolina i de gasoil en termes agregats i per un període de temps més llarg, la tendència en el consum d'aquests combustibles presenta dinàmiques diferents però amb un mateix escenari final. Per una banda, la gasolina, amb una tendència negativa clara quant al volum del seu consum, és la que aproxima el volum consumit amb tendència a igualar el més estable del gasoil, que manté un nivell substancialment inferior.

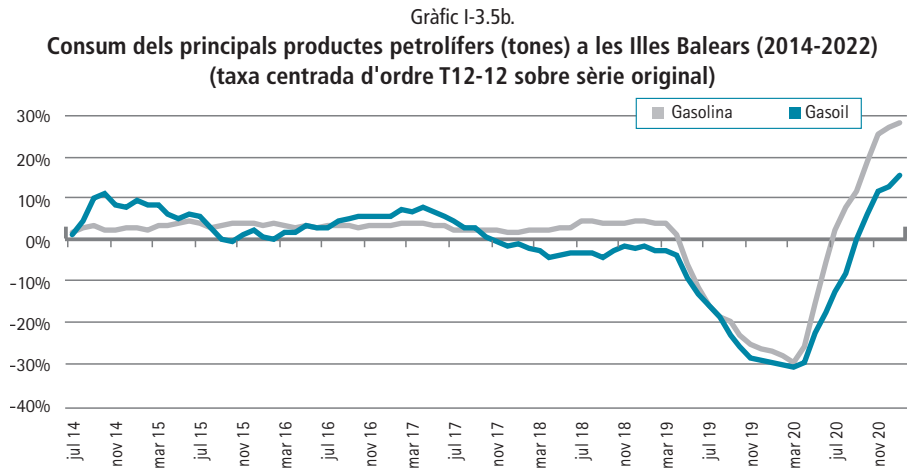
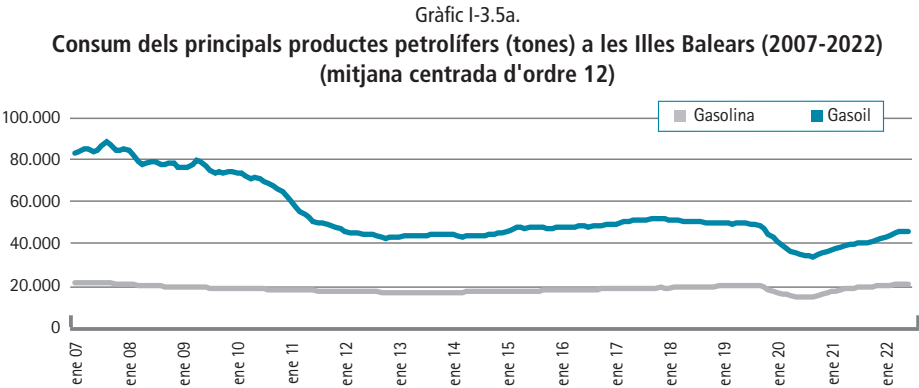
QUADRE I-3.5. PRODUCCIÓ I DEMANDA ELÈCTRICA A LES BALEARS PER ILLES (MW/h) (2022)

	Producció	Demanda	Diferència
Mallorca	5.220.719,7	4.520.570,7	700.149,0
Menorca	418.912,9	489.308,5	-70.395,6
Eivissa	375.725,8	956.474,9	-580.749,1
Formentera	17.408,6	66.412,7	-49.004,1
Variació respecte al 2021 (%)			
	Producció	Demanda	Diferència
Mallorca	6,9	9,1	-2,1
Menorca	9,4	8,1	1,3
Eivissa	53,0	10,3	42,6
Formentera	14,9	6,6	8,2

Font: Ibestat (2023). Producció i demanda d'energia elèctrica (REE)

QUADRE I-3.6. CONSUM DE PRODUCTES PETROLÍFERS A LES BALEARS (2018-2022) (TONES)								
	Gasolina 95 IO	Gasolina 98 IO	% de bio en gasolines	Gasoil A	Gasoil B	Gasoil C	% de bio en gasoils	Fueloil BIA
2018	438.243,5	28.332,2	4,7%	842.131,4	104.558,5	272.022,2	8,0%	245.022,1
2019	458.847,8	28.488,7	3,4%	819.263,6	100.184,6	280.073,9	8,0%	160.751,6
2020	335.128,4	22.293,7	3,0%	600.401,6	97.477,6	145.640,7	8,5%	96.832,7
2021	434.669,2	24.730,3	3,5%	690.924,5	104.922,1	177.885,5	7,8%	98.975,0
2022	480.234,1	20.545,7	3,1%	732.715,1	126.143,3	243.641,8	6,9%	40.579,6

Font: CORES (2023). Estadísticas

Font: CORES (2023). Estadísticas. Disponible a: <https://www.cores.es/es> (Accedit: 23 maig 2023)

També estudiant un període més llarg de temps, però centrant l'anàlisi en les taxes de creixement centrades de les sèries de consum de gasolina (95 i 98) i gasoil, s'observa amb claredat que hi ha un comportament més o menys estable durant

els darrers quinze anys fins a la pandèmia —amb una caiguda molt considerable— i la posterior recuperació, que és manté el 2022, i, tot i que queda molt a prop, no recupera els nivells de consum assolits anys enrere (vegeu els gràfics [I-3.5a](#) i [I-3.5b](#)).

4

CONSTRUCCIÓ

4.1.

INTRODUCCIÓ

L'any 2022 va ser un any de forta activitat constructora impulsada bàsicament durant el primer semestre. La majoria dels indicadors que mesuren l'activitat actual, com l'aprovisionament de ciment, la població ocupada, la població aturada, la construcció pública i els habitatges acabats, augmenten respecte al 2021. Gran part de la seva activitat se centra en les reformes d'habitatges i la construcció d'habitatge unifamiliar nou. Així mateix, també s'observa com en els darrers mesos de l'any 2022 es presenten els primers indicis d'esgotament de l'activitat, sens dubte influenciat per l'escalada de l'euríbor, el refredament de les economies europees i l'encariment mantingut dels preus de les matèries primeres.

De fet, analitzant els indicadors avançats de la construcció, la conclusió és la mateixa. Es pot copsar amb l'indicador global d'activitat que els habitatges iniciats, les obres visades i els habitatges visats es redueixen respecte al 2021 i apunta cap a una activitat més moderada per al 2023.

Concretament, pel que fa a l'indicador global d'activitat (IGA), que mesura l'evolució futura del sector a través del comportament de les vendes de ciment i

dels afiliats a la Seguretat Social del sector, va ser negatiu. L'indicador va decreixer a una taxa del 2,9 %. És a dir, aquest indicador preveu una menor activitat constructora per al 2023 respecte al 2022 (vegeu el [gràfic I-4.1](#)).

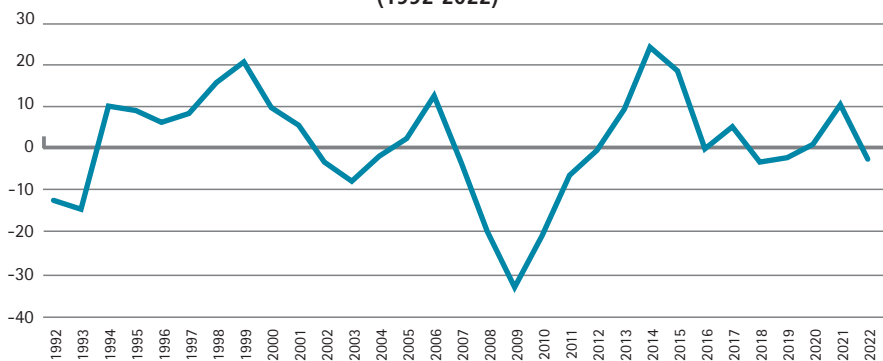
De fet, la Comptabilitat regional d'Espanya (CRE)¹ de l'INE, font que publica el producte interior brut (PIB) del sector, estima un primer avanç per al 2021. Amb totes les reserves de la primera estimació, publica que el PIB (a preus de mercat) decreix un 1,9 % respecte al 2020 (-12,4 %), tot i que va millor. Genera 2.104,3 milions d'euros. A més, al conjunt balear el PIB augmenta un 15,8 %, que passa a generar 30.321,4 milions. En aquest sentit, la postpandèmia ha accelerat l'activitat turística i ha reduït el pes relatiu del sector de la construcció: es passa d'un 8,2 % el 2020 a un 6,9 % el 2021, un dels percentatges més baixos dels darrers anys.

Una altra manera d'aproximar-se al comportament del sector és a través de l'anàlisi de l'evolució que han experimentat els indicadors d'activitat dels factors que intervenen d'una manera més destacada en la producció. A continuació, es comenten de manera detallada els diferents indicadors d'activitat.

1. INE (2022). Comptabilitat regional d'Espanya [29 de març de 2023].

Gràfic I-4.1.

Percentatge de variació de l'indicador global d'activitat (IGA) en el sector de la construcció (1992-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'aprovisionament exterior de ciment de l'Autoritat Portuària de Balears i d'afiliació de la Seguretat Social

4.2.

FACTORS DE PRODUCCIÓ

4.2.1. MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ: CIMENT

El ciment constitueix una de les variables explicatives de l'activitat present de construcció més important, perquè és un material que s'utilitza en la primera fase de la construcció i reflecteix els moviments del sector. Es presenten les dades relatives a les entrades i sortides de ciment a través dels cinc ports de les Illes Balears publicades per l'Autoritat Portuària de Balears, a causa que des del 2019 són l'única forma d'aprovisionament autonòmic (vegeu el quadre I-4.1).

L'aprovisionament exterior net de ciment, que es calcula sobre la base de la quantitat

de material que prové de l'exterior per via marítima un cop descomptades les sortides, assoleix un volum de 415,2 milers de tones, amb la qual cosa creix un 7,3 % respecte al 2022.

Per ports, Palma és el que més trànsit concentra, i Alcúdia, el que millor es comporta. Pel port de la capital, hi entren nets 200,2 milers de tones de ciment, fet que suposa un 48 % del flux total balear. El seu aprovisionament net gairebé coincideix amb el moviment total, perquè tot el que entra es destina a consum local. Augmenta un 1,1 % respecte a l'any anterior. En segon lloc, es posicionen els ports de les Pitiüses, amb un 21 % de l'aprovisionament, la meitat que Palma. Destacar el moviment del port d'Alcúdia, que continua en augment i el seu trànsit net creix un 22,9 %. Finalment, Menorca té un trànsit de 23.700 tones, la qual cosa representa un creixement del 10,1 % i aglutina el 6 % del trànsit de ciment balear.

QUADRE I-4.1. CONSUM APARENT DE CIMENT (TONES) (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	% de var. 22-21
Producció interior ⁽¹⁾	317.605	0	0	0	0	—
Port de Palma						
Entrades	106.496	299.009	257.929	198.314	200.341	1,0%
Sortides	97.110	284	179	195	141	-27,7%
Net	9.386	298.725	257.750	198.119	200.200	1,1%
Port d'Alcúdia						
Entrades	4.139	19.390	73.854	85.718	105.199	22,7%
Sortides	1.863	1.144	106	765	813	6,3%
Net	2.276	18.246	73.748	84.953	104.386	22,9%
Menorca						
Entrades	24.897	33.156	26.316	21.509	23.688	10,1%
Sortides	0	0	0	0	0	—
Net	24.897	33.156	26.316	21.509	23.688	10,1%
Pitiüses						
Entrades	106.735	118.688	105.733	86.435	91.605	6,0%
Sortides	5.126	4.142	3.877	4.025	4.706	16,9%
Net	101.609	114.546	101.856	82.410	86.899	5,4%
Proveïment net exterior ⁽²⁾	138.168	464.673	459.670	386.991	415.173	7,3%
Consum aparent a les Balears	455.773	464.673	459.670	460.538	415.173	-9,9%
Vendes ⁽³⁾	455.773	464.673	386.123	460.538	415.173	-9,9%
Variació aparent d'estocs	0	0	73.547	0	0	—

Font: CEMEX, Autoritat Portuària de Balears, Servei de Ports i elaboració pròpia

⁽¹⁾ La producció interior de les Balears procedeix de la font oficial CEMEX.

⁽²⁾ L'aprovisionament net exterior procedeix de l'Autoritat Portuària de Balears.

⁽³⁾ S'estima que les vendes de ciment són les mateixes que el consum aparent de ciment, excepte el 2020, per la situació puntual provocada per la crisi de la pandèmia i seguint les estimacions del sector.

Pel que fa al consum aparent de ciment, només es computen les tones aprovisionades netes de fora. Es van consumir 415.200 tones enfront de les 460.500 tones de l'any anterior. Aquestes xifres són inferiors a les de fa una dècada, quan el 2008 es van consumir 638,5 milers de tones, i el 2009, 343,6 milers de tones. Com que no es disposa de les vendes de ciment, s'utilitza la hipòtesi

que el 2022 no hi ha estoc de ciment. Per tant, es ven tant ciment com es consumeix.

4.2.2. MERCAT LABORAL

El 2022 es millora l'ocupació del sector i es redueix intensament la població aturada. Respecte a l'ocupació, segons les

dades facilitades per la Seguretat Social, el nombre de persones afiliades al sector augmenta un 4,8 %. Així, s'assoleix una mitjana de 56.204 treballadors. Per illes, Mallorca concentra tres de cada quatre afiliats i creix un 4,8 %; les Pitiüses, un 6,2 %, i Menorca, un 1,7 %. Els percentatges són diferents si la font és l'Enquesta de població activa (EPA) o segons la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques CNAE-09 de l'INE. L'ocupació segons l'EPA augmenta un 7,1 %. És a dir, el sector ocupa 62.000 persones, la immensa majoria homes. En qualsevol cas, un bon indicador per a qualsevol font utilitzada.

També millora el comportament de la població aturada. Segons les xifres de la Seguretat Social, l'atur torna a xifres del 2017 i es redueix un 37,8 % respecte al 2021. En valors absoluts, es registren 4.824 persones aturades, un nivell similar al registrat el 2007 (4.215) i el 2017 (4.480), ambdós anys d'intensa activitat constructora.

4.3.

LA PRODUCCIÓ CONSTRUCTORA

4.3.1. INVERSIÓ PÚBLICA

La inversió pública de 2022, analitzada a partir de les dades de l'Associació d'Empreses Constructores i Concessionàries d'Infraestructures (SEOPAN)², assolix el seu màxim. La gran majoria són licitacions

2. Associació d'Empreses Constructores i Concessionàries d'Infraestructures, SEOPAN (2022). Licitació [30 de març 2023].

d'equipament social finançat per l'Administració autonòmica.

L'any 2022 es liciten 781 milions d'euros, amb la qual cosa és l'any en què s'inverteix més dels darrers dotze. Això suposa un 36,7 % més que el 2021. Aquest impuls és gràcies a l'empenta de l'Administració central, que duplica (123,4 %) la seva aportació fins a registrar 247,60 milions d'euros, i també de l'Administració territorial (pressupostos autonòmics i locals), que augmenta un 15,8 % fins als 533,56 milions d'euros. En tots dos casos, és la major dotació pública dels darrers dotze anys i suposa una aposta decidida per recuperar la inversió pública gràcies a la injecció de fons europeus (vegeu el quadre I-4.2).

Per tipus d'activitat, augmenten tant l'edificació (obra residencial i equipament social) com l'enginyeria civil (carreteres, ferrocarrils, ponts, preses, ports, aeroports...). Concretament, la inversió en edificació s'incrementa un 33,7 %, fins a arribar als 341,14 milions d'euros, i l'obra civil ho fa un 39,1 %, fins als 440,02 milions d'euros.

4.3.2. INVERSIÓ PRIVADA

L'any 2022 també és un bon any per a la construcció d'habitatges, ja que s'han acabat més de 3.100 habitatges, la xifra més alta des del 2012. L'activitat prevista per al 2023 es refreda analitzant els indicadors avançats de 2022, com els habitatges iniciats, les obres i els habitatges visats i les reformes visades, que ja es redueixen respecte al 2021. Això sí, la reforma d'habitatges unifamiliars guanya importància.

QUADRE I-4.2. LICITACIÓ OFICIAL (MILERS D'EUROS) (2011-2022)

	Total edificació	Total enginyeria civil	Total	Administració de l'Estat	Administració d'ens territorials	Total
2011	83.862	80.090	163.952	51.446	112.506	163.952
2012	22.405	103.886	126.291	23.128	103.163	126.291
2013	41.900	154.775	196.675	31.955	164.720	196.675
2014	47.770	130.206	177.976	47.321	130.655	177.976
2015	70.191	193.028	263.219	180.622	82.597	263.219
2016	66.132	267.685	333.817	156.754	177.063	333.817
2017	140.500	226.050	366.550	110.180	256.370	366.550
2018	153.660	251.900	405.550	113.420	292.140	405.550
2019	533.210	186.880	720.100	497.770	222.330	720.100
2020	260.034	176.245	436.279	90.645	345.634	436.279
2021	255.150	316.330	571.480	110.580	460.900	571.480
2022	341.140	440.020	781.160	247.600	533.560	781.160
Variació 22/21	33,7%	39,1%	36,7%	123,9%	15,8%	36,7%

Font: SEOPAN

Segons el Ministeri de Foment, que quantifica els habitatges iniciats en funció de la sol·licitud de qualificació o declaració provisional per a l'obra, s'han fet 3.082 sol·licituds per habitatges lliures. La xifra és semblant a les demanades en el darrer lustre (unes 3.000 per any). Tot i això, no s'arriba a assolir el volum de 2021 (3.411 habitatges) i es redueix un 9,6 %. Aquest indicador se sol considerar una variable avançada, perquè poden passar entre 18 i 24 mesos des que es demana la qualificació provisional fins que es construeix l'obra, s'atorga la qualificació definitiva.

Per contra, els habitatges acabats, que són els que assolixen la qualificació o declaració definitiva de l'habitatge i que també

publica el Ministeri de Foment, es consideren un indicador actual de la inèrcia constructora. El 2022, l'habitatge acabat obté la xifra més alta de l'última dècada: es van acabar 3.184 habitatges, per sobre dels acabats el 2020, xifra rècord del període (3.152 habitatges). A més s'incrementen un 11,2 % respecte al 2021 (vegeu el **quadre I-4.3**).

També avancen a bon ritme els habitatges públics: no només augmenten de pes (un 12,4 % pel 7,1 % de l'any anterior), sinó que, a més, s'incrementen en nombre (436 habitatges iniciats el 2022 pels 259 del 2021). L'any es tanca amb 230 habitatges públics, la quantitat més alta des del 2011.

QUADRE I-4.3. HABITATGES COMENÇATS I HABITATGES ACABATS (2011-2022)													
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació 22-21
Total començats	2.108	1.052	989	896	1.636	2.091	1.791	3.075	3.497	3.249	3.670	3.518	-4,1%
Habitatges protegits	528	118	0	0	0	114	0	2	385	273	259	436	68,3%
% d'habitatges protegits	25,0%	11,2%	0,0%	0,0%	0,0%	5,5%	0,0%	0,1%	11,0%	8,4%	7,1%	12,4%	-
Habitatges lliures	1.580	934	989	896	1.636	1.977	1.791	3.073	3.112	2.976	3.411	3.082	-9,6%
% d'habitatges lliures	75,0%	88,8%	100,0%	100,0%	100,0%	94,5%	100,0%	99,9%	89,0%	91,6%	92,9%	87,6%	-
% de var. sobre l'any anterior	-27,4%	-50,1%	-6,0%	-9,4%	82,6%	27,8%	-9,41 %	71,69%	13,72%	-7,09%	12,96%	-4,14%	-
Total acabats	3.652	2.628	1.394	1.218	1.426	1.023	1.743	1.699	2.162	3.152	2.864	3.414	19,2%
Habitatges protegits	288	69	168	32	0	14	0	0	18	9	0	230	-
% d'habitatges protegits	7,9%	2,6%	12,1%	2,6%	0,0%	1,4%	0,0%	0,0%	0,8%	0,3%	0,0%	6,7%	-
Habitatges lliures	3.364	2.559	1.226	1.186	1.426	1.009	1.743	1.699	2.144	3.143	2.864	3.184	11,2%
% d'habitatges lliures	92,1%	97,4%	87,9%	97,4%	100,0%	98,6%	100,0%	100,0%	99,2%	99,7%	100,0%	93,3%	-
% de var. sobre l'any anterior	-34,3%	-28,0%	-47,0%	-12,6%	17,1%	-28,3%	70,4%	-2,5%	27,3%	45,8%	-9,1%	19,2%	-
Hab. començats-hab. acabats	0,58	0,40	0,71	0,74	1,15	2,04	1,03	1,81	1,62	1,03	1,28	1,03	-19,6%

Font: Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2022). Observatori de l'Habitatge i el Sòl [23 de maig de 2023]

Un altre indicador que s'analiza és la ràtio entre habitatge iniciat i acabat, que sintetitza l'impuls futur de l'activitat del sector de la construcció residencial. Amb les dades del 2022 (1,03), es preveu que el parc d'obra nova residencial continuï actiu, tot i que de manera més moderada que el 2021 (1,28). La ràtio superior a 1 indica que l'activitat per al 2023 encara serà expansiva, però, a causa dels indicadors anteriors, més moderada que el 2022.

Pel que fa als indicadors avançats d'activitat relatius a projectes visats, variables que facilita el Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears, tant d'obres (exclosos els expedients per a l'elaboració d'informes, valoracions, urbanisme, peritatges i altres similars) com d'habitatges es registren disminucions. El 2022, la quantitat de visats d'obres es redueix un 4,1 % respecte a l'any anterior, i la d'habitatges, un 5,0 %. Això sí, dues terceres parts corresponen a reformes d'habitatges, un percentatge superior als dels altres anys.

En valors absoluts, a les Balears s'han visat 5.748 obres. Per illes, a Mallorca (4.455 obres), gairebé el mateix resultat que el 2021. A Menorca (698 obres), un 2,8 % més, i a les Pitiüses (595 obres), un 30,6 % menys (vegeu el [quadre I-4.4](#)).

Per nombre d'habitatges, s'han visat 3.560 habitatges, un 5 % menys que l'any anterior. Només Mallorca es comporta pitjor que el 2021, ja que decreix un 10,5 % respecte a l'any anterior. Es tracta del tercer descens consecutiu. Menorca augmenta un 44 % fins a arribar als 288 habitatges i les Pitiüses assoleixen els 825 habitatges, cosa que suposa un 1,5 % més que el 2021.

La mida mitjana de les promocions, habitatges col·lectius (incloent-hi l'obra nova i la reforma) per obra, continua sent inferior a 1, concretament de 0,62, la qual cosa va indicar que la major part de l'habitatge visat continua corresponent a habitatges unifamiliars. La mida és la mateixa que el 2021. De fet, en el darrer lustre ha predominat la construcció de l'habitatge unifamiliar i les ràtios han oscil·lat entre el 0,62 i el 0,69. Això contrasta amb les ràtios prèvies a la crisi immobiliària, quan duplicaven la unitat (com el 2007, quan la ràtio va ser de 2,37 habitatges per obra). Els resultats per illes reflecteixen una activitat de l'habitatge residencial a diferents ritmes. A Mallorca i Menorca, la ràtio continua per sota d'1, mentre que a les Pitiüses la ràtio supera la unitat, i això significa més activitat plurifamiliar per obra (vegeu el [quadre I-4.5](#)).

El protagonisme de la reforma el 2022 ha estat més gran en comparació amb altres anys. Dues terceres parts de les obres visades corresponen a projectes de reforma o ampliació de projectes residencials, industrials i turístics. I d'aquestes, la gran majoria són actuacions en habitatges (3.302 visades). Aquest comportament era habitual en èpoques recessives: a mesura que l'obra nova perdia pes, la reforma es consolidava. En el panorama actual, la reforma s'ha consolidat com una modalitat protagonista tan important o més que la construcció nova. Això és perquè aquesta s'ha vist directament afectada per l'escassetat de sòl disponible i per l'augment del seu cost (augment del preu del sòl, de les matèries primeres, del tipus d'interès...) i han fet que no sigui l'opció més demandada.

QUADRE I-4.4. PROJECTES VISATS PEL COAIB A LES BALEARS PER ILLES (2018-2022)

		2018	2019	2020	2021	2022	% de variació 22-21
Obres visades	Mallorca	4.311	4.334	4.092	4.459	4.455	-0,1%
	Menorca	645	678	595	679	698	2,8%
	Pitiüses	569	532	536	857	595	-30,6%
	Illes Balears	5.525	5.544	5.223	5.995	5.748	-4,1%
Habitatges visats	Mallorca	2.656	2.920	2.778	2.734	2.447	-10,5%
	Menorca	161	261	125	200	288	44,0%
	Pitiüses	588	650	681	813	825	1,5%
	Illes Balears	3.405	3.831	3.584	3.747	3.560	-5,0%

Font: COAIB (2022). Estadístiques [23 de maig de 2023]

Nota: N'estan exclosos els expedients d'informes, valoracions, urbanisme, peritatges i similars.

QUADRE I-4.5. % DE PROJECTES VISATS PEL COAIB: RELACIÓ HABITATGE/OBRA (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació 22-21
Mallorca	0,6	0,7	0,7	0,61	0,55	-10,4%
Menorca	0,2	0,4	0,2	0,29	0,41	40,1%
Pitiüses	1,0	1,2	1,3	0,95	1,39	46,2%
Illes Balears	0,62	0,69	0,69	0,63	0,62	-0,9%

Font: Elaboració pròpia a partir de COAIB (2022). Estadístiques [23 de maig de 2023]

És cert que ja s'apreciava un canvi de tendència en els darrers anys, però s'ha accentuat el 2022. S'han vist 3.772 reformes, un 26 % més que fa un any. I d'aquestes, 3.302 són habitatges reformats, que suposa un 26,9 % més. Les restants 470 són reformes industrials i turístiques, que també es comporten millor que l'any anterior (augmentant un 19,9 %). Per illes, en totes el pes de la reforma va en augment, i destaca amb més intensitat a les Pitiüses (vegeu el [quadre I-4.6](#)).

La distribució per tipus d'edificació de la superfície visada aporta una descripció

aproximada dels segments de la demanda privada del sector. El 2021 s'han visat prop d'1,97 milions de metres quadrats, un 4,7 % menys que l'any anterior (vegeu el [quadre I-4.7](#)).

Per tipologia, el pes del sector residencial representa els dos terços de la superfície total visada el 2022. En els darrers anys ha estat el comportament habitual en el segment. Tot i això, l'obra residencial construïda es redueix respecte al 2021 un 4,1 %. És l'esperat, no només perquè s'ha visat un 5 % menys d'habitatges, sinó perquè la dimensió mitjana de cadascuna s'ha reduït.

QUADRE I-4.6.AMPLIACIONS I REFORMES (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	% de variació 22-21
Mallorca						
Ampliacions i reformes d'habitatges	1.857	1.965	1.888	1.995	2.603	30,5%
Indústria i turisme de rehabilitació	358	347	278	287	346	20,6%
Total reformes	2.215	2.312	2.166	2.282	2.949	29,2%
Total obres visades	4.311	4.334	4.092	4.459	4.455	-0,1%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	51,4%	53,3%	52,9%	51,2%	66,2%	29,3%
Menorca						
Ampliacions i reformes d'habitatges	358	377	367	407	450	10,6%
Indústria i turisme de rehabilitació	77	64	58	55	55	0,0%
Total reformes	435	441	425	462	505	9,3%
Total obres visades	645	678	595	679	698	2,8%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	67,4%	65,0%	71,4%	68,0%	72,3%	6,3%
Pitiüses						
Ampliacions i reformes d'habitatges	221	208	201	200	249	24,5%
Indústria i turisme de rehabilitació	53	42	47	50	69	38,0%
Total reformes	274	250	248	250	318	27,2%
Total obres visades	569	532	536	857	595	-30,6%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	48,2%	47,0%	46,3%	29,2%	53,4%	83,2%
Illes Balears						
Ampliacions i reformes d'habitatges	2.436	2.550	2.456	2.602	3.302	26,9%
Indústria i turisme de rehabilitació	488	453	383	392	470	19,9%
Total reformes	2.924	3.003	2.839	2.994	3.772	26,0%
Total obres visades	5.525	5.544	5.223	5.995	5.748	-4,1%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	52,9%	54,2%	54,4%	49,9%	65,6%	31,4%

Font: Elaboració pròpia a partir de COAIB (2022). Estadístiques [23 de maig de 2023]

Quadre I-4.7. Projectes visitats per illes i tipologies (%) (2018-2022)											
	2018		2019		2020		2021		2022		% variació 22-21
	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	
Mallorca	1.569.890	100,0	1.514.835	100,0	1.255.063	100,0	1.521.161	100,0	1.399.140	100,0	-8,0%
Edificis residencials	978.448	62,3	1.052.715	69,5	944.176	75,2	1.032.835	67,9	946.029	67,6	-8,4%
Industrials	27.763	1,8	29.391	1,9	42.169	3,4	35.627	2,3	36.341	2,6	2,0%
Oficines i comerç	66.360	4,2	142.833	9,4	51.920	4,1	72.500	4,8	61.129	4,4	-15,7%
Esportius	49.086	3,1	51.738	3,4	30.731	2,4	12.542	0,8	31.315	2,2	149,7%
Turisme i espectacles	397.728	25,3	204.470	13,5	162.578	13,0	230.166	15,1	273.565	19,6	18,9%
Sanitaris i benèfics	27.488	1,8	8.465	0,6	2.848	0,2	110.299	7,3	1.190	0,1	-98,9%
Culturals i religiosos	12.902	0,8	22.046	1,5	16.908	1,3	19.025	1,3	44.941	3,2	136,2%
Altres projectes	10.115	0,6	3.178	0,2	3.733	0,3	8.168	0,5	4.630	0,3	-43,3%
Menorca	121.855	100,0	172.064	100,0	115.834	100,0	114.062	100,0	161.492	100,0	41,6%
Edificis residencials	78.923	64,8	96.982	56,4	65.489	56,5	86.358	75,7	121.116	75,0	40,2%
Industrials	3.813	3,1	3.195	1,9	5.118	4,4	2.215	1,9	3.391	2,1	53,1%
Oficines i comerç	3.286	2,7	545	0,3	1.243	1,1	2.835	2,5	5.501	3,4	94,0%
Esportius	265	0,2	5.117	3,0	166	0,1	3.338	2,9	1.818	1,1	-45,5%
Turisme i espectacles	30.568	25,1	55.968	32,5	30.824	26,6	9.765	8,6	25.570	15,8	161,9%
Sanitaris i benèfics	477	0,4	7.392	4,3	11.480	9,9	9.207	8,1	826	0,5	-91,0%
Culturals i religiosos	3.477	2,9	1.784	1,0	640	0,6	30	0,0	2.316	1,4	7619,2%
Altres projectes	1.047	0,9	1.082	0,6	873	0,8	315	0,3	954	0,6	203,2%
Pitiüses	298.661	100,0	327.536	100,0	289.928	100,0	430.846	100,0	407.832	100,0	-5,3%

continua

	2018		2019		2020		2021		2022		% variació 22-21
	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	
Edificis residencials	187.566	62,8	215.512	65,8	207.984	71,7	286.785	66,6	280.940	68,9	-2,0%
Industrials	4.130	1,4	895	0,3	1.048	0,4	13.019	3,0	2.560	0,6	-80,3%
Oficines i comerç	3.317	1,1	3.884	1,2	7.296	2,5	12.995	3,0	2.026	0,5	-84,4%
Esportius	4.664	1,6	0	0,0	140	0,0	63	0,0	150	0,0	138,0%
Turisme i espectacles	92.694	31,0	105.648	32,3	71.040	24,5	109.017	25,3	80.405	19,7	-26,2%
Sanitaris i benèfics	0	0,0	0	0,0	104	0,0	274	0,1	33.777	8,3	12228,3%
Culturals i religiosos	5.971	2,0	1.507	0,5	2.133	0,7	5.774	1,3	7.975	2,0	38,1%
Altres projectes	318	0,1	110	0,0	183	0,1	2.918	0,7	0	0,0	-100,0%
Illes Balears	1.990.406	100,0	2.014.435	100,0	1.660.825	100,0	2.066.069	100,0	1.968.464	100,0	-4,7%
Edificis residencials	1.244.936	62,5	1.365.209	67,8	1.217.648	73,3	1.405.978	68,1	1.348.085	68,5	-4,1%
Industrials	35.706	1,8	33.481	1,7	48.335	2,9	50.861	2,5	42.292	2,1	-16,8%
Oficines i comerç	72.963	3,7	147.242	7,3	60.459	3,6	88.330	4,3	68.656	3,5	-22,3%
Esportius	54.015	2,7	56.854	2,8	31.037	1,9	15.944	0,8	33.283	1,7	108,8%
Turisme i espectacles	520.990	26,2	366.086	18,2	264.443	15,9	348.948	16,9	379.540	19,3	8,8%
Sanitaris i benèfics	27.965	1,4	15.857	0,8	14.433	0,9	119.780	5,8	35.793	1,8	-70,1%
Culturals i religiosos	22.350	1,1	25.337	1,3	19.681	1,2	24.829	1,2	55.231	2,8	122,5%
Altres projectes	11.480	0,6	4.369	0,2	4.789	0,3	11.401	0,6	5.584	0,3	-51,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de COAIB (2022). Estadístiques [23 de maig de 2023]

El 2022 s'han visat 1,3 milions de metres per a edificis i habitatges residencials, amb la qual cosa es converteix en el primer gran segment ofert. Pel que fa a la resta de tipologies, la superfície dels projectes turístics i d'espectacles es manté en segon lloc, amb 379.500 metres (representa el

19% del total visat). A més, augmenta un 8,8%. A molta més distància, se situen en tercer lloc els projectes d'oficines i comerços (68.600 metres), i, en quart lloc, els projectes culturals i religiosos (55.200 metres).

5

EL SECTOR DE SERVEIS

5.1.

INTRODUCCIÓ

Les fonts primàries d'informació per elaborar aquest apartat són la Comptabilitat regional d'Espanya (CRE), l'Estadística estructural d'empreses del sector serveis (EEE) i els indicadors d'activitat del sector serveis (IASS), totes publicades per l'INE. Així mateix, s'hi incorporen, d'una banda, la informació dels indicadors sintètics de l'economia balear que publica la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació i, de l'altra, les dades de l'explotació ampliada, específica per a les Illes Balears, que duu a terme l'Ibestat, tant de l'EEE com dels IASS. Finalment, s'ha utilitzat la desagregació en el nivell NUTS 3 dels comptes econòmics regionals que publica l'Eurostat, atès que presenta aquesta informació a l'àmbit insular.

Com en anteriors edicions, la disponibilitat de sèries temporals de les estadístiques esmentades no és homogènia, de manera que la situació més recent dels serveis a l'arxipèlag s'examina a partir d'estadístiques de caràcter conjuntural. Així mateix, les de caràcter estructural permeten observar el perfil i les dinàmiques empresarials i l'evolució a llarg termini del sector, així com el seu pes relatiu en el conjunt de l'economia.

5.2.

L'EVOLUCIÓ RECENT I EL PES DELS SERVEIS EN L'ECONOMIA DE LES ILLES

El sector de serveis engloba un conjunt d'activitats molt heterogènies i és el més important en volum de producció i d'ocupació. El seu pes en l'estructura econòmica, així com el fort predomini de les activitats relacionades amb el turisme, perfilen les singularitats del model econòmic de les Illes Balears. Tant és així que, de forma molt notòria en els darrers anys, les vicissituds del turisme —activitat que, en essència, implica una interacció social més o menys tipificada— determinen també les de tota l'economia.

L'impacte de la pandèmia va ser molt profund en aquesta branca i els seus efectes es varen disseminar en tot el sector de serveis. Tanmateix, la superació de la crisi sanitària després de dos anys de demanda restringida ha impulsat de manera intensa la mobilitat i la demanda dels serveis de més contacte social, especialment els associats a la restauració i el turisme. Això explica el vigor extraordinari que reflecteixen les xifres econòmiques del sector durant el 2022, especialment en termes de producció, de despesa en consum i de comportament del mercat laboral.

Diversos factors —canvis estructurals en la distribució de la despesa de les famílies, major atracció de viatgers amb més capacitat de despesa...— expliquen que la puixança del turisme hagi anat més enllà del primer impuls posterior a la pandèmia; de manera que no només s'ha mostrat immune a l'escalada de preus, sinó que, tal com assenyala el Banc d'Espanya¹, les rúbriques relatives a restaurants i cafès, transport de viatgers i serveis d'allotjament han contribuït notablement a l'elevada inflació. Amb tot, l'èxit turístic i els seus efectes multiplicadors en altres activitats complementàries presenta també una versió menys optimista que des-tapa fortes dissonàncies que en els darrers anys també han esdevingut cròniques.

D'acord amb l'avanç de les dades de la CRE de 2021 publicades per l'INE², el valor afegit brut del sector de serveis de mercat —sense considerar, per tant, les seccions de O a Q de la CNAE— registra una important recuperació, amb una taxa de variació interanual que se situa, en termes reals, en un 15,3 % (16.530,0 M€ corrents). Si es consideren també les activitats de les administracions públiques en educació, sanitat i serveis socials, la variació interanual és d'un 12,6 %. En qualsevol cas, la taxa del sector queda considerablement per sobre de la del VAB (24.576,0 M€ corrents) de tota l'economia (10,5 %).

Si s'analitza amb més profunditat el comportament de les activitats incloses en el sector,

resulta incontrovertible que l'embranchida econòmica d'aquest any és atribuïble a la intensitat amb què s'han reprès les activitats que comporten més contacte social —en concret, el comerç, el transport i l'hostaleria—, ja que el 2021 es registra un avanç del 37,3 %. El reeiximent d'aquest grup no s'ha reproduït per igual en altres activitats que, tot i mantenir una vinculació prou directa amb el turisme, presenten avanços menys accentuats, com ara les activitats professionals (6,2 %) o les artístiques i recreatives (2,2 %). D'altra banda, també registren taxes positives la producció de serveis de les administracions públiques, sanitat i educació i les activitats d'informació i comunicacions, amb pujades del 3,5 % i 5,2 %, respectivament. Finalment, les activitats immobiliàries presenten una evolució més discreta (0,4 %) i les financeres i d'assegurances tanquen l'exercici en negatiu (-0,6 %).

Una de les fonts primordials per conèixer l'evolució econòmica de l'any 2022 és l'indicador sintètic de VAB que publica la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació³. Aquest organisme estima que aquest any el VAB del sector creix un 16,4 % respecte del 2021, 2,2 punts percentuals per sobre de l'increment calculat per al conjunt de l'economia (14,2 %), i molt superior també a l'observat per a la resta de sectors.

Per altra part, segons la informació de l'índex de volum de negoci del sector de serveis —un dels dos indicadors, juntament amb el d'ocupació, inclosos en els IASS—, el 2022 la facturació total per

1. Banco de España (2022). «Evolución reciente de la inflación subyacente en el área del euro y en España». *Artículos analíticos. Boletín económico*, 3/2022.

2. En el moment de redactar aquest apartat són les darreres dades disponibles.

3. Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2023). Indicadors sintètics de l'economia balear; 6 de maig de 2023.

la prestació de serveis i vendes de béns de les empreses de serveis de mercat no financers a les Balears creix un 42,5 % interanual, 20,7 punts percentuals (p. p.) per sobre del valor registrat l'any precedent (21,8 %) (vegeu el [gràfic I-5.1](#)).

Un examen més detallat dels índex per branques d'activitat confirma que les vinculades al turisme i a la mobilitat són les que registren més acceleració i totes —exceptuant les activitats professionals, científiques i tècniques— superen els nivells assolits abans de la pandèmia. El volum de negoci de les activitats administratives i serveis auxiliars —que inclouen, entre d'altres, les de lloguer de vehicles, agències de viatges, serveis de reserves, operadors turístics, etc.— puja un 109,0 %; l'hostaleria, un 76,0 %, i el transport i emmagatzematge, un 68,1 %. Finalment, la facturació del comerç augmenta un 21,8 %. La resta d'activitats presenten avanços més moderats: d'un 17,7 % les professionals i d'un 14,8 % les d'informació i comunicacions (vegeu el [gràfic I-5.2](#)).

5.3.

EL PES DEL SECTOR DE SERVEIS EN L'ÀMBIT INSULAR⁴

En les darreres dècades, l'economia de les Illes experimenta una terciarització progressiva que s'intensifica els anys poste-

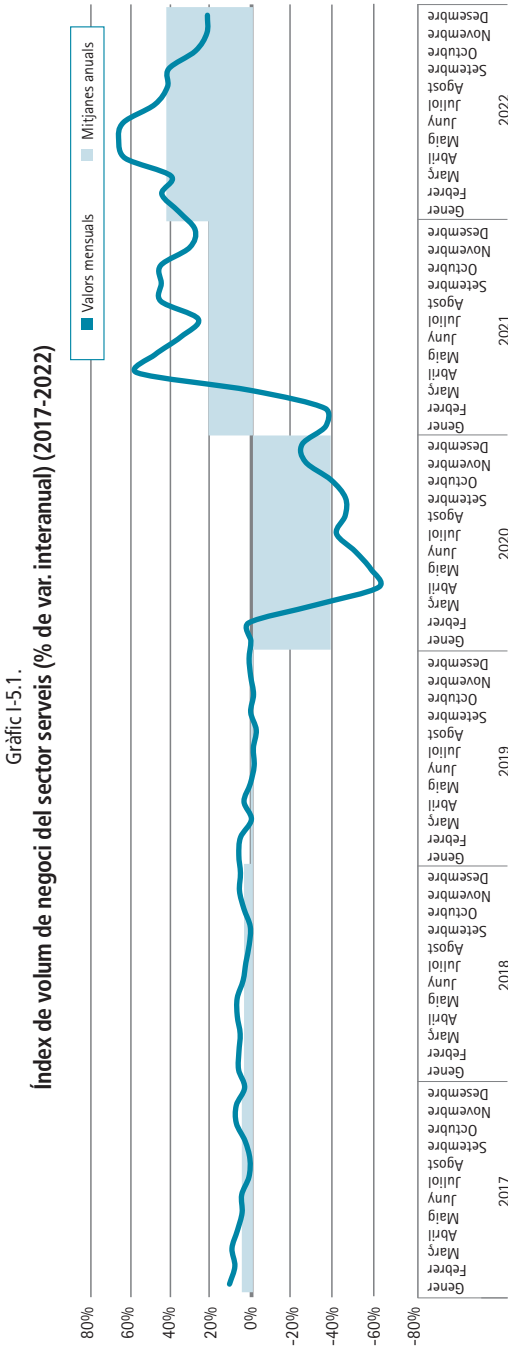
riors a la gran recessió en detriment del pes relatiu del sector secundari i de la construcció.

D'acord amb les dades CRE, en els anys previs a la pandèmia causada pel coronavirus el pes dels serveis de mercat en el conjunt de l'economia de l'arxipèlag s'ha mantingut lleugerament per sobre del 70,0 %. El percentatge s'amplia fins al 86,0 % si es consideren els serveis de mercat i els de no mercat⁵. La crisi sanitària interromp de forma abrupta aquesta tendència. Tant el 2020 com el 2021, encara que el pes dels serveis en conjunt es manté entorn d'un 84,0 %, els de mercat redueixen visiblement el seu pes relatiu, mentre que la participació dels serveis de no mercat augmenta impulsada pel fort creixement de la despesa pública. El 2021, els pesos respectius equivalen al 67,1 % i al 17,5 % de la producció total.

La terciarització és un fenomen que es reproduïx a totes les illes, per bé que s'observen algunes singularitats. Seguint la comptabilitat regional desagregada per illes i sectors econòmics que publica l'Eurostat, el 2020 —el darrer any amb dades disponibles a escala insular— el pes dels serveis de mercat es redueix dràsticament a totes les illes. La reducció més important —9,1 p. p. menys— es produeix a les Pitiüses. Tot i això, amb un 61,4 % del seu VAB, són les que presenten el pes més gran.

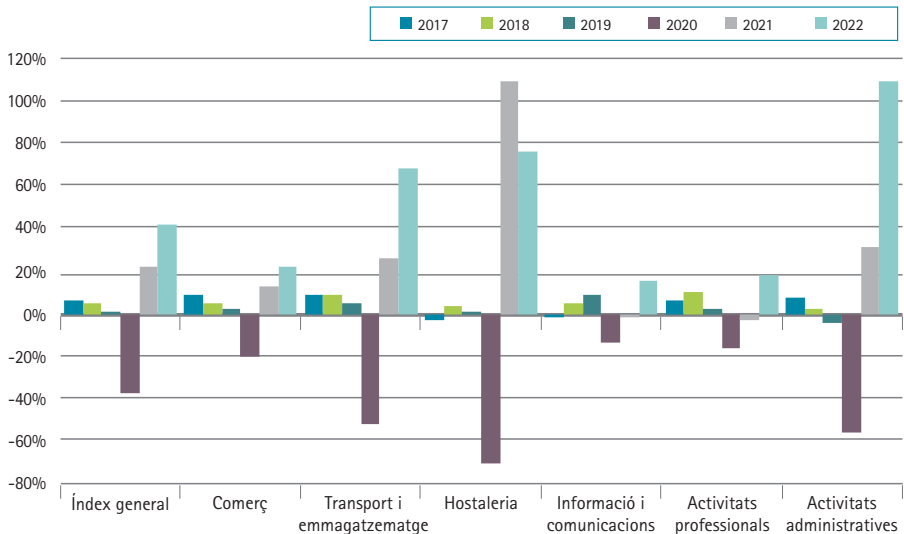
4. Per redactar aquest apartat se segueix l'estadística de comptes econòmics regionals que publica anualment l'Eurostat. Les dades procedeixen de la CRE que publica l'INE, si bé la que publica l'Eurostat les desagrega sectorialment a escala provincial i/o insular. Està actualitzada fins al 2021 per a l'àmbit de l'arxipèlag i fins al 2020 per a l'àmbit insular.

5. Aquests serveis inclouen administracions públiques i defensa, seguretat social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials, i, si bé en part són proveïts per empreses privades, es poden considerar serveis de no mercat, majoritàriament de provisió pública.

Font: INE (2023). Índex de cifra de negocis (IAS), 6 de maig de 2023

Gràfic I-5.2.
Índex de volum de negoci dels serveis (IASS) per sector d'activitat (% de var. interanual)
(2017-2022)

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE. Índex de volum de negoci (IASS), 6 de maig de 2023

A Mallorca, els serveis representen un poc menys del 60,0 % de tota l'activitat productiva. Finalment, a Menorca la presència dels serveis és considerablement inferior i representa el 49,8 % de l'economia de l'illa. L'equilibri entre els grans sectors econòmics durant el pitjor any de la pandèmia

queda prou trastocat i el pes agregat dels sectors agrari, industrial i de la construcció s'incrementa visiblement. A Mallorca representa un 15,5 % del valor de la producció, mentre que a les Pitiüses i a Menorca arriba, respectivament, al 18,7 % i al 26,0 % (vegeu el quadre I-5.1).

QUADRE I-5.1. PES DEL SECTOR DE SERVEIS DE MERCAT EN EL VAB DE LES BALEARS PER ILLES (2012-2021)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Pitiüses
2012	69,2%	64,2%	54,8%	67,5%
2013	69,9%	65,0%	56,0%	68,0%
2014	70,1%	65,1%	56,7%	68,7%
2015	70,2%	65,0%	56,8%	69,0%
2016	70,4%	65,2%	57,3%	69,5%

continua

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Pitiüses
2017	70,7%	65,5%	57,9%	70,1%
2018	71,5%	66,0%	58,7%	71,4%
2019	70,7%	65,3%	57,8%	70,5%
2020	63,7%	59,2%	49,8%	61,4%
2021	67,1%	..	..	..
Diferència (p. p.) 2020-2019	-7,0	-6,2	-8,0	-9,1
Diferència (p. p.) 2020-2012	-5,5	-5,0	-5,0	-6,1

Font: Eurostat (2023). Gross value added at basic prices by NUTS 3 regions, 13 de maig de 2023

Nota: No s'inclouen les seccions R-S de la CNAE a escala insular, ja que només es disposa de dades per al total de l'arxipèlag.

5.4.

L'EVOLUCIÓ DEL SECTOR DE SERVEIS EN EL PERÍODE 2016-2020⁶: ALGUNS TRETS ESTRUCTURALS

L'Estadística estructural d'empreses proporciona informació sobre un gran nombre de variables que permeten resseguir l'estructura, el comportament i el rendiment del sector de serveis. Tot i la ruptura ocasionada per la crisi sanitària —que, en qualsevol cas, no es pot considerar un element estructural—, les principals magnituds que recull aquesta operació estadística confirmen l'agudització del procés de terciarització que segueix l'economia de les Illes que s'ha descrit abans.

6. L'INE elabora anualment aquesta estadística — amb un nombre limitat de magnituds a l'àmbit autonòmic— per als sectors de la indústria, el comerç i els serveis. Posteriorment, l'Ibstat en fa una explotació ampliada. En el moment de redactar aquest capítol, el darrer exercici publicat correspon a l'any 2020.

Si prenem com a referència el 2019, any en què culmina una fase de clara activació econòmica, el teixit empresarial del sector creix gairebé un 7,0 % respecte del 2016 i el volum de negoci d'aquestes empreses ho fa un 21,2 %. En aquest mateix període, l'aportació a l'ocupació i a la generació de rendes és molt rellevant, ja que l'ocupació mitjana del sector augmenta més del 12,0 % i el VAB generat per les empreses de serveis s'incrementa un 28,5 %.

El patró d'especialització que segueix el sector es basa inequívocament en les activitats turístiques. Considerant la mitjana del període 2016-2019, l'hostaleria genera més d'una tercera part del VAB i de l'ocupació i el comerç, la segona activitat amb més pes, representa una quarta part del VAB i s'acosta al 30,0 % de l'ocupació. Igualment, tenen un pes rellevant les activitats administratives i serveis auxiliars, amb presència important d'empreses vinculades al turisme, que presenten uns valors en les respectives variables d'aproximadament un 12,0 % i un 14,0 %. També el 2020, tot i l'alteració provocada per la

pandèmia, el pes d'aquestes activitats sobressurt per sobre de la resta.

Altrament, per bé que el procés de terciarització i la rellevància dels serveis és consemblant en totes les economies del nostre entorn, el patró que segueixen les Illes Balears quant a la distribució de les activitats —en concret, la preponderància de sectors amb menor valor afegit i més intensius en treball— i quant a la concentració de l'ocupació en micro i petites empreses, provoca que la productivitat del sector sigui baixa. Per exemple, tot i que el 2019 la productivitat per ocupat en el sector de serveis assoleix el seu nivell màxim —s'incrementa un 4,2 % respecte de la de 2018— i arriba a 44,7 milers d'euros, queda encara prou allunyada de la productivitat mitjana del sector industrial del mateix any, que és de 54,7 milers d'euros per ocupat.

Les variables relatives a l'ocupació també presenten regularitats al llarg del període analitzat i algunes reflecteixen situacions de desigualtat, com és el cas de la major incidència de la temporalitat i la parcialitat entre les dones. D'acord amb l'EEE, en l'estructura ocupacional remunerada a jornada completa del conjunt del sector hi ha una diferència —considerant la mitjana del període— d'aproximadament 9,0 p. p. entre la taxa masculina (54,5 %) i la femenina (45,5 %). La disparitat és més acusada en activitats com el transport i l'emmagatzematge i la informació i les comunicacions.

Només s'observa una majoria de dones en les activitats professionals, científiques i tècniques i en les immobiliàries.

Per altra banda, l'ocupació remunerada a jornada parcial té, any rere any, més presència femenina. Considerant també la mitjana del període, la taxa femenina representa gairebé dues terceres parts (65,7 %) de tot el personal contractat a jornada parcial. Per tant, el diferencial entre la taxa masculina i la femenina del sector supera els 30,0 p. p. com a mitjana del període.

5.5.

L'ESTADÍSTICA ESTRUCTURAL D'EMPRESSES DE SERVEIS DE L'ANY 2020: PRINCIPALS MACROMAGNITUDS

Tot i la desfeta causada per la pandèmia del coronavirus, el 2020 el teixit empresarial en termes quantitatius no es veu alterat, ja que el nombre d'empreses de serveis (63.827) augmenta un 0,5 % interanual. Altres variables com el volum de negoci (23.476 milions d'euros) o el valor de producció (12.650 milions) són més sensibles al dalta baix provocat per la pandèmia i cauen, respectivament, un 41,0 % i un 43,4 %. En termes de VAB, el sector genera una renda total de 6.295 milions d'euros en el conjunt de l'arxipèlag, un 50,6 % menys que la d'un any enrere. Les despeses de personal (4.847 milions) presenten una davallada d'un 32,0 % i, finalment, l'excedent brut d'explotació (1.428 milions) registra la més dràstica, amb una variació interanual del -73,3 % (vegeu el quadre I-5.2).

QUADRE I-5.2. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2019-2020)

	Comerç	Transport i emmagatzematge	Hostaleria	Informació i comuni- cacions	Activitats immobili- àries	Activitats professio- nals, cien- tífiques i tècniques	Activitats adminis- tratives i serveis auxiliars	(S excep- te 96) Altres serveis	Total serveis
2019									
Nombre d'empreses	17.093	4.758	11.437	1.700	7.828	12.192	7.674	806	63.487
Nombre d'establiments	20.721	5.254	13.351	1.793	8.107	12.465	8.472	819	70.982
Volum de negoci (milers d'euros)	15.387.624	3.478.811	7.883.895	1.326.725	1.165.031	2.157.388	8.362.630	59.138	39.821.242
Valor de producció (milers d'euros)	4.727.060	3.093.908	7.799.194	1.087.468	1.158.563	2.017.573	2.427.332	44.694	22.355.791
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	2.891.558	1.705.483	4.189.716	619.071	729.285	1.173.228	1.415.527	25.439	12.749.307
Despeses de personal (milers d'euros)	1.777.470	795.504	2.642.940	306.668	157.990	571.204	851.883	13.609	7.117.266
Consums intermedis (milers d'euros)	1.835.502	1.388.425	3.609.478	468.397	429.278	844.345	1.011.805	19.255	9.606.485
Excedent brut d'exploació (milers d'euros)	1.016.237	917.300	1.381.101	256.309	546.986	652.604	571.660	10.735	5.352.933
Població ocupada mitjana	78.969	23.442	98.336	8.063	10.834	26.686	37.355	1.262	284.947
Població ocupada a 30/09	77.878	25.654	122.968	8.182	11.110	26.981	39.046	1.237	313.056
2020									
Nombre d'empreses	17.001	4.943	11.529	1.866	7.650	11.785	8.161	891	63.827
Nombre d'establiments	20.109	5.445	13.622	2.016	8.086	12.142	8.956	912	71.288
Volum de negoci (milers d'euros)	12.629.959	1.896.173	2.286.648	1.099.230	778.265	1.580.127	3.152.509	53.345	23.476.257
Valor de producció (milers d'euros)	3.873.814	1.667.689	2.188.763	870.447	832.629	1.595.096	1.578.871	42.851	12.650.159
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	2.181.280	678.602	615.297	505.135	528.871	985.374	777.584	23.007	6.295.148
Despeses de personal (milers d'euros)	1.509.164	592.227	1.149.875	265.361	128.972	529.909	658.911	13.044	4.847.464
Consums intermedis (milers d'euros)	1.692.534	989.087	1.573.467	365.311	303.759	609.722	801.287	19.844	6.355.011
Excedent brut d'exploació (milers d'euros)	611.545	168.589	-566.270	245.688	367.043	475.324	116.871	9.220	1.428.009
Població ocupada mitjana	73.337	20.387	72.224	8.483	9.909	25.876	32.906	1.267	244.390
Població ocupada a 30/09	72.612	21.133	83.848	7.975	10.003	25.489	32.901	1.222	255.181

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE. Estadística estructural d'empreses, 13 de maig de 2023

5.6.

INDICADORS I COEFICIENTS PRINCIPALS

La taxa de valor afegit, que en els darrers anys havia assolit nivells elevats, perd 7,3 p. p. respecte a l'any 2019 i queda en un 49,8 %, amb les activitats d'hostaleria (-25,6 p.p.) i transport i emmagatzematge (-14,4 p.p.) com a principals damnificades (vegeu el [quadre I-5.3](#)).

La productivitat, calculada com el quocient entre el valor afegit i el nombre mitjà de persones ocupades, es desploma en totes les activitats del sector —especialment en el transport i emmagatzematge i l'hostaleria— i és de 25.800 euros, xifra que representa una reducció del -42,3 % de la registrada el 2019 (44.700 euros). Un any més, les activitats immobiliàries i les d'informació i comunicacions són les que presenten més productivitat, molt per sobre de la mitjana del sector.

Per altra part, tant el cost laboral unitari —que és de 19.800 euros— com el salari mitjà —18.800 euros— es redueixen aproximadament una cinquena part respecte de les xifres de 2019.

La caiguda del valor afegit brut, més intensa que la de les despeses de personal, explica que la taxa de despeses de personal del conjunt del sector s'enfilí fins a un 77,0 %.

La proporció de persones assalariades sobre el conjunt de les ocupades —taxa de salarització— disminueix lleugerament en

relació amb el 2019 i queda en un 80,2 %. En canvi, la taxa de participació femenina en el personal assalariat recupera 0,7 p. p. i se situa en un 37,8 % per al conjunt del sector.

5.7.

PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ

El 2020, els ingressos d'explotació de les empreses de serveis arriben a 24.797 milions d'euros, una quantitat que representa un decreixement de gairebé un 40,0 % comparada amb la del 2019 (41.132 milions). Les despeses d'explotació també davallen (-34,4 %) i el volum total, superior al d'ingressos, és de 24.913 milions d'euros, i són també l'hostaleria i el transport i emmagatzematge les activitats que presenten una ràtio entre ingressos i despeses més desfavorable (vegeu el [quadre I-5.4](#)).

Igualment, registren un fort retrocés —gairebé un 30,0 %— les inversions en actius materials, amb un import de 986,7 milions d'euros en el conjunt del sector.

QUADRE I-5.3. PRINCIPALS INDICADORS DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2019-2020)

	Comerç	Transport i emmagatzematge	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administratives i serveis auxiliars	(Excepció 94 i 96) Altres serveis*	Total serveis
2019									
Ocupats per empresa	5	5	9	5	1	2	5	2	4
Ocupats per establiment	4	4	7	4	1	2	4	2	4
Productivitat (milers d'euros)	36,6	72,8	42,6	76,8	67,3	44,0	37,9	20,2	44,7
Salari mitjà (milers d'euros)	21,3	31,3	23,4	35,2	24,0	28,4	20,5	22,4	23,8
Cost laboral unitari (milers d'euros)	22,5	33,9	26,9	38,0	14,6	21,4	22,8	10,8	25,0
Taxa de valor afegit (%)	61,2	55,1	53,7	56,9	63,0	58,2	58,3	56,9	57,0
Taxa de despeses de personal (%)	61,5	46,6	63,1	49,5	21,7	48,7	60,2	53,5	55,8
Taxa d'assalariats (%)	82,6	83,6	89,6	85,8	49,8	60,2	85,2	38,9	82,0
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	83,7	76,4	71,6	84,6	48,6	59,6	81,6	39,7	74,6
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	42,6	20,1	37,3	29,3	28,0	36,1	41,9	12,2	37,1
2020									
Ocupats per empresa	4	4	6	5	1	2	4	1	4
Ocupats per establiment	4	4	5	4	1	2	4	1	3
Productivitat (milers d'euros)	29,7	33,3	8,5	59,5	53,4	38,1	23,6	18,2	25,8
Salari mitjà (milers d'euros)	19,3	26,5	13,3	28,6	21,7	26,0	18,3	20,5	18,8
Cost laboral unitari (milers d'euros)	20,6	29,0	15,9	31,3	13,0	20,5	20,0	10,3	19,8
Taxa de valor afegit (%)	56,3	40,7	28,1	58,0	63,5	61,8	49,3	53,7	49,8
Taxa de despeses de personal (%)	69,2	87,3	186,9	52,5	24,4	53,8	84,7	56,7	77,0
Taxa d'assalariats (%)	81,9	82,8	87,9	84,1	49,4	61,4	82,7	40,1	80,2
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	82,7	79,9	75,7	89,4	48,9	62,3	82,7	41,6	76,8
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	42,5	21,8	38,5	30,2	27,0	38,1	42,0	9,8	37,8

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses, 13 de maig de 2023

QUADRE I-5.4. PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (MILERS D'EUROS) (2019-2020)

	2019		
	Ingressos d'explotació	Despeses d'explotació	Inversions en actius materials
Comerç	15.698.745	14.856.204	212.828
Transport i emmagatzematge	3.706.515	3.126.920	205.909
Hostaleria	8.234.664	7.429.868	559.154
Informació i comunicacions	1.420.479	1.215.355	57.354
Activitats immobiliàries	1.278.247	1.541.260	226.544
Activitats professionals, científiques i tècniques	2.193.433	1.622.580	64.233
Activitats administratives i serveis auxiliars	8.540.907	8.110.761	76.037
(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	59.388	48.084	1.084
Total serveis	41.132.378	37.951.031	1.403.143

	2020		
	Ingressos d'explotació	Despeses d'explotació	Inversions en actius materials
Comerç	12.913.157	12.571.577	158.943
Transport i emmagatzematge	2.105.263	2.283.093	192.272
Hostaleria	2.489.994	3.492.522	303.289
Informació i comunicacions	1.195.759	1.093.184	48.763
Activitats immobiliàries	882.887	666.808	182.031
Activitats professionals, científiques i tècniques	1.747.811	1.369.032	42.295
Activitats administratives i serveis auxiliars	3.408.843	3.392.901	58.925
(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	53.527	44.568	248
Total serveis	24.797.241	24.913.684	986.765

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses, 13 de maig de 2023

6

TURISME

6.1.

INTRODUCCIÓ

L'any 2022 es pot considerar el punt de retorn a la normalitat quant als resultats de l'activitat turística a les Illes Balears. L'any 2020, marcat per l'esclat de la pandèmia de la covid, suposa una ruptura dràstica en la tendència de tots els indicadors, mentre que el 2021 quedà com un punt intermedi en la transició cap a la recuperació total. Com es veurà més endavant, el recobriment dels nivells previs a la pandèmia no s'ha donat de manera homogènia, ni des del punt de vista de l'oferta ni tampoc des de la perspectiva geogràfica.

Tot i que l'any de referència de les dades és el 2022, també s'ha afegit en aquest capítol informació relativa al 2021, a fi d'oferir una comparativa temporal. Ara bé, ja que l'any 2021 encara fou un any fortament afectat per les restriccions per la pandèmia, les variacions anuals no ofereixen una visió prou fidel de la realitat. Per aquest motiu, també s'ha incorporat a l'estudi la variació relativa de 2022 respecte de l'any 2019 a les taules en què aquesta ampliació no afecta la llegibilitat ni la interpretació.

En aquesta edició de la memòria del CES, per primera vegada s'ofereixen les dades turístiques d'Eivissa i Formentera de forma desagregada. Sempre que ha

estat possible, s'han calculat de manera separada les dades de la temporada alta i la temporada baixa per a cada illa, però en els casos en què això no ha estat possible es continua aportant la informació per temporades per al conjunt d'ambdues illes. Arran d'aquesta incorporació, s'ha fet servir la denominació Pitiüses per a la suma d'Eivissa i Formentera.

Fonamentalment, s'ha estructurat el capítol en dos blocs de continguts. El primer està centrat en el punt de vista de la demanda turística i s'analitzen el nombre de turistes, les pernoctacions i l'estada mitjana, així com la despesa feta pels visitants, entre altres variables. El segon bloc analitza l'oferta turística i ofereix les magnituds relacionades amb la planta oberta, nombre de places i les empreses i locals en les branques turístiques. El nombre d'establiments i el de places fa referència a l'any 2021, atès que en la data de tancament no es disposava de les dades de l'any 2022.

Quant als criteris metodològics, una gran part de les dades procedeixen de l'Ibestat, així com de l'INE. La data d'extracció de les taules de l'Ibestat és el 15 de maig de 2023. Per això, les dades que es refereixen a l'any 2021 i al 2019 ja estan revisades, actualitzades i són definitives, però les del 2022 encara són provisionals i seran definitives a l'edició de la memòria del CES del 2023. Les dades que s'han tret

del directori d'empreses de l'INE (DIRCE) fan referència a l'1 de gener de cada any. Finalment, també s'ha emprat com a font d'informació el projecte OpenStreetMap, que permet referenciar geogràficament informació sobre establiments i llocs determinats.

L'estacionalitat s'ha continuat analitzant considerant la seqüència temporal següent: temporada mitjana alta, de maig a octubre, i temporada mitjana baixa, de novembre a abril. A fi que l'acumulat anual coincideixi amb la suma de les dues temporades, s'ha considerat que la temporada baixa és discontinua.

6.2.

L'EVOLUCIÓ DE LES BALEARS EN RELACIÓ AMB LES COMUNITATS AUTÒNOMES COMPETIDORES EN EL SEGMENT DE SOL I PLATJA EN TURISME INTERNACIONAL

Aquest apartat tracta de l'evolució del nombre de turistes internacionals amb les comunitats autònomes que l'informe sobre la competitivitat del sector turístic del CES ha definit com a principals comunitats autònomes competidores de les Balears¹, que són Catalunya, les Canàries, Andalusia i la Comunitat Valenciana. Aquestes dades s'han obtingut a partir de l'Enquesta de

moviments turístics en frontera (FRONTUR) per als turistes estrangers.

La pandèmia de la covid incidí en el turisme internacional de totes les regions i de manera especialment destacada a les Illes Balears. Les restriccions per viatjar arreu del món i la divergència de criteris sanitaris sacsejaren la confiança dels turistes, especialment per al turisme estranger. El revifament del 2021 fou molt notable a l'arxipèlag balear, el qual no només recuperà part del terreny perdut, sinó que, a més, es posicionà com la comunitat capdavantera en nombre de turistes estrangers. Un any després, les Illes Balears pràcticament retornen al nivell de 2019, el qual, si bé no arriba a igualar-lo, és la regió que més s'hi acosta.

Pel que fa al turisme internacional, Espanya arriba als 71,7 milions de turistes, cosa que representa un 14,2 % menys en comparació amb el 2019. Les Balears, amb 13,2 milions, més que duplica els valors del 2021 (un 108,8 %) i es queda només un 3,5 % per davall del 2019. Aquest increment tan important a les Illes Balears fa, per una banda, que el nombre de turistes estrangers de les Illes Balears sigui el segon més alt de totes les comunitats autònomes en termes absoluts, només per darrere del de Catalunya.

D'altra banda, el pes que representa l'arxipèlag balear sobre el total passa d'un 20 % el 2021 a un 18 % el 2022, quan el 2019 era de només el 16 %. Aquesta reducció en l'aportació relativa respecte del total nacional es deu al fet que el creixement interanual de les Illes Balears el 2022 és més baix que la mitjana. Alhora, aquesta

1. Vegeu: CONSELL ECONÒMIC I SOCIAL DE LES ILLES BALEARS (2005). *Informe sobre la competitivitat del sector turístic de les Illes Balears*. Disponible a: <https://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=NTCS0146Z1373&id=373>.

circumstància en part es dona per la forta recuperació que tingué lloc el 2021. Catalunya, que és la comunitat autònoma que rep el nombre més alt de turistes estrangers, també presenta l'augment interanual més destacat (del 156,6 %) i es queda per davall dels 15 milions. Les Canàries el 2022 assoleixen el tercer lloc en el rànquing per nombre de turistes estrangers i també superen els 12 milions de visitants internacionals. El 2022 l'arxipèlag espanyol més meridional té un increment relatiu del 134,4 % interanual, que, malgrat això, queda en un -6,2 % en comparació amb el 2019. Andalusia i la Comunitat Valenciana també doblen el nombre de turistes de 2021 i presenten respectivament una variació del -16,7 % i del -9,6 % respecte de l'any immediatament anterior a la pandèmia (vegeu el [quadre I-6.1](#)).

Quant als diferencials de creixement respecte a la mitjana espanyola, destaca la divergència negativa de les Illes Balears, com s'ha comentat al paràgraf anterior (-21,1 p. p.). També cal destacar l'evolució de la Comunitat Valenciana, la qual també es troba substancialment per davall de la mitjana estatal. A l'altre extrem hi ha Catalunya, que supera en 26,8 punts percentuals la variació d'Espanya. La resta de regions presenta diferencials menys destacats, tot i que Andalusia i les Canàries estan en positiu (vegeu el [gràfic I-6.1](#)).

Quant a la desagregació entre la temporada alta i la temporada baixa, destaca, com en altres edicions, el pes que representen els mesos de primavera i estiu sobre el total a les Illes Balears. Si bé el 2022 s'ha aconseguit reduir la concentració dels visitants en la temporada alta (el 86 % pel

92 % del 2021), l'arxipèlag balear continua presentant el nivell d'estacionalitat més elevat, força per sobre de la mitjana estatal (el 66 %). Les Canàries tenen el percentatge més alt del turisme total internacional en temporada baixa, tot i que cal recordar que la definició dels mesos de temporada baixa que es fa per a les Balears són en realitat els mesos de temporada alta per a l'arxipèlag canari.

6.3.

LA DEMANDA TURÍSTICA A LES ILLES BALEARS

6.3.1. ESTADES

El total d'estades a les Illes Balears supera els 108,8 milions el 2022, una xifra molt superior als 63 milions de l'any anterior i força similar a la del 2019. Aquestes xifres en termes relatius impliquen un increment del 72,9 % interanual i un descens de només el 0,6 % en comparació amb el 2019. De les estades del 2022, 87,9 milions (81 %) corresponen a turistes estrangers, amb un increment del 92,6 %. Cal recordar que durant els anys 2020 i 2021 fou precisament el turisme internacional el que patí amb més intensitat les reduccions en el nombre d'estades. Davant el dinamisme del turisme estranger, el turisme domèstic, amb 20,9 milions de pernoctacions (el 19 % restant), es mostra una mica més àton, malgrat que també augmenta significativament les estades en termes interanuals un 21,0 % (vegeu el [quadre I-6.2](#)).

QUADRE I-6.1. TURISTES DE LES ILLES BALEARS EN RELACIÓ AMB LES COMUNITATS AUTÒNOMES D'ESPANYA COMPETIDORES EN TURISME INTERNACIONAL (2021-2022)

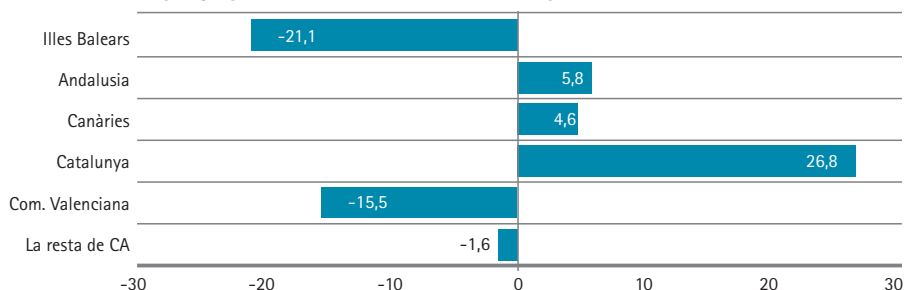
	Total		Temporada mitjana alta			Temporada mitjana baixa		
	Total turistes	% sobre el total	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA
Espanya	31.180.803	100%	23.027.785	100%	74%	8.153.018	100%	26%
Illes Balears	6.324.712	20%	5.843.019	25%	92%	481.693	6%	8%
Andalusia	4.248.340	14%	3.217.196	14%	76%	1.031.144	13%	24%
Canàries	5.258.730	17%	2.971.662	13%	57%	2.287.068	28%	43%
Catalunya	5.787.836	19%	4.294.489	19%	74%	1.493.347	18%	26%
Com. Valenciana	4.019.769	13%	3.057.534	13%	76%	962.235	12%	24%
La resta de CA	5.541.418	18%	3.643.885	16%	66%	1.897.533	23%	34%

	2022										% de variació 2022-2021		
	Total		Temporada mitjana alta			Temporada mitjana baixa				Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% de variació 2022-2019 Total
	Total turistes	% sobre el total	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	% sobre CA				
Espanya	71.659.282	100%	47.370.759	100%	66%	24.288.523	100%	34%		129,8	105,7	197,9	-14,2
Illes Balears	13.203.884	18%	11.297.646	24%	86%	1.906.238	8%	14%		108,8	93,4	295,7	-3,5
Andalusia	10.009.890	14%	6.617.278	14%	66%	3.392.612	14%	34%		135,6	105,7	229,0	-16,7
Canàries	12.328.012	17%	5.961.981	13%	48%	6.366.031	26%	52%		134,4	100,6	178,3	-6,2
Catalunya	14.852.042	21%	10.130.710	21%	68%	4.721.332	19%	32%		156,6	135,9	216,2	-23,3
Com. Valenciana	8.616.447	12%	5.632.689	12%	65%	2.983.758	12%	35%		114,4	84,2	210,1	-9,6
La resta de CA	12.649.006	18%	7.730.454	16%	61%	4.918.552	20%	39%		128,3	112,1	159,2	-19,7

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbestat (2023). FRONTUR

Gràfic I-6.1.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes respecte a Espanya per comunitats autònomes competidores (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). FRONTUR

Mallorca acull el 70,4 % del total d'estades, pel 67,3 % de l'any passat. Amb 76,6 milions, presenta un creixement insular del 81,0 %, gairebé 8 punts per sobre de la mitjana regional. D'aquestes estades, quasi 66,2 milions (86 %) les han fet visitants estrangers, amb un creixement del 91,3 % (més d'un punt per davall de la mitjana regional), i 10,4 milions (14 %) les han fet visitants espanyols, amb un creixement del 35,0 % (14 punts per damunt de la mitjana regional).

Menorca assumeix, amb 11,6 milions, el 10,7 % del total d'estades balears, amb un creixement interanual del 46,5 % (26,4 punts per sota de la mitjana regional). D'aquest nombre, 6,8 milions (58 %) són estades de turistes estrangers, amb un creixement del 147,2 % respecte al 2021 (54,6 punts per damunt de la mitjana regional). Els altres 4,9 milions d'estades (42 %) les han fet espanyols, amb un decreixement del 6,4 %, i aquesta és l'única taxa negativa del 2022 en comparació amb el 2021. Ara bé, el nivell d'estades d'espanyols del 2022 a Menorca es troba

més d'una cinquena part per sobre del del 2019. Per tant, aquesta illa ha recuperat una part important del turisme estranger que tenia abans de la pandèmia i, alhora, ha mantingut i incrementat la presència de turisme espanyol.

Les Pitiüses, amb 20,6 milions d'estades i gairebé el 19 % del total balear, han experimentat una pujada del 62,5 % respecte al 2021. D'aquesta quantitat, 15 milions (73 %) són estades d'estrangers, amb un creixement d'un 80 % (12,6 punts per davall de la mitjana balear), mentre que els altres 5,6 milions (27 %) d'estades domèstiques augmenten un 29,2 % (més de 8,1 punts per sobre de la mitjana balear).

En la present edició de la memòria, per primera vegada es poden oferir dades anuals de pernoctacions per a Eivissa i per a Formentera separatament. Així, Eivissa, amb 18,3 milions d'estades, concentra el 89,1 % del total de l'arxipèlag pitiús i el 16,9 % del conjunt de les Illes Balears. La variació respecte de 2021 i respecte de 2019 en ambdós casos és positiva (un

64 % i un 1,1 % respectivament). Destaca el dinamisme del turisme d'origen espanyol (un 50 % més que el 2019), mentre que el nombre d'estades fetes pels estrangers encara no arriba al nivell previ a la pandèmia (-9,4 %).

Formentera supera en més d'una tercera part els resultats de pernoctacions del 2019, tant pel que fa al mercat nacional com l'internacional. Amb uns 2,2 milions d'estades, representa una desena part del total de les Pitiüses (el 2,1 % del total de l'arxipèlag balear). Cal recordar que la proporció d'excursionistes (visitants que no pernocten) a l'illa de Formentera és més elevada que a la resta d'illes. No obstant això, és ressenyable la recuperació del nombre de pernoctacions dels estrangers, que amb una variació interanual del 67,8 % augmenta la presència a l'illa fins a representar un pes del 64 % el 2022.

6.3.2. ESTADA MITJANA

Després del daltabaix que representà la pandèmia de la covid a la indústria turística de les Illes Balears, sembla que l'estada mitjana dels turistes torna als nivells similars a què hi havia els anys anteriors. Això succeeix de manera agregada, ja que es detecten diferències entre nacionalitats i illes.

El 2022, l'estada mitjana a les Illes Balears se situa en els 6,6 dies, amb una caiguda del 9,0 % en comparació amb el 2021 i un escurçament del 0,8 % respecte de l'estada mitjana del 2019. El nombre de pernoctacions dividit entre el nombre de turistes en el cas de la nacionalitat estrangera és

de 6,7 dies per turista, amb un decreixement d'un 7,8 % (un -0,5 % respecte de 2019), i, en el cas dels espanyols, ha estat de 6,3 dies, amb un decreixement d'un 13,5 % (-1,2 % respecte de tres anys enrere) (vegeu el [quadre I-6.3](#)).

L'estada mitjana a Mallorca ha estat de 6,7 dies (0,1 dies per sobre de la mitjana regional), amb una escurçada del 9,6 % (0,6 p. p. per sota del creixement regional). L'estada mitjana dels estrangers ha estat de 6,8 dies, amb un decreixement del 8,4 % (0,6 p. p. per davall de la taxa regional). Quant al turisme domèstic, l'estada mitjana se situa en 5,9 dies, amb un decreixement del 17,3 % (3,8 p. p. menys respecte al creixement regional).

L'estada mitjana a Menorca ha estat de 7,2 dies (0,6 dies per sobre de la mitjana regional), amb un decrement de gairebé un 10 % (0,2 punts per sota del creixement regional). L'estada mitjana del turisme estranger ha estat de 7,0 dies, amb un decreixement d'un 3,2 % (4,5 p. p. per sobre del creixement regional), i de 7,4 dies en el cas del turisme domèstic, amb un decreixement d'un 10,4 % (3 punts percentuals per damunt del creixement regional).

L'estada mitjana a les Pitiüses ha estat de 6,0 dies (0,6 dies més curta que la mitjana regional), amb una reducció del 7,2 %. L'estada mitjana dels turistes amb nacionalitat diferent de l'espanyola ha estat de 6,4 dies, amb un decreixement del 4,7 % (8,8 p. p. per sobre del creixement regional), i de 5,9 dies en el cas dels espanyols, amb un decreixement del 7,6 % (0,1 p. p. per sobre del creixement regional).

QUADRE I-6.2. ESTADES DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES I PAIS DE RESIDÈNCIA (2021-2022)

2021

	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temporada mitjana baixa
Illes Balears	62.926.068	100%	56.697.499	90%	6.228.569	10%
Espanya (altres CA)	17.275.081	27%	15.212.238	88%	2.062.843	12%
Estranger	45.650.985	73%	41.485.259	91%	4.165.726	9%
Mallorca	42.323.206	100%	37.106.050	88%	5.217.156	12%
Espanya (altres CA)	7.721.990	18%	6.215.734	80%	1.506.256	20%
Estranger	34.601.217	82%	30.890.317	89%	3.710.900	11%
Menorca	7.934.329	100%	7.640.375	96%	293.954	4%
Espanya (altres CA)	5.201.293	66%	4.979.873	96%	221.420	4%
Estranger	2.733.035	34%	2.660.502	97%	72.533	3%
Pitiüses	12.668.533	100%	11.951.073	94%	717.460	6%
Espanya (altres CA)	4.351.797	34%	4.016.630	92%	335.167	8%
Estranger	8.316.735	66%	7.934.442	95%	382.293	5%
Eivissa	11.192.688	100%	...	...	...	...
Espanya (altres CA)	3.734.119	33%	...	...	...	...
Estranger	7.458.568	67%	...	...	...	...
Formentera	1.475.845	100%	...	...	...	...
Espanya (altres CA)	617.679	42%	...	...	...	...
Estranger	858.166	58%	...	...	...	...

continua

2022										% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019	
Total		% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Temporada mitjana alta	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total				Total
Illes Balears		100%	88.886.072	82%	19.939.920	18%	72,9	56,8	220,1	-0,6				
Espanya (altres CA)		19%	16.149.142	77%	4.761.857	23%	21,0	6,2	130,8	16,8				
Estranger		81%	72.736.927	83%	15.178.063	17%	92,6	75,3	264,4	-4,0				
Mallorca		100%	60.598.964	79%	16.013.412	21%	81,0	63,3	206,9	-2,7				
Espanya (altres CA)		14%	7.622.741	73%	2.799.109	27%	35,0	22,6	85,8	3,0				
Estranger		86%	52.976.223	80%	13.214.304	20%	91,3	71,5	256,1	-3,6				
Menorca		100%	10.357.322	89%	1.266.006	11%	46,5	35,6	330,7	6,6				
Espanya (altres CA)		42%	4.038.986	83%	827.869	17%	-6,4	-18,9	273,9	21,7				
Estranger		58%	6.318.337	94%	438.138	6%	147,2	137,5	504,1	-2,1				
Pitiüses		100%	17.929.787	87%	2.660.497	13%	62,5	50,0	270,8	3,9				
Espanya (altres CA)		27%	4.487.419	80%	1.134.878	20%	29,2	11,7	238,6	48,2				
Estranger		73%	13.442.369	90%	1.525.620	10%	80,0	69,4	299,1	-6,6				
Eivissa		100%	...	...	...	...	64,0	...	...	1,1				
Espanya (altres CA)		26%	...	...	...	...	29,2	...	...	50,0				
Estranger		74%	...	...	...	...	81,4	...	...	-9,4				
Formentera		100%	...	...	...	...	51,6	...	...	34,1				
Espanya (altres CA)		36%	...	...	...	...	29,2	...	...	37,7				
Estranger		64%	...	...	...	...	67,8	...	...	32,2				

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbestat (2023). EGATUR

QUADRE I-6.3. ESTADES MITJANES DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES I PAÍS DE RESIDÈNCIA (2021-2022)

	2021				2022				% de variació 2022-2021				% de variació 2022-2019 Total
	Total		Temporada mitjana alta		Temporada mitjana baixa		Total		Total		Temporada mitjana alta		Temporada mitjana baixa
Illes Balears	7,2	7,2	7,2	8,1	7,5	6,6	6,4	6,3	-9,0	-10,4	-7,5	-7,5	-0,8
Espanya (altres CA)	7,3	7,3	7,3	7,2	6,3	6,3	6,3	6,3	-13,5	-13,6	-12,3	-12,3	-1,2
Estranger	7,2	7,1	7,1	8,6	8,0	6,7	6,4	6,4	-7,8	-9,3	-7,9	-7,9	-0,5
Mallorca	7,4	7,3	7,3	8,1	7,5	6,7	6,5	6,5	-9,6	-11,0	-7,5	-7,5	-1,2
Espanya (altres CA)	7,1	7,1	7,1	7,1	5,9	5,9	5,9	5,9	-17,3	-17,1	-17,9	-17,9	-7,3
Estranger	7,4	7,3	7,3	8,6	8,0	6,8	6,6	6,6	-8,4	-10,2	-7,2	-7,2	0,0
Menorca	7,9	7,9	7,9	7,3	7,6	7,2	7,1	7,1	-9,3	-10,2	4,6	4,6	-1,8
Espanya (altres CA)	8,3	8,3	8,3	7,3	7,8	7,4	7,4	7,4	-10,4	-11,6	5,7	5,7	6,9
Estranger	7,2	7,2	7,2	7,2	7,4	7,0	6,9	6,9	-3,2	-3,7	2,9	2,9	-7,0
Pitiüses	6,5	6,4	6,4	8,4	7,4	6,0	5,9	5,9	-7,2	-8,3	-12,3	-12,3	1,4
Espanya (altres CA)	6,7	6,7	6,7	7,2	6,5	6,4	6,3	6,3	-4,7	-4,7	-9,3	-9,3	6,2
Estranger	6,4	6,3	6,3	9,8	8,1	5,9	5,7	5,7	-7,6	-8,9	-17,2	-17,2	-0,4
Eivissa	6,8	..	..	..	..	6,0	..	..	-11,4	..	..	..	-0,1
Espanya (altres CA)	7,3	..	..	..	..	6,4	..	..	-12,1	..	..	..	4,2
Estranger	6,5	..	..	..	..	5,8	..	..	-10,2	..	..	..	-1,9
Formentera	5,1	..	..	..	..	6,6	..	..	28,7	..	..	..	16,7
Espanya (altres CA)	4,4	..	..	..	..	6,1	..	..	37,2	..	..	..	16,3
Estranger	5,7	..	..	..	..	6,9	..	..	20,0	..	..	..	17,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). EGATUR

El comportament de l'estada mitjana entre les dues illes Pitiüses és divergent. Per una part, Eivissa té un nombre de nits per turista de 6,0, mentre que Formentera el té més elevat (6,6 dies). Eivissa pràcticament retorna als resultats del 2019 (-0,1 % de variació relativa), gràcies a l'empenta del turisme espanyol (augmenta un 4,2 % respecte a tres anys enrere). Per una altra banda, Formentera incrementa en devers un 16 % l'estada mitjana i, en especial, la dels estrangers.

6.3.3. NOMBRE DE TURISTES

El total de turistes a les Illes Balears el 2022 supera els 16,5 milions, amb un increment del 90,1 % respecte de 2021 i queda lleugerament per sobre el total del 2019 (un 0,2 % més). Els turistes internacionals són els que més contribueixen a aquest augment respecte del 2021, amb un 108,8 % i assolixen la xifra de 13,2 milions (el 80 % del total). Els 2,5 milions restants (20 %), que són els turistes amb nacionalitat espanyola, presenten també un creixement significatiu del 40 %. En realitat, el turisme nacional supera amb escreix el nivell previ a la pandèmia (un 18,1 % més), mentre que l'internacional encara roman un 3,5 % per sota (vegeu el **quadre I-6.4**).

Introduint a l'anàlisi la component de la temporada, l'augment de turistes a les Illes Balears s'ha donat tant en temporada mitjana alta (74,9 %) com, sobretot, en temporada mitjana baixa (246,2 %). Ara bé, cal recordar que l'any 2021 encara fou atípic i que el repartiment dels turistes entre temporades no respectava el patró habitual.

En comparació amb el 2019, el nombre de turistes que vingueren a temporada alta augmenta un 2,3 %, mentre que a la temporada baixa presenta un descens del 9,3 %. Els turistes espanyols contribueixen a la desestacionalització, atès que el 23 % es concentra en els mesos de temporada baixa i, com s'ha comentat, aquesta ràtio baixa fins al 14 % en el cas dels estrangers. També cal matisar que, en comparació amb el 2019, el turisme espanyol en temporada baixa suposava el 31 % i el 15 % en el cas del turisme internacional.

Per nacionalitats, en primer lloc destaquen els alemanys, que, amb 4,3 milions de turistes, representen més d'una quarta part del total. Respecte del 2021, presenten un augment del 83,2 %, però es troben un 5,0 % per sota del llindar del 2019. En segona posició, hi ha el nombre de turistes procedents del Regne Unit. Als 3,4 milions de visitants britànics, els correspon un pes del 20 % en el total i són la nacionalitat que més augmenta en termes relatius en comparació amb el 2021 (225,8 %). Ara bé, si es pren com a referència l'any previ a la pandèmia, el turisme britànic queda un 8,9 % per davall. El contrari succeeix amb el turisme francès, que està un 16 % per damunt del 2019 i frega els 886.000 turistes (el 5 % del total), un 46,5 % d'augment interanual. Itàlia i els països nòrdics presenten, en ambdós casos, un pes del 4 % (737.000 i 605.000 turistes respectivament), així com creixements destacats respecte del 2021 (150 % i 91,7 %). En el cas italià se supera el nombre de turistes previ a la pandèmia (en un 1,3 %), mentre que la suma de Dinamarca, Finlàndia, Noruega i Suècia queda un 22,3 % per davall. Finalment, s'ha de comentar que la dada

de la resta de nacionalitats que completen el 20 % restant, amb 3,3 milions de turistes, augmenta tant respecte del 2021 (91,5 %) com del 2019 (3,8 %).

Per creixements diferencials, destaca el Regne Unit, amb 135,7 punts, el qual s'ha reactivat amb retard de la crisi de la covid. També cal mencionar Itàlia (gairebé 60 punts de diferencial), que tingué una recuperació més modesta el 2021. A l'altre extrem hi ha França, el turisme de la qual sí que es reactivà amb més intensitat el 2021, i Alemanya, amb diferencials de -43,6 p. p. i -6,9 p. p. respectivament (vegeu el [gràfic I-6.2](#)).

Quant als turistes per tipus d'allotjament, el 2022 un 81,7 % dels turistes optaren per allotjaments que tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments, els quals gairebé arriben als 13,5 milions. Aquesta xifra queda només un 0,4 % per davall de la del 2019. Els allotjaments que no tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments ja superen l'estat del 2019 en un 2,7 %, tot i que l'increment respecte del 2021 (49,6 %) no arriba al dels allotjaments amb reglamentació turística (102,4 %).

6.3.3.1. Nombre de turistes a Mallorca

El 2022, el total de turistes a Mallorca ha estat d'11,5 milions, un creixement d'un 100,2 %, el més fort de totes les illes i 10,1 punts per damunt de la mitjana regional. Així, Mallorca ha acollit el 69,5 % del total de turistes de les Illes Balears. D'aquests turistes, 9,7 milions són estrangers (85 %), amb un creixement del 108,8 % (només

0,1 punts per sobre del creixement regional), i el 15 % són espanyols, amb un creixement del 63,3 % (23,2 punts per damunt del creixement regional). Cal destacar l'augment dels turistes en temporada mitjana baixa, amb un 231,9 %, mentre que en temporada mitjana alta s'ha registrat un augment més moderat (83,5 %).

S'han allotjat en establiments amb reglamentació 9,3 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels i similar 7,9 milions, el 68 % del total a l'illa, mentre que el 2021 el pes fou del 60 %, amb un decreixement del 2,2 % respecte del 2019. Els turistes que escollien allotjaments de lloguer sumen 1,2 milions, el 10 % del total, amb una pèrdua de pes de 5 punts percentuals respecte a l'any anterior i un decreixement del 8,7 % en relació amb el 2019. En altres allotjaments de mercat hi pernoctaren 277.000 turistes, el 2 % del total, mantenint el pes respecte a l'any anterior i un creixement del 27,9 % respecte a tres anys ençà. En total, els turistes allotjats en establiments amb reglamentació representen el 81 % (5 punts més que el 2021), amb un creixement de 114,3 % interanual i una caiguda del 2,4 % respecte del 2019.

El 19 % restant (5 punts menys que el 2021) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 55,6 % i del 2,5 % respecte del 2021 i del 2019 respectivament). Es tracta de 2,1 milions de turistes, dels quals prop d'1,5 milions (creixement del 68,4 %) s'han allotjat en altres establiments de no mercat (el 13 % del total), i 670.000 en habitatges de propietat (el 6 % del total, amb 3 punts menys respecte a l'any anterior),

amb una variació del 33,4 %. Respecte al creixement de la mitjana regional, destaca el millor comportament dels allotjaments de no mercat a Mallorca, amb 9,9 punts per sobre, tot i que els allotjaments de mercat també han millorat 8,2 punts més.

6.3.3.2. Nombre de turistes a Menorca

Menorca ha acollit el 2022 uns 1,6 milions de turistes, el 9,8 % del total balear. Presenta un creixement d'un 61,4 % interanual, la qual cosa suposa que es troba 28,6 punts per sota de la mitjana regional. Ara bé, cal ressaltar, en canvi, que en comparació amb el 2019 el nombre de turistes ja està un 8,5 % per damunt. Aquest fet fa que Menorca sigui l'illa que encapçala la recuperació turística, només per darrere de Formentera. Dels més de mig milió de turistes, 971 milers tenen nacionalitat estrangera (60 %), amb un creixement d'un 155,5 % (46,7 punts per sobre del creixement regional), i el 40 % tenen nacionalitat espanyola, amb un creixement del 4,4 % (35,6 punts per sota del creixement regional mitjà).

S'han allotjat en establiments amb reglamentació turística 1,3 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels 988.300 persones, el 61 % del total a l'illa, amb un guany de 9 punts respecte a l'any anterior i un creixement del 88,2 % (un 11,3 % en positiu en comparació amb el 2019); en allotjaments de lloguer, 238.000 turistes, el 15 % del total, amb un nivell molt similar a l'any anterior i només un -15,5 % en comparació amb tres anys enrere. Han escollit altres allotjaments de mercat més de 100.000 turistes, el 7 % del total, quatre punts més respecte a l'any anterior i multiplicant quasi per cinc les xi-

fres del 2021 i les del 2019. En total, els allotjaments de mercat representen el 82 % (3 punts més que el 2021), amb un creixement d'un 67,8 % interanual i una variació destacada respecte de 2019 (11,9 %).

El 18 % restant (3 punts menys que en el 2021) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 37,7 %). Es tracta de 291.000 turistes, dels quals 154.000 (creixement del 22,7 %) s'han allotjat en altres establiments de no mercat (el 9 % del total, tres punts menys que a l'any anterior), i 137.588 en habitatges de propietat (el 8 % del total, un punt menys respecte a l'any anterior), amb una variació del 59,4 %.

Respecte al creixement de la mitjana regional, destaca a Menorca el pitjor comportament tant dels allotjaments de mercat, amb 26,9 punts menys, com el dels allotjaments de no mercat, el qual ha estat de 13,1 punts per davall de la mitjana balear. Cal recordar que Menorca fou l'illa que patí amb menys intensitat els efectes de la pandèmia en termes turístics, per la qual cosa els resultats relatius són inferiors a la mitjana.

6.3.3.3. Nombre de turistes a Eivissa

El nombre de turistes a Eivissa, que assoleix el 18,6 % del total d'Illles Balears amb més de 3 milions, presenta un creixement d'un 85,1 % en comparació amb el 2021 (5 punts per sota de la mitjana regional). D'aquests turistes, 2,3 milions són estrangers (76 %), amb un creixement d'un 102,0 % (11,9 punts per damunt del creixement regional). El 24 % de turistes són espanyols, amb un creixement del 47 % (7 punts per sobre del creixement regional).

QUADRE I-6.4. TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES I PAÍS DE RESIDÈNCIA (2021-2022)

2021

	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa
Illes Balears	8.683.904	100%	7.914.239	91%	769.665	9%
Espanya (altres CA)	2.359.193	27%	2.071.219	88%	287.974	12%
Estranger	6.324.712	73%	5.843.019	92%	481.693	8%
Mallorca	5.730.732	100%	5.086.650	89%	644.082	11%
Espanya (altres CA)	1.083.207	19%	871.948	80%	211.259	20%
Estranger	4.647.525	81%	4.214.703	91%	432.822	9%
Menorca	1.006.873	100%	966.633	96%	40.240	4%
Espanya (altres CA)	626.686	62%	596.486	95%	30.200	5%
Estranger	380.187	38%	370.147	97%	10.040	3%
Eivissa	1.656.286	100%	1.581.377	95%	74.909	5%
Espanya (altres CA)	509.659	31%	468.706	92%	40.953	8%
Estranger	1.146.627	69%	1.112.671	97%	33.956	3%
Formentera	290.012	100%	279.577	96%	10.435	4%
Espanya (altres CA)	139.641	48%	134.079	96%	5.562	4%
Estranger	150.371	52%	145.498	97%	4.873	3%

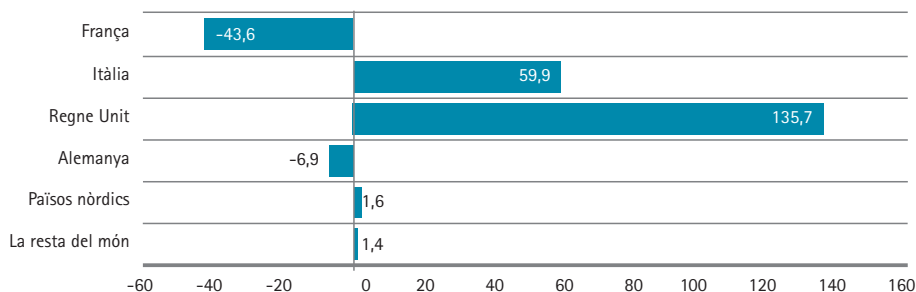
continua

	2022						% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019 Total
	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Illes Balears	16.507.006	100%	13.842.460	84%	2.664.546	16%	90,1	74,9	246,2	0,2
Espanya (altres CA)	3.303.122	20%	2.544.814	77%	758.308	23%	40,0	22,9	163,3	18,1
Estranger	13.203.884	80%	11.297.646	86%	1.906.238	14%	108,8	93,4	295,7	-3,5
Mallorca	11.474.346	100%	9.336.361	81%	2.137.985	19%	100,2	83,5	231,9	-1,5
Espanya (altres CA)	1.768.482	15%	1.290.564	73%	477.918	27%	63,3	48,0	126,2	11,2
Estranger	9.705.863	85%	8.045.797	83%	1.660.066	17%	108,8	90,9	283,5	-3,5
Menorca	1.625.572	100%	1.459.816	90%	165.756	10%	61,4	51,0	311,9	8,5
Espanya (altres CA)	654.172	40%	547.358	84%	106.814	16%	4,4	-8,2	253,7	13,8
Estranger	971.403	60%	912.459	94%	58.944	6%	155,5	146,5	487,1	5,2
Eivissa	3.065.478	100%	2.720.244	89%	345.234	11%	85,1	72,0	360,9	1,2
Espanya (altres CA)	749.027	24%	581.038	78%	167.989	22%	47,0	24,0	310,2	44,0
Estranger	2.316.451	76%	2.139.206	92%	177.245	8%	102,0	92,3	422,0	-7,7
Formentera	341.612	100%	326.040	95%	15.572	5%	17,8	16,6	49,2	14,9
Espanya (altres CA)	131.444	38%	125.856	96%	5.588	4%	-5,9	-6,1	0,5	18,5
Estranger	210.169	62%	200.185	95%	9.984	5%	39,8	37,6	104,9	12,8

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbestat (2023). EGATUR

Gràfic I-6.2.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes estrangers respecte al total de les Illes Balears per país de residència (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023). EGATUR

S'han allotjat en establiments amb reglamentació turística 2,5 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels 2 milions, el 66 % del total de la pitjora major, amb un avanç de 7,8 punts respecte a l'any anterior i un creixement del 109,9%; en allotjaments de lloguer 418.719, el 13,7 % del total, amb una caiguda de 3,2 punts percentuals respecte a l'any anterior i un creixement del 50,2 %, i en altres allotjaments de mercat, uns 100.000 turistes, el 3,5 % del total, amb 1,3 punts més respecte a l'any anterior i un creixement del 188 %. En total, representen el 82,9 % (5,8 punts més que el 2021), amb un ascens del 99,1 % respecte del 2021 i un avanç de l'1,1 % si es compara amb el 2019.

El 17,1 % restant (5,8 punts percentuals menys que el 2021) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 38 %). Es tracta de 525.280 turistes, amb una variació respecte del 2019 de l'1,5 %. Respecte al crei-

xement de la mitjana regional, destaca el pitjor comportament dels allotjaments de mercat, amb -16,2 punts, mentre que els allotjaments de no mercat també creixen menys que la mitjana (-13,1 p. p.), però el diferencial respecte de la mitjana regional no és tan negatiu en aquest segon cas.

6.3.3.4. Nombre de turistes i excursionistes a Formentera

Les dades sobre el nombre de turistes a Formentera s'ofereixen per separat, també de forma inèdita, gràcies al lideratge de l'Ibestat. Així, un total de 342.000 turistes visitaren l'illa de Formentera el 2022. Aquesta xifra és un 17,8 % superior a la de 2021, la qual cosa és un diferencial de 72,3 punts percentuals en negatiu. Malgrat aquesta circumstància, el nombre de turistes de Formentera és un 14,9 % més elevat que el 2019, la qual cosa situa l'illa més meridional al capdavant de la recuperació en comparació amb abans de la pandèmia.

Pràcticament, quatre cinquenes parts dels turistes de Formentera s'allotjaren a establiments de mercat, és a dir, 271.897 turistes, un 17,8 més que el 2021. Una part important, pràcticament el 62 %, ho feren a hotels i similars, cosa que implica 4,2 punts percentuals més que el 2021 i superar la xifra dels 211.000. Cal esmentar que, en aquest camp, Formentera supera el resultat del 2019 en un 17,9 % i el del 2021 en un 15,8 %. Quant als allotjaments de lloguer, són escollits pel 16,7 % del total i per poc superen els 57.000 turistes. En comparació amb el 2021, perden 5 punts en el pes, i la variació en termes relatius és d'un -9,2 %. Aquesta és l'única modalitat d'allotjament que no ha recuperat els nivells previs a la pandèmia (un 29,3 % per sota). La resta d'allotjaments de mercat, que el 2019 era pràcticament residual, pren força després de la pandèmia i arriba al punt percentual de pes sobre el total de l'illa (3.348 turistes).

L'allotjament de no mercat representà a Formentera el 20,4 % del total de 2022 (1,4 punts més que l'any anterior). Les taxes de variació en comparació amb el 2021 i el 2019 són d'un 26,3 % i un 89,5 %, la qual cosa posa de manifest el fort creixement que ha tingut aquesta tipologia d'allotjament a Formentera.

Els diferencials de creixement a la pitiüsa menor en comparació amb la mitjana balear són especialment negatius en el cas dels allotjaments de mercat (-86,6 p. p.) i, en un grau més baix, en els de no mercat (-23,4 p. p.). Aquestes xifres queden contextualitzades si es té en compte que la recuperació turística de Formentera fou més intensa el 2021 que a la resta de la comunitat autònoma.

Novament, cal recordar que, per les especificitats de Formentera, els visitants excursionistes tenen una importància notable. Així, el nombre d'excursionistes que arribaren a Formentera el 2022 és de 350.000, més d'una tercera part per sobre dels que ho feren el 2021, però lluny dels 554.000 excursionistes registrats el 2019. La ràtio per nacionalitat, en canvi, és molt similar, de manera que una quarta part dels excursionistes tenen origen espanyol i la resta són estrangers.

6.3.4. ANÀLISI DE L'ESTACIONALITAT DE LA DEMANDA

6.3.4.1. Evolució del pes de la temporada mitjana baixa sobre el total anual

L'aportació al total anual que té la temporada mitjana baixa (de novembre a abril) al còmput anual és un indicador de la desestacionalització del mercat turístic. En aquest apartat s'analitza el diferencial del pes del 2022 respecte del pes del 2019 a fi d'evitar les irregularitats que foren els anys 2020 i 2021. Aquesta magnitud es pot calcular en relació amb les estades o bé amb el nombre de turistes arribats.

Quant a les Illes Balears i en relació amb la millora de l'estacionalitat de les estades, la recuperació ha conduït a increments més destacats en la temporada baixa que en la mitjana alta. Així, es dona un diferencial en punts percentuals positius del pes en la temporada mitjana baixa que quasi arriba als dos punts. Aquest retrocés de l'estacionalitat es dona per mor del turisme estranger, amb 2,6 punts, mentre que el nacional perd 2,9 punts en el pes de la temporada baixa.

Mallorca millora l'estacionalitat de les estades en 1,5 punts, a causa novament de les estades dels turistes de nacionalitat estrangera (2,3 punts menys), ja que pels de nacionalitat espanyola davalla 4,1 punts percentuals. Menorca millora significativament l'estacionalitat i augmenta el pes del nombre de pernoctacions en temporada baixa (3,3 punts), amb un increment de 2,4 punts pel que fa a estades d'espanyols i d'un altre de 2,9 punts quant a les estades d'estrangers. Les Pitiüses presenten una millora similar a la de Menorca, ja que s'apuja el pes de la temporada baixa també en 3,3 punts. Ara bé, en el cas d'Eivissa i Formentera es dona un augment per les estades d'estrangers (3,8 punts) i un descens en les dels espanyols (-3,3 p. p.). Atès que no es disposa de la desagregació per temporades de les estades turístiques d'Eivissa i Formentera independentment, no es pot analitzar l'estacionalitat per separat.

En relació amb l'anàlisi de l'estacionalitat del nombre de turistes, sorprenentment les conclusions són diferents de les realitzades per les estades, la qual cosa posa de manifest fins a quin punt la pandèmia per covid ha trasbalsat els hàbits dels turistes. Així, el pes de la quantitat de turistes que visitaren les Illes Balears els mesos de temporada mitjana baixa cau el 2022 uns 1,7 punts respecte del 2019. El descens té lloc entre els estrangers (-0,8 p. p.), però és sobretot en els espanyols on s'agreuja més l'estacionalitat (-7,7 p. p.). En el detall per països, l'estacionalitat dels turistes d'Alemanya (-2,6 p. p.) és la més negativa, mentre que França presenta l'avanç més significatiu (3,0 p. p.), seguida d'Itàlia (1,7 p. p.) i del Regne Unit (0,2 p. p.). La temporada mitjana baixa ha perdut pes

tant en els allotjaments de mercat, amb -1,2 punts, com en els allotjaments que no tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments, amb -4,7 p. p.

En relació amb l'evolució de l'estacionalitat dels turistes per illes, Mallorca mostra el mateix patró que el conjunt d'Illes Balears: un empitjorament de 2,3 punts pel que fa a la temporada mitjana baixa, amb un retrocés més intens entre els espanyols (-9,1 p. p.) que entre els estrangers (-1,5 p. p.). A diferència del que passa per a les estades, Menorca iguala l'estacionalitat (només 0,3 punts més), ja que es compensa el retrocés dels espanyols (-4,2 p. p.) amb l'avanç dels estrangers (2,8 p. p. en positiu). Eivissa puja en només dues dècimes el pes de la temporada mitjana baixa de 2022 en comparació amb el pes de la de 2019. Es dona un descens de 8,1 punts en els espanyols, però el dels estrangers puja 0,7 punts percentuals. Formentera presenta la millora de l'estacionalitat més destacada de totes les illes, amb 0,6 punts en positiu. L'impuls dels estrangers (1,4 p. p.) més que compensa el retrocés que es dona en l'empitjorament de l'estacionalitat dels espanyols (-0,9 p. p.).

6.3.4.2. Índex de Gini de les estades i del nombre de turistes

L'índex de Gini és un coeficient que mesura la concentració d'un conjunt de dades. Pot prendre qualsevol valor entre 0 i 1 i augmenta a mesura que s'incrementa la concentració. Per tant, l'índex de Gini serà igual a zero quan la magnitud de referència es reparteixi per igual a totes les observacions (en el cas, per exemple, del

nombre de turistes segons els mesos de l'any significaria l'absència d'estacionalitat). L'altre extrem, si l'índex de Gini pren el valor 1, implica la màxima concentració (tots els turistes es trobarien concentrats en un sol mes i, per tant, l'estacionalitat seria màxima).

Ateses les estades dels turistes, l'índex de Gini a les Illes Balears el 2022 és de 0,40. L'estacionalitat de les pernoctacions estrangeres coincideix amb la dels espanyols. L'estacionalitat a Illes Balears és força més intensa que a la resta d'Espanya. Així, l'índex de Gini de les pernoctacions

d'estrangers en el total estatal es queda en el 0,18. Deixant de banda la comparativa amb l'any 2021, pel qual encara no s'ha recuperat la regularitat estacional, l'índex de 2022 de les Illes Balears ha descendit respecte del 2019, quan fou d'un 0,42, amb la corresponent suavització l'estacionalitat. Paral·lelament al comportament del pes de la temporada baixa que s'ha comentat a l'apartat anterior, l'estacionalitat de les pernoctacions millora pels estrangers (l'índex de Gini passa del 0,44 del 2019 al 0,40 el 2022) però retrocedeix pels espanyols (augmenta de 0,36 a 0,40) (vegeu el quadre I-6.5).

QUADRE I-6.5. ÍNDEX DE GINI DE LES ESTADES I ELS TURISTES (2021-2022)								
	2021		2022		% de variació 2022-2021		% de variació 2022-2019	
	Estades	Turistes	Estades	Turistes	Estades	Turistes	Estades	Turistes
Illes Balears	0,51	0,53	0,40	0,42	-21,8	-20,7	-4,8	3,8
Espanya (altres CA)	0,53	0,53	0,40	0,37	-24,9	-30,5	12,0	26,4
Estranger	0,51	0,53	0,40	0,43	-20,4	-18,4	-7,4	1,0
Mallorca	0,47	0,49	0,37	0,38	-21,9	-21,1	-4,2	5,4
Espanya (altres CA)	0,43	0,43	0,34	0,31	-21,9	-29,3	16,2	46,8
Estranger	0,48	0,50	0,38	0,40	-22,2	-20,2	-6,5	2,6
Menorca	0,64	0,63	0,51	0,51	-19,4	-19,0	-6,6	-3,5
Espanya (altres CA)	0,65	0,63	0,52	0,49	-20,1	-21,8	-2,3	6,0
Estranger	0,63	0,63	0,52	0,52	-17,7	-17,0	-8,5	-8,6
Pitiüses	0,57	0,59	0,46	0,49	-20,1	-18,0	-6,8	1,8
Espanya (altres CA)	0,59	0,60	0,42	0,41	-28,7	-31,3	11,9	18,1
Estranger	0,56	0,59	0,48	0,51	-15,6	-13,4	-8,7	0,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'íbestat (2023). FRONTUR
Nota: Com més alt és l'índex de Gini, més elevada és l'estacionalitat.

Quant a l'anàlisi regional, Mallorca és l'illa de les Balears on el nivell d'estacionalitat de les estades és més baix (igual a 0,37), tant pel que fa a les estades dels estrangers (0,38) com les dels espanyols (0,34). Per nacionalitat, cau l'estacionalitat dels estrangers (un -6,5%) en comparació amb el 2019, mentre que augmenta la concentració de les nits dels espanyols (16,2%). En qualsevol cas, les diferències en punts percentuals de les taxes de creixement de l'índex de Gini de les pernoctacions són positives en comparació amb les del conjunt de les Illes Balears.

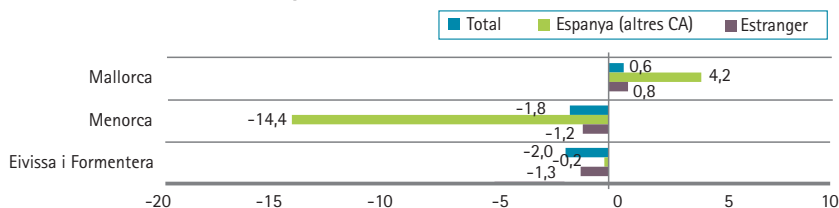
Menorca té els nivells d'estacionalitat més elevats i se supera la mitjana balear en més de deu punts. A l'illa més septentrional, els índexs de les estades tant dels espanyols com dels estrangers superen el 0,5. No obstant això, en ambdós casos té lloc un el descens de l'estacionalitat respecte del 2019, que és més intens en els estrangers (-8,5%) que entre els espanyols (-2,3%). El fet que en els espanyols es redueixi l'estacionalitat però en el conjunt de l'arxipèlag augmenti dispara el diferencial a favor de Menorca en més de 14 punts. El diferencial pels estrangers també és negatiu.

L'arxipèlag pitiús presenta un nivell d'estacionalitat de 6 punts per sobre de la mitjana de les Illes Balears i queda en el 0,46. Les estades dels espanyols són les menys concentrades (0,42) en comparació amb les dels estrangers (0,48). En relació amb el 2019, les primeres augmenten un 11,9% i les segones decreixen un 8,7%. En comparació amb les variacions de les Illes Balears, aquests percentatges indiquen una millora relativa de l'estacionalitat a les Pitiüses (vegeu el [gràfic I-6.3](#)).

La progressió de l'estacionalitat del nombre de turistes és similar a la que s'ha comentat sobre el pes de la temporada baixa i divergeix respecte a la de les estades. En termes globals, s'ha accentuat l'estacionalitat respecte de 2019 (3,8%), tant en el cas dels turistes espanyols (26,4%) com en el dels estrangers (1,0%). En termes generals, ha empitjorat l'estacionalitat a totes les illes, excepte a Menorca (-3,5%), gràcies al turisme estranger (-8,6%). Cal destacar l'empitjorament de l'estacionalitat que s'ha esdevingut a Mallorca pels espanyols, ja que l'índex de Gini ha passat d'un valor de 0,21 el 2019 a 0,31 el 2022.

Gràfic I-6.3.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de l'índex de Gini de les estades respecte a les Illes Balears (2019-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'íbestat (2023). FRONTUR

6.4.

ALTRES PERSPECTIVES DE LA DEMANDA: VIATGERS I PASSATGERS

6.4.1. PERNOCTACIONS, ESTADA MITJANA I VIATGERS EN HOTELS PER PAÍS DE RESIDÈNCIA I PER ILLES

6.4.1.1. Pernoctacions en hotels

El total de pernoctacions als hotels ha estat de més 56 milions, amb un creixement del 117,0 % respecte de 2021, tot i que en comparació amb el 2019 cau un 3,6 %. La quantitat d'espanyols cedeix terreny i el seu pes cau fins a situar-se en un 10 % del total d'estades, amb 5,4 milions i un creixement del 37,6 %. Destaca la recuperació per a totes les comunitats autònomes, per a les quals se supera el nombre de nits gaudides el 2019, i, en especial, la Comunitat de Madrid, que es troba una quarta part per sobre del nivell previ a la pandèmia.

Els estrangers, amb 50,6 milions de pernoctacions i un creixement del 131,3 %, són el 90 % restant. Cal comentar que els mercats emissors internacionals patiren el daltabaix més intens el 2020, i el 2021 el nombre de nits encara és un 5,2 % inferior a les de 2019. Els alemanys, amb 17 milions, representen un 30 %, amb un creixement del 102,1 %. Els britànics, amb 15,3 milions de pernoctacions, representen el 27 % i pràcticament quadrupliquen les xifres del 2021, tot i que encara estan un 2,8 % per sota del 2019. La resta de nacionalitats, amb 18,2 milions, aporten el terç restant (vegeu el **quadre I-6.6**).

Mallorca

El total de pernoctacions als hotels ha estat de 43 milions (el 77 % del total regional), amb un creixement del 124,5 % (una caiguda del 4,4 % respecte de 2019). Els espanyols representen el 7 % del total d'estades a l'illa (quan l'any anterior fou l'11 %), amb 3,2 milions i un creixement del 60 % interanual. Quant al turisme intern, destaquen els creixements del nombre de residents a País Basc, Navarra, la Rioja i Aragó, que augmenten una quarta part en comparació amb el 2019 i, a l'altre extrem, Catalunya i Comunitat Valenciana, on es manté el nombre de pernoctacions respecte a tres anys ençà.

Els estrangers, amb 38,8 milions de pernoctacions (el 93 % del total regional), representen el 79 % sobre tot l'arxipèlag, amb un creixement del 132,0 %. Respecte a aquestes pernoctacions, els alemanys, amb 15,5 milions, representen el 36 % de l'illa, i doblen les nits de l'any anterior; els britànics, amb gairebé 11,2 milions, es queden en el 26 % de l'illa, i es quadrupliquen en un any. A la resta de nacionalitats, sobresurten els francesos, que s'acosten als 2 milions de pernoctacions (el 4 % de l'illa) i un creixement del 47,2 %.

Menorca

El total de pernoctacions als hotels ha estat de 4,4 milions (el 8 % del total regional), amb un creixement del 97,5 %. Els espanyols representen el 23 % del total d'estades a l'illa, amb poc menys d'un milió de pernoctacions i un decreixement del 4,0 %. D'aquestes estades, han llastrat

el comportament global els residents de les comunitats del nord-oest espanyol (-37,8 % interanual) i el turisme intern balear (-26,1 %). Els estrangers, amb 3,4 milions d'estades (el 7 % del total regional), representen el 77 % restant a l'illa, amb un creixement de més del 186,5 %.

De les estades internacionals, els britànics, amb 1,6 milions, representen el 36 % de l'illa, amb un creixement de gairebé el 400 %, i els alemanys, amb un nombre arren de 358.000 pernoctacions, representen el 8 % de l'illa i tenen un creixement d'un 122,8 %. De la resta de nacionalitats, destaquen els italians, amb 395.000 pernoctacions (el 9 % de l'illa), i passa a ser la segona nacionalitat majoritària a la menor de les Gimnèsiques, desbancant la francesa.

Pitiüses

El total d'estades als hotels ha estat de 8,6 milions (el 15 % del total regional), amb un creixement d'un 94,3 %. Els espanyols representen el 14 % del total d'estades a l'illa, amb 1,2 milions d'estades i un creixement d'un 35,5 %. L'increment en el nombre de nits gaudides pels residents espanyols es dona a totes les regions i de forma més intensa a les dues Castella i a Extremadura (88,7 %). A tots els casos es registren increments relatius en el nombre de pernoctacions en comparació amb el 2019.

Els estrangers, amb 7,4 milions d'estades (el 15 % del total regional), representen el 86 % restant a l'illa, amb un creixement del 109,0 %. D'aquestes estades, els britànics, amb més de dos milions i mig de nits,

representen el 29 % de l'illa, amb un creixement del 172,0 %. Els alemanys, amb més d'1,1 milions d'estades, representen el 13 % de l'illa, amb un creixement del 76,5 %. De la resta de nacionalitats, sobresurten els italians, que també superen el milió de pernoctacions i representen més del 12 % del total de l'illa i superen el llindar del 2019 en un 2,4 %.

6.4.1.2. Estada mitjana als establiments hotelers

La durada de l'estada mitjana als hotels de les Balears puja fins als 5,2 dies, una dada lleugerament més llarga que la del 2021 (5,1 dies, respecte de la qual implica un augment del 2,1 %), però encara inferior a la de 2019 (un 5,8 % més curta). Els espanyols fan una estada mitjana de 3,36 dies, molt similar a la del 2021 (variació d'un 0,4 %) i a la de 2019 (-0,8 %). Els estrangers presenten una mitjana de nits més llarga, entorn dels 5,5 dies, tot i que s'escurça respecte de l'any anterior i del 2019. Els alemanys fan una estada de 5,9 dies, amb un descens del 4,3 % i torna a situar-se per davall de l'estada del 2019. Els britànics, amb una mitjana que no arriba als 6 dies, pràcticament mantenen la mitjana d'estada (un -0,7 % respecte de 2021 i un -0,5 % en comparació amb el 2019).

Mallorca

L'estada mitjana als hotels de Mallorca és de 5,35 dies (el 2021 fou de 5,25 i el 2019 va ser de 5,65 dies), amb un augment anual del 2,0 %. Els espanyols han fet una estada mitjana de 3,24 dies (el 2021 va ser de 3,06 dies), amb una pujada del 5,9 %.

QUADRE I-6.6. VIATGERS, PERNOTACIONS I ESTADA MITJANA A LES BALEARS PER ILLES I TIPUS D'ALLOTJAMENTS (2021-2022)							
	2021						
	Viatgers			Pernotacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	
Illes Balears	6.123.038	100%	100%	30.824.563	100%	100%	5,03
Total Hotels	5.082.377	83%	100%	25.818.296	84%	100%	5,1
Total estrelles d'or	4.796.388	78%	100%	24.911.023	81%	100%	5,2
Cinc estrelles d'or	387.900	6%	100%	1.793.832	6%	100%	4,6
Quatre estrelles d'or	2.635.225	43%	100%	13.702.153	44%	100%	5,2
Tres estrelles d'or	1.516.633	25%	100%	8.438.106	27%	100%	5,6
Dues i una estrelles d'or	256.630	4%	100%	976.932	3%	100%	3,8
Total estrelles de plata	285.989	5%	100%	907.273	3%	100%	3,2
Apartaments turístics	719.258	12%	100%	3.824.333	12%	100%	5,3
Allotjaments de turisme rural	288.428	5%	100%	999.916	3%	100%	3,5
Acampaments turístics	32.975	1%	100%	182.018	1%	100%	5,5
Mallorca	4.169.750	100%	68%	21.789.194	100%	71%	5,2
Total Hotels	3.650.642	88%	72%	19.157.531	88%	74%	5,2
Total estrelles d'or	3.521.797	84%	73%	18.797.855	86%	75%	5,3
Cinc estrelles d'or	253.140	6%	65%	1.183.256	5%	66%	4,7
Quatre estrelles d'or	2.031.108	49%	77%	10.719.881	49%	78%	5,3
Tres estrelles d'or	1.087.281	26%	72%	6.294.073	29%	75%	5,8
Dues i una estrelles d'or	150.268	4%	59%	600.644	3%	61%	4,0
Total estrelles de plata	128.845	3%	45%	359.677	2%	40%	2,8
Apartaments turístics	295.661	7%	41%	1.830.116	8%	48%	6,2
Allotjaments de turisme rural	223.447	5%	77%	801.547	4%	80%	3,6

continua

		2021						
		Viatgers		Pernotacions			Estada mitjana	
		Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa		% sobre el total de les IB
	Menorca	629.888	100%	10%	3.058.305	100%	10%	4,9
	Total Hotels	448.508	71%	9%	2.226.803	73%	9%	5,0
	Total estrelles d'or	417.396	66%	9%	2.142.308	70%	9%	5,1
	Cinc estrelles d'or	17.604	3%	5%	122.852	4%	7%	7,0
	Quatre estrelles d'or	228.784	36%	9%	1.169.830	38%	9%	5,1
	Tres estrelles d'or	156.346	25%	10%	798.053	26%	9%	5,1
	Dues i una estrelles d'or	14.663	2%	6%	51.574	2%	5%	3,5
	Total estrelles de plata	31.112	5%	11%	84.495	3%	9%	2,7
	Apartaments turístics	133.659	21%	19%	696.031	23%	18%	5,2
	Allotjaments de turisme rural	47.721	8%	17%	135.471	4%	14%	2,8
	Eivissa-Formentera	1.290.423	100%	21%	5.795.045	100%	19%	4,5
	Total Hotels	983.226	76%	19%	4.433.962	77%	17%	4,5
	Total estrelles d'or	857.195	66%	18%	3.970.861	69%	16%	4,6
	Cinc estrelles d'or	117.156	9%	30%	487.724	8%	27%	4,2
	Quatre estrelles d'or	375.333	29%	14%	1.812.442	31%	13%	4,8
	Tres estrelles d'or	273.006	21%	18%	1.345.981	23%	16%	4,9
	Dues i una estrelles d'or	91.699	7%	36%	324.714	6%	33%	3,5
	Total estrelles de plata	126.032	10%	44%	463.101	8%	51%	3,7
	Apartaments turístics	289.937	22%	40%	1.298.185	22%	34%	4,5
	Allotjaments de turisme rural	17.260	1%	6%	62.898	1%	6%	3,6

continua

	2022						
	Viatgers			Pernotacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	
Illes Balears	12.702.203	100%	100%	65.828.410	100%	100%	
Total Hotels	10.803.775	85%	100%	56.020.900	85%	100%	5,2
Total estrelles d'or	10.365.766	82%	100%	54.622.826	83%	100%	5,3
Cinc estrelles d'or	727.551	6%	100%	3.303.243	5%	100%	4,5
Quatre estrelles d'or	5.267.872	41%	100%	28.475.580	43%	100%	5,4
Tres estrelles d'or	3.724.758	29%	100%	19.974.647	30%	100%	5,4
Dues i una estrelles d'or	645.585	5%	100%	2.869.356	4%	100%	4,4
Total estrelles de plata	438.009	3%	100%	1.398.074	2%	100%	3,2
Apartaments turístics	1.461.855	12%	100%	8.148.740	12%	100%	5,6
Allotjaments de turisme rural	389.074	3%	100%	1.399.517	2%	100%	3,6
Acampaments turístics	47.499	0%	100%	259.253	0%	100%	5,5
Mallorca	9.074.644	100%	71%	48.618.063	100%	74%	5,4
Total Hotels	8.035.514	89%	74%	43.005.203	88%	77%	5,4
Total estrelles d'or	7.839.950	86%	76%	42.373.268	87%	78%	5,4
Cinc estrelles d'or	461.241	5%	63%	2.200.933	5%	67%	4,8
Quatre estrelles d'or	4.181.739	46%	79%	23.022.626	47%	81%	5,5
Tres estrelles d'or	2.818.447	31%	76%	15.460.360	32%	77%	5,5
Dues i una estrelles d'or	378.523	4%	59%	1.689.349	3%	59%	4,5
Total estrelles de plata	195.563	2%	45%	631.935	1%	45%	3,2
Apartaments turístics	731.617	8%	50%	4.465.846	9%	55%	6,1
Allotjaments de turisme rural	307.513	3%	79%	1.147.014	2%	82%	3,7

continua

	% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019		
	Viatgers	Pernoctacions	Estada mitjana	Viatgers	Pernoctacions	Estada mitjana
Illes Balears	107,4	113,6	2,9	2,4	-3,6	-5,9
Total Hotels	112,6	117,0	2,1	2,1	-3,6	-5,6
Total estrelles d'or	116,1	119,3	1,5	3,4	-2,6	-5,8
Cinc estrelles d'or	87,6	84,1	-1,8	4,1	8,8	4,5
Quatre estrelles d'or	99,9	107,8	4,0	11,3	4,8	-5,9
Tres estrelles d'or	145,6	136,7	-3,6	-4,0	-12,0	-8,3
Dues i una estrelles d'or	151,6	193,7	16,8	-9,0	-8,7	0,4
Total estrelles de plata	53,2	54,1	0,6	-21,8	-31,9	-12,9
Apartaments turístics	103,2	113,1	4,8	0,8	-6,3	-7,1
Allotjaments de turisme rural	34,9	40,0	3,8	17,7	11,8	-5,0
Acampaments turístics	44,0	42,4	-1,1	16,5	5,8	-9,2
Mallorca	117,6	123,1	2,5	1,6	-4,3	-5,8
Total Hotels	120,1	124,5	2,0	0,9	-4,4	-5,2
Total estrelles d'or	122,6	125,4	1,3	1,9	-3,8	-5,6
Cinc estrelles d'or	82,2	86,0	2,1	3,4	11,2	7,6
Quatre estrelles d'or	105,9	114,8	4,3	9,0	3,4	-5,2
Tres estrelles d'or	159,2	145,6	-5,2	-6,4	-13,9	-8,1
Dues i una estrelles d'or	151,9	181,3	11,7	-5,8	-8,0	-2,4
Total estrelles de plata	51,8	75,7	15,8	-28,0	-32,4	-6,2
Apartaments turístics	147,5	144,0	-1,4	3,6	-7,1	-10,3
Allotjaments de turisme rural	37,6	43,1	4,0	16,3	10,6	-4,9
Menorca	75,6	98,7	13,2	10,0	5,7	-3,9
Total Hotels	72,8	97,5	14,3	12,8	7,8	-4,4
Total estrelles d'or	75,4	100,1	14,1	11,7	7,7	-3,5
Cinc estrelles d'or	136,0	135,3	-0,3	36,0	21,7	-10,5
Quatre estrelles d'or	84,0	106,8	12,4	15,5	6,3	-8,0
Tres estrelles d'or	49,1	78,4	19,7	1,6	8,0	6,3
Dues i una estrelles d'or	149,9	200,7	20,3	16,6	3,7	-11,0
Total estrelles de plata	37,5	31,2	-4,6	37,4	12,1	-18,4
Apartaments turístics	103,0	116,3	6,6	-0,5	-1,8	-1,3
Allotjaments de turisme rural	25,7	28,5	2,2	31,1	28,6	-1,9

continua

	% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019		
	Viatgers	Pernoctacions	Estada mitjana	Viatgers	Pernoctacions	Estada mitjana
Eivissa-Formentera	91,7	87,6	-2,1	2,1	-5,4	-7,4
Total Hotels	102,7	94,3	-4,1	3,2	-4,8	-7,8
Total estrelles d'or	109,2	100,5	-4,2	7,1	-0,9	-7,5
Cinc estrelles d'or	91,8	66,7	-13,1	1,2	-0,8	-2,0
Quatre estrelles d'or	77,2	67,4	-5,5	24,7	15,3	-7,5
Tres estrelles d'or	146,6	129,6	-6,9	4,9	-9,9	-14,1
Dues i una estrelles d'or	151,3	215,6	25,6	-16,7	-11,4	6,3
Total estrelles de plata	58,4	41,5	-10,7	-22,4	-35,6	-17,1
Apartaments turístics	58,3	67,7	5,9	-2,8	-7,8	-5,2
Allotjaments de turisme rural	24,9	24,6	-0,3	5,9	-1,6	-7,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbstat (2023). Ocupació de l'oferta turística

(*) Dades d'acampaments turístics no desagregades per illes.

Els estrangers pernocten una mitjana de 5,65 dies (el 2021 va ser de 5,73 dies), amb un decrement de l'1,4 %. Els alemanys redueixen l'estada mitjana per davall dels 6 dies (fins als 5,8 dies), amb la qual cosa escurcen un 3,7 % la xifra del 2021. En canvi, els britànics allarguen el nombre de nits per cada viatger fins a les 6,1, un avanç del 7,0 %.

Menorca

L'estada mitjana als hotels de Menorca s'allarga devers mig dia i queda entorn dels 5,7 dies, per sobre del valor del 2021 (5,0 dies), però per sota del de 2019 (5,94). L'increment relatiu és del 14,3 %. Els espanyols han fet una estada mitjana de 4,18 dies (el 2021 va ser molt similar).

L'estada mitjana dels estrangers és significativament més llarga. El 2022 arriba als 6,34 dies, un 7,6 % superior a la de 2021

(5,90) i s'acosta a la xifra del 2019 (6,72 dies). Les estades dels alemanys, amb 7,76 dies, són de les més llargues i tenen un avanç del 9,8 %. Juntament amb la mitjana dels holandesos i dels txecs (7,48 i 7,35 dies respectivament), són les úniques que superen la setmana de durada. Els britànics, amb una mitjana de 6,88 dies, allarguen el 4,1 %.

Pitiüses

L'estada mitjana als hotels de les Pitiüses s'escurça un 4,1 % respecte del 2021 i queda entorn dels 4,32 dies, pels 4,5 dies del 2021 i els 4,7 dies del 2019. Els espanyols han fet una estada mitjana al voltant dels 3,17 dies el 2022 (uns 3,27 dies el 2021), amb una reducció del 3,2 %.

Paral·lelament, el nombre mitjà de pernoctacions dels estrangers també es redueix fins als 4,6 dies (un -7,8 % interanual), per

mor dels descensos dels italians (amb 4,10 dies cauen un 4,0 %) i, sobretot, dels britànics (4,96 dies i un decrement del 14,9 %).

6.4.1.3. Viatgers en hotels

El total de viatgers als hotels supera els 10,8 milions, amb un creixement del 112,6 %. En comparació amb el 2019, els clients dels establiments hotelers s'han incrementat un 2,1 %, contràriament al que succeeix amb les pernoctacions, tal com s'ha comentat a l'apartat corresponent.

Els espanyols representen el 15 % del total de viatgers a hotels, amb 1,6 milions i un creixement del 37,0 %. Cal comentar que el 2021 el pes dels espanyols en el total dels viatgers fou d'un 23 %, fet que constata la recuperació del mercat internacional. Dels viatgers residents a Espanya, destaca l'increment dels procedents d'Andalusia, Múrcia, les Canàries, Ceuta i Melilla (60,2 % més), els quals ja estan més d'una cinquena part per sobre del nombre de viatgers de 2019. Els residents a Catalunya i la Comunitat Valenciana són els que menys creixen respecte de tres anys enrere, amb un 6,9 %. Els estrangers, amb 9,2 milions, representen el 85 % restant i presenten un creixement del 135,5 %. D'aquests, destaquen sobre la resta els alemanys, que amb gairebé 3 milions representen el 27 % del total; seguits dels britànics, amb 2,6 milions, el 24 %. Ambdues nacionalitats aglutinen més de la meitat del total de viatgers allotjats als hotels de les Illes Balears.

El segon grup de nacionalitats que cal destacar són els francesos i els italians, que s'acosten al mig milió de viatgers i representen cada un devers un 5 % del

total. En ambdós casos se superen els nivells assolits el 2019 (9,6 % i 7,8 % respectivament), però la recuperació dels italians ha tingut lloc més el 2022 que no pas el 2021. A l'extrem negatiu hi ha Rússia, Suècia, Finlàndia i el Japó, que respecte de 2019 tenen una pèrdua de viatgers de més del 40 %. És especialment destacable el cas del turisme rus: el nombre de viatgers russos del 2022 no és tan ni una cinquena part del de 2019.

Mallorca

El total de viatgers als hotels de Mallorca se situa al voltant dels 8 milions, amb un creixement del 120,1 %. Els espanyols representen el 12 % del total de viatgers a hotels de l'illa, amb 992.547 i un creixement del 51,0 %. Els augments es troben entre el mínim registrat en els viatgers de Galícia, Astúries i Cantàbria, amb un 38,5 %, i el màxim registrat pels residents a Andalusia, Múrcia, Illes Canàries, Ceuta i Melilla (72,0 %).

Els estrangers, amb 7,0 milions, representen el 88 % restant i presenten un creixement del 135,3 %. D'aquests, els alemanys, amb 2,7 milions, representen el 33 %, i els britànics, amb 1,8 milions, el 23 %. En tercer lloc, els viatgers francesos superen la xifra de 385.000 i augmenten un 50,4 % el nivell del 2021, però encara es troben un 6,9 % per sota del de 2019.

Per variació respecte de 2019, cal comentar el cas dels Estats Units d'Amèrica, el nombre de viatgers del qual augmenta més d'un 20 %. Possiblement, ha ajudat a aquesta fita la ruta aèria directa entre l'aeroport de Palma i la ciutat de Nova York, que s'ha inaugurat el 2022. Els Països Bai-

xos i Suïssa, que freqüen els 200.000 viatgers, també presenten variacions positives respecte de la situació prèvia a la pandèmia (8,6 % i un 16,3 % respectivament).

Menorca

El total de viatgers als hotels de Menorca ha estat de 775.000, amb un creixement del 72,8 %. El nombre d'espanyols representen el 31 % del total de viatgers en hotels de l'illa, amb 239 milers i un decreixement del 3,3 %.

Els estrangers, amb quasi 536.000, representen el 69 % restant, i en aquest cas presenten un creixement d'un 166,4 %. D'aquests viatgers, els britànics, amb 233.000, representen el 30 % i creix un 379,2 %. Els alemanys, amb 46.185 viatgers, representen el 6 % i pràcticament doblen el nombre respecte d'un any ençà, però cauen a la quarta posició, per darrere dels francesos (amb gairebé 72.000 viatgers) i dels italians (a prop dels 66 .000), els quals tenen un pes del 9 % i del 8 %, respectivament, sobre el total de l'illa.

Si es compara la situació amb la d'abans de la pandèmia, en termes relatius són ressenyables els creixements de Luxemburg (841,1 %), els països africans (345,1 %), la República Txeca (170,3 %) i Irlanda (144,5 %). A l'altre extrem, hi ha Finlàndia (-92,2 %), Suècia (-88,8 %), Noruega (-63,3 %) i Dinamarca (-42,3 %).

Pitiüses

El total de viatgers als hotels de les Pitiüses ha estat de 2 milions, amb un creixement d'un 102,7 %. Els espanyols passen a re-

presentar el 19 % del total de viatgers en hotels de l'illa, amb menys de 380.000, malgrat que el creixement és del 40 % en termes interanuals. D'aquests, destaca la pujada del nombre de viatgers procedents d'Extremadura i de les dues Castella, el qual es dobla. També el nombre de viatgers d'Astúries Galícia i Cantàbria presenta un augment important (64,4 %). A l'altre extrem hi ha el menor augment dels residents a les Illes Balears, amb un 18,4 %.

Els estrangers, amb 1,6 milions, representen el 81 % restant i presenten un creixement del 126,6 %. D'aquests viatgers, els britànics, amb més de mig milió, representen el 26 % i la quantitat creix un 219,6 %; els italians, amb 247.000, representen el 12 % i creix un 144,2 %, i els alemanys, que gairebé arriben als 200.000 viatgers, representen el 10 % i creix un 76,9 %.

Per creixement en comparació amb el 2019, és remarcable que els danesos presentin pujades superiors al 150 %. França, Portugal i Noruega augmenten el nombre de viatgers a una taxa superior al 50 %. Al costat negatiu, tornam a trobar-hi Rússia (amb una pèrdua d'un 61,3 %), el Japó (-46,7 %) i Polònia (-42,3 %).

6.4.2. PERNOTACIONS, ESTADA MITJANA I VIATGERS EN APARTAMENTS TURÍSTICS

El 2022 els apartaments turístics sumen 8,1 milions de pernoctacions, el 12 % del total de les Illes Balears en establiments reglats. Respecte del 2021, aquesta xifra representa una pujada del 113,1 %. L'estada mitjana que es donà en aquest tipus d'allotjament és lleugerament més

llarga que la dels hotels, ja que arriba als 5,6 dies, gràcies a l'augment del 4,8 % en termes interanuals. El total de viatgers, 1.462.000, puja un 103,2 % respecte de l'any 2021, però en comparació amb el 2019 la pujada és de només un 0,8 % (vegeu el [quadre I-6.6](#)).

A Mallorca, aquest tipus d'allotjament reglat té un pes inferior a la mitjana (un 9 %) i registra 4,5 milions de pernoctacions. En comparació amb l'any anterior, el nombre de nits puja un 144,0 %. L'estada mitjana és, en aquesta illa, de 6,1 nits, la més alta dels establiments reglats, i presenta un escurçament tant respecte del 2021 (-1,4 %) com respecte del 2019 (-10,3 %). Quant al nombre de viatgers, supera els 731.000, amb un ascens del 147,5 % en comparació amb el 2021 i un altre del 3,6 % respecte del 2019.

A Menorca, els apartaments turístics tenen més importància que a la resta de l'arxipèlag. Gairebé un de cada cinc viatgers que optaren per un apartament turístic de les Balears escolliren l'illa de Menorca i un de cada quatre que visità l'illa s'allotjà en aquest tipus d'establiment. Així, el nombre de pernoctacions, 1,5 milions, i el de viatgers, 271.000, tenen un pes respecte a l'illa d'un 25 % en ambdós casos. Tant el nombre de viatgers com el de pernoctacions es doblen en comparació amb un any enrere, però estan per sota dels registres del 2019. L'estada mitjana, que se situa en 5,6 dies, s'allarga un 6,6 % interanual.

Els apartaments turístics registren a les Pitiüses 2,2 milions de pernoctacions, el 20 % sobre el total de l'illa, però més d'una quarta part de les nits en apartaments de totes

les Balears. Els viatgers, gairebé 460 milers, tenen un pes fins i tot superior, el qual arriba al 31 %. En comparació amb els nivells del 2021, tant la quantitat de les pernoctacions com la de viatgers augmenten amb força (amb un 67,7 % i 58,3 %, respectivament). L'estada mitjana, que no arriba als cinc dies, recupera part del terreny perdut i, respecte del 2021, s'allarga un 5,9 %.

6.4.3. PERNOCTACIONS, ESTADA MITJANA I VIATGERS EN ALLOTJAMENTS DE TURISME RURAL

Els establiments de turisme rural a les Illes Balears tenen un pes al voltant dels tres punts percentuals respecte de la resta d'establiments reglats. No obstant això, arran de 390.000 viatgers optaren per gaudir 1,4 milions de pernoctacions en allotjaments de turisme rural de les Illes Balears. Respecte de l'any anterior, aquestes xifres suposen una recuperació tant en el nombre de viatgers (34,9 %) com en el de les pernoctacions (40,0 %). L'estada mitjana, que fou de 3,6 dies, s'allarga un 3,8 % en termes interanuals, tot i que ja és de les estades mitjanes més curtes dels establiments reglats.

Mallorca supera els 300.000 viatgers i arriba a 1,1 milions de pernoctacions en els allotjaments de turisme rural. El nombre de nits facturades puja un 43,1 %, mentre que el de viatgers s'incrementa un 37,6 %. Això fa que l'estada mitjana pugi (4,0 %), i queda al voltant dels 3,7 dies.

A Menorca destaca aquest tipus d'allotjament pel pes que té (entre el 3 % i el 5 %) i per superar amb escreix els nivells previs a la pandèmia. Els increments del nombre

de viatgers (25,7%) i de pernoctacions (28,5%) respecte de 2021 fan que la variació respecte de tres anys ençà sigui positiva (31,1% i 28,6%, respectivament). L'estada mitjana augmenta de manera interanual, tot i que no arriba als tres dies.

A les Pitiüses, el turisme rural té menys presència que a la resta del territori balear (representa devers un 1% del pes a l'illa), tot i que, així mateix, registra 78.000 pernoctacions de més de 21.000 viatgers. En comparació amb el 2021, aquestes magnituds presenten un augment d'una quarta part, però respecte de 2019 únicament el nombre de viatgers està per sobre (5,9%).

6.4.4. PASSATGERS EN CREUERS

El total de passatgers en creuers, tant en trànsit com de base, ha estat d'1,7 milions el 2022, amb la qual cosa s'ha multiplicat per cinc el total de l'any 2021. Cal recordar que les restriccions a la mobilitat imposades per la crisi sanitària provocada per la covid aturà l'arribada de creuers a partir del març de 2020 i no fou fins al juny del 2021 quan es tornà a donar aquesta activitat als ports de les Illes Balears.

La recuperació ha tingut lloc sobretot al port de Palma, el qual acull quatre cinquenes parts dels creueristes. El port d'Eivissa és el segon en importància i gairebé arriba als 300.000 passatgers en aquesta modalitat. L'activitat de creuers als ports de Maó o Alcúdia ha estat pràcticament nul·la, mentre que ha estat del tot inexistent a la Savina de Formentera (vegeu el [quadre I-6.7](#)).

6.5.

DESPESA TURÍSTICA TOTAL

6.5.1. PER ILLES I TEMPORADA

La despesa total ha seguit una evolució més positiva que la dels turistes, si bé cal tenir en compte l'efecte de la pujada de preus sobre alguns serveis. A les Illes Balears, la despesa turística arriba als 17.351 milions d'euros: el 70,1% a Mallorca, el 18,5% a Eivissa, el 9,3% a Menorca i el 2,1% restant a Formentera. La despesa per persona torna a millorar si se situa en els 1.051 euros.

Mallorca és la regió amb la mitjana per persona més alta (1.061 euros), mentre que a Menorca és on es troba la ràtio més modesta (991 euros). Al mig, hi ha la despesa mitjana d'Eivissa (1.048 euros) i la de Formentera (1.043 euros). Quant a la despesa per persona i dia ha estat de 159 euros tant a Mallorca com a Formentera, xifra que, a més, coincideix amb la mitjana del conjunt balear. En canvi, a Menorca aquesta magnitud es queda en els 139 euros, mentre a Eivissa se superen els 175 euros per turista i dia (vegeu el [quadre I-6.8](#)).

La temporada mitjana baixa només representa el 14,8% del total de la despesa. Per illes, només Mallorca supera aquest percentatge, amb un 17,6%, ja que a les Pitiüses és del 8,5%, i a Menorca, del 7,4%. Aquesta diferència ofereix la incidència de l'estacionalitat a les illes menors.

Pel que fa a les taxes de creixement, la despesa total ha augmentat un 97,2%; la despesa per persona, un 3,7%, i la despesa per persona i dia, un 14,0%.

QUADRE I-6.7. TRÀNSIT MARÍTIM DE PASSATGERS DE CREUERS A LES ILLES BALEARS PER PORT (2021-2022)

2021						
	Total	% sobre el total	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa
Total	345.099	100%	288.049	100%	57.050	100%
Palma	300.626	87%	245.068	85%	55.558	97%
Alcúdia	20	0%	20	0%	0	0%
Maó	2.796	1%	2.708	1%	88	0%
Eivissa	41.657	12%	40.253	14%	1.404	2%
La Savina	0	0%	0	0%	0	0%

2022							% de variació 2022-2021			
	Total	% sobre el total	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% de variació 2022-2019 Total
Total	1.729.588	100%	1.441.284	100%	288.304	100%	401,2	400,4	405,4	-34,9
Palma	1.379.517	80%	1.107.979	77%	271.538	94%	358,9	352,1	388,7	-37,8
Alcúdia	318	0%	318	0%	0	0%	1490,0	1490,0	...	-52,7
Maó	53.245	3%	48.466	3%	4.779	2%	1804,3	1689,7	5330,7	21,7
Eivissa	296.508	17%	284.521	20%	11.987	4%	611,8	606,8	753,8	-25,2
La Savina	0	0%	0	0%	0	0%	...	...	...	...

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Autoritat Portuària de les Illes Balears de l'ístat (2023). Transport (...) Dada no disponible.

Per illes, Mallorca creix per sobre de la mitjana regional quant al total (3,4 p. p. més), però la despesa per persona puja només un 0,7 % en comparació amb l'any 2021 (3,6 punts menys que la mitjana regional) i la mitjana diària augmenta tres punts menys que el total balear i es queda en un 10,8 %.

Menorca presenta un comportament totalment simètric al de Mallorca: mentre el total de la despesa puja per davall de la mitjana regional (83,3 %, quasi 14 punts per sota de la balear), la despesa diària (11,1 punts) i la despesa per persona (9,8 punts) ho fan per sobre.

Eivissa creix més que la mitjana en les tres magnituds, però, sobretot, en la despesa per persona i dia (8,3 punts més) fins a situar la variació en un 22,3 %.

Formentera presenta l'únic descens en la despesa diària (-5,8 %), però l'increment de la despesa per persona (21,3 %) és força superior a l'augment de la resta de les Illes Balears (17,6 punts). La despesa turística total de Formentera només augmenta un 42,9 % en comparació amb el 2021 (54,3 punts menys que la pujada regional), però, en relació amb el 2019, la despesa és més d'un terç superior.

QUADRE I-6.8. DESPESA DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES (2021-2022)										
	2021			2022			% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019 Total
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Illes Balears										
Total (milions d'euros)	8.799	8.141	658	17.351	14.784	2.566	97,2	81,6	290,1	5,1
Per persona (euros)	1.013	1.029	855	1.051	1.068	963	3,7	3,8	12,7	4,9
Per persona i dia (euros)	140	144	106	159	166	129	14,0	15,8	21,9	5,7
Mallorca										
Total (milions d'euros)	6.069	5.498	571	12.171	10.026	2.146	100,6	82,3	276,0	3,4
Per persona (euros)	1.059	1.081	886	1.061	1.074	1.004	0,2	-0,7	13,3	5,0
Per persona i dia (euros)	143	148	109	159	165	134	10,8	11,7	22,5	6,3
Menorca										
Total (milions d'euros)	879	854	25	1.611	1.492	119	83,3	74,7	376,8	11,8
Per persona (euros)	873	883	618	991	1.022	716	13,5	15,7	15,8	3,0
Per persona i dia (euros)	111	112	85	139	144	94	25,1	28,9	10,7	4,9

continua

	2021			2022			% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019 Total
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Pitiüses										
Total (milions d'euros)	1.851	1.789	62	3.568	3.267	302	92,8	82,6	384,1	8,2
Per persona (euros)	951	961	730	1.047	1.072	836	10,1	11,6	14,5	5,6
Per persona i dia (euros)	146	150	87	173	182	113	18,6	21,7	30,6	4,2
Eivissa										
Total (milions d'euros)	1.602	...	...	3.212	...	...	100,6	...	...	6,0
Per persona (euros)	967	...	...	1.048	...	...	8,4	...	...	4,7
Per persona i dia (euros)	143	...	...	175	...	...	22,3	...	...	4,8
Formentera										
Total (milions d'euros)	250	...	...	356	...	...	42,9	...	...	33,7
Per persona (euros)	860	...	...	1.043	...	...	21,3	...	...	16,3
Per persona i dia (euros)	169	...	...	159	...	...	-5,8	...	...	-0,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbestat (2023). EGATUR (...). Dada no disponible.

A causa del retorn al padró estacional en la recuperació després de la crisi sanitària, hi ha hagut una evolució favorable en el comportament de la temporada mitjana baixa a totes les illes. El pes d'aquesta temporada a Mallorca puja a la despesa total (8,2 punts), a Menorca ho fa 4,5 punts i a Eivissa, 5,1 p. p.

6.5.2. PER PAÍS DE RESIDÈNCIA I PER ILLES

6.5.2.1. Illes Balears

La despesa dels estrangers, amb 15.222 milions d'euros, representa el 87,7 % del total, i la dels espanyols, amb 2.129 milions, el 12,3 % restant. Per nacionalitats, destaquen els alemanys, amb 4.756 milions, i els britànics, amb 3.716 milions. La despesa per persona dels espanyols és de 645 euros, i la dels estrangers, de 1.153 euros. Destaca per sobre la despesa dels turistes procedents de la resta del món, amb 1.383 euros per persona, i la dels nòrdics, amb 1.295 euros/persona. La despesa per persona i dia dels espanyols torna a superar els 100 euros, i la dels estrangers puja un 8,6 % fins a situar-se en els 173 euros. Destaquen, per sobre dels 219 euros, els turistes procedents de la resta del món (vegeu el [quadre I-6.9](#)).

En termes de creixement diferencial regional, el comportament de la despesa global dels estrangers ha estat millor (11,9 punts), davant del descens de 57,1 punts en el cas dels espanyols. Respecte de la despesa per persona, paradoxalment, tant els estrangers com els espanyols han tingut un pitjor comportament diferencial respecte del total (-3,6 punts i -3,7 punts, respectivament). La

despesa per persona i dia creix més entre els espanyols (1,7 punts) que entre els estrangers (-5,4 punts respecte de la mitjana regional). Per nacionalitats dels estrangers, destaca la fortalesa dels britànics (113,9 punts en despesa total) i dels italians (59,2 punts). En la despesa per persona i en la despesa diària, la majoria de diferencials són negatius, amb l'excepció dels belgues, luxemburguesos i holandesos a la despesa per persona (0,2 punts).

Mallorca

La despesa dels estrangers, amb 11.147 milions, representa el 91,6 % del total, i la dels espanyols, amb 1.025 milions, el 8,4 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 579 euros, i la dels estrangers, de 1.148 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 98 euros, i la dels estrangers, de 168 euros.

Per nacionalitats, els alemanys fan més d'un terç de la despesa total (4.326 milions), però la resta de països diferents a Alemanya i Regne Unit tenen la despesa per persona i per persona/dia més alta. Cal destacar l'augment de la despesa dels britànics, que, amb una pujada de gairebé el 220 %, se situen en els 2.365 milions d'euros.

Menorca

La despesa dels estrangers, amb 1.611 milions, representa devers el 70 % del total, i la dels espanyols, amb 478 milions, el 30 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 730 euros, i la dels estrangers, de 1.166 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 98 euros, i la dels estrangers, de 168 euros.

QUADRE I-6.9. DESPESA DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES ILLES BALEARS PER PAÍS DE RESIDÈNCIA (2021-2022)									
	2021			2022			% de variació 2022-2021		
	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)
Total	8.799	1.013	140	17.351	1.051	159	97,2	3,7	14,0
Espanya (altres CA)	1.520	644	88	2.129	645	102	40,1	0,1	15,7
Estranger	7.279	1.151	159	15.222	1.153	173	109,1	0,2	8,6
França	618	1.022	159	918	1.036	160	48,4	1,3	1,0
Itàlia	273	927	145	701	950	158	156,4	2,5	8,9
Regne Unit	1.194	1.157	157	3.716	1.105	169	211,1	-4,5	8,0
Alemanya	2.623	1.118	146	4.756	1.106	158	81,3	-1,0	8,2
Suïssa	337	1.183	176	480	1.197	174	42,6	1,2	-1,0
Bèlgica, Luxemburg i Països Baixos	782	1.184	174	1.280	1.231	194	63,7	3,9	11,4
Països nòrdics	396	1.254	167	784	1.295	177	97,9	3,2	5,8
La resta del món	1.055	1.344	193	2.587	1.383	219	145,3	2,9	13,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'íbestat (2023). EGATUR
En els països nòrdics, s'hi inclou Dinamarca, Finlàndia, Noruega i Suècia.

Per nacionalitats, destaca novament la recuperació del turisme britànic, que ha multiplicat la despesa total per tres, tot i que l'alemany té la despesa per persona més alta (1.210 euros). La despesa diària més destacada la tenen els països de la resta del món (177 euros).

Eivissa

La despesa dels estrangers, amb 2.700 milions, representa el 84 % del total, i la dels espanyols, amb 511 milions, el 16 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 683 euros, i la dels estrangers, de 1.166 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 106 euros, i la dels estrangers, de quasi 200 euros. Quant a les nacionalitats, la despesa dels italians significa el 9 % del total, tot i que les ràtios per persona i per illa siguin més altes a la resta de nacionalitats.

Formentera

La despesa dels estrangers, amb 241 milions, representa el 67,7 % del total, i la dels espanyols, amb 115 milions, el terç restant. La despesa per persona dels espanyols és de 877 euros, i la dels estrangers, de 1.148 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 144,5 euros, i la dels estrangers, de 168 euros. En el cas de la pitiüsa menor, la despesa dels italians significa el 36 % del total i arriba als 128 milions d'euros.

6.5.2.2. Despesa del turisme internacional per comunitats autònomes

La despesa turística internacional patí un daltabaix el 2020 molt més intens que la despesa domèstica. A més, el fet que el 2021 encara hi hagués restriccions a la mo-

bilitat retardà un any la represa de la normalitat en els mercats estrangers. Així i tot, no totes les regions d'Espanya han recobrat els nivells de despesa turística internacional que tenien abans de la pandèmia. Si en termes de nombre de turistes les Illes Balears ocupen la segona posició, quant a despesa turística total queda per darrere de les Canàries i de Catalunya. No obstant això, els dos arxipèlags recullen una despesa superior a la de 2019 (2,5 % en el cas de les Balears i 3,6 % en el de les Canàries), mentre que Catalunya roman un 22,7 % per sota de la despesa de tres anys ençà. En el rànquing de la despesa per persona, les Illes Balears han perdut posicions relatives, atès que el 2021 era la tercera (la quarta el 2019) i el 2022 cau fins al vuitè lloc. En canvi, si s'incorpora a l'anàlisi l'estada mitjana i es tradueixen les dades a la mitjana diària, les Illes Balears queden només per darrere de Madrid, el País Basc i Catalunya (vegeu el [quadre I-6.10](#)).

Les Balears han passat d'aportar el 20,9 % del total de la despesa turística de l'Estat el 2021 a un 17,5 el 2022. Com s'ha vist als paràgrafs anteriors, per davant de l'arxipèlag balear es troben les Canàries (20,0 %) i Catalunya (18,9 %) i només Andalusia (13,8 %), la Comunitat Valenciana (11,6 %) i Madrid (11,1 %) tenen pesos de dues xifres.

6.5.3. PREUS I RENDIBILITAT DEL SECTOR HOTELER

6.5.3.1. Rendibilitat per illes i per temporades

El 2022, any del retorn a la normalitat després de l'esclat de la pandèmia de la covid, es dona un manteniment de la

tarifa mitjana diària però un increment substancial dels ingressos per habitació disponible, tant a la temporada alta com a la temporada baixa. Mallorca és l'illa que té la tarifa mitjana diària i els ingressos per habitació més baixos el 2022 (115,4 euros i 90,2 euros respectivament) i també és la regió que menys augmenta aquestes xifres respecte de 2019 (15,3 % i 13,0 %). Les tarifes i els ingressos més elevats es troben a les Pitiüses (170 euros i 132,5 euros), les quals són també les xifres que presenten una variació més positiva en comparació amb tres anys enrere. La situació de Menorca és intermèdia entre la de Mallorca i les Pitiüses i, per tant, més similar a la mitjana balear. Com a únic fet destacable hi ha la baixada interanual de la tarifa mitjana diària.

A l'anàlisi per temporades, és remarcable l'augment dels ingressos per habitació disponible a la temporada baixa, tot i la lleugera baixada de la tarifa mitjana. Aquest fet està en sintonia amb la recuperació que s'ha donat tant en nombre de turistes com en despesa en els mesos de novembre a abril i es repeteix a totes les illes. Quant als diferencials de creixement respecte del total de les Illes Balears, són negatius a Menorca en la temporada alta (-7,0 p. p. per a la tarifa mitjana diària i -3,7 p. p. per als ingressos per habitació) però positius a l'alta (6,0 p. p. i 13,3 p. p., respectivament). La situació és totalment la contrària a Mallorca, on la temporada alta presenta diferències de creixement positives que canvien de signe a la temporada baixa. Les Pitiüses tenen tots els diferencials en positiu (especialment l'increment de la tarifa mitjana a la temporada mitjana baixa), excepte el cas dels ingressos de la temporada

alta, on cedeix un punt percentual (vegeu el [quadre I-6.11](#)).

6.5.3.2. Tarifa mitjana diària del sector hotel·ler per comunitats autònomes

Com s'ha comentat al paràgraf anterior, la tarifa mitjana diària a les Balears roman estable el 2022 respecte del 2021, fet que contrasta amb la pujada de l'11,9 % esdevinguda a la mitjana nacional. Tot i que aquest fet impliqui que les Balears redueixen el diferencial respecte de la mitjana de la resta de comunitats autònomes, la tarifa mitjana balear és un 21 % superior a la mitjana de l'Estat i queda per sobre de les Canàries i Catalunya, amb un 9 % i un 8 %, respectivament (vegeu el [quadre I-6.12](#) i el [gràfic I-6.4](#)).

6.5.3.3. Evolució 2012-2022 de l'índex de preus de l'oferta turística

Quant a l'evolució de l'índex de preus per hotels, per apartaments i per allotjaments de turisme rural al llarg de l'any 2022, s'observa com, en general, es retorna als increments i, en alguns casos, a superar els nivells previs a la pandèmia. La pujada més destacada s'ha donat als hotels, amb un 21,1 % més que tres anys ençà; seguits dels establiments rurals, amb un 11,0 %, i dels apartaments, els quals es troben un 1,6 % per davall del nivell previ a la pandèmia (vegeu el [gràfic I-6.5](#)).

En relació amb el 2019 i als preus dels establiments hotelers, cal destacar la variació positiva generalitzada de preus a totes les categories, excepte en el cas dels hotels de tres estrelles d'or, que presenten una variació del -9,2 % a causa de la forta caiguda

en els mesos de temporada mitjana baixa. Els hotels de categoria superior tenen increments de dues xifres respecte del 2019, tant en la temporada alta com la baixa. En general, la pujada de preus hotelers s'ha donat amb més intensitat a la temporada alta (un augment del 32,5 %) que no pas a la temporada baixa (7,5 % més), ja que en aquesta temporada els establiments de categoria inferior han rebaixat preus.

6.5.4. OFERTA

En aquest apartat s'estudia l'oferta d'allotjament, el grau d'ocupació i l'oferta complementària. Les dades referents al nombre d'establiments i al de places corresponen a l'any 2021, atès que en la data de tancament de la publicació les dades del 2022 encara no estaven disponibles.

6.5.4.1. Establiments

El 2021 hi havia 2.880 establiments turístics a les Balears, dotze establiments més que l'any anterior, la qual cosa en termes relatius és un 0,4 % més. Per illes, Mallorca en té 1.797; Eivissa, 541; Menorca, 421, i Formentera, 121. Eivissa és l'única illa que presenta una variació negativa respecte a l'any passat, d'un -1,3 %. A Menorca i Mallorca, el nombre d'establiments turístics ha crescut en el darrer any un 3,2 % i un 0,3 %, respectivament. A Formentera el nombre s'ha mantingut estable.

Segons el tipus d'establiment, hi ha 861 hotels i 774 apartaments turístics, la suma dels quals representa més de la meitat del nombre total d'establiments el 2021. Les variacions positives més significatives

respecte al 2020 es troben en els hotels rurals, que passen de 50 a 54 allotjaments (8,0 %), i als establiments de turisme d'interior, que augmenten un 5,8 % i són la cinquena tipologia d'establiment més nombrosa. Per contra, hi ha una reducció notable de l'oferta d'establiments de ciutat de vacances (-25,0 %, de 8 a 6 establiments) i la residència apartament (-20,0 %, de 5 a 4) (vegeu el [gràfic I-6.6](#)).

De conformitat amb les dades d'OpenStreetMap (comunitat de col·laboradors que aporten i mantenen dades sobre camins, senders, cafeteries, estacions de ferrocarril i altres tipologies arreu de tot el món), a les Illes Balears hi ha 20.126 punts marcats com a turístics. La majoria (17.264) es corresponen amb l'etiqueta d'hotel. Cal advertir que aquesta etiqueta no és una qualificació oficial, sinó que són els col·laboradors que així ho indiquen. Destaca la dispersió que es dona al Pla de Mallorca, fet que no és tan marcat a Eivissa o Menorca. També és constatable la concentració de la categoria «xalets» (1.319) a la part nord-est de Mallorca. Altres punts com «casa d'hostes», «camp de caravanes» i «hostals» són menys nombrosos.

6.5.4.2. Places

Pel que fa a la quantitat de places turístiques, el 2021 a les Illes Balears n'hi ha hagut un total de 445.149 (un 0,3 % més que el 2020), les quals s'han repartit de la manera següent: 305.886 a Mallorca (un 0,4 % més que el 2020), 77.326 a Eivissa (un 0,6 % menys que l'any anterior), 53.841 a Menorca (un 1,4 % més que el 2020) i 8.096 a Formentera (el mateix nombre de places que l'any anterior).

Quadre 1-6.10. Despesa dels turistes internacionals per comunitat autònoma de destinació principal (2021-2022)

	Despesa total (milions d'euros)			Despesa mitjana per persona (euros)			Despesa mitjana diària per persona (euros)		
	2021	2022	% de variació	2021	2022	% de variació	2021	2022	% de variació
Espanya	34.903	87.138	149,7	1.119	1.216	8,7	137	162	18,2
Andalusia	4.768	11.990	151,4	1.122	1.198	6,8	114	137	20,2
Aragó	143	296	107,8	661	770	16,5	105	134	27,6
Astúries	182	346	89,9	1.128	1.278	13,3	87	112	28,7
Illes Balears	7.279	15.222	109,1	1.151	1.153	0,2	159	173	8,8
Canàries	7.187	17.453	142,8	1.367	1.416	3,6	152	163	7,2
Cantàbria	165	356	116,0	1.030	1.099	6,7	111	126	13,5
Castella i Lleó	242	563	133,0	484	554	14,5	107	132	23,4
Castella-la Manxa	111	220	98,4	1.131	1.101	-2,7	113	122	8,0
Catalunya	5.523	16.479	198,3	954	1.110	16,4	154	188	22,1
Com. Valenciana	4.372	10.104	131,1	1.088	1.173	7,8	97	119	22,7
Extremadura	81	171	110,4	372	536	44,1	89	89	0,0
Galícia	703	1.498	113,0	911	1.178	29,3	93	125	34,4
Madrid	3.113	9.630	209,4	1.430	1.592	11,3	239	281	17,6
Múrcia	414	1.001	141,7	1.075	1.219	13,4	82	99	20,7
Navarra	67	176	164,3	539	644	19,5	104	134	28,8
País Basc	499	1.471	194,5	747	952	27,4	184	214	16,3
La Rioja	42	109	158,4	877	966	10,1	117	134	14,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). EGATUR

QUADRE I-6.11. TARIFA MITJANA DIÀRIA I INGRESSOS PER HABITACIONS DEL SECTOR HOTELER A LES ILLES BALEARS PER TEMPORADA (EUROS) (2021-2022)										
	2021			2022			% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019 Total
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total *	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa *	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Illes Balears										
Tarifa mitjana diària	126,7	127,5	94,5	126,3	129,5	92,8	-0,3	1,6	-1,9	18,6
Ingressos per habitació disponible	74,7	77,4	37,2	98,5	104,7	55,3	31,9	35,3	48,5	16,7
Mallorca										
Tarifa mitjana diària	114,9	114,9	97,5	115,4	118,1	92,7	0,4	2,8	-4,9	15,3
Ingressos per habitació disponible	67,3	69,5	40,3	90,2	96,0	56,5	34,1	38,2	40,4	13,0
Menorca										
Tarifa mitjana diària	140,6	138,7	61,6	129,4	131,3	64,1	-7,9	-5,4	4,1	21,2
Ingressos per habitació disponible	76,4	79,4	18,5	101,1	104,4	29,9	32,3	31,5	61,7	24,6
Eivissa i Formentera										
Tarifa mitjana diària	163,4	162,7	80,8	170,0	172,2	105,0	4,0	5,8	29,9	29,3
Ingressos per habitació disponible	99,2	102,6	29,0	132,5	137,7	44,8	33,5	34,3	54,4	26,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de l'ibestat (2023). Rendibilitat del sector hotelier
* Valor de desembre de 2022 de Menorca imputat.

QUADRE I-6.12. TARIFA MITJANA DIÀRIA DEL SECTOR HOTELER PER COMUNITATS AUTÒNOMES (EUROS) (2021-2022)

	2021	2022	% variació
Espanya	93,6	104,7	11,9
Andalusia	99,9	105,0	5,1
Aragó	62,7	66,6	6,1
Astúries	70,9	72,0	1,6
Illes Balears	126,3	126,3	0,1
Canàries	108,9	114,3	5,0
Cantàbria	83,3	83,7	0,4
Castella i Lleó	59,4	62,3	4,9
Castella-la Manxa	55,9	59,5	6,5
Catalunya	89,8	112,9	25,7
Com. Valenciana	86,3	88,4	2,4
Extremadura	60,7	63,2	4,1
Galícia	64,2	67,9	5,9
Madrid	80,6	107,1	32,9
Múrcia	64,6	67,1	4,0
Navarra	63,7	74,2	16,6
País Basc	85,9	101,5	18,2
La Rioja	69,2	72,3	4,4
Ceuta	64,1	65,0	1,4
Melilla	67,4	71,5	6,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad

Segons la tipologia d'allotjaments, la classificació queda de la manera següent: 232.405 places d'hotel (el 75,3 % a Mallorca), 102.373 d'hotel apartament (el 79,8 % a Mallorca) i 74.373 d'apartaments turístics (el 43,8 % a Mallorca). La resta de places es reparteixen entre les altres categories, cap de les quals no supera les 10.000 places. La variació més significativa en positiu respecte al 2020 és en el turisme d'interior, que passa de 3.052 a 3.259 places, la qual cosa representa un augment del 6,8 %. Per contra, la

variació proporcional negativa més important es dona en hostals residència, amb una pèrdua de 925 places (-13,3 %), i la gran majoria es perden a Eivissa, amb la qual cosa desapareix una quarta part de les places d'aquesta illa en aquest tipus d'establiment.

6.5.4.3. Grau d'ocupació

Els resultats d'ocupació de la planta oberta es classifiquen en establiments hotelers, apartaments turístics i establiments de

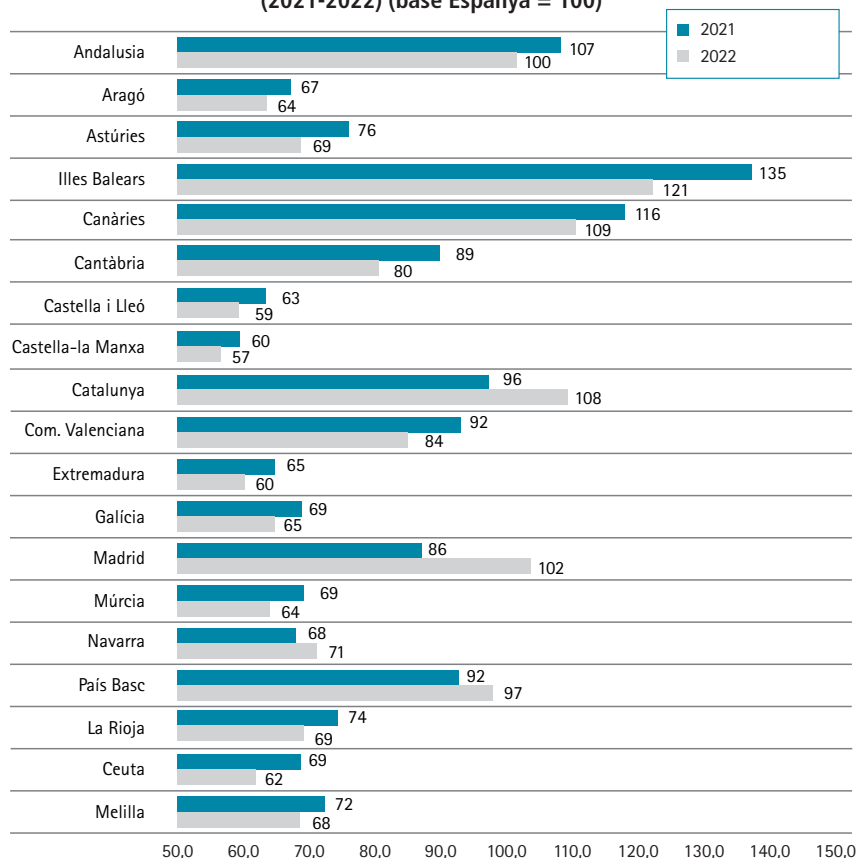
turisme rural. En tots els casos, els nivells resultants de l'any 2022 s'assemblen als dels anys anteriors a la pandèmia.

Quant als hotels, l'evolució del percentatge de planta oberta al total de les Balears es recupera el 2022 fins a un 53,1 %, quan en els anys previs a la pandèmia romania entre un 54 % i un 55 %. Mallorca té un

percentatge lleugerament superior, amb un 55,0 % i un empitjorament respecte al 2019 de poc més d'un punt percentual. Menorca, amb un 47,3 %, presenta el percentatge més baix, però respecte al 2019 es dona una millora d'una dècima. Pitiüses té un 47,7 % de percentatge de planta oberta i també augmenta en 0,1 punts percentuals el resultat del 2019.

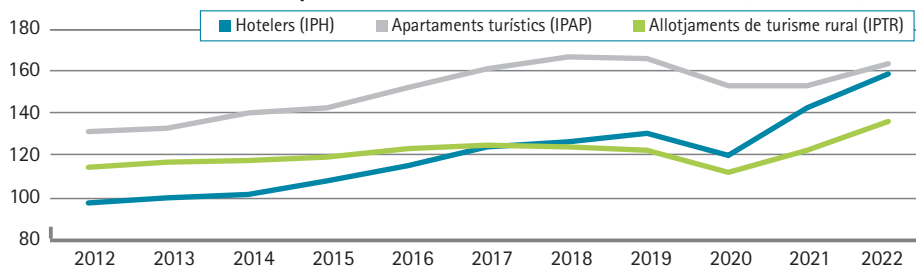
Gràfic I-6.4.

**Tarifa mitjana diària del sector hotel·ler per comunitats autònomes (euros)
(2021-2022) (base Espanya = 100)**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad.

Gràfic I-6.5.

Evolució de l'índex de preus de l'oferta turística a les Illes Balears (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'Íbstat (2023). Rentabilitat del sector hotelier

Gràfic I-6.6.

Punts del projecte OpenStreetMap marcats com a turístics

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'OpenStreetMap (2023). Tourism

Continuant amb l'anàlisi dels hotels, el percentatge del grau d'ocupació per places puja a les Balears 17,2 punts, fins a situar-se en el 74,2 %, la qual cosa implica un descens de només 1,8 punts en comparació amb el 2019. Per illes, Mallorca millora 17,4 punts; Menorca, 20,0 punts, i les Pitiüses, 15,5 punts. Les Pitiüses el 2022 tenen el percentatge més alt, amb un 74,6 %; seguides de Menorca, amb un 74,2 %, i Mallorca, amb un 74,1 % (vegeu els gràfics I-6.7, I-6.8, I-6.9 i I-6.10).

Amb referència als hotels, l'evolució del percentatge de places ocupades sobre les places existents millora en el total de les Balears 20,8 punts i més o menys queda dos punts per sota del 2019. Per illes, Mallorca puja 22,2 punts; Menorca, 17,0 punts, i les Pitiüses, 17,1 punts. Mallorca és la que té el percentatge més alt del 2022, amb un 40,7 %, seguida de Pitiüses, amb un 35,6 %, i, amb només mig punt menys, de Menorca, amb un 35,1 %.

Pel que fa als apartaments turístics, el grau d'ocupació per places queda a les Illes Balears (54,3 %) més de cinc punts per sota dels registres del 2019. Ara bé, cal destacar el cas de Menorca, que té el percentatge més elevat (58,6 %) i, a més, marca el màxim històric de la sèrie temporal. Si bé les Pitiüses s'acosten al nivell de 2019 (amb un 57,2 % persisteixen només 1,6 p. p. per darrere del resultat d'anys enrere), Mallorca queda encara lluny (51,7 % i més de deu punts per sota).

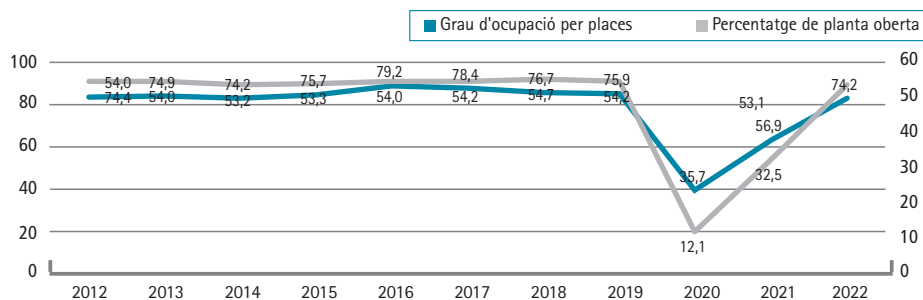
Quant als apartaments de turisme rural, l'evolució del 2022 és més positiva que la que es dona per als hotels en el grau d'ocupació per places i en el de places

ocupades sobre places existents. En relació amb la planta oberta, millora en el total de les Balears 6,2 punts i se situa en el 57,9 %. Ara bé, totes les illes tenen una ràtio de planta oberta inferior a la del 2019, amb especial incidència a Mallorca (7,7 punts per sota, fins a situar-se en un 59,3 %) i a les Pitiüses (-7,4 p. p. de variació i un nivell del 46,7 %). Menorca, amb un percentatge del 55,2 %, és l'illa que més s'acosta al nivell previ de la pandèmia (-3,9 p. p.).

Continuant amb l'estudi dels apartaments de turisme rural, l'evolució del percentatge del grau d'ocupació per places creix a les Balears 11,6 punts i queda en el 56 %, més de deu punts per sobre del 46 % assolit el 2019. Per illes, Mallorca millora 12,2 punts; Menorca puja 10,7 punts, i les Pitiüses augmenten 3,9 punts. El 2022 Menorca té el percentatge més alt, amb un 62,8 %, seguida de les Pitiüses, amb un 58,1 %, i Mallorca, amb un 54,9 %.

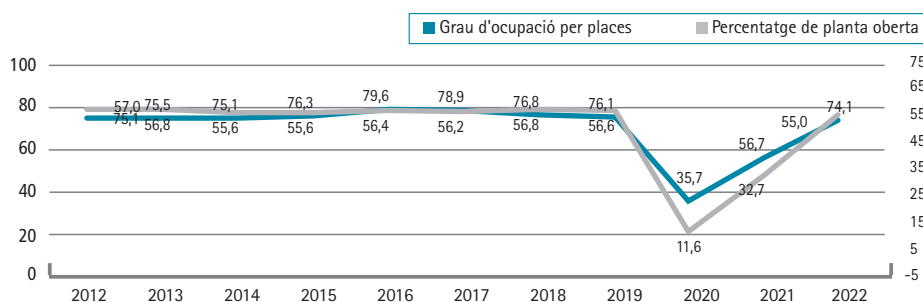
Pel que fa als apartaments de turisme rural, l'evolució del percentatge de places ocupades sobre places existents mostra també la recuperació que s'ha donat en el grau d'ocupació i arriba als nivells de 2019 en la majoria d'illes. El percentatge de places ocupades augmenta a les Balears 9,5 punts i se situa en el 32,4 %. L'any 2019 fou del 30 %; per tant, es dona una millora de quasi dos punts i mig. El grau del 2022 respecte del 2019 a Mallorca (32,5 %) puja 2,5 punts; en el cas de Menorca (34,6 %), 3,4 punts, i en el de les Pitiüses (27,1 %) cau un punt percentual.

Gràfic I-6.7.

Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a les Illes Balears (2012-2022)

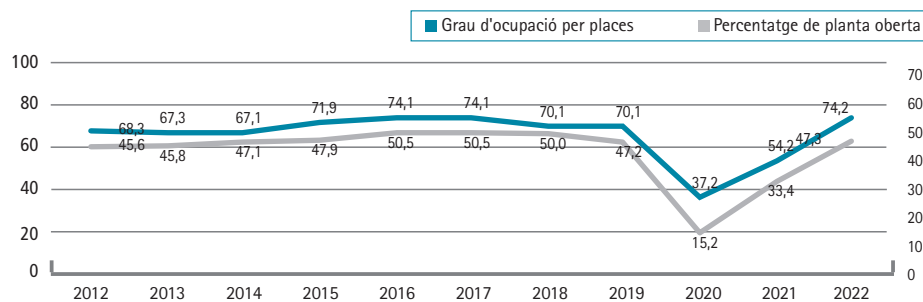
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'ibestat (2023). Rentabilitat del sector hotelier

Gràfic I-6.8.

Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Mallorca (2012-2022)

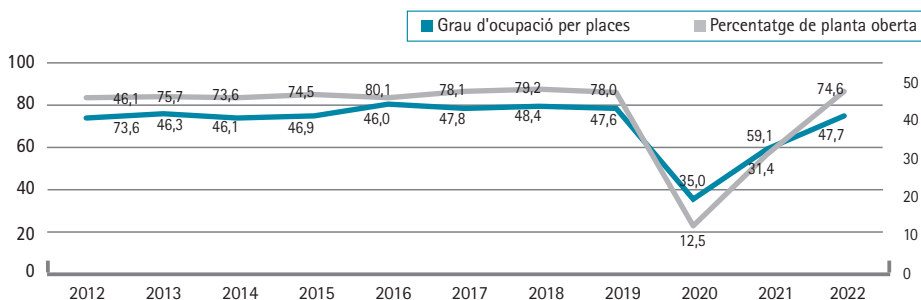
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'ibestat (2023). Rentabilitat del sector hotelier

Gràfic I-6.9.

Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Menorca (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'ibestat (2023). Rentabilitat del sector hotelier

Gràfic I-6.10.
Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Eivissa-Formentera (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'ibestat (2023). Rentabilitat del sector hotelier

6.5.4.4. Oferta complementària

Les dades de l'oferta complementària s'han recollit també del projecte OpenStreetMap. A l'arxipèlag balear es localitzen 13.639 punts de serveis, és a dir, amb l'etiqueta «amenities». Més de la meitat es corresponen amb els restaurants, fins a comptabilitzar un total de 7.472. Si bé hi ha una concentració marcada a les zones costaneres i a la ciutat de Palma, també és destacable la dispersió a l'interior de les illes. Quant a la segona categoria per nombre, els 2.708 cafès també queden repartits per la geografia balear. Destaquen menys els 2.408 bars o els punts de lloguer de cotxes o menjars ràpids (vegeu el [gràfic I-6.11](#)).

6.5.4. EMPRESSES I LOCALS TURÍSTICS

Aquest apartat analitza el nombre d'empreses i locals dedicats a l'activitat turística segons subactivitat econòmica, nivell d'ocupació i per illes.

6.5.4.1. Per activitat econòmica

El 2022, a les Balears hi havia un total de 18.818 empreses actives en el sector turístic i 22.969 locals. La variació respecte al 2021 ha estat positiva, tant en el nombre d'empreses (3,8 %) com en el nombre de locals (4,2 %). Aquest fet fa palesa la reactivació de l'activitat econòmica del 2022 i el retorn de la confiança empresarial i l'emprenedoria.

El gruix tant d'empreses com de locals es concentra en serveis de menjar i begudes, amb 8.389 empreses (45 % del total) i 9.766 locals (43 %). Tots els subsectors augmenten el nombre d'empreses i de locals respecte al 2021, malgrat que el de transport de passatgers ho fa de manera molt suau (amb un 0,2 % més d'empreses i un 0,8 % més de locals). Per contra, els increments més positius són en el nombre d'empreses d'altres activitats turístiques, que milloren tant en el nombre d'empreses (6,4 %) com en el de locals (6,1 %). Els serveis d'allot-

jament i els serveis de menjar i begudes avancen més de tres punts percentuals respecte de 2021 (vegeu els gràfics I-6.12 i I-6.13).

6.5.4.2. Per activitat econòmica i estrats d'assalariats

El gruix empresarial en el sector turístic es concentra en empreses de cinc o menys assalariats (90 % del total). El nombre d'empreses cau a mesura que s'acumula un nombre més alt d'assala-

riats. Aquesta tendència es repeteix en tots els subsectors. Pel que fa als locals turístics, es repeteix el mateix esquema: la immensa majoria (90 %) tenen cinc o menys empleats. Les taxes més elevades de variació respecte al 2021 es troben en empreses sense assalariats (un 13,7 % més), mentre que el decreixement més acusat es dona en la forquilla dels 100 als 199 assalariats pels locals (una caiguda del 44,3 %) i en el de 250 a 999 assalariats en el cas de les empreses, les quals han caigut la meitat.

Gràfic I-6.11.

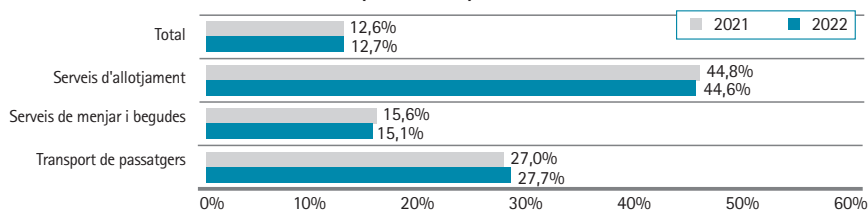
Punts del projecte OpenStreetMap marcats com a serveis

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'OpenStreetMaps (2023). Amenity

Gràfic I-6.12.

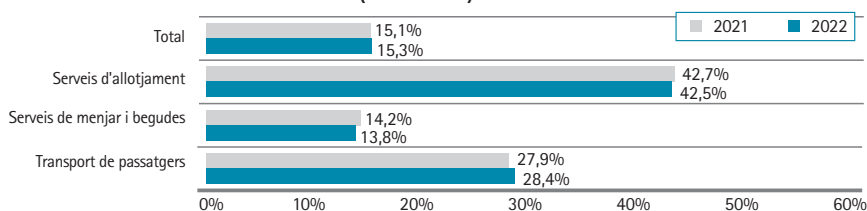
Percentatge d'empreses actives en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). DIRCE

Gràfic I-6.13.

Percentatge de locals actius en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023). DIRCE

6.5.4.3. Per activitat econòmica i per illes

Si se centra l'atenció en l'activitat econòmica per illes, s'observa una composició sectorial molt similar pel que fa al nombre d'empreses: les empreses del sector de serveis (30.172 empreses) representen de mitjana un 76 % del total de companyies a les Balears, amb un màxim del 84 % a Formentera (448 empreses) i un mínim del 73 % a Menorca (2.497 empreses).

Les empreses del sector turístic són el 27,2 % del total a les Balears (10.790 empreses). Aquesta dada és del 27,1 %

a Menorca (928 empreses), el 25,7 % a Mallorca (7.510 empreses), del 32,8 % a Eivissa (2.114) i del 45,2 % a Formentera (240 empreses). Entre les empreses turístiques, dominen les que proveeixen serveis de menjar i begudes (15 % a les Balears), que el 2022 arriben a 5.825 empreses (un 5,8 % més que el 2021).

7

COMERÇ

7.1.

INTRODUCCIÓ

Les dues operacions estadístiques primordials —de caràcter conjuntural i publicades per l'INE i l'Ibestat— per conèixer l'evolució de l'activitat econòmica de les empreses del sector al llarg del 2022 són els indicadors d'activitat del sector de serveis (IASS); en concret, els índexs relatius al comerç i els índexs de comerç al detall, cenyits més específicament a aquestes empreses al detall.

Com en l'anterior edició, en la redacció d'aquest apartat s'inclou la informació relativa a les vendes fetes per les empreses de les Illes Balears mitjançant comerç electrònic. També, en aquest cas per primer cop, s'hi han inclòs els resultats relatius a les compres que s'han dut a terme a través d'aquesta modalitat per les empreses del sector de comerç, de manera que la radiografia és una mica més exhaustiva. Les dades emprades provenen d'una explotació específica de l'Enquesta d'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses que ha dut a terme l'Ibestat. En qualsevol cas, s'ha de ressaltar que l'única font per conèixer l'evolució de la modalitat electrònica específicament en el sector del comerç és l'índex de comerç al detall per correspondència i internet que publica l'INE a l'àmbit estatal.

Finalment, una altra font estadística consultada és l'Estadística Estructural d'Empreses (EEE), també publicada per l'INE, que permet l'anàlisi sectorial del sector de comerç. L'àmbit poblacional són les empreses radicades a les Illes Balears l'activitat principal de les quals està inclosa en la secció G de CNAE; és a dir, les dedicades a la venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes, el comerç a l'engròs i intermediaris del comerç i el comerç al detall. L'Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) anualment duu a terme una explotació ampliada d'aquesta operació estadística que és la que s'utilitza per a la redacció d'aquest apartat¹.

7.2.

ELS INDICADORS D'ACTIVITAT DEL COMERÇ DE L'ANY 2022

En un context caracteritzat, entre altres aspectes propicis, per l'augment de la despesa en consum² i la major aflluència de turistes, els indicadors sectorials del co-

1. En el moment de redactar aquest apartat, les dades més actuals corresponen a l'exercici de 2020.

2. DIRECCIÓ GENERAL DE MODEL ECONÒMIC I OCUPACIÓ (2023). *Indicador sintètic de la despesa en consum*. Disponible a: http://www.caib.es/altreswebs/indicadorseconomia/FitxersDG/201_017_IS_Consum.xlsx [20 de maig de 2023].

merç tanquen l'exercici de 2022 amb uns resultats certament positius.

Els indicadors d'activitat dels serveis que publica l'Ibestat, en concret el relatiu al volum de negoci de les empreses, estan desagregats en dos subíndexs, un dels quals correspon a les activitats del comerç i el segon a «altres serveis» —les activitats que comprèn són el transport, l'hostaleria i les activitats professionals i administratives.

Durant els darrers anys, primer amb el daltabaix provocat per la crisi sanitària i després amb la posterior recuperació, el comportament de l'índex del comerç ha presentat fluctuacions menys dràstiques que les de l'índex general o que el corresponent a altres serveis.

El 2022, el volum de facturació de les empreses de comerç de l'arxipèlag registra un increment interanual d'un 21,8 % —un 19,7 % en el conjunt de l'Estat—, més de 9,0 punts percentuals per sobre de l'avenç registrat l'any precedent (12,5 %)³. Tot i que l'augment és significatiu, queda lluny dels augments que es registren tant a l'índex general dels serveis (42,5 %) com, sobretot, al subíndex relatiu a les activitats integrades en l'agregat «altres serveis» (71,1 %). Al marge de la diferent taxa de variació interanual del darrer any, els dos subíndexs se situen gairebé un 9,0 % per sobre dels respectius nivells de volum de negoci assolits el 2019. En conclusió, tenint en compte l'augment del volum de negoci i de persones ocupades en el sector, el co-

merç ha coadjuvat decisivament en el fort impuls que han experimentat els serveis i el conjunt de tota l'economia.

Per altra part, l'evolució de l'índex del comerç al detall a preus constants durant el 2022⁴ no presenta valors tan elevats com la de l'índex de comerç comentant en el paràgraf anterior, però és igualment vigorosa. Superades totes les inèrcies associades a les restriccions de la mobilitat i el contacte social dels dos anys precedents, la facturació de les empreses del sector creix un 8,1 % respecte de 2021 —molt superior al valor del conjunt de l'Estat (0,7 %). També l'ocupació manté un bon comportament i l'índex corresponent tanca l'exercici amb un avenç interanual d'un 6,4 % —d'un 2,2 % a Espanya.

7.3.

EVOLUCIÓ DEL COMERÇ ELECTRÒNIC A LES ILLES BALEARS, 2020-2021

La tecnologia és el denominador comú de les tendències més intenses en matèria de comportament de compra i consum. La compra en línia està cada cop més estesa i afecta l'activitat comercial de tota l'economia, però sobretot del sector de serveis. Així mateix, l'aparició de nous mitjans de pagament i noves aplicacions *ad hoc* evidencien les nombroses possibilitats que ofereixen les noves tecnologies. Per tant, l'adaptació als nous models de comercialització i a les

3. IBESTAT (2023). Indicadors d'activitat del sector serveis (IASS) [20 de maig de 2023].

4. INE (2023). Índex de comerç al detall (ICD) [20 de maig de 2023].

noves i canviants expectatives dels consumidors situa el conjunt del sector, especialment el comerç al detall, davant del repte de la transformació digital.

Per bé que el tema del comerç electrònic s'inclou en aquest apartat sectorial, té un caràcter transversal, ja que l'anàlisi de la modalitat electrònica dels processos de venda i compra de béns i serveis també involucra l'activitat comercial de la resta de sectors econòmics.

En els darrers anys, el comerç electrònic ha augmentat de manera exponencial. Les dades de l'índex específic que mesura l'activitat del grup CNAE 4791, corresponent al «Comerç al detall per correspondència o internet» que publica l'INE, així ho evidencien. Encara que el 2022, amb la normalització total de l'activitat econòmica i la recuperació del comerç presencial, l'índex registra un retrocés interanual d'un 9,4 %, en els anys precedents va encadenar pujades molt intenses. El 2019 l'activitat d'aquest grup creix un 18,7 % interanual, i el 2020 i el 2021, els dos anys més afectats per les restriccions a causa de la pandèmia, les taxes de variació interanual se situen en un 38,6 % i un 10,3 %, respectivament⁵. Malgrat que les dades fan referència al conjunt de l'Estat, és presumible que aquesta evolució s'hagi reproduït amb intensitat semblant a les Illes Balears.

A més de la font que acabam d'esmentar, per a l'estudi de l'evolució del comerç electrònic s'ha d'al·ludir a les dades relatives a aquesta matèria incloses en l'Enquesta

d'ús de TIC i comerç electrònic⁶, d'àmbit estatal i autonòmic, que publica anualment l'INE. Com hem indicat abans, en aquest darrer cas disposam dels resultats d'una explotació específica tant de les vendes com de les compres que ha fet l'Ibestat expressament per a la redacció d'aquest apartat.

Amb les dades més recents referides a les Illes Balears i centrant-nos en les empreses de deu o més persones assalariades, el perfil de les empreses que més venen a través de la modalitat electrònica, com ja apuntàvem en l'edició de 2021, és el següent: majoritàriament són empreses de serveis, sobretot dedicades a activitats vinculades al turisme —bàsicament hostaleria, transports i serveis de reserves com ara agències i altres operadors turístics—; disposen de més de cinquanta persones ocupades, i duen a terme les vendes majoritàriament a través de pàgina web o aplicació mòbil de la mateixa empresa —els consumidors finals poden ser llars o altres empreses—; així mateix, en el cas de les activitats de transport, agències de viatges, serveis de reserves i altres operadors turístics, també és prou significativa la proporció de vendes fetes mitjançant missatges tipus EDI —bàsicament, transaccions entre empreses— (vegeu el quadre I-7.1).

5. INE (2023). Índice actividad 4791 «Comercio al por menor por correspondencia e Internet» [20 de maig de 2023].

6. Les variables sobre ús de TIC fan referència al primer trimestre de l'any en què es fa l'enquesta, mentre que la informació sobre el comerç electrònic fa referència a l'any anterior. Aquesta estadística, a diferència de la de la CNMC, considera «comerç electrònic» totes les transaccions dutes a terme a través de xarxes basades en protocols d'internet o sobre altres xarxes telemàtiques diferents d'internet.

Quadre I-7.1. VENDES A TRAVÉS DE COMERÇ ELECTRÒNIC PER SECTOR D'ACTIVITAT (EMPRESSES DE 10 OCUPATS O MÉS) (2020-2021)						
	Total sectors	Indústria i construcció	Serveis	Comerç	Hostaleria	Altres serveis
2020						
Vendes a través de comerç electrònic (milers d'€)	3.279.448	178.626	3.100.822	404.649	586.027	2.110.147
Mitjançant pàgina web o aplicacions mòbils (milers d'€)	1.773.686	129.988	1.643.698	209.576	453.443	980.679
Mitjançant missatges tipus EDI o similars (milers d'€)	1.505.762	48.639	1.457.124	195.073	132.584	1.129.468
% sobre les vendes totals	21,9	4,9	27,4	8,4	46,0	40,6
% d'empreses que venen per comerç electrònic sobre el total	31,8	17,7	39,6	29,8	80,4	20,8
% d'empreses que venen ≥ al 10% del total de vendes	24,3	11,6	31,4	16,1	73,8	16,8
% d'empreses que venen ≥ al 50% del total de vendes	9,7	2,5	13,7	2,6	40,5	5,7
2021						
Vendes a través de comerç electrònic (milers d'€)	4.834.379	177.978	4.656.401	434.013	1.299.193	2.923.196
Mitjançant una pàgina web o aplicacions mòbils (milers d'€)	3.015.110	44.329	2.970.781	345.506	1.067.227	1.558.048
Mitjançant missatges tipus EDI o similars (milers d'€)	1.819.269	133.649	1.685.620	88.507	231.966	1.365.147
% sobre les vendes totals	23,3	11,0	28,2	6,4	48,0	41,4
% d'empreses que venen per comerç electrònic sobre el total	36,0	35,6	49,0	38,9	95,8	36,3
% d'empreses que venen ≥ al 10% del total de vendes	24,1	18,4	34,6	14,7	91,1	26,4
% d'empreses que venen ≥ al 50% del total de vendes	11,1	4,0	17,3	2,7	58,6	11,3

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE. Enquesta d'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses 2021-2022

Amb tot, el volum de vendes registrat el 2021 (4.834 M€), si bé creix més d'un 47,0 % respecte del de 2020, se situa encara lluny del nivell assolit abans de la pandèmia, ja que equival a la meitat (50,1 %) del registrat l'any 2019 (9.654 M€), any en què s'observen els millors resultats.

D'altra banda, el 2021 més d'una tercera part (36,0 %) de les empreses de les Illes duen a terme «vendes electròniques», l'import de les quals representa el 23,3 % del total de la facturació. El 62,4 % es fa a través d'una pàgina web o d'una aplicació mòbil, mentre que el percentatge restant correspon a transaccions mitjançant EDI.

La penetració del comerç electrònic per sectors econòmics és prou desigual. Les vendes electròniques de la indústria i, sobretot, de la construcció són poc rellevants, encara que en els darrers anys les del sector secundari tendeixen a l'alça. El sector de serveis, per tant, monopolitza quasi de manera absoluta les vendes i el 2021 representen un 96,3 % del total. Les del sector de l'hostaleria, amb un volum que arriba a 1.299 milions d'euros, representen gairebé un 27,0 % del total de totes les vendes, mentre que les del grup d'activitats que engloba, entre d'altres, el transport, les agències de viatges i altres serveis de reserves, representen el 60,5 % (2.923 M€), amb la particularitat que el 46,7 % d'aquestes es fan mitjançant EDI.

Altrament, el mateix sector del comerç augmenta la quantitat de les vendes electròniques un 7,3 % interanual i representa un 9,0 % del volum total. No obstant aquesta dada, el sector del comerç requereix un apunt addicional. Si bé tant

el percentatge de vendes sobre el total com el d'empreses que fan transaccions electròniques es poden considerar discrets comparats amb els d'altres activitats de serveis, la situació és ben diferent pel que fa a les compres electròniques de les empreses de l'arxipèlag. El 2021, més del 51,0 % de les empreses del comerç —el percentatge més elevat de tots els sectors— duu a terme compres mitjançant la modalitat electrònica. El seu volum de compres (325 M€), fetes en un 99,0 % a través de pàgines web o apps, representa el 15,0 % del total (2.170 M€).

Així mateix, el percentatge d'empreses de comerç —les compres per modalitat electrònica de les quals superen el 50,0 % de les seves compres totals— s'aproxima al 10,0 % i és similar al percentatge mitjà de totes les empreses del sector de serveis. Així doncs, el mateix sector del comerç, des del punt de vista del comerç electrònic, presenta un perfil més comprador que venedor.

Finalment, en les empreses de deu o més persones ocupades, queda palesa la forta penetració del comerç electrònic en les activitats d'hostaleria, ja que gairebé el 96,0 % de les empreses del sector duen a terme vendes a través d'aquesta modalitat —principalment mitjançant pàgina web o aplicació mòbil— i el 58,6 % genera més de la meitat del seu volum de negoci a través del comerç electrònic.

Per altra banda, s'ha de destacar el fort impuls que registren les vendes de comerç electrònic de les empreses amb menys de deu persones ocupades el 2021, amb un volum de negoci que arriba a 2.009

milions d'euros i un creixement interanual del 356,0 %.

En qualsevol cas, les microempreses presenten alguns trets singulars. Igual de les empreses amb més ocupats, la majoria de transaccions electròniques —un 90,5 %— correspon al sector de serveis. En canvi, el percentatge de les vendes electròniques sobre el total és sensiblement inferior al de les empreses amb més ocupats, concretament d'un 12,6 %, encara que en les de serveis arriba al 21,4 %.

El percentatge d'empreses que realitzen vendes mitjançant comerç electrònic sobre el total, que en el cas de les de deu o més persones ocupades és del 36,0 %, també és inferior (16,1 %).

Per acabar, la realització de vendes mitjançant plataformes o missatges tipus EDI en les microempreses és irrellevant, inferior al 5,0 %, i la majoria, per tant, es fan a través de pàgina web o aplicació de mòbil.

7.4.

ELS TRETS ESTRUCTURALS DEL COMERÇ EN EL PERÍODE 2016-2020

El comerç, la segona activitat amb més pes de l'economia de les Illes, també pateix les restriccions en els horaris d'obertura, sobretot el 2020, i en els aforaments adoptades per frenar la pandèmia, així com les derivades de la manca d'activitat turística.

Al marge d'aquest impacte puntual, en el període comprès entre el 2016 i el 2019, el sector ha mantingut una sèrie de trets que en defineixen el perfil i que podem considerar estructurals. Fins al 2019, amb sensibles diferències segons l'activitat, registra increments significatius en variables clau com ara el VAB o la creació d'ocupació, tot i que aquests increments se situen per sota dels de la mitjana del sector de serveis.

Per bé que les activitats que s'inclouen en el grup G de la CNAE són prou heterogènies, en general el sector registra nivells de productivitat baixos que en els anys previs a la pandèmia, a diferència de l'evolució a l'alça de la del sector de serveis, presenten un cert estancament. Igualment, el salari mitjà s'ha mantingut lleugerament per sota del nivell del conjunt dels serveis.

Quant a les característiques de l'ocupació, la taxa de salarització és semblant a la dels serveis però en el comerç la taxa de participació femenina entre el conjunt del personal assalariat és aproximadament 6,0 punts percentuals (p. p.) superior com a mitjana del període. Amb tot, la participació femenina en les activitats de venda i reparació de vehicles presenta una taxa molt baixa, mentre que en el comerç al detall —sector molt feminitzat— aquesta presència és majoritària.

Finalment, s'observen situacions de desigualtat entre homes i dones que es manifesten en la major incidència de la parcialitat entre les dones. En l'estructura ocupacional remunerada a jornada completa hi ha una diferència notable entre la taxa masculina i la femenina. Aquest desequilibri s'amplia o es redueix segons el tipus

d'activitat. Així, el comerç al detall registra una forta presència femenina, mentre que en les activitats de venda i reparació de vehicles de motor aquesta presència és molt baixa. Altrament, la distribució del personal remunerat a jornada parcial evidencia una presència femenina majoritària i que, en les activitats de comerç al detall, s'amplia significativament.

7.5.

L'ENQUESTA ESTRUCTURAL D'EMPRESSES DE L'ANY 2020: MACROMAGNITUDS PRINCIPALS

El 2020, d'acord amb l'EEE, el comerç en línies generals no presenta uns resultats tan adversos com la resta d'activitats de serveis. La lleugera reducció del teixit empresarial

afecta principalment les activitats de venda i reparació de vehicles. El volum de negoci del sector (12.629 milions d'euros) cau un 17,9 % interanual, si bé la facturació en el comerç al detall, l'activitat principal del sector en nombre d'empreses i de persones ocupades, davalla de manera més moderada (-13,5 %) (vegeu el [quadre I-7.2](#)).

El valor de la producció (3.873 milions d'euros) decau un 18,1 % interanual i el valor afegit brut generat (2.181 milions) disminueix gairebé una quarta part (-24,6 %) respecte de l'any precedent, amb un retrocés molt més marcat en el comerç a l'engròs (-31,6 %). Quant a la distribució del VAB entre els seus components —remuneració dels assalariats i excedent brut d'explotació—, el pes de les rendes del capital en el conjunt del sector cedeix 7,1 p. p. respecte del 2019, amb la qual cosa se situa en un 28,0 %.

QUADRE I-7.2. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ACTIVITAT (2019-2020)

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Nombre d'empreses	1.826	4.641	10.626	17.093
Nombre d'establiments	2.007	5.246	13.468	20.721
Volum de negoci (milers d'euros)	1.954.309	5.738.832	7.694.483	15.387.624
Valor de producció (milers d'euros)	596.585	1.582.344	2.548.131	4.727.060
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	307.205	973.475	1.610.878	2.891.558
Despeses de personal (milers d'euros)	196.555	613.966	966.949	1.777.470
Consums intermedis (milers d'euros)	289.380	608.869	937.253	1.835.502
Excedent brut d'explotació (milers d'euros)	105.050	344.297	566.890	1.016.237
Població ocupada mitjana	8.265	22.925	47.778	78.969
Població ocupada a 30/09	8.060	23.186	46.632	77.878

continua

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2020				
Nombre d'empreses	1.681	4.625	10.695	17.001
Nombre d'establiments	1.827	5.217	13.066	20.109
Volum de negoci (milers d'euros)	1.560.317	4.413.174	6.656.468	12.629.959
Valor de producció (milers d'euros)	480.348	1.217.674	2.175.791	3.873.814
VAB a preus de mercat (milers d'euros)	226.707	666.310	1.288.263	2.181.280
Despeses de personal (milers d'euros)	158.727	514.894	835.542	1.509.164
Consums intermedis (milers d'euros)	253.641	551.364	887.528	1.692.534
Excedent brut d'explotació (milers d'euros)	67.935	148.246	395.364	611.545
Població ocupada mitjana	7.510	21.239	44.587	73.337
Població ocupada a 30/09	7.305	20.920	44.387	72.612

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística Estructural d'Empreses

Finalment, el nombre de persones ocupades el 2020 és de 73.337, fet que representa una reducció mitjana del 7,1 %. La pèrdua de capital humà és sensiblement superior en les activitats de venda i reparació de vehicles —especialment en les empreses de manteniment i reparació— i en el comerç a l'engròs, amb taxes respectives del -9,1 % i -7,4 %.

cost laboral unitari (-8,4 %) i el salari mitjà (-9,4 %), que queda en 19,3 milers d'euros (vegeu el [quadre I-7.3](#)).

Per una altra banda, la taxa de salarització es manté pràcticament en el mateix nivell que el 2019 en totes les activitats del sector i se situa de mitjana en un 81,9 %.

7.6.

PRINCIPALS INDICADORS I COEFICIENTS

La capacitat de generació de rendes disminueix gairebé 5,0 p. p. i queda en un 56,3 %. Enguany, la productivitat per ocupat (29,7 milers d'euros), per bé que es redueix gairebé un 19,0 %, se situa lleugerament per sobre de la mitjana del sector de serveis. També disminueixen el

7.7.

PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ

El 2020, els ingressos d'explotació —valoració total de les vendes, variació de les existències, etc.— en termes agregats de les empreses dedicades al comerç arriben a 12.913 milions d'euros i suposen un decreixement interanual d'un 17,7 %. Per una altra banda, les despeses d'explotació —proveïments, despeses de

personal i amortitzacions— també baixen i registren una variació una mica inferior (-15,4 %). El volum total arriba a 12.571 milions d'euros (vegeu el [quadre I-7.4](#)).

Les inversions en actius materials registren la davallada més intensa. L'import del 2020 (159,0 milions d'euros) representa

una disminució d'un 25,3 %. En qualsevol cas, s'ha de dir que la dada del 2019 ja presentava una reducció important (-9,2 %), molt dràstica en les activitats de venda i reparació de vehicles de motor. S'encadenen així dos anys en què minva considerablement el valor real dels béns de capital materials.

QUADRE I-7.3. PRINCIPALS COEFICIENTS DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ACTIVITAT (2019-2020)

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Persones ocupades per empresa	5	5	4	5
Persones ocupades per establiment	4	4	4	4
Productivitat (milers d'euros)	37,2	42,5	33,7	36,6
Salari mitjà (milers d'euros)	23,4	24,6	19,2	21,3
Cost laboral unitari (milers d'euros)	23,8	26,8	20,2	22,5
Taxa de valor afegit (%)	51,5	61,5	63,2	61,2
Taxa de despeses de personal (%)	64,0	63,1	60,0	61,5
Taxa d'assalariats (%)	78,5	85,9	81,7	82,6
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	80,5	84,9	83,7	83,7
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	13,2	27,0	55,5	42,6
2020				
Persones ocupades per empresa	4	5	4	4
Persones ocupades per establiment	4	4	3	4
Productivitat (milers d'euros)	30,2	31,4	28,9	29,7
Salari mitjà (milers d'euros)	20,5	21,9	17,8	19,3
Cost laboral unitari (milers d'euros)	21,1	24,2	18,7	20,6
Taxa de valor afegit (%)	47,2	54,7	59,2	56,3
Taxa de despeses de personal (%)	70,0	77,3	64,9	69,2
Taxa d'assalariats (%)	79,5	85,6	80,6	81,9
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	81,8	86,9	81,0	82,7
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	16,6	28,0	53,5	42,5

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística Estructural d'Empreses

QUADRE I-7.4. PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ACTIVITAT (MILERS D'EUROS) (2019-2020)

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2019				
Ingressos d'explotació	2.032.211,3	5.818.648,5	7.847.885,1	15.698.744,9
Despeses d'explotació	1.940.375,8	5.554.241,0	7.361.587,6	14.856.204,4
Inversions en actius materials	25.107,4	80.757,6	106.963,3	212.828,2
2020				
Ingressos d'explotació	1.607.025,6	4.479.809,6	6.826.321,7	12.913.156,9
Despeses d'explotació	1.563.233,1	4.407.301,8	6.601.042,4	12.571.577,4
Inversions en actius materials	-4.569,8	60.536,3	102.976,3	158.942,8

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, Estadística Estructural d'Empreses

8

TRANSPORT

8.1.

INTRODUCCIÓ

Aquest capítol estudia l'ús de les infraestructures de transport a les Illes Balears. L'emergència sanitària provocada per la covid-19 va afectar substancialment el funcionament del sector del transport els anys 2020 i 2021. L'any 2022 és el primer sense les friccions que va provocar per la pandèmia, i el sector del transport torna a funcionar de manera similar a com ho feia fins al 2019.

A causa de la disfunció del sector del transport durant els dos anys suara esmentats, en aquest capítol podem descriure'n els aspectes concrets, perquè la darrera dada estadística disponible correspon a l'any 2022. Si aquesta dada està disponible, l'èmfasi del capítol és veure si les pautes de comportament en el sector del transport han recuperat les tendències prèvies a la pandèmia o si, al contrari, hi ha canvis en aquestes pautes.

La insularitat de les Illes Balears marca quin és l'ús dels mitjans de transport, perquè les vies aèria i marítima són la manera com les illes es comuniquen amb l'exterior: el trànsit de persones sobretot

per via aèria; mentre que el trànsit de mercaderies, sobretot per via marítima.

L'altre aspecte estructural de l'economia de les Illes Balears que afecta els usos del sector de transport és el fet de ser una destinació turística amb un component estacional marcat: l'ús de les infraestructures de transport és molt més intensa els mesos de temporada turística alta (és a dir, els mesos que van d'abril o maig a octubre), amb uns màxims molt acusats els mesos de juliol i agost.

Tot seguit, dividim la discussió sobre el sector del transport a les Illes Balears de la manera següent: primer discutim el transport de passatgers i de mercaderies per via aèria. Després analitzam la via marítima i hi afegim la controvèrsia dels creuers turístics. Seguidament, ens fixam en l'evolució del parc automobilístic i analitzam els indicadors d'intensitat d'ús de les carreteres. Acabam el capítol estudiant l'ús del transport públic interurbà i el de la ciutat de Palma.

La principal font de dades utilitzada per la realització d'aquest capítol —llevat que s'esmenti explícitament una altra font— és l'Íbestat, que elabora dades del sector del transport regionalitzades per les Illes Balears.

8.2.

ÚS DEL TRANSPORT A LES ILLES BALEARS: TRANSPORT AERI I MARÍTIM

8.2.1. ENTRADA I SORTIDA DE PASSATGERS PER VIA AÈRIA

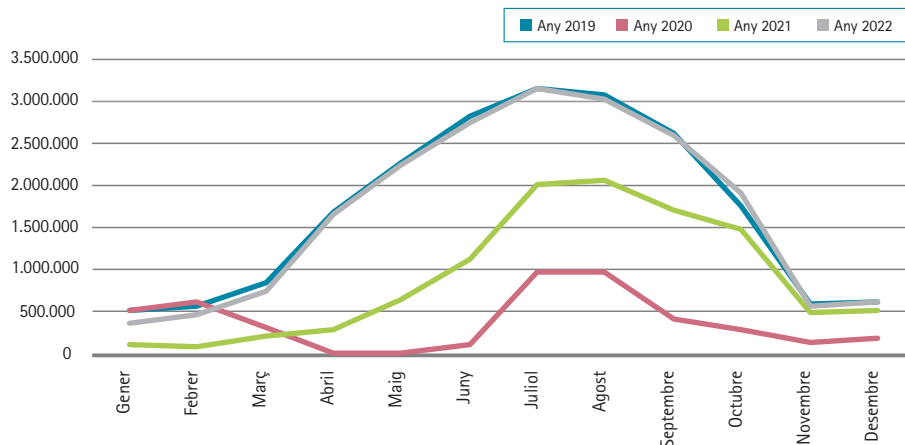
L'arribada de passatgers a les Illes Balears fins al 2019 estava caracteritzada per un creixement sostingut a tots tres aeroports que es va truncar per les restriccions a la mobilitat que es van imposar arran de la pandèmia. L'any 2022 van arribar un total de 20.272.347 persones, una xifra similar a les arribades el 2019, el darrer any abans de la pandèmia. La quantitat d'arribades de l'any 2022 suposa gairebé el doble de

les de l'any 2021 i triplica les de l'any 2020. El [gràfic I-8.1](#) mostra l'evolució mensual de l'arribada de passatgers, i s'hi observa que tant la quantitat anual de passatgers com la distribució mensual del 2022 és molt similar a la del 2019.

Del total de passatgers que van fer servir els aeroports de les Illes Balears, un 70 % correspon a l'aeroport de Palma, un 20 % a Eivissa i poc menys del 10 % dels passatgers a Menorca. Aquestes són proporcions similars a les dels anys anteriors al 2020. L'arribada de passatgers mostra un patró força semblant a tots tres aeroports; és a dir, uns nivells d'activitat similars als del 2019, amb forts increments si es compara amb l'activitat dels anys 2020 i 2021 (vegeu el [gràfic I-8.2.a-b-c](#)).

Gràfic I-8.1.

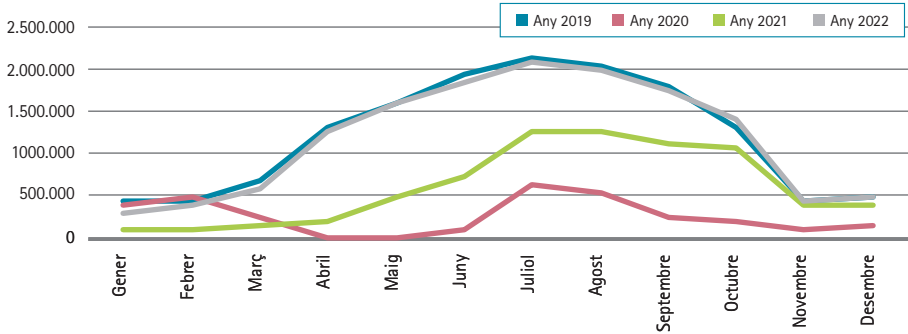
Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Illes Balears (2019-2022)

Font: Ibestat a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.2.a.

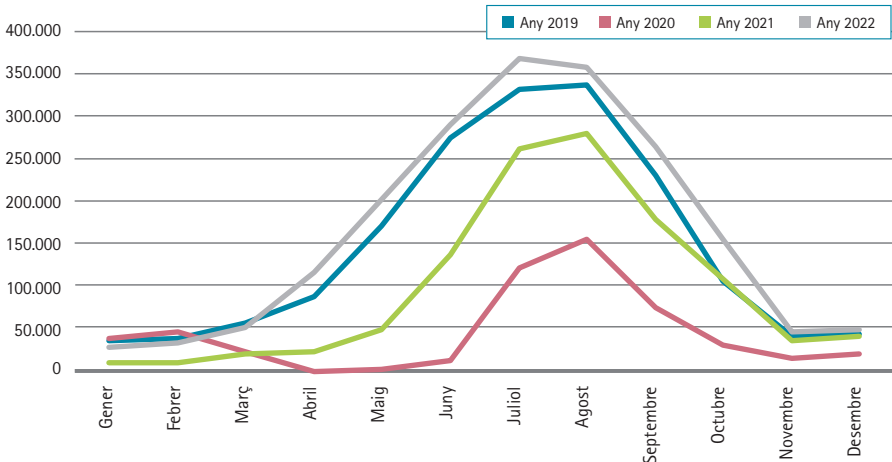
**Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2022):
arribades a Palma**

Font: Ibestat a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

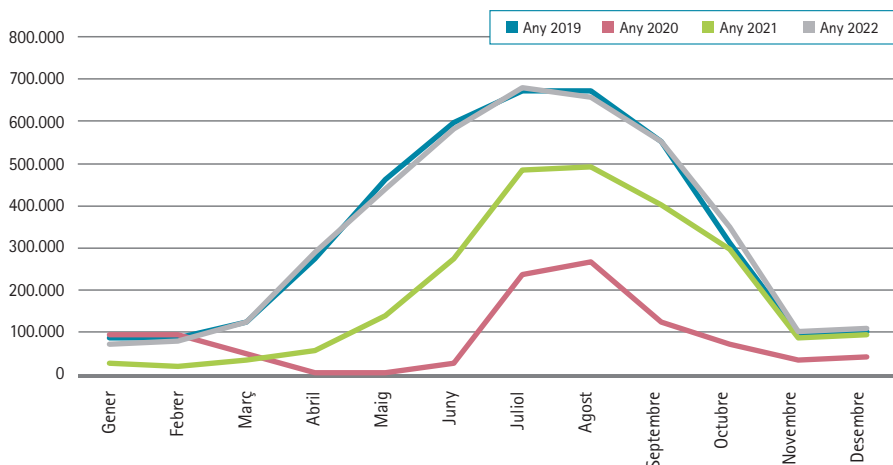
Gràfic I-8.2.b.

**Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2022):
arribades a Maó**

Font: Ibestat a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

Gràfic I-8.2.c.

Nombre mensual de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears per illes (2019-2022): arribades a Eivissa

Font: Ibestat a partir de les dades d'Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea (AENA)

8.2.2. TRANSPORT DE MERCADERIES PER VIA AÈRIA

L'emergència sanitària va trasbalsar menys el transport de mercaderies per via aèria que no pas el de passatgers. En qualsevol cas, a les Illes Balears les mercaderies transportades per via aèria són una part molt reduïda del total de mercaderies que hi arriben o que en surten¹. Així, l'evolució de les mercaderies transportades per via aèria es caracteritza per una forta reducció en tota la darrera dècada, any rere any i a tots tres aeroports, amb només amb un repunt el 2022 —comparat amb els anys 2020 i 2021— degut a la recuperació de l'activitat econòmica després de l'emergència sanitària.

1. El 2022, el total de mercaderies transportades per via marítima supera els 15 milions de tones; el transport de mercaderies per via aèria és només el 0,04 % de les transportades per via marítima.

Finalment, el transport de mercaderies en connexions internacionals és irrellevant als aeroports d'Eivissa i Menorca i és poc important al de Palma (un 5 % del pes transportat per via aèria el 2022).

8.3.

ÚS DEL TRANSPORT A LES ILLES BALEARS: TRANSPORT MARÍTIM

8.3.1. TRANSPORT DE PASSATGERS

El nombre de passatgers per via marítima a Mallorca, Eivissa i Menorca és força inferior al que hi ha per via aèria. Amb molta diferència, el nombre més alt de passatgers per via marítima és a la connexió entre les

illes Pitiüses (recordem que Formentera és l'única illa habitada de l'arxipèlag que no disposa de connexió aèria). Un 67 % dels passatgers que arriben a Eivissa provenen de Formentera, i més del 90 % dels passatgers de Formentera tenen com a destinació la vila d'Eivissa.

El transport de passatgers per via marítima durant la darrera dècada ha crescut de manera sostinguda, amb l'excepció dels anys 2020 i 2021, a causa de la pandèmia. El nombre de passatgers que el 2022 han arribat per via marítima, 3.786.477 passatgers, ja és superior al registrat el 2019 (3.591.058 passatgers). De fet, només a Formentera el nombre de passatgers és lleugerament inferior al registrat el 2019 (vegeu el [gràfic I-8.3](#)).

8.3.2. PASSATGERS DE CREUERS TURÍSTICS

L'activitat de creuers turístics els anys anteriors a la pandèmia havia augmentat de manera molt notable, atès que va passar de poc més d'1.300.000 passatgers en 767 creuers l'any 2012 a 2.658.000 passatgers en 1.046 creuers l'any 2019, amb un creixement anual de passatgers superior al 10 %.

La pandèmia va provocar que l'activitat d'aquest sector fos molt reduïda els anys 2020 i 2021. L'any 2022 es registra un increment notable respecte al 2021, amb 1.729.588 passatgers en 924 creuers, una quantitat, però, substancialment inferior als valors registrats els anys previs a la pandèmia. Per ports, el de Palma atreu prop del 80 % dels passatgers i creuers turístics, mentre que el

port d'Eivissa acumula gairebé un 18 %; a la resta de ports, aquesta activitat hi té una presència residual (vegeu el [gràfic I-8.4](#)).

Finalment, el [quadre I-8.1](#) mostra l'evolució del nombre de creuers (tant en base com en trànsit) arribats a Palma en el període 2019-2022. L'any 2022, tot i que no s'arribà a les xifres del 2019, hi ha una mitjana diària de dos a tres creuers durant els mesos d'estiu, amb la qual cosa s'arriba a unes quantitats similars a les del 2019 a partir de l'octubre.

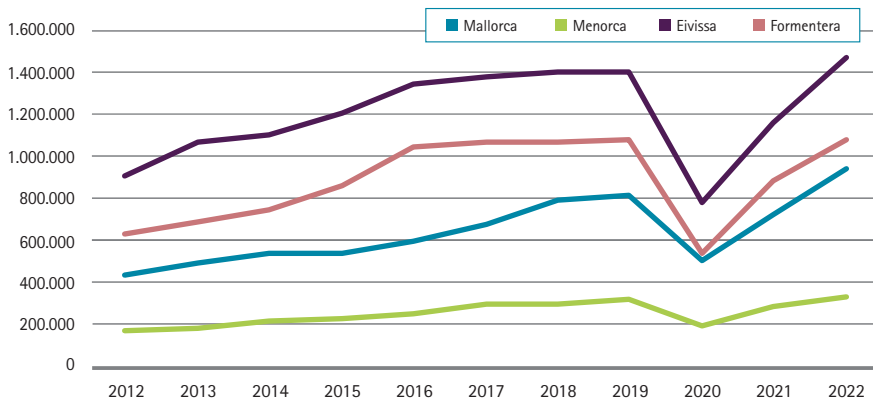
8.3.3. TRANSPORT DE MERCADERIES

La gran majoria de mercaderies arriba a les Illes Balears a través dels ports. Hi ha productes imprescindibles que només es poden subministrar des de fora de les Balears i van continuar arribant-hi durant l'emergència sanitària.

Tot i això, també hi hagué una caiguda de les arribades de mercaderies els anys 2020 i 2021, perquè l'activitat econòmica es va reduir comparada amb els anys anteriors, i no ha estat fins a l'any 2022 que no s'han recuperat els nivells d'activitat del 2019.

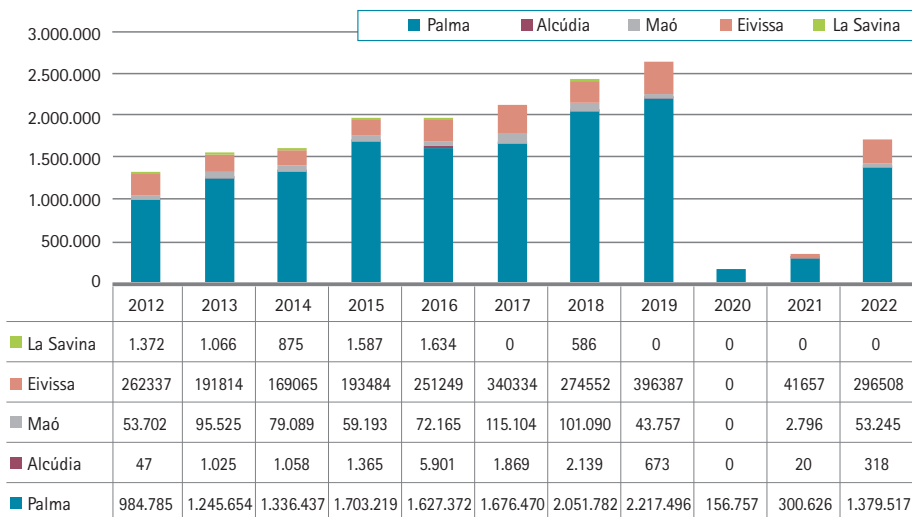
Segons les dades recollides de l'Autoritat Portuària Balear, el 2022 s'han transportat un total de 15.424.843 tones per via marítima, una quantitat un 12 % superior a la del 2021, i lleugerament inferior a les xifres del 2019. L'evolució mensual permet veure que no és fins al juny del 2022 que les arribades de mercaderies passen a ser similars a les del 2019 (vegeu el [gràfic I-8.5](#)).

Gràfic I-8.3.

Nombre total de passatgers i passatgeres per via marítima a les Balears per illes (2012-2022)

Font: Ibestat a partir de dades de l'Autoritat Portuària de Balears

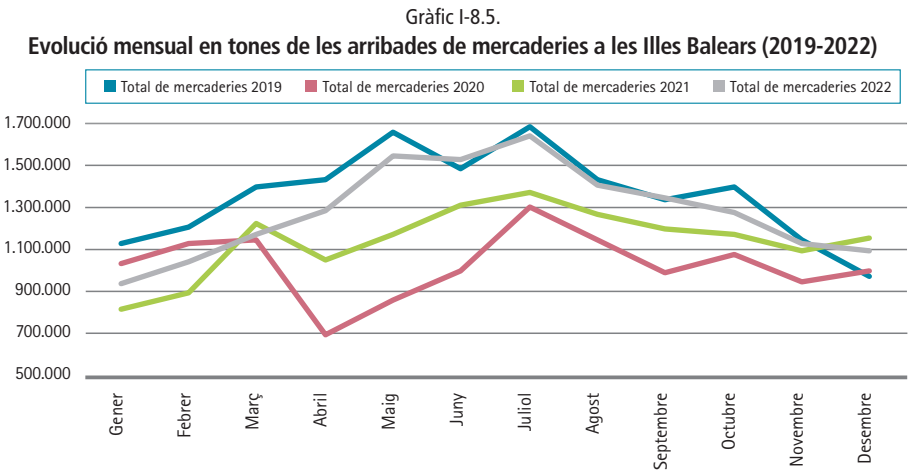
Gràfic I-8.4.

Passatgers i passatgeres de creuers (base i trànsit) (2012-2022)

Font: Ibestat a partir de dades de l'Autoritat Portuària i Ports de les Illes Balears

QUADRE I-8.1. PASSATGERS I PASSATGERES DE CREUERS I NOMBRE DE CREUERS (BASE I TRÀNSIT) MENSUALS A PALMA (2019-2022)								
	Passatgers				Creuers			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Gener	69.565	57.236	0	21.417	28	23	0	22
Febrer	56.447	69.931	0	12.759	25	24	0	16
Març	65.906	29.590	0	35.752	25	16	0	30
Abril	153.810	0	0	69.140	60	0	0	61
Maig	254.955	0	0	127.763	100	0	0	88
Juny	272.105	0	3.409	146.918	94	0	4	69
Juliol	311.518	0	32.579	200.578	104	0	23	82
Agost	316.225	0	43.847	206.381	99	0	34	75
Setembre	277.192	0	63.120	189.154	98	0	48	82
Octubre	279.338	0	102.113	237.185	115	0	84	114
Novembre	97.019	0	36.984	68.628	44	0	33	40
Desembre	63.416	0	18.574	63.842	25	0	13	30
Total	2.217.496	156.757	300.626	1.379.517	817	63	239	709

Font: l'ebstat a partir de dades de l'Autoritat Portuària de Balears

Font: Consultes al web de l'Autoritat Portuària de Balears

8.4.

ÚS DE LES CARRETERES

8.4.1. PARC AUTOMOBILÍSTIC DE LES ILLES BALEARS

Des del 2010 fins al 2019, el parc d'automòbils havia augmentat en els darrers anys de manera proporcional al creixement de la població resident a les Illes Balears (vegeu el quadre I-8.2). L'augment del nombre de motocicletes va ser proporcionalment molt més gran que el d'automòbils, ja que va passar d'haver-n'hi 99.000 el 2010 a haver-n'hi 149.124 el

2019. La distribució de vehicles per illes es correspon aproximadament amb el pes demogràfic de cada illa, i l'única amb una quantitat similar de vehicles el 2010 i el 2019 és Menorca.

La pandèmia va frenar l'increment del parc automobilístic, mentre que l'any 2022 s'han registrat 23.000 noves matriculacions respecte al 2021. D'aquestes noves matriculacions, aproximadament la meitat corresponen a turismes, mentre que un 35 % són de motocicletes. D'aquesta manera, es trenca la tendència observada durant la pandèmia, en què s'havia registrat un pes més baix de noves matriculacions de turismes.

QUADRE I-8.2. PARC AUTOMOBILÍSTIC DE LES ILLES BALEARS (2010 I 2019-2022)

		Turismes	Motocicletes	Autobusos	Camions i furgonetes
Mallorca	2010	516.641	70.603	1.694	94.549
	2019	578.231	104.907	2.055	103.883
	2020	576.862	108.372	1.710	103.848
	2021	578.589	112.419	1.732	104.897
	2022	586.960	118.085	1.751	107.021
Eivissa	2010	76.702	16.034	337	21.943
	2019	93.476	26.987	442	26.888
	2020	93.877	27.418	403	26.896
	2021	95.574	28.183	387	27.436
	2022	98.405	29.853	423	28.169
Menorca	2010	52.043	8.770	208	12.605
	2019	54.318	12.060	272	12.795
	2020	54.717	12.457	237	12.897
	2021	55.340	13.049	254	13.067
	2022	55.721	13.868	263	13.092

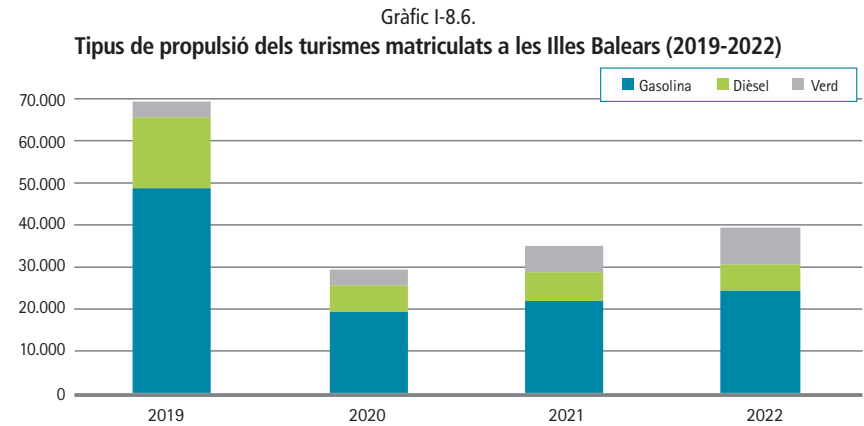
continua

		Turismes	Motocicletes	Autobusos	Camions i furgonetes
Formentera	2010	5.084	3.548	44	2.177
	2019	7.358	5.170	44	2.851
	2020	7.443	5.100	26	2.830
	2021	7.659	5.185	34	2.808
	2022	8.044	5.385	43	2.841
Totals*	2010	650.541	98.968	2.283	131.295
	2019	733.383	149.124	2.813	146.417
	2020	732.973	153.362	2.376	146.493
	2021	737.236	158.851	2.407	148.230
	2022	749.204	167.206	2.480	151.145

Font: lbestat

(*) No es comptabilitzen els registres que no tenen ben especificat el municipi, que queden com a sense especificació de territori.

La penetració a les Illes Balears de turismes menys contaminants (és a dir, vehicles híbrids, elèctrics, de gas natural, etc.) continua sent molt baixa a hores d’ara, i els turismes de nova matriculació encara són sobretot vehicles que fan servir benzina (60 % del total l’any 2022), com es pot comprovar en el [gràfic I-8.6](#).

Font: lbestat a partir de les dades de la Direcció General de Trànsit (DGT)

8.4.2. INTENSITAT D'ÚS DE LES CARRETERES

A les Illes Balears, hi ha un total de 2.297 quilòmetres de carreteres adequades per al trànsit de vehicles, dels quals 190,6 quilòmetres eren carreteres d'alta capacitat (93,5 km d'autovies i 97,1 km de carreteres amb més d'un carril).

La manera establerta de mesurar la intensitat d'ús d'aquestes carreteres és mitjançant el càlcul de l'índex d'intensitat mitjana diària (IMD) de circulació a les carreteres. L'IMD és la mitjana de vehicles que circulen per un quilòmetre de carretera al llarg d'un dia. Al llarg de les carreteres es disposa d'un seguit de punts de control que comptabilitzen el nombre de vehicles que ha passat al llarg del dia per un determinat tram de la carretera.

A l'illa de Mallorca, el 2021 els registres apunten que de mitjana van circular aproximadament 12.096 vehicles diaris pels 1.750 quilòmetres de Mallorca. A Eivissa i Menorca, l'IMD va ser entorn dels 9.000 vehicles diaris.

El **quadre I-8.3** mostra l'evolució de l'IMD durant el període 2012-2022 al conjunt de les Illes Balears, així com la composició dels vehicles. Abans de la pandèmia, a Mallorca, l'IMD apuntava a un creixement sostingut d'entre el 2 % i el 6 % anual, fins a arribar al màxim valor el 2019, amb un IMD de 13.262 vehicles diaris. A Menorca, s'hi observa una evolució similar, creixement sostingut a excepció del 2013, mentre que a Eivissa, amb dades a partir de 2016, hi ha un patró més estable fins al 2019 sobre els 10.000 vehicles diaris. A totes tres illes, les restriccions

a la circulació durant la pandèmia durant el 2020 van reduir-ne fortament la intensitat, però el 2021 ja se'n va recuperar bona part.

8.4.3. TRANSPORT PÚBLIC INTERURBÀ A MALLORCA

La xarxa pública de transport interurbana a Mallorca estava formada, el 2022, per un seguit de línies d'autobús (algunes només en funcionament a la temporada alta turística d'estiu) i tres línies de tren.

Del 2015 al 2019, tant la quantitat del bus interurbà com la de tren van augmentar el nombre d'usuaris any rere any. Els busos interurbans van passar de 8.833.399 usuaris el 2015 a 10.457.660 usuaris el 2019 (un creixement del 18 % en cinc anys), mentre que la xarxa de trens va passar de 3.524.079 usuaris el 2015 a 4.668.758 el 2019 (un creixement del 32 % en cinc anys). El 2020 i el 2021 va davallar molt l'ús de les dues xarxes de transport. El 2022 no només se n'ha recuperat l'ús, sinó que ha augmentat considerablement: els autobusos interurbans tenen un 44 % més usuaris que el 2019, i els trens, un 21 %.

8.4.4. EL TRANSPORT PÚBLIC A LA CIUTAT DE PALMA

Palma disposa d'una xarxa de transport públic urbà formada per línies d'autobús i una línia de metro. Així mateix, disposa d'un servei públic de préstec de bicicletes.

Segons les dades que ofereixen l'INE i el Consorci de Transports de Mallorca, l'any 2022, més de 36 milions de persones van fer servir l'autobús a Palma, mentre que 1.340.000 persones van fer servir el metro.

QUADRE I-8.3. INTENSITATS MITJANES DIÀRIES (IMD), PERCENTATGE DE VEHICLES PESANTS I VOLUM TOTAL DE VEHICLES A LES BALEARS PER ILLES (2012-2021)										
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mallorca										
IMD	9.884,24	10.092,87	10.415,86	11.091,34	11.792,49	12.457,59	12.809,40	13.261,98	9.291,34	12.096,00
Pesants (%)	6,00	6,12	6,57	7,01	7,23	7,28	7,32	7,27	7,31	—
Mobilitat anual (milions)	6.325,83	6.459,35	6.666,06	7.270,62	7.567,77	7.910,50	8.118,46	8.318,13	5.834,53	7.667,64
Menorca*										
IMD	8.940,11	7.558,46	8.939,69	9.323,97	9.859,32	10.150,55	9.247,45	9.716,20	6.860,43	9.022,64
Pesants (%)	6,73	5,31	6,65	7,34	8,00	7,39	7,44	5,87	4,72	4,16
Mobilitat anual (milions)	383,68	324,38	383,66	400,15	423,13	435,63	407,37	467,91	330,39	434,51
Eivissa**										
IMD	—	—	—	—	10.146,36	10.320,17	10.363,74	10.315,00	6.818,00	8.956,00
Pesants (%)	—	—	—	—	3,75	3,67	3,62	3,80	3,50	3,50
Mobilitat anual (milions)	—	—	—	—	708,46	720,60	723,64	734,28	486,65	637,53

Font: Consells de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera

(*) El 2018 hi hagué obres en un dels trams Maó-Ciutadella (Me-01) i no s'hi registraren activitats. El 2013, una de les estacions no disposà de dades (Me-12) i no hi hagué registres de pesants en tres de les estacions. Per la falta d'informació sobre la longitud del tram i la poca incidència en la intensitat, s'ha exclos el camí d'en Kane.

(**) El Consell d'Eivissa no ha facilitat les dades del període 2011-2015 ni les dades del 2020.

Fins al 2019, l'ús de l'autobús com a transport públic creixia a un ritme anual d'entre el 2 % i el 3 % fins a arribar a un màxim de gairebé 43 milions de passatgers. El metro va experimentar un increment relatiu d'ús encara més elevat els anys 2018 i 2019, ja que es va passar dels 772.000 passatgers el 2017 a 1.173.000 el 2019. L'ús de tots dos serveis públics de transport es va reduir molt, els anys 2020 i 2021. La recuperació de l'activitat del transport públic ha estat molt més intensa en el cas del metro (hi ha 1.340.000 persones usuàries el 2022, un 14 % més que el 2019) que en el de l'autobús, que el 2022 registra el valor més baix d'ús des del 2012, amb només 36 milions d'usuaris (un 16 % menys que el 2019).

Des que es va implantar l'ús del servei públic de préstec de bicicletes de Palma, fins a l'any 2019 aquest servei va tenir un creixement constant d'ús —llevat de l'any 2015— tant en el nombre de persones usuàries com de viatges. Així, es va passar de 2.122 usuaris i 214.086 viatges el 2014 a 3.248 usuaris i 389.818 viatges el 2019.

D'ençà de la pandèmia, l'ús del servei ha disminuït notablement any rere any tant en usuaris com en desplaçaments, i no se n'observa cap recuperació l'any 2022: De fet, amb 2.102 usuaris i poc més de 130.000 viatges, el 2022 se situa com l'any amb els registres més baixos d'ús des de la implantació d'aquest servei.

9

INSTITUCIONS FINANCERES

9.1.

INTRODUCCIÓ

En aquesta secció s'analitza la progressió dels indicadors financers clau de l'economia de les Illes Balears i es comparen les seves magnituds i tendències en relació amb els de la resta de l'economia espanyola.

9.2.

INSTITUCIONS FINANCERES A LES ILLES BALEARS

9.2.1. EVOLUCIÓ DEL CRÈDIT D'INSTITUCIONS FINANCERES

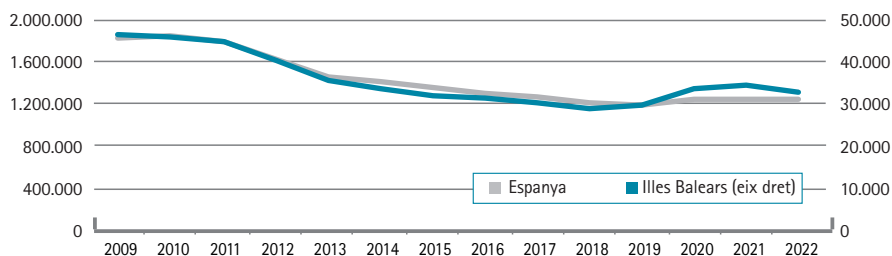
Es presenta el desenvolupament global del crèdit total (incloent-hi administracions públiques, famílies i empreses no financeres) a les Illes Balears. De manera general, els valors i les taxes de creixement el 2022 continuen amb una tendència cap a la normalització després dels resultats excepcionals del 2020.

El **gràfic I-9.1** mostra l'evolució del crèdit total a les Illes Balears i a Espanya des de l'any 2009 fins al 2022 i permet comparar els valors recents en relació amb els registrats d'ençà de l'inici de la darrera crisi econòmica i financera. Durant

l'any 2022, el volum de crèdit concedit per les entitats de dipòsit va disminuir un -4,4 %. Tot i que aquest any està marcat per la guerra a Ucraïna i l'augment dels preus (especialment de l'energia), el creixement del crèdit negatiu sembla explicat per altres factors, donada l'evolució positiva de l'economia balear durant aquest any. Aquest retrocés contrasta amb el comportament observat els dos anys anteriors: una important expansió del crèdit el 2020, amb un creixement del 13,5 %, en part deguda a les polítiques implementades per mitigar les conseqüències de la pandèmia de la covid-19, i un creixement més estable el 2021 d'1,8 %.

La disminució actual del crèdit total reflecteix, almenys en part, la reducció progressiva de l'endeutament extraordinari assumit pels sectors més copejats per la crisi del coronavirus, especialment el sector turístic, que és el que presenta un pes més gran en el total del crèdit empresarial a les Illes (vegeu el **gràfic I-9.2**). En aquest aspecte, el crèdit a aquests sectors experimenta la major expansió durant la pandèmia com a resultat de les polítiques de suport econòmic implementades (per exemple, programa d'avalis de l'ICO). Per tant, aquesta reducció del crèdit reflectiria un procés d'ajustament de l'endeutament a nivells pre-pandèmia.

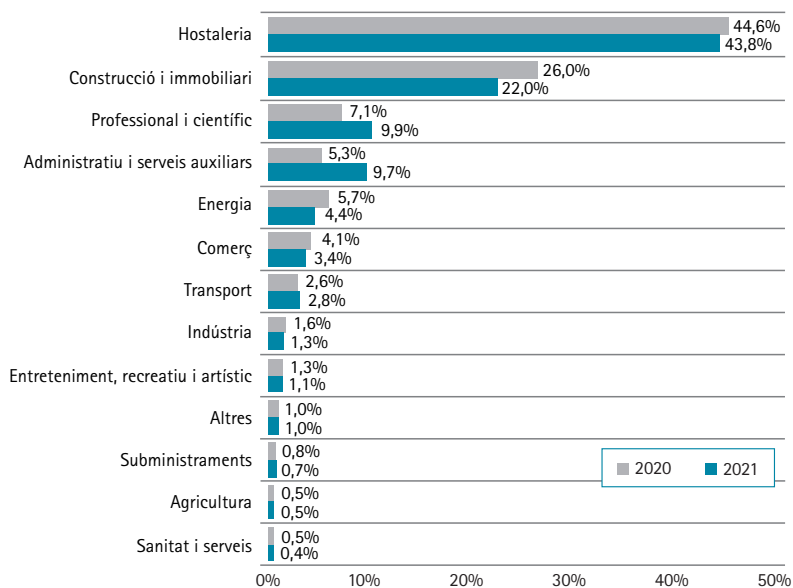
Gràfic I-9.1.

Volum de crèdit (milions d'euros) (2009-2022)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, memòria del CIR i elaboració pròpia

Nota: A causa del canvi de definició a la informació proporcionada per la CIR del Banc d'Espanya, s'ha canviat l'anàlisi del nombre de titulars pel de nombre d'operacions. El nombre d'operacions per anys anteriors al 2017 s'ha calculat sobre el supòsit que el nombre d'operacions per titular de l'any 2018 es pot aplicar als anteriors.

Gràfic I-9.2.

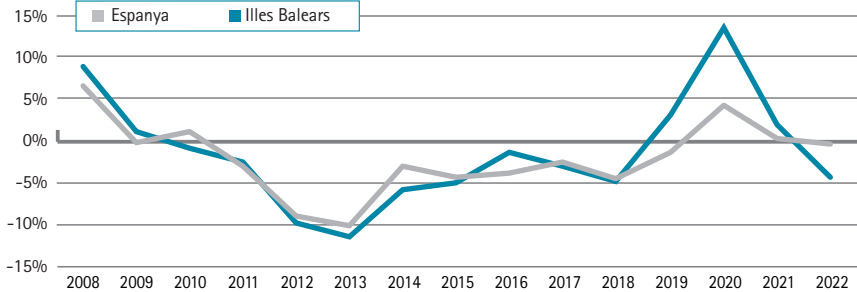
Distribució de l'endeutament per sector econòmic (2020-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir del SABI

Per il·lustrar la importància de l'increment del crèdit durant la pandèmia, si s'examinen les dades globals del programa d'aval de l'ICO a juny de 2022 —data en

què finalitza el programa—, es constata que s'avalaren un total de 32.446 operacions per empreses de les Balears, fet que suposa un 2,77 % del total avalat a

Gràfic I-9.3.
Taxa de creixement del crèdit (2009-2022)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, memòria del CIR i elaboració pròpia

Espanya. L'import total avalat per aquestes empreses representa un 3,97 % del total, mentre que el finançament mobilitzat ascendeix al 4,17 % del global. El major pes dels imports per a les Balears en relació amb el nombre d'operacions s'explica pel gran volum de recursos destinats al turisme, que és un dels sectors més afectats per la crisi del coronavirus. Per a aquest sector, els avals arriben als 15.442 milions d'euros a juny de 2022 i representen un 14,40 % dels avals totals.

L'import total de crèdit a finals del 2022 és de 33.056 milions d'euros, que es pot comparar amb els 34.563 milions d'euros registrats el 2021.

A l'àmbit nacional, el crèdit total es manté relativament estable, amb una taxa de creixement del -0,5 % (vegeu el [gràfic I-9.3](#)) i arriba a un volum d'1.246, 6 mil milions d'euros. Per tant, el crèdit total a les Illes Balears representa un 2,65 % del crèdit d'Espanya el 2022 i suposa una reducció en el pes relatiu en comparació amb el 2,76 % observat l'any anterior, a causa

de la caiguda del crèdit experimentada a les Illes Balears en relació amb la resta de l'Estat espanyol durant l'any 2022.

Aquesta reducció més gran del crèdit a les Illes Balears es pot explicar pel pes del sector turístic, que va experimentar un increment de crèdit durant la pandèmia i ara està reduint l'endeutament a nivells anteriors a la covid-19. De fet, l'*Informe d'estabilitat financera* del Banc d'Espanya de primavera de 2023 documenta que els sectors menys exposats a la pandèmia van reduir el crèdit en un 3,3 %, i els més exposats (com el turisme), un -6,9 %. A més, la menor magnitud del creixement total del -1,5 % s'explica pel major pes dels sectors menys exposats a la covid, així com el creixement del crèdit nou.

El [gràfic I-9.4](#) exhibeix la proporció del volum total de crèdit respecte al producte interior brut generat a les Illes Balears. Durant l'any 2022, aquesta proporció disminueix fins al 86,55 %, amb la qual cosa assoleix nivells inferiors al mínim de 88,65 % registrat el 2019. Aquesta reduc-

ció s'explica pel creixement de dos dígits del PIB balear del 14,2 % durant el 2022 i la disminució del crèdit ja esmentada en el numerador. En conseqüència, el conjunt d'empreses no financeres, llars i administracions públiques a les Balears han millorat la situació financera i, en mitja, són menys vulnerables que abans de la pandèmia.

En comparació amb l'evolució a la resta d'Espanya, la reducció de la ràtio ha estat més pronunciada a les Balears. Específicament, a Espanya, la ràtio s'ha reduït en 9,84 punts percentuals (un decreixement del 9,48 %) i arriba al 93,93 % a finals de 2022, en comparació amb la reducció de 27,43 punts percentuals a les Illes Balears. Això significa que la ràtio a les Illes Balears és inferior en 7,38 punts percentuals respecte a l'Estat, que reverteix la situació observada durant la pandèmia, en què les Balears tenien una ràtio superior a la del conjunt de l'Estat. D'aquesta manera, s'arriba a una situació semblant a la del 2019, en què la ràtio a les Balears era inferior en 7,65 punts percentuals respecte a Espanya.

9.2.1.1. Crèdit a empreses no financeres

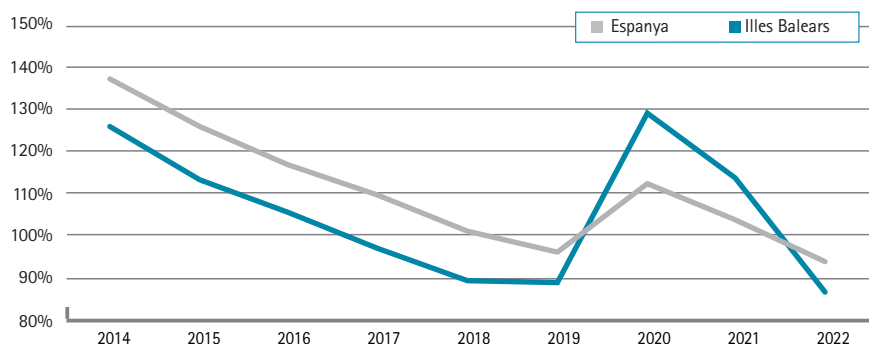
En aquesta secció, s'analitza l'evolució del crèdit i el seu cost per a les societats no financeres de les Illes Balears, així com la seva composició segons l'activitat econòmica principal de les empreses. Centrant-nos en el cost del deute de les empreses a les Balears, el **gràfic I-9.5** compara la distribució del cost d'endeutament de les societats no financeres de les Illes per als anys 2021 i 2020. Aquest cost es calcula com la ràtio del resultat

financer net de les empreses dividit pel volum de passiu no corrent a llarg termini, utilitzant informació de la base de dades de SABI.

S'hi observa que la distribució del cost del deute es concentra principalment en valors inferiors al 5 %. En comparació amb el 2020, ha disminuït el percentatge d'empreses que es financen a tipus d'interès entre l'1 % i el 3 %, mentre que ha augmentat el percentatge d'empreses que es financen a tipus iguals o superiors al 4 %. Més concretament, el percentatge d'empreses que es financen a un tipus d'interès inferior o igual al 5 % s'ha reduït del 69,54 % el 2020 al 65,37 % el 2021.

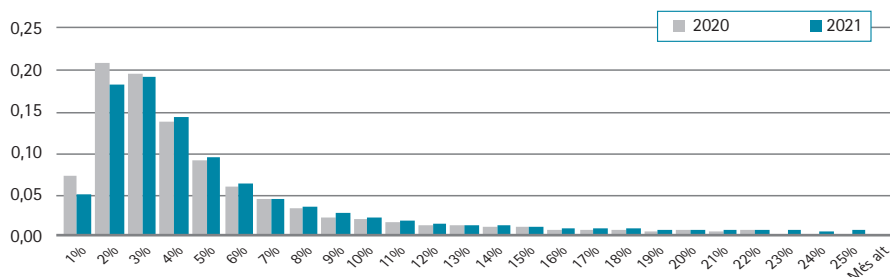
Durant el 2021, el valor mitjà del cost del deute empresarial és de 5,98 %, amb un augment de 75 punts bàsics respecte al 2020. La mitjana i la moda de la distribució són de 3,51 % i 2,68 %, respectivament, amb increments de 33 i 39 punts bàsics en comparació amb l'any anterior. Aquests valors són coherents amb la xifra de desembre de 2021, que figura al butlletí estadístic del Banc d'Espanya sobre el cost del deute empresarial en termes de taxa anual equivalent (TAE) per a noves operacions de menys de 250.000 euros d'empreses espanyoles, i que s'estableix en 2,30 %. No obstant això, al desembre de 2022, aquest tipus de cost gairebé s'ha duplicat i ha arribat al 4,41 %, a causa de l'augment de les taxes d'interès de referència. L'euríbor ha passat del -0,491 % el 2021 al 3,018 % registrat el desembre de 2022. Per tant, es pot esperar una evolució similar del cost del deute per a les empreses de les Illes durant el 2022, amb increments significatius en el cost d'endeutament.

Gràfic I-9.4.
Crèdit total en relació amb el PIB (2014-2022)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, Informe de conjuntura econòmica 2022 i elaboració pròpia

Gràfic I-9.5.
Distribució del cost de l'endeutament per cost del finançament (2019-2020)

Font: SABI i elaboració pròpia

El [gràfic I-9.2](#) mostra la distribució de l'endeutament de les empreses de les Illes Balears segons el sector econòmic al qual pertanyen. L'hostaleria destaca com el sector amb el percentatge de deute més alt durant el 2021, tot i que aquesta proporció s'ha reduït del 44,6 % el 2020 al 43,8 % el 2021. Aquesta disminució del palanquejament de les empreses hostaleres en comparació amb altres sectors és coherent amb els arguments exposats anteriorment sobre l'ajustament del deute en el sector

turístic als nivells pre pandèmia. El següent sector econòmic amb més deute és el de la construcció i promoció immobiliària, però el seu pes en relació amb el total de deute ha experimentat una lleugera disminució, amb la qual cosa ha passat del 26,0 % el 2020 al 22,0 % el 2021. En conjunt, els sectors de l'hostaleria i la construcció i promoció immobiliària representen el 65,8 % de l'endeutament empresarial a les Illes Balears, fet que implica una disminució de 4,8 punts percentuals respecte al 2020.

A continuació, es presenten els resultats d'una anàlisi del risc de crèdit per a les empreses establertes a les Illes Balears, prenent com a referència les ràtios de dubtositat observades a escala nacional, obtingues del butlletí estadístic del Banc d'Espanya, en els sectors econòmics més rellevants de les Illes.

En general, la ràtio de dubtositat per a totes les empreses ha experimentat una disminució des del 4,76 % del 2021 fins al 4,21 % del 2022. No obstant això, aquesta reducció no ha estat uniforme entre els diferents sectors, ja que en alguns casos s'han produït increments en les ràtios de dubtositat. En l'hostaleria, la principal activitat econòmica a les Illes Balears, hi ha un augment de la ràtio de dubtositat, que ha passat del 7,66 % el 2021 al 7,98 % el 2022. A diferència de l'any anterior, aquest augment no es deu a un increment en el volum de crèdits dubtosos, sinó a una forta reducció en el denominador de la ràtio, ja que el volum de crèdit ha experimentat una caiguda del 8,28 %.

D'altra banda, el sector de la construcció, que és el segon més rellevant a les Illes Balears, continua exhibint la taxa de dubtositat més alta entre tots els sectors, amb un 8,07 % el 2022, malgrat una reducció de 39 punts bàsics respecte a l'any anterior. En resum, els dos sectors principals a les Illes Balears —construcció i hostaleria— presenten les ràtios de dubtositat més altes de l'àmbit nacional (8,07 % en construcció i 7,98 % en hostaleria). Això implica que el risc de crèdit per a les empreses a les Illes Balears, en termes de composició, és superior a la mitjana nacional.

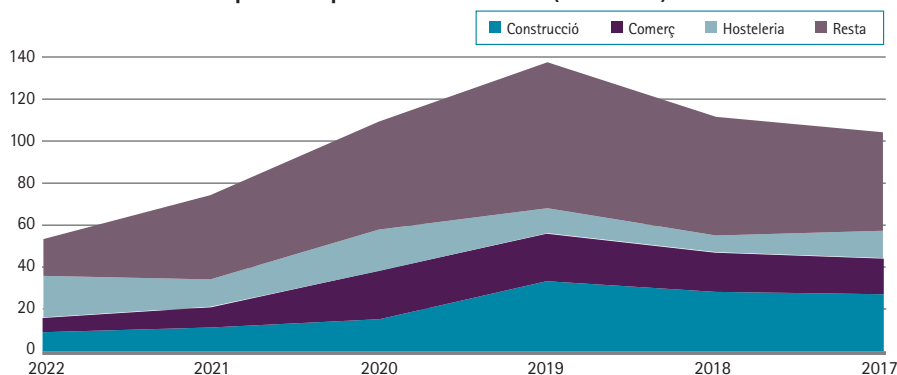
Per complementar l'anàlisi de risc de crèdit, el **gràfic I-9.6** mostra el nombre d'empreses en situació de procediment concursal agrupades per sector econòmic, informació obtinguda de l'Estadística de procediment concursal. S'observa una disminució del 28,38 % en el nombre d'empreses balears declarades en concurs de creditors pel jutge, amb la qual cosa passen de 74 empreses el 2021 a 53 el 2022. Aquesta disminució és generalitzada a tots els sectors empresarials excepte a l'hostaleria, la qual registra un creixement positiu del 53,84 % i passa de 13 a 20 empreses en procediment concursal. La reducció en el nombre total d'empreses en situació de concurs de creditors a les Balears contrasta amb la situació a la resta d'Espanya, on el nombre d'empreses ha augmentat de 4.098 el 2021 a 4.755 el 2022, amb un creixement del 16,03 %.

Per tant, tot i que hi ha una reducció en el nombre d'empreses en concurs de creditors a les Illes Balears el 2022, el risc d'impagament dels crèdits continua augmentant en comparació amb la mitjana de l'Estat espanyol, a conseqüència de l'increment del crèdit dubtós en el sector de l'hostaleria i de l'elevada ràtio de dubtositat en el sector immobiliari, que són dos dels pilars de l'economia balear.

9.2.1.2. Finançament de les famílies

El **quadre I-9.1** detalla l'evolució del nombre i volum de les hipoteques que s'han constituït a les Balears, així com el nombre d'execucions hipotecàries. També presenta els valors per al conjunt d'Espanya a efectes de comparació.

Gràfic I-9.6.
Empreses en procediment concursal (2017-2022)

Font: INE i poder judicial d'Espanya

QUADRE I-9.1. HIPOTEQUES A FAMÍLIES (2012-2022)

	Illes Balears				Espanya			
	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries
2012	14.963	1.795.346	119.986	—	456.765	51.743.707	113.283	—
2013	10.207	1.365.968	133.827	—	326.978	37.484.012	114.638	—
2014	9.786	1.489.345	152.191	1.941	315.535	41.097.804	130.248	70.422
2015	12.748	2.181.378	171.115	1.328	371.981	48.936.163	131.556	60.032
2016	13.907	2.459.346	176.842	753	400.873	53.610.362	133.734	41.288
2017	14.686	2.866.644	195.196	515	429.082	60.691.568	141.445	27.171
2018	14.576	3.335.965	228.867	387	478.403	68.382.147	142.938	25.903
2019	13.812	3.053.905	221.105	411	497.720	73.716.908	148.109	27.488
2020	14.873	3.029.970	203.723	372	464.017	69.733.289	150.282	18.920
2021	12.870	3.186.581	247.598	224	557.971	82.451.302	147.770	20.694
2022	15.499	4.071.914	262.721	330	608.868	95.908.841	157.520	16.851

Font: INE i elaboració pròpia

L'any 2022, el nombre d'hipoteques a les Balears es va incrementar en un 20,42 %: de les 12.870 hipoteques signades el 2021 a les 15.499 del 2022. Al conjunt de l'Estat espanyol, el nombre d'hipoteques també

ha augmentat, tot i que a un ritme menor: de les 557.971 hipoteques del 2021 a les 608.868 del 2022. Això suposa un creixement del 9,12 %. Per tant, es manté una dinàmica de creixement important,

tot i que l'euríbor va experimentar un increment de gairebé 3,5 punts percentuals durant el 2022 i es passa de -0,477 % al gener a 3,018 % al desembre.

El creixement en el nombre d'operacions malgrat que el context d'augment de tipus d'interès podria explicar-se per l'important creixement del PIB espanyol i balear durant el 2022 i perquè no es van traslladar completament els increments de tipus de referència al tipus de les hipoteques. En efecte, segons el Butlletí Econòmic del Banc d'Espanya, la taxa anual equivalent (TAE) mitjana per a noves operacions hipotecàries passa de l'1,55 % al gener de 2022 al 3,12 % al desembre. Es pot esperar que el 2023 el creixement en el nombre d'hipoteques es redueixi a mesura que es traslladen els increments de l'euríbor al tipus d'interès de les hipoteques.

L'import global de les hipoteques concedides a les Illes Balears experimenta un increment del 27,78 %, amb la qual cosa passa dels 3.186,58 milions d'euros el 2021 als 4.071.914 milions el 2022. D'altra banda, l'import mitjà augmenta un 6,11 % i passa dels 247.598 euros per hipoteca el 2021 als 262.721 el 2022. Cal destacar que aquest increment és considerablement inferior al de l'any anterior, en què l'import mitjà per hipoteca va augmentar un 21,53 %.

Així doncs, el creixement en el volum total de les hipoteques contractades el 2022 s'explica per l'augment tant de l'import mitjà com del nombre d'hipoteques contractades. En el conjunt d'Espanya, s'observa un comportament semblant al mercat hipotecari de les Illes Balears,

ja que el volum total de les hipoteques també augmenta un 16,32 % el 2022 i arriba als 95.908,84 milions d'euros. A més, es produeix un increment de l'import mitjà del 6,60 % fins als 157.520 euros.

L'import mitjà de les hipoteques continua sent molt superior a les Illes Balears que a la resta de l'Estat. En concret, l'import mitjà a les Balears en relació amb Espanya ha estat d'1,67 el 2022. Això implica que a les Illes Balears les llars continuen tenint més dificultats per adquirir un habitatge pel fet de tenir un nivell de preus més alt que a la resta de l'Estat. Tot i això, el valor de la ràtio d'import mitjà a les Balears respecte a Espanya s'ha mantingut estable el 2022, possiblement perquè el preu de l'habitatge va tenir un creixement semblant tant a les Balears com a la resta d'Espanya (creixement del 5,9 % comparat amb creixement del 5,5 %, segons dades de l'INE).

Per acabar, s'analitza la capacitat de pagament de les hipoteques per les llars a partir de l'evolució del nombre d'execucions hipotecàries. Al darrer any, el nombre d'execucions hipotecàries s'ha incrementat un 47,32 %: de les 224 el 2021 a les 330 el 2022. En canvi, a Espanya aquest indicador es redueix un 18,57 %: de les 20.694 el 2021 a les 16.851 el 2022.

Per tant, les dades apunten que el risc de les hipoteques ha augmentat a les Balears en contraposició amb Espanya, tot i que s'ha d'interpretar aquest resultat amb cautela, ja que les xifres estan expressades en termes absoluts. Si s'analitzen les dades en termes relatius i es compara el nombre d'execucions en relació amb el nombre d'hipoteques concedides, a les Balears hi

ha un 2,13 % d'execucions en comparació amb el 2,77 % al conjunt de l'Estat.

Finalment, cal remarcar que durant el 2023 es podria produir un increment pel que fa al nombre d'impagaments de crèdits hipotecaris a conseqüència de la pujada del tipus euríbor a dotze mesos començada anteriorment, ja que és el tipus de referència al qual es revisen les hipoteques de tipus variable.

9.2.1.3. Institucions financeres al finançament de les administracions públiques

Si analitzam la situació financera de les administracions públiques de les Balears mitjançant el protocol de dèficit excessiu (PDE), a finals de l'any 2022 el deute acumulat per les administracions públiques de les Illes Balears experimenta una disminució de l'1,45 %, ja que se situa en 8.874 milions d'euros, en comparació amb els 9.005 milions d'euros registrats l'any 2021. Aquesta reducció del deute contrasta amb l'increment de la resta de comunitats autònomes, que passen de tenir un deute total de 312.586 milions d'euros el 2021 a 316.937 milions d'euros el 2022. En conseqüència, el pes del deute de les administracions públiques de les Balears respecte al total de les comunitats autònomes experimenta una reducció: passa del 2,88 % el 2021 al 2,80 % el 2022.

La proporció del deute en relació amb el PIB experimenta una disminució significativa i se situa en el 26,6 % al desembre de 2022, en comparació amb el 29,7 % de desembre de 2021. Aquesta reducció és el resultat de la disminució del deute

(numerador) i del creixement del PIB de les Illes Balears (denominador). És important destacar que aquesta proporció s'acosta al valor del 25,9 % registrat el 2019, abans de l'arribada de la pandèmia, i que va augmentar el 2020 fins al 34,0 %, principalment a causa de la caiguda del PIB de les Illes Balears durant aquest any.

En comparació amb les altres comunitats autònomes, les Illes Balears es mantenen en cinquena posició en termes de ràtio d'endeutament en relació amb el seu PIB. La Comunitat Valenciana continua sent la més endeutada en proporció a la mida de la seva economia, amb un 44,4 %. A continuació, hi ha Castella-la Manxa i Catalunya, amb un 33,4 % cadascuna, i Múrcia, amb un 32,2 %. D'altra banda, les comunitats autònomes amb menor ràtio d'endeutament són la Comunitat de Madrid (13,5 %), el País Basc (13,7 %), les Canàries (13,9 %) i Navarra (14,1 %). Pel que fa al conjunt de les comunitats autònomes, el deute de les administracions públiques en proporció al PIB s'ha reduït durant el darrer any, i passa del 25,9 % el 2021 al 23,9 % el 2022. Això és fruit de l'increment del PIB (denominador) que ha superat l'increment del deute (numerador). Aquesta tendència reflecteix una millora en la situació financera de les comunitats autònomes en general.

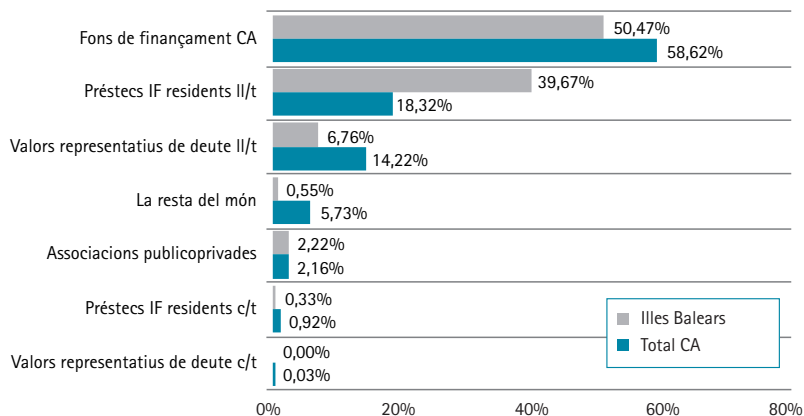
El gràfic I-9.7 mostra la composició del volum de deute de les administracions públiques d'acord amb el protocol de dèficit excessiu (PDE) i estableix una comparativa de la situació de les Illes Balears el 2022 respecte al conjunt de les comunitats autònomes. El 2022, el crèdit atorgat pel fons de liquiditat autonòmic (FLA)

continua sent el principal component de l'estructura de finançament de les administracions públiques de les Balears. En relació amb el 2021, el pes del FLA ha augmentat fins al 50,47 % del deute total el 2022, enfront del 48,25 % de l'any anterior. Així es posa fi a la tendència decreixent observada en aquest component en els darrers anys. A l'àmbit global, les comunitats autònomes també han experimentat un increment en aquesta proporció, ja que passen del 57,51 % el 2021 al 58,62 % registrat el 2022. Així doncs, el FLA de les administracions de les Balears es troba 8,4 punts percentuals per sota de la mitjana de les altres comunitats autònomes, que han mantingut la tendència estable dels darrers anys.

En comparació amb l'any 2021, la resta de components del deute segons el PDE han mantingut valors relativament estables. Els préstecs a llarg termini atorgats

per institucions financeres residents es posicionen com la segona font de finançament del deute de les administracions públiques de les Illes Balears. El 2022, aquests préstecs han experimentat una reducció en el seu pes i passen del 41,77 % al 39,67 %, tot i que el seu valor continua gairebé triplicant el 15,0 % registrat el 2019. La següent font de finançament, per ordre d'importància, són els valors representatius de deute a llarg termini, els quals han mantingut la rellevància en el 6,76 % del deute total el 2022 (6,66 % el 2021). En el conjunt de les comunitats autònomes, la importància del finançament a llarg termini de les entitats de dipòsit residents representa el 18,32 %, és a dir, un 46,2 % del percentatge observat a les Illes Balears. Els valors representatius de deute a llarg termini representen el 14,22 %, el qual és 2,10 vegades el pes que tenen a les Balears.

Gràfic I-9.7.

Composició del deute segons el PDE (desembre de 2022)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya i elaboració pròpia

En relació amb les fonts de finançament menys importants, tant a escala estatal com a les Illes Balears, les entitats financeres no espanyoles financen el 5,73 % del deute de totes les comunitats autònomes el 2022, mentre que a les Balears aquest percentatge es redueix al 0,55 %. Les associacions publicoprivades presenten percentatges similars a les Balears i a Espanya durant el 2022, amb un 2,22 % i un 2,16 %, respectivament. La resta de components tenen una importància inferior a l'1 % del deute en relació amb el PIB i, en general, la seva rellevància no presenta grans variacions en comparació amb els valors del 2021 i el 2022.

9.2.2. ESTALVI A LES ILLES BALEARS: EVOLUCIÓ DELS DIPÒSITS

En aquesta secció, s'analitza l'evolució de l'estalvi a les Illes Balears i, més concretament, s'estudia la tendència del volum total de dipòsits. A finals de l'any 2022, el volum de dipòsits de les entitats a les Balears ascendia a 32.597 milions d'euros, fet que representa un creixement del 8,68 % respecte a l'any 2021. Pel que fa a la comparació amb el volum total d'Espanya, els dipòsits a les Balears representaven el 2,16 % del volum total al desembre de 2022, amb un increment de 14,6 punts bàsics en relació amb els de fa dotze mesos. Això és fruit d'un creixement més pronunciat dels dipòsits a les Balears en comparació amb la resta d'Espanya, en què el volum va augmentar un 1,35 %, fins als 1.506.442 milions d'euros de finals de 2022.

Pel que fa al volum de dipòsits en relació amb el PIB, a les Balears s'ha situat en el 85,35 %, això és 13,57 punts percentuals inferior a la dada del 2021. Aquesta disminució en la ràtio s'explica per l'elevat increment del PIB a les Balears en el denominador, que ha compensat el creixement dels dipòsits del numerador. A l'àmbit nacional, també hi ha una tendència decreixent en la ràtio de dipòsits en relació amb el PIB, amb la qual cosa se situa en el 113,51 % el 2022, comparat amb el 126,17 % del 2021. Aquesta tendència es deu, de nou, a un creixement més pronunciat del PIB (denominador) en relació amb el creixement dels dipòsits (numerador). Per tant, tot i que els dipòsits a les Balears han crescut més que a Espanya, en termes de PIB el nivell d'estalvi a Espanya és 28,16 punts percentuals superior que a les Illes, diferència que es pot atribuir a un creixement econòmic més pronunciat a les Balears que la mitjana nacional.

Pel que fa als dipòsits captats per la banca electrònica a l'àmbit estatal, aquests s'han situat en 61.986 milions d'euros, la qual cosa suposa un increment del 12,54 % respecte als del 2021. Aquesta taxa de creixement és 9,27 vegades més gran que la dels dipòsits totals, fet que explica l'increment del pes de la banca electrònica del 3,71 % dels dipòsits totals al desembre de 2021 al 4,97 % del 2022. Tot i això, la banca electrònica en termes de captació de dipòsits és encara d'importància reduïda al conjunt de l'Estat i es pot extrapolar la mateixa conclusió per a les Illes Balears.

9.2.3. XARXA D'OFICINES DE LES ENTITATS DE DIPÒSIT A LES ILLES BALEARS

Aquesta secció analitza l'evolució del nombre d'oficines de les entitats financeres a les Balears des de l'any 2010 fins a 2022. Com s'observa al gràfic 7, a finals de 2022 les Illes Balears comptaven amb 442 oficines bancàries d'entitats de dipòsit després d'experimentar una disminució de 109 oficines respecte a 2021. A escala nacional, també continuen els tancaments, amb una reducció de 1.280 oficines, amb la qual cosa es passa de 19.015 oficines el 2021 a 17.735 el 2022.

Així doncs, la tendència de tancament d'oficines observada a les Balears continua la tònica de la resta d'Espanya, tot i que la taxa de creixement negativa del -19,78 % el 2022 a les Balears indica un major tancament d'oficines en comparació amb l'Estat, amb una taxa de creixement del -6,73 %. Aquesta situació es replica durant els anys anteriors, el que implica que a les Balears, en termes comparatius, s'han tancat més oficines que a la resta d'Espanya.

Si s'analitza el ritme de creixement dels darrers cinc anys, les Illes Balears han tancat oficines a un ritme anual del -11,54 %, mentre que a l'àmbit estatal el ritme de tancament ha estat del -6,73 %. En comparació amb el nombre màxim d'oficines registrades el 2008, les oficines tancades representen el 61,16 % de la xarxa existent a Espanya i el 64,75 % a les Illes Balears.

L'any 2022 també hi ha una reducció del 20,03 % en la densitat de la xarxa d'oficines de les Balears en relació amb la població. Això es tradueix en una disminució

de la densitat d'oficines disponibles, que passa de 0,47 oficines per cada 1.000 habitants el 2021 a 0,38 oficines per cada 1.000 habitants el 2022. Aquesta reducció s'explica pel tancament d'oficines i també pel creixement de la població empadronada a les Illes Balears, que augmenta un 0,31 % durant aquest període i arriba a un total d'1.176.659 habitants.

Si es compara aquesta densitat d'oficines per habitant amb la del conjunt de l'Estat, el resultat és similar, amb una mitjana de 0,37 oficines per cada 1.000 habitants a finals de 2022 (0,40 el 2021). L'anàlisi del nombre d'oficines per habitant proporciona informació rellevant sobre el nivell d'inclusió financera del territori, ja que la mida i la distribució de les oficines afecten la capacitat dels habitants d'un municipi a accedir a serveis financers bàsics.

9.3.

ALTRES INSTITUCIONS FINANCERES I FONTS DE FINANÇAMENT ALTERNATIVES

En aquest apartat, s'examinen altres entitats i productes financers que tenen un paper important en l'estalvi i la inversió a les Illes Balears.

9.3.1. SOCIETATS DE GARANTIA RECÍPROCA: ISBA

Les societats de garantia recíproca (SGR) són entitats financeres que tenen l'objectiu de proporcionar avals a petites i mitjanes empreses amb la finalitat de facilitar

l'accés al finançament i millorar les condicions amb què poden obtenir finançament. Les Illes Balears disposen d'una SGR que ofereix aquests serveis: l'ISBA.

El 2022, l'ISBA va rebre sol·licituds per un import de 124 milions d'euros en operacions, de les quals es van aprovar 97,2 milions. Això suposa una taxa de creixement del 21,72 % en relació amb les operacions aprovades l'any anterior. L'activitat durant l'any 2022 assoleix els nivells més alts de la història de ISBA, a excepció de l'exercici del 2020, que va ser excepcional a causa de la pandèmia.

El 2022, el risc total avalat per l'ISBA ascendeix als 311 milions d'euros, fet que suposa una taxa de creixement del 8,47 % en relació amb els 287,3 milions de l'any 2021. Aquest increment en el volum de risc total contrasta amb la reducció del 2021, explicada a conseqüència de les amortitzacions anticipades d'ajudes autonòmiques per cancel·lar el risc financer.

Del total d'operacions formalitzades, hi ha un canvi a l'estructura segons la finalitat de les operacions, amb un creixement del pes per finançar inversions. Així, el 2022, un 62,04 % de les operacions són per finançar inversions, en comparació amb el 44,14 % del 2021 i el 7,90 % del 2020. Això es pot explicar per l'evolució favorable de l'economia balear, que incentiva el retorn a la inversió de les empreses balears. Tot i això, l'informe anual de l'ISBA de 2022 apunta que a finals d'any hi va haver un increment de les sol·licituds per motiu de liquiditat per l'efecte de la guerra d'Ucraïna.

9.3.2. AMPLIACIONS DE CAPITAL

Al **gràfic I-9.8.a** es detalla l'evolució del nombre d'empreses que van dur a terme una ampliació de capital. Durant l'any 2022 a les Illes Balears, aquest nombre va ser de 848, amb la qual cosa s'experimenta un augment del 3,67 % en comparació amb l'any 2021. Aquest creixement suposa una ruptura respecte a la tendència decreixent iniciada el 2019 i accentuada per la crisi derivada del coronavirus.

D'altra banda, a escala nacional, el nombre d'empreses que amplien capital es manté relativament estable, amb 29.029 empreses, tot i experimentar una lleugera disminució del 0,6 % respecte a l'any anterior. Així doncs, el nombre d'empreses balears que han dut a terme aquest tipus d'operacions representa un 2,92 % del total nacional durant el 2022, amb la qual cosa s'incrementa en 12 punts bàsics en comparació amb el 2,80 % registrat el 2021.

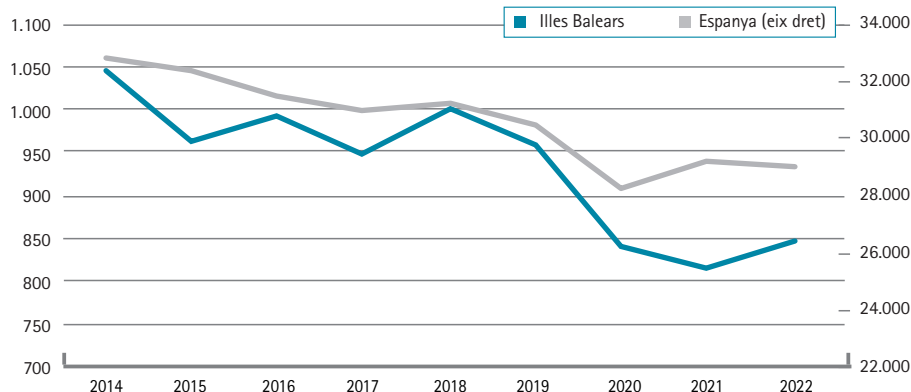
Si ens centram en el volum de capital ampliat (vegeu el **gràfic I-9.8.b**), s'observa una caiguda molt significativa a les Illes Balears, que passa de 801,47 milions d'euros el 2021 a 489,40 milions d'euros l'any 2022. Això suposa una disminució del 38,94 %. Pel que fa al conjunt d'Espanya, s'aprecia una reducció semblant, ja que les empreses van ampliar capital per un valor de 19.725,9 milions d'euros, un 27,74 % menys que l'any anterior.

Per tant, tot i que el nombre d'operacions d'ampliació de capital ha augmentat, el volum de capital experimenta una reducció en relació amb els nivells del 2021, principalment a causa de la disminució de l'im-

port mitjà de les ampliacions de capital de les empreses. Més concretament, el volum mitjà per ampliació (vegeu el [gràfic I-9.8.c](#)) ha disminuït a les Balears a 0,57 milions d'euros el 2022, fet que suposa una disminució del 41,1 % respecte al volum mitjà el 2021. A la resta d'Espanya, el volum mitjà

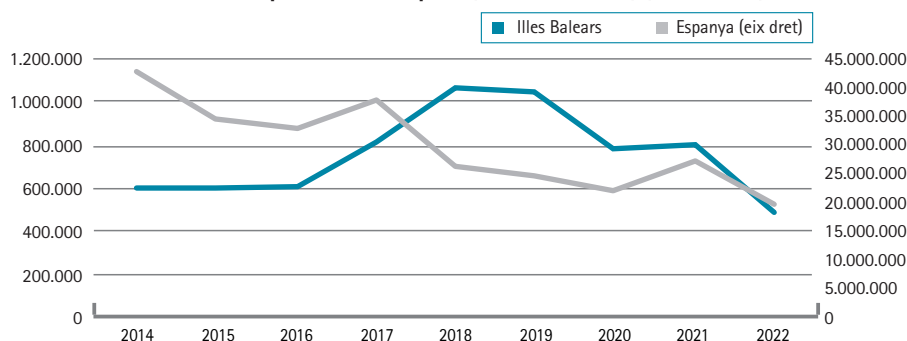
s'ha situat en 0,68 milions d'euros, lleugerament superior al de les Illes, explicat per una reducció en l'import mitjà inferior del 27,3 %. Així, s'ha revertit la situació del 2021, en què els 0,93 milions d'import mitjà observats a la mitjana d'Espanya eren inferiors als 0,98 milions de les Balears.

Gràfic I-9.8a.
Nombre d'empreses que amplien capital (2014-2022)

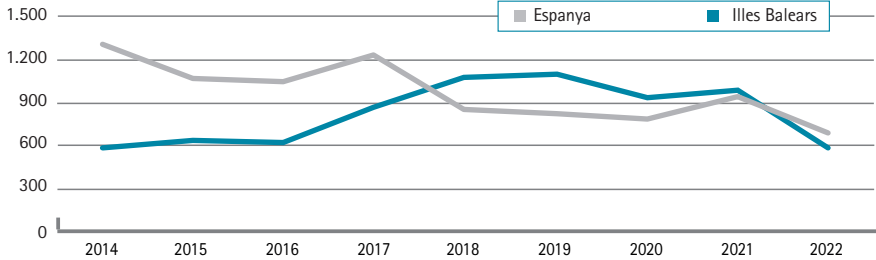
Font: INE i elaboració pròpia

Gràfic I-9.8b.
Volum d'ampliacions de capital (milions d'euros) (2014-2022)

Font: INE i elaboració pròpia

Gràfic I-9.8c.
Volum mitjà d'ampliació de capital (milers d'euros) (2014-2022)

Font: INE i elaboració pròpia

9.3.3. COTITZACIÓ A BORSA, BME GROWTH I ALTRES

En aquesta darrera secció del capítol d'institucions financeres es comenten altres alternatives de finançament que podrien estar a l'abast de les empreses balears. Tot i això, fins ara aquestes opcions han tingut una importància relativa reduïda en comparació amb les anteriors analitzades.

Per una banda, el mercat borsari és encara una font de finançament marginal per a les empreses balears, ja que el nombre d'empreses que cotitzen a la borsa o al BME Growth (abans conegut com a mer-

cat alternatiu borsari, MAB) és limitat a les Balears. Després, hi ha les societats de capital risc, entitats que ofereixen finançament i suport a empreses emergents, encara no tenen una presència destacada a les Illes. Per acabar, una altra opció és el micromecenatge (*crowdfunding*), una forma de finançament col·laborativa basada en la captació de petites aportacions econòmiques i que a les Balears encara no ha adquirit una rellevància significativa.

En resum, tot i que aquestes alternatives de finançament existeixen, encara no han tingut una influència real en el context empresarial de les Balears.

10

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I CÀRREGA FISCAL

Aquest apartat tracta de la gestió financera pública des de dos vessants —la despesa i els ingressos— i des d'una doble òptica: l'administració administrativa de la comunitat autònoma (SPA) i el conjunt d'administracions i ens instrumentals de les Illes Balears (SPIB).

L'apartat es divideix en els subapartats següents: en primer lloc, una descripció dels pressupostos i, en segon lloc, una anàlisi amb indicadors que posa èmfasi en la pressió fiscal i el deute públic. Només en el cas de la pressió fiscal i des de l'òptica SPIB, es consideren dades de l'àmbit estatal per donar una visió completa d'aquest indicador.

Les referències comparatives utilitzades són, d'una banda, dades històriques des del 2014 i, de l'altra, només en el cas de l'SPA, dades de les comunitats autònomes amb poblacions similars a les Illes Balears, concretament, Aragó, Astúries, Extremadura i la Regió de Murcia, que en aquest apartat s'anomenen el G-5.

En la valoració dels resultats o saldos pressupostaris, de les variacions interanuals de despesa i del nivell de deute, cal tenir present que a partir del 2020, excepcionalment, s'han suspès els límits de dèficit, regla de despesa i deute, mitjançant l'activació de la clàusula de salvaguarda del Pacte d'estabilitat i creixement de la Unió Europea.

10.1.

SECTOR PÚBLIC ADMINISTRATIU (SPA)

L'anàlisi economicofinancer de l'Administració autonòmica es basa en els pressupostos generals consolidats del sector públic administratiu (SPA). Això implica agregar els ingressos i despeses de l'Administració general de la CAIB, els del Servei de Salut de les Illes Balears (SSIB) i els de l'Agència Tributària de les Illes Balears (ATIB), i eliminar les transferències internes per evitar duplicar transaccions.

10.1.1. PRINCIPALS MAGNITUDS DEL PRESSUPOST INICIAL

En aquest subapartat s'analitzen els ingressos i les despeses del pressupost consolidat de l'SPA, desglossats segons la classificació econòmica.

10.1.1.1. Ingressos

Els ingressos no financers consolidats per a l'exercici 2022 són 4.672,8 milions d'euros, un 6,9 % més que el 2021, i representen un 13,1 % del PIB¹, 2,1 punts percentuals per sota de la mitjana del G-5.

1. Funcas (2023). Previsions econòmiques de Funcas per a les comunitats autònomes [16 de maig de 2023].

Ara bé, si només es consideren els recursos generals, és a dir, els que no tenen un destí específic, hi ha una reducció d'un 1,5 % (vegeu el [quadre I-10.1](#)).

En comparació amb l'exercici 2021, els ingressos corrents, s'incrementen un 1,4 %. No obstant això, si es descompten els de caire finalista, com les transferències del mecanisme de recuperació Next Generation EU, la variació és negativa, un -3,7 %. El seu pes sobre el total d'ingressos és del 66,4 %, 1,5 punts percentuals per sota de la mitjana del G-5.

Dins dels ingressos corrents, destaquen els impostos directes, que s'han reduït 66,8 milions (-3,9 %). Aquesta disminució es deu al fet que la xifra del 2022 inclou la liquidació provisional corresponent a l'exercici 2020 —7,1 milions d'euros—, molt inferior a la liquidació provisional del 2019 —155,0 milions—, que inclou la dada comparativa del 2021.

També es redueixen un 1,2 % els ingressos per taxes i preus públics. En canvi, els impostos indirectes augmenten en 100,2 milions d'euros (+4,2 %), tot i que l'IVA cau 73,9 milions d'euros a causa de la liquidació provisional del 2020 que ha suposat una reducció de 135,2 milions d'euros d'ingressos. L'increment d'aquest capítol es deu sobretot als tributs cedits, en concret a l'impost de transmissions patrimonials (ITP) i al d'actes jurídics documentats (AJD), que creixen 263,1 milions d'euros, i al tribut propi, impost sobre estades turístiques que augmenta en 83,1 milions d'euros.

També contribueix a l'increment dels ingressos corrents la disminució de les con-

tribucions als fons estatals de garantia i suficiència que l'Estat descompta de les seves aportacions del sistema de finançament autonòmic (SFA) per raons de solidaritat interterritorial. Així, les Illes Balears contribueixen amb 888,6 milions d'euros (2,6 % PIB), 247,6 milions d'euros menys que l'exercici anterior. Aquestes deduccions de les aportacions de l'Estat es comptabilitzen en el capítol 4 de transferències corrents com a menys ingressos.

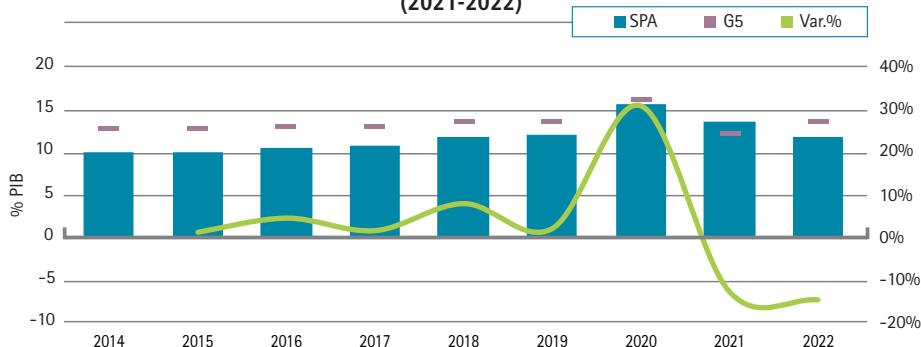
Les operacions de capital sumen 421,6 milions, el 6,6 % del total, dels quals 336,2 milions corresponen a fons finalistes. D'aquests destaquen els fons REACT i els del mecanisme per a la recuperació i la resiliència (MRR), ambdós de l'instrument de recuperació Next Generation EU, per import de 87,0 i 19,4 milions d'euros, respectivament. Els ingressos per operacions financeres (nou endeutament) s'incrementen en 101,6 milions, arriben als 1.582,1 milions d'euros i representen el 24,7 % de la despesa autonòmica, 1,9 punts per sobre de la mitjana del G-5.

És convenient observar l'evolució dels ingressos a partir dels ingressos corrents, ja que són essencials per a l'autonomia financera de l'SPA. El pes d'aquests ingressos sobre el PIB s'ha mantingut relativament estable fins al 2018, que coincideix amb la introducció de l'impost d'estades turístiques. El 2020, any pandèmic, el PIB cau un 22,8 % i els ingressos corrents disminueixen només un 1,1 %, fet que provoca un augment de l'indicador. A mesura que es recupera l'activitat econòmica a partir del 2021, el pes relatiu es redueix i, així, es preveu per al 2022 un indicador similar al del 2019.

QUADRE I-10.1. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS D'INGRESSOS DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS (2021-2022)									
Ingressos Pressupost inicial Classificació econòmica	Sector públic administratiu (SPA)					G-5			
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)	Pes relatiu (%)		Pes relatiu (%)	
	2021	2022	2022-2021	(%)		2021	2022		
Total operacions corrents	4.193.577,9	4.251.265,5	57.687,6	1,4		71,3	66,4	71,8	67,9
<i>Dels quals no finalistes</i>	3.888.482,0	3.745.079,1	-143.403,0	-3,7		66,1	58,5	0,0	0,0
I. Impostos directes	1.703.086,0	1.636.306,1	-66.779,8	-3,9		29,0	25,6	19,4	20,6
II. Impostos indirectes	2.410.186,1	2.510.459,2	100.273,1	4,2		41,0	39,2	25,9	26,5
III. Taxes, prest. serv. i alt.	79.052,1	78.065,2	-986,9	-1,2		1,3	1,2	1,7	1,8
IV. Transferències corr.	-2.883,5	22.509,9	25.393,4	880,6		0,0	0,4	24,6	18,9
V. Ingressos patrimonials	4.137,3	3.925,0	-212,3	-5,1		0,1	0,1	0,1	0,1
Total operacions capital	177.153,7	421.579,1	244.425,4	138,0		3,0	6,6	6,2	7,7
<i>Dels quals no finalistes</i>	26,0	85.412,5	85.386,5	999,0		0,0	1,3	0,0	0,0
VI. Alienació d'inversions	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0	0,1	0,1
VII. Transferències cap.	177.153,7	421.579,1	244.425,4	138,0		3,0	6,6	6,2	7,7
Total ingrés no financer	4.370.731,6	4.672.844,6	302.113,0	6,9		74,3	73,0	78,0	75,6
<i>Dels quals no finalistes</i>	3.888.508,1	3.830.491,6	-58.016,5	-1,5		66,1	59,9	0,0	0,0
VIII. Actius financers	30.304,1	142.873,8	112.569,8	371,5		0,5	2,2	0,2	1,5
IX. Passius financers	1.480.486,1	1.582.103,3	101.617,2	6,9		25,2	24,7	21,7	22,8
Total opera. financeres	1.510.790,1	1.724.977,1	214.187,0	14,2		25,7	27,0	22,0	24,4
<i>Dels quals no finalistes</i>	1.510.790,1	1.603.289,7	92.499,6	6,1		25,7	25,1	0,0	0,0
Total ingressos	5.881.521,7	6.397.821,7	516.300,0	8,8		100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Dels quals no finalistes</i>	5.399.298,2	5.433.781,3	34.483,1	0,6		91,8	84,9	0,0	0,0

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.1.

Evolució dels ingressos corrents sobre el PIB (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Respecte al G-5, hi ha hagut un procés de convergència en la darrera dècada i el diferencial a favor del G-5 s'ha reduït fins als 1,8 punts percentuals sobre el PIB el 2022. Només el 2021 aquest indicador va ser superior a la mitjana G-5 a causa de la major caiguda relativa del PIB a les Illes Balears. La raó principal d'aquest diferencial es troba a l'SFA, així com s'explicarà més endavant (vegeu el [gràfic I-10.1](#)).

10.1.1.2. Despeses

Les despeses consolidades de caràcter no financer per a l'exercici del 2022 sumen 5.176,6 milions d'euros, la qual cosa representa un 9,5 % d'augment respecte a l'exercici anterior. No obstant això, si es descompten les despeses finançades amb fons finalistes, l'increment és menor, un 4,4 %. El pes de la despesa sobre el PIB és del 14,4 %, 2,3 punts percentuals inferior a la mitjana del G-5 (vegeu el [quadre I-10.2](#))

Despesa des de la perspectiva econòmica

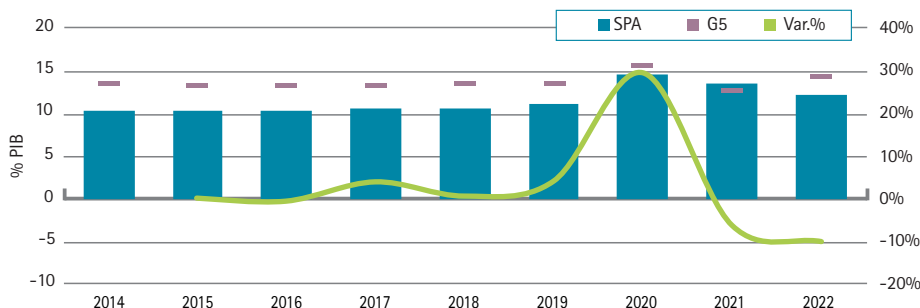
La despesa corrent creix significativament —un 6,7 %—, en termes no finalistes, amb menys intensitat, un 4,9 %. Cal destacar l'increment de 43 milions de la despesa en compra de béns i serveis, un 5,2 %, mentre que el capítol 1 de despesa de personal augmenta en 74 milions, un 4,2 %. La despesa en transferències corrents, s'incrementa un 13,2 %, fins als 1.561 milions, i inclou 195,4 milions en despesa finançada amb fons finalistes. En comparació amb el G-5, el pes de les operacions corrents sobre el total de despeses és 2,5 punts percentuals inferior, un 69,3 %.

Pel que fa a la despesa en operacions de capital, l'increment és molt significatiu, especialment les inversions directes amb 149,4 milions (67,2 %), i això és completament atribuïble als fons finalistes. La part finançada amb recursos generals, disminueix un -0,4 %. El pes de les operacions de capital, 11,6 % no difereix gaire de la mitjana del G5.

QUADRE I-10.2. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS DE DESPESA DE LA COMUNITAT A AUTONOMIA DE LES ILLES BALEARS (2022-2021)									
Despeses Pressupost inicial Classificació econòmica	Sector públic administratiu						G-5		
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)		Pes relatiu (%)		
	2021	2022	2022-2021	(%)	2021	2022	2021	2022	
Total operacions corrents	4.155.507,3	4.433.315,6	277.808,3	6,7	70,7	69,3	74,8	71,8	
<i>Dels quals no finalistes</i>	3.997.510,4	4.192.146,7	194.636,3	4,9	68,0	65,5	0,0	0,0	
I. Despeses de personal	1.772.542,9	1.846.850,9	74.308,0	4,2	30,1	28,9	37,8	35,5	
II. Compra béns corri. serv.	829.984,9	873.102,0	43.117,1	5,2	14,1	13,6	14,7	14,1	
III. Despeses financeres	99.618,4	77.312,6	-22.305,8	-22,4	1,7	1,2	1,5	1,3	
IV. Transferències corr.	1.379.152,4	1.561.050,2	181.897,8	13,2	23,4	24,4	19,8	20,4	
V. Fons de contingències	74.208,8	75.000,0	791,2	1,1	1,3	1,2	1,0	0,6	
Total operacions capital	571.024,4	743.326,1	172.301,7	30,2	9,7	11,6	9,5	11,3	
<i>Dels quals no finalistes</i>	423.561,4	421.727,3	-1.834,0	-0,4	7,2	6,6	0,0	0,0	
VI. Inversions reals	222.161,9	371.527,2	149.365,3	67,2	3,8	5,8	5,3	6,0	
VII. Transferències cap.	348.862,5	371.798,9	22.936,3	6,6	5,9	5,8	4,2	5,2	
Total despesa no finanç.	4.726.531,7	5.176.641,7	450.110,0	9,5	80,4	80,9	84,3	83,0	
<i>Dels quals no finalistes</i>	4.421.071,8	4.613.874,0	192.802,3	4,4	75,2	72,1	0,0	0,0	
VIII. Actius financers	29.080,4	41.014,1	11.933,6	41,0	0,5	0,6	0,2	0,3	
IX. Passius financers	1.125.909,6	1.180.165,9	54.256,4	4,8	19,1	18,4	15,5	16,7	
Total operacions finanç.	1.154.990,0	1.221.180,0	66.190,0	5,7	19,6	19,1	15,7	17,0	
<i>Dels quals no finalistes</i>	1.154.990,0	1.221.180,0	66.190,0	5,7	19,6	19,1	0,0	0,0	
Total despeses	5.881.521,7	6.397.821,7	516.300,0	8,8	100,0	100,0	100,0	100,0	
<i>Dels quals no finalistes</i>	5.576.061,8	5.835.054,0	258.992,3	4,6	94,8	91,2	0,0	0,0	

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.2.

Evolució de la despesa corrent (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2022-2021)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

La despesa financera també creix —un 5,7 %—, amb un increment de 54,3 milions destinats a reduir l'endeutament. Aquest tipus d'operacions representen el 19,1 % de la despesa, 2,1 punts percentuals més que la mitjana del G-5, i posen de manifest l'efecte desplaçament més gran d'aquesta despesa en comparació amb altres comunitats, ja que redueix en major grau els recursos destinats a polítiques que directament beneficien els ciutadans.

El pes de la despesa corrent sobre el PIB el 2022 se situa en el 12,4 %, per sobre del nivell pre pandèmic, que era al voltant de l'11 %. No obstant això, des del 2020, a mesura que l'activitat econòmica es recupera, hi ha una clara tendència a la baixa a causa del major efecte del denominador. Sense la despesa finalista, que cal recordar que és molt significativa el 2022, el pes és del 12,1 %. Així com succeeix amb els ingressos corrents, el pes de les despeses corrents sobre el PIB ha estat històricament inferior a la mitjana del G-5. Ara bé, s'observa un procés de convergència lenta que ha reduït el diferencial de 3,2 punts percentuals el 2014 a 2,0 el 2022 (vegeu el [gràfic I-10.2](#)).

Despesa des de la perspectiva funcional

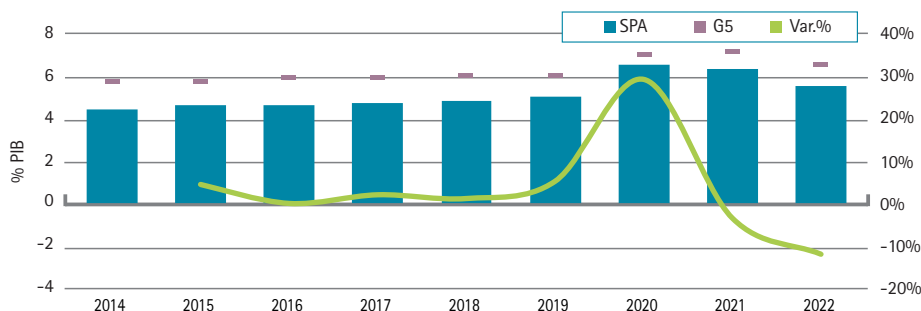
La despesa en producció de béns públics de caràcter preferent representa més de la meitat de la despesa de l'SPA. Dins d'aquesta política, destaquen sanitat i educació, amb un 31,4 % i un 18,1 %, respectivament. Respecte al 2021, creix un 6,2 %, i les esmentades funcions, en el mateix ordre, un 4,1 % i un 9,7 %. En comparació amb el G-5, s'hi destinen 2,8 punts percentuals menys a aquesta política, concretament, 1,3 i 1,6 punts percentuals menys a sanitat i educació, respectivament (vegeu el [quadre I-10.3](#)).

La cobertura de les despeses del deute públic tant en interessos com en amortització de principal representa un 19,5 % i és la segona prioritat en polítiques de despesa. Augmenta un 2,7 % respecte a l'exercici anterior. L'efecte de desplaçament que suposa és més gran que la mitjana del G-5, que pot destinar 1,7 punts percentuals addicionals de la seva despesa a altres polítiques que beneficien directament els ciutadans.

QUADRE I-10.3. DISTRIBUCIÓ FUNCIONAL DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS DE DESPESA DE LA COMUNITAT A AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS (2022-2021)									
Despeses Pressupost inicial Classificació funcional	Sector públic administratiu						G-5		
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)		Pes relatiu (%)		
	2021	2022	2022-2021	(%)	2021	2022	2021	2022	2022
Serveis públics bàsics	35.247,0	41.040,5	5.793,4	16,4	0,6	0,6	1,1	1,1	1,1
Act. protec. i promoció social	349.135,7	442.359,0	93.223,4	26,7	5,9	6,9	10,2	10,8	10,8
Protecció social	212.916,5	279.594,7	66.678,2	31,3	3,6	4,4	6,9	7,2	7,2
Ocupació	104.188,5	130.769,2	26.580,7	25,5	1,8	2,0	2,6	2,8	2,8
Habitatge	32.030,7	31.995,2	-35,6	-0,1	0,5	0,5	0,7	0,8	0,8
Altres	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Prod. béns públ. caract. pref.	3.030.965,8	3.217.727,5	186.761,8	6,2	51,5	50,3	54,0	53,1	53,1
Sanitat	1.929.412,4	2.008.296,3	78.883,9	4,1	32,8	31,4	33,6	32,7	32,7
Educació	1.052.538,8	1.155.066,1	102.527,3	9,7	17,9	18,1	19,7	19,7	19,7
Altres	49.014,6	54.365,1	5.350,6	10,9	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8
Act. de caràcter econòmic	491.939,8	702.460,8	210.521,0	42,8	8,4	11,0	10,6	11,4	11,4
Act. de caràcter general	1.974.233,5	1.994.233,9	20.000,4	1,0	33,6	31,2	24,1	23,6	23,6
Serveis de caràcter general	168.921,1	219.502,2	50.581,1	29,9	2,9	3,4	2,7	2,5	2,5
Administr. financera i tributària	122.236,8	26.881,9	-95.354,9	-78,0	2,1	0,4	1,5	0,8	0,8
Transf. a altres adm. públ.	433.190,0	463.524,1	30.334,0	7,0	7,4	7,2	2,0	2,0	2,0
Deute públic	1.217.193,1	1.249.646,4	32.453,2	2,7	20,7	19,5	17,6	17,8	17,8
Total despeses	5.881.521,7	6.397.821,7	516.300,0	8,8	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.3a.

Evolució de la despesa sanitària (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2014-2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

L'evolució del pes de la despesa sanitària sobre el PIB des del 2014 és positiva i s'ha incrementat en 1,2 punts percentuals fins a arribar al 5,6 % el 2022. La mitjana del G-5 creix menys, 0,8 punts, i se situa en un 6,6 %, 0,4 punts per sobre de la mitjana de l'OCDE² del 2021 (vegeu el [gràfic I-10.3a](#)).

La despesa en educació representa un 3,2 % del PIB el 2022 i ha incrementat el seu pes en 0,3 punts percentuals des del 2014. En el cas del G-5, el percentatge és del 4,0 % el 2022, 0,3 punts percentuals per sobre del 2014. La mitjana de l'OCDE del 2021 és del 5,1 % (vegeu el [gràfic I-10.3b](#)).

Resultat o saldo pressupostari

El resultat o saldo del pressupost inicial, d'acord amb la LOEPSF, no pot ser deficitari en termes estructurals, i això s'instrumenta en un resultat o saldo no financer en termes de comptabilitat nacional (SEC), equilibrat

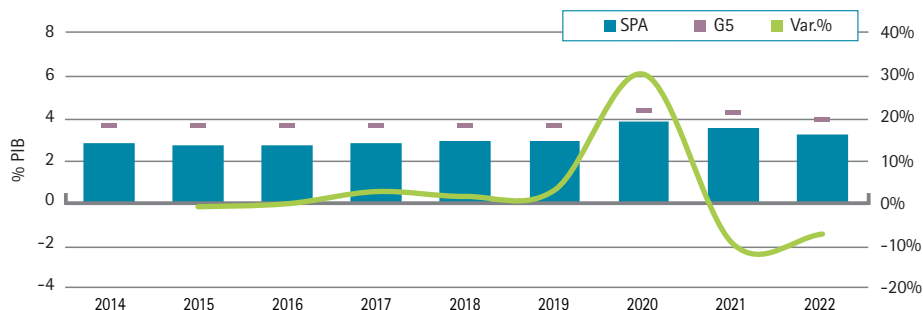
o en superàvit. Aquesta magnitud s'obté de restar al marge corrent el de capital, i indica la capacitat (superàvit) o necessitat (dèficit) de finançament d'un ens (vegeu el [quadre I-10.4](#)).

El pressupost inicial de l'SPA del 2022 està equilibrat després d'aplicar els ajustos d'harmonització segons el SEC. No obstant això, des de la perspectiva pressupostària, el marge corrent (ingressos corrents menys despeses corrents) és deficitari (amb -182 milions d'euros) i empitjora si no s'inclouen els ingressos i les despeses finalistes. Això significa que l'SPA no preveu generar recursos propis per finançar inversions (saldo a finançar de -322 milions d'euros) i amortitzar deute i, per tant, haurà de recórrer a l'endeutament per al seu finançament (saldo per finançar de 504 milions d'euros).

L'evolució del marge corrent, important per les raons conegudes, mostra que el 2022 es trenca un període de marges corrents positius que es va iniciar el 2016. Tot i tenir uns ingressos corrents relativament

2. FMI (2022). Expenditure Assessment Tool (EAT). Disponible a: www.imf.org/en/Publications/TNMI/Issues/2017/04/27/Expenditure-Asset-Tools-44797.

Gràfic I-10.3b.
Evolució de la despesa educativa (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2014-2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

més baixos, el marge relatiu de les Illes Balears se situa per sobre de la mitjana del G-5 cada any de la sèrie (vegeu el [gràfic I-10.4](#)).

10.1.2. ANÀLISI PRESSUPOSTÀRIA

En aquest subapartat s'analitzen les magnituds pressupostàries amb una sèrie d'indicadors.

10.1.2.1. Indicadors d'equilibri pressupostari i d'eficiència

Els ingressos corrents del pressupost del 2022 no són suficients per cobrir la despesa corrent (desequilibri corrent³ del -2,5 %), ni tan sols si es descompten els interessos del deute (desestalvi brut⁴ del

-0,7 %). Si s'afegeix l'amortització del deute al marge corrent, el desequilibri és encara més significatiu (desestalvi net⁵ del -30,3 %). Tots aquests indicadors empitjoren respecte al 2021, tot i que, en general, són millors que les mitjanes del G-5 (vegeu el [quadre I-10.5a](#)).

Pel que fa a l'eficiència, el cost del principal recurs de l'SPA, els empleats públics, representa un 43,4 % dels ingressos corrents, 1,1 punts percentuals més que el 2021. No obstant això, aquest indicador es manté molt per sota de la mitjana del G-5, que és del 52,2 %. La càrrega financera⁶ que suposa el segon recurs més important de l'SPA, el capital aliè, és d'un 29,6 %, 3,1 punts percentuals per sobre de la mitjana del G-5.

3. Nota metodològica: indicador d'equilibri corrent és el quocient entre el marge corrent i la despesa corrent sense considerar la despesa dels fons de contingència.

4. Nota metodològica: indicador d'estalvi brut és el quocient entre la diferència entre ingressos corrents i les despeses dels capítols 1, 2 i 4 i els ingressos corrents.

5. Nota metodològica: indicador d'estalvi net és el quocient entre la diferència entre ingressos corrents i les despeses corrents (excepte el 5) més el capítol 9, i els ingressos corrents.

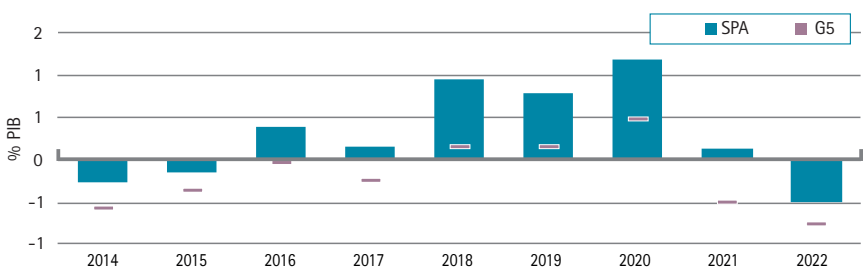
6. Nota metodològica: indicador de càrrega financera és el quocient entre la suma de les despeses dels capítols 3 i 9 i els ingressos corrents.

QUADRE I-10.4. RESULTAT PRESSUPOSTARI DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS (2021-2022)

Resultat pressupostari Pressupost inicial	Sector públic administratiu					
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)	
	2021	2022	2022-2021	(%)	2021	2022
Resultat operacions corrents	38.070,6	-182.050,2	-220.120,8	-578,2	10,7	36,1
<i>Dels quals no finalistes</i>	-109.028,4	-447.067,6	-338.039,2	310,0	-30,6	-88,7
Resultat operacions de capital	-393.870,7	-321.746,9	72.123,8	-18,3	-110,7	-63,9
<i>Dels quals no finalistes</i>	-423.535,3	-336.314,9	87.220,5	-20,6	-119,0	-66,8
Resultat no financer	-355.800,1	-503.797,1	-147.997,0	41,6		
<i>Dels quals no finalistes</i>	-532.563,7	-783.382,5	-250.818,7	47,1		
Resultat financer	355.800,1	503.797,1	147.997,0	41,6		
Resultat total	0,0	0,0	0,0	-100,0		
<i>Dels quals no finalistes</i>	-532.563,7	-783.382,5	-250.818,8	47,1		
Ajusts SEC	60.142,1	294.683,2	234.541,1	0,0		
Capacitat o necessitat de finançament	-295.658,0	-209.114,0	86.544,0	-29,3		
% PIB	-1,0	-0,6	0,4	0,0		

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.4.
Evolució del marge corrent sobre el PIB de l'SPA de les Illes Balears i el G-5 (2021-2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

QUADRE I-10.5A. INDICADORS D'EQUILIBRI I EFICIÈNCIA DE L'SPA DE LES ILLES BALEARS I EL G-5 (2021-2022)

Indicadors d'equilibri i eficiència Pressupost inicial	Sector públic administratiu			G-5	
	Indicador		Var.	Indicador	
	2021	2022	22-21	2021	2022
Equilibri pressupostari					
Equilibri corrent (%)	2,8	-2,5	-5,2	-2,7	-4,6
<i>Dels quals no finalistes</i>	-0,9	-9,0	-8,1		
Equilibri no financer (%)	-6,1	-8,4	-2,4	-6,3	-8,2
<i>Dels quals no finalistes</i>	-10,5	-15,6	-5,1		
Estalvi brut (%)	5,1	-0,7	-5,8	-0,7	-2,9
<i>Dels quals no finalistes</i>	1,6	-7,0	-8,7		
Estalvi net (%)	-24,2	-30,3	-6,1	-24,5	-29,4
<i>Dels quals no finalistes</i>	-27,3	-39,4	-12,1		
Recursos					
Despesa de personal (%)	42,3	43,4	1,2	52,7	52,2
<i>Dels quals no finalistes</i>	45,6	49,3	3,7		
Càrrega financera (%)	29,2	29,6	0,4	23,7	26,5
<i>Dels quals no finalistes</i>	31,5	33,6	2,1		

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

10.1.2.2. Indicadors d'impacte

El pressupost del 2022 impacta en l'economia autonòmica mitjançant l'obtenció i aplicació de recursos. En aquest sentit, l'SPA preveu gastar un 12,4% del PIB en operacions corrents, un 11,7 % en despesa no finalista, 2,0 punts percentuals menys que la mitjana del G-5 (vegeu el quadre I-10.5b).

La inversió representa un 2,1 % del PIB, 0,2 punts percentuals més que el 2021, d'aquesta quantitat només 1,2 punts percentuals es financen amb recursos generals. L'esforç inversor és 0,2 punts percentuals inferior a la mitjana del G-5.

La balança fiscal amb el ciutadà es pot mesurar amb l'índex de retorn⁷, que relaciona la despesa en polítiques que suposen un servei directe als ciutadans amb la pressió fiscal (recursos que reclama l'Administració autonòmica mitjançant impostos als ciutadans).

Segons aquest indicador, els ciutadans de les Illes reben 104,2 euros per cada 100 euros amb què contribueixen. L'índex de retorn del G-5 és significativament més favorable, amb 156,4 euros per cada

7. Nota metodològica: índex de retorn al ciutadà és el quocient entre les despeses netes de les destinades a actuacions de caràcter general i els ingressos dels capítols 1 a 3.

QUADRE I-10.5B. INDICADORS D'IMPACTE DE L'SPA DE LES ILLES BALEARS I EL G-5 (2021-2022)

Indicadors d'impacte Pressupost inicial	Sector públic administratiu			G-5	
	Indicador		Var.	Indicador	
	2021	2022	22-21	2021	2022
Impactes					
Despesa corrent (% PIB)	13,7	12,4	-1,3	12,8	14,4
<i>Dels quals no finalistes</i>	13,2	11,7	-1,5		
Inversió (% PIB)	1,9	2,1	0,2	1,6	2,3
<i>Dels quals no finalistes</i>	1,4	1,2	-0,2		
Ingrés corrent (% PIB)	13,8	11,9	-2,0	12,3	15,1
<i>Dels quals no finalistes</i>	12,8	10,4	-2,4		
Índex de retorn (%)	93,2	104,2	11	199,7	156,4
<i>Dels quals no finalistes</i>	103,5	109,1	6		
Deute (% PIB)	29,7	26,2	-3,5	26,7	24,2

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

100 euros, i s'explica, en part, perquè del G-5, les Illes Balears és l'única contribuent neta als fons de solidaritat interterritorial. Aquest fet significa que una part important dels seus recursos obtinguts mitjançant la pressió fiscal, concretament, 888,6 milions d'euros, no es poden destinar a serveis per als ciutadans. Si no es té en compte aquesta aportació, l'indicador seria de 147,4 euros per cada 100 euros.

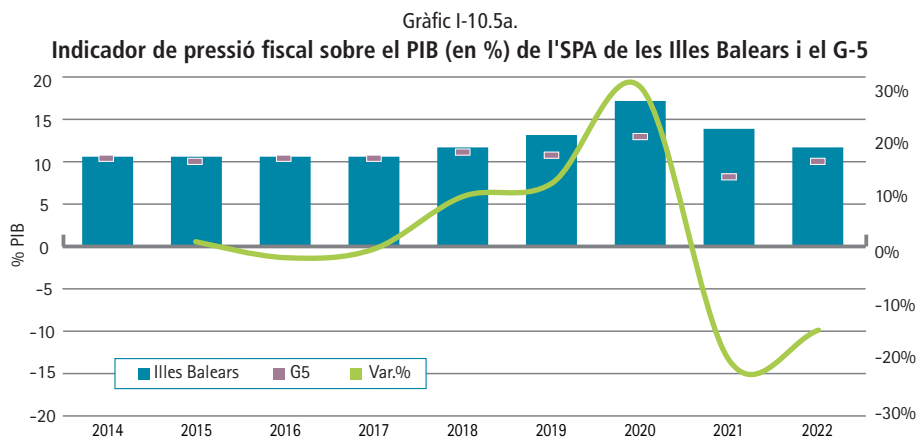
10.1.2.3. Pressió fiscal

La pressió fiscal⁸ exercida per l'SPA és de l'11,8 %, 1,5 punts percentuals inferior a la dada prepanidèmia (el 2019, 13,3 %). Respecte a la mitjana del G-5, el diferencial és de 2,0 punts percentuals a favor de l'SPA de les Illes Balears (vegeu el [gràfic I-10.5a](#)).

8. Nota metodològica: indicador de pressió fiscal és el quocient entre els ingressos dels capítols 1 a 3 (càrrega fiscal) i el PIB corrent.

Fins al 2017, la pressió fiscal es mantenia al voltant de l'11 % del PIB. A partir del 2018 —any que coincideix amb l'entrada en vigor de l'impost d'estades turístiques, l'impost que paguen usuaris d'allotjaments turístics—, s'incrementa un punt percentual. El 2019 s'accentua l'augment, amb un increment interanual previst del 9,4 % en la recaptació de l'ITP que finalment no es produeix (en la liquidació del pressupost es produeix una caiguda del 2,2 %).

El 2020, els efectes de la pandèmia sobre l'activitat econòmica provoquen una caiguda important del PIB que és més gran que la de la recaptació tributària. Això provoca un fort increment de l'indicador a causa de l'efecte denominador. La pandèmia no només afecta el nivell d'activitat econòmica, sinó que també provoca altres externalitats amb impacte tributari, com

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

són canvis en patrons de comportament dels contribuents i, entre altres efectes, aflora economia submergida i es prioritza la inversió en la llar. Tot això provoca increments significatius en la recaptació d'IVA i de l'ITP a partir del 2021. El diferencial amb el G-5 s'ha ampliat dels 0,2 punts percentuals del 2014 fins als 2,0 punts percentuals de l'exercici 2022.

10.1.2.4. Deute públic

L'endeutament net de l'exercici (deute emès menys deute retornat) és de 401,9 milions, import que s'afegeix al deute autonòmic el 2022 (vegeu el [gràfic I-10.5b](#)).

D'acord amb l'escenari pressupostari del 2022, es preveu que el deute acumulat de l'SPA sigui de 9.406,5 milions d'euros, un 26,2 % del PIB, molt per sobre del llinar del 13 % que estableix l'article 13 de la LOEPSF. La mitjana del G-5 el 2021 era 3 punts percentuals inferior a la dada de l'SPA, 26,7 %. La principal raó d'aquest

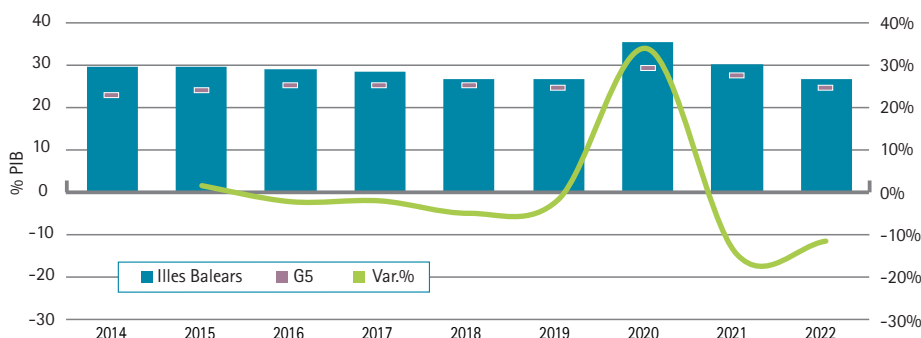
incompliment, segons la literatura⁹ especialitzada, és la insuficiència i les deficiències en la distribució dels recursos de l'SPA, que afecta totes les comunitats autònomes però especialment les de l'arc mediterrani.

L'evolució del pes relatiu de l'endeutament sobre el PIB mostra una clara tendència decreixent des del 2014, no per una reducció en el seu volum, sinó perquè el PIB ha crescut a un ritme superior al del deute. Aquest patró es trenca el 2020 amb la pandèmia i es dispara l'indicador fins al 34,8 %. El 2021, amb l'efecte rebot del PIB, el pes relatiu disminueix fins al 29,7 % i, segons el pressupost, es preveu que el 2022 continuï la tendència a la baixa i es tanqui l'exercici en el 27,1 % del PIB.

9. Zabalza, A. (2021). «Plan de saneamiento de la deuda autonómica». *Journal of Regional Research: Investigaciones Regionales*, 50, 71-103.

Lago-Peñas, S.; Martínez-Vázquez, J. (2015). «El sistema de financiación autonómica: ¿Quo vadis?» *Papeles de economía española*, núm. 143.

Gràfic I-10.5b.

Indicador d'endeutament sobre el PIB (en %) de l'SPA de les Illes Balears i el G-5

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

10.2.

SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS

El sector públic consolidat de les Illes Balears (SPIB) per al 2022 està compost, a més de la Comunitat Autònoma (SPA) i els seus ens instrumentals (SPI), pel sector públic local (SPL), que inclou 3 consells insulars, 67 ajuntaments¹⁰ (inclòs Formentera, que també és un consell insular) i 5 mancomunitats¹¹.

10. Ministeri d'Hisenda i Funció Pública. CONPREL: consulta presupuestos y liquidaciones de EELL. Recuperat el 27 de maig 2023 de: serviciotelematicosext.hacienda.gob.es/SGFAL/CONPREL. Les dades dels pressuposts inicials del 2022 no inclouen els ajuntaments següents: Ariany, Costitx, Puigpunyent i Sineu.

11. Ministeri d'Hisenda i Funció Pública. CONPREL: consulta presupuestos y liquidaciones de EELL. Recuperat el 27 de maig 2023 de: serviciotelematicosext.hacienda.gob.es/SGFAL/CONPREL. Les dades dels pressuposts inicials del 2022 no inclouen les mancomunitats següents: Tramuntana de Mallorca i Serveis Públics Insulars de l'Illa d'Eivissa.

Metodològicament, cal destacar que en el procés de consolidació s'han eliminat les transferències de l'SPA al seus ens instrumentals i als consells insulars i als ajuntaments per evitar duplicacions que distorsionarien la visió del conjunt.

10.2.1. PRINCIPALS MAGNITUDS DEL PRESSUPOST INICIAL

10.2.1.1. Ingressos

Els ingressos consolidats de caràcter no financer de les administracions de les Illes Balears (SPIB) per a l'exercici del 2022 són 6.389,8 milions d'euros, un 76,5 % dels ingressos totals. Els ingressos corrents suposen el 71,0 % (vegeu el [quadre I-10.6](#)).

La previsió d'ingressos no financers de l'SPL és de 2.176,4 milions d'euros, dels quals 713,5 milions d'euros corresponen als consells insulars (amb un creixement de l'11,1 %) i 1.443,1 als ajuntaments (amb un creixement del 5,7 %). Les

transferències de l'SPA a l'SPL sumen 641,4 milions d'euros i inclouen el finançament dels consells insulars, la qual cosa representa el 81,6 % dels ingressos per a aquestes entitats. Els ingressos corrents suposen el 90,5 % dels ingressos totals, un 83,1 % en el cas dels consells insulars i un 94,1 % en el dels ajuntaments. Es destina un 5,8 % a les operacions corrents de capital, especialment els governs insulars, amb un 12,0 %. Els ingressos financers són residuals, un 3,7 % del total.

10.2.1.2. Despeses

Despesa des de la perspectiva econòmica

Les operacions no financeres de l'SPIB sumen 7.056,5 milions d'euros, l'equivalent al 19,7 % del PIB. El 34,1 % del pressupost es destina a despesa de personal i a la resta de despeses corrents, el 37,5 %. L'activitat inversora consumeix 1.081,0 milions d'euros, un 13,0 % del total. A les obligacions financeres, s'hi destina un 15,5 % (vegeu el [quadre I-10.7](#)).

QUADRE I-10.6. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS D'INGRESSOS DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS (2022)

Ingressos consolidats Pressupost inicial 2022 Cl. Econòmica (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	SPA	SPI	Elimin. tran. int.	CI AJ MC	Elimin. tran. int.	Total	Pes rel. (%)
Tot. operacions corrents	4.251,3	418,4	-298,8	2.045,3	-486,6	5.929,6	71,0
I. Impostos directes	1.636,3	0,0	0,0	638,4	0,0	2.274,7	27,2
II. Impostos indirectes	2.510,5	0,0	0,0	101,0	0,0	2.611,4	31,3
III. Taxes, preus públ. i alt.	78,1	136,2	-29,7	375,9	0,0	560,5	6,7
IV. Transf. corrents	22,5	275,7	-268,7	890,7	-486,6	433,6	5,2
V. Ingressos patrimonials	3,9	6,5	-0,3	39,2	0,0	49,3	0,6
Tot. operacions capital	421,6	212,8	-150,5	131,2	-154,8	460,2	5,5
VI. Alienació d'inversions	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,7	0,0
VII. Transferències capital	421,6	212,8	-150,5	130,5	-154,8	459,5	5,5
Total ingrèss no financer	4.672,8	631,2	-449,3	2.176,4	-641,4	6.389,8	76,5
VIII. Actius financers	142,9	165,4	-20,1	10,2	0,0	298,3	3,6
IX. Passius financers	1.582,1	27,3	-17,3	73,2	0,0	1.665,3	19,9
Tot. operacions financeres	1.725,0	192,8	-37,5	83,4	0,0	1.963,7	23,5
Total ingressos	6.397,8	823,9	-486,7	2.259,8	-641,4	8.353,4	100,0

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques I del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

QUADRE I-10.7. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS DE DESPESA DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS (2022)

Despeses consolidades Pressupost inicial 2022 Cl. Econòmica (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	SPA 0	SPI 0	Elimin. tran. int.	CI AJ MC 0	Elimin. tran. int.	Total 0	Pes rel. (%)
Total operacions corrents	4.433,3	403,3	-296,0	1.921,6	-486,6	5.975,6	71,6
I. Despeses de personal	1.846,9	166,9	0,0	830,8	0,0	2.844,5	34,1
II. Despeses corrents	873,1	212,5	-27,2	800,8	0,0	1.859,2	22,3
III. Despeses financeres	77,3	13,4	-0,1	10,0	0,0	100,6	1,2
IV. Transferències corr.	1.561,1	10,5	-268,8	271,4	-486,6	1.087,6	13,0
V. Fons de contingències	75,0	0,0	0,0	8,6	0,0	83,6	1,0
Total operacions capital	743,3	349,6	-153,2	296,1	-154,8	1.081,0	13,0
VI. Inversions reals	371,5	202,2	-2,7	238,9	0,0	809,9	9,7
VII. Transferències capital	371,8	147,4	-150,5	57,2	-154,8	271,0	3,2
Total oper. no financeres	5.176,6	752,8	-449,3	2.217,7	-641,4	7.056,6	84,5
VIII. Actius financers	41,0	1,2	-17,3	3,8	0,0	28,6	0,3
IX. Passius financers	1.180,2	69,9	-20,1	31,1	0,0	1.261,0	15,1
Total opera. financeres	1.221,2	71,1	-37,5	34,8	0,0	1.289,7	15,5
Total despeses	6.397,8	823,9	-486,7	2.252,6	-641,4	8.346,2	100,0

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

En aquest consolidat, el pressupost de l'SPA representa el 73,4 %. L'SPI preveu 823,9 milions d'euros de despesa, dels quals el 42,4 % correspon a operacions de capital, un percentatge que evidencia el seu paper inversor dins del sector públic autonòmic.

L'SPL disposa d'un pressupost no financer de 2.217,7 milions d'euros per al 2022, dels quals 748,5 milions d'euros corresponen als tres consells insulars amb administració pròpia, que augmenten el seu pressupost no financer en un 6,6 %. El pressupost dels ajuntaments, que duplica el dels consells insulars, s'incrementa un 5,3 %. El 85,3 %

del pressupost de l'SPL es destina a despeses corrents, amb un 80,0 % per als consells insulars i un 87,7 % per als ajuntaments, mentre que el 13,1 % es destina a operacions corrents de capital, amb un 19,8 % i un 9,6 %, respectivament. Les obligacions financeres tenen un pes residual de l'1,5 % (vegeu els quadres I-10.8 i I-10.9).

Despesa des de la perspectiva funcional

En l'àmbit de l'SPIB, la principal política és la producció de béns públics de caràcter preferent, 42,8 % de la despesa. Més de la meitat d'aquesta correspon a despesa sanitària, equivalent al 5,7 % del PIB, i

una tercera part a educació, 3,5 % del PIB. Les mitjanes de l'OCDE, en el mateix ordre, són 6,2 % i 5,1 %. Les SPL financen majoritàriament els esports, (99,2 % del total) i la cultura (68,4 %).

Les actuacions de caràcter econòmic són la segona prioritat, amb un 13,5 % de la despesa, que equival al 3,2 % del PIB, i inclouen transport i infraestructures, entre d'altres. Les actuacions de protecció i promoció social constitueixen la tercera prioritat, amb un 12,4 % i 2,9 %, respectivament, i destaquen la protecció social i l'habitatge, dels quals l'SPL assumeix, en el mateix ordre, un 63,7 % i un 62,3 %.

La despesa assignada als serveis públics bàsics, del qual l'SPL assumeix el 94,1 %, es reparteix en diversos programes, entre els quals destaquen seguretat ciutadana i mobilitat, amb un 3,4 % de la despesa total, i benestar comunitari, que inclou els serveis urbans bàsics, com la gestió de residus aigua, clavegueram, enllumenat públic, cementiris, neteja urbana, etc., amb un 3,3 %.

El 2022 s'ha assignat un 15,4 % de la despesa total a atendre les anualitats del deute públic, equivalent al 3,6 % del PIB. El 97,2 % recau en l'Administració autonòmica.

Quant a la despesa destinada al funcionament de les administracions públiques, representa el 6,5 % de la despesa total, del qual un 54,8 % correspon a les administracions locals, que són molt més nombroses (vegeu el [quadre I-10.10](#) i el [gràfic I-10.6](#)).

10.2.1.3. Resultat pressupostari

El pressupost del 2022 de l'SPIB s'aprova amb un superàvit de 7,2 milions d'euros. Les necessitats de finançament, segons el resultat no financer, són de 666,7 milions d'euros i representen un -1,9 % del PIB. L'SPL, que forma part de l'SPIB, preveu una necessitat de finançament de 41,3 milions d'euros, dels quals 34,9 milions d'euros corresponen als consells insulars i 6,3 milions d'euros als ajuntaments (vegeu el [quadre I-10.11](#)).

El resultat de les operacions corrents té un saldo negatiu de -45,9 milions d'euros, un dèficit totalment imputable a l'SPA, vist que l'SPL preveu un marge corrent positiu de 123,6 milions d'euros, dels quals 23,6 milions d'euros corresponen als consells insulars i 95,0 milions d'euros als ajuntaments.

Les operacions no financeres de capital són deficitàries, amb -620,8 milions d'euros, fet previsible perquè una part important de l'activitat inversora és (i ha de ser) finançada amb recursos corrents. Aquest dèficit es produeix també a l'SPL, amb -165,0 milions d'euros, i així els consells insulars preveuen un marge negatiu de -58,6 milions d'euros, i els ajuntaments, -101,4 milions d'euros.

10.2.2. ANÀLISI PRESSUPOSTÀRIA

10.2.2.1. Indicadors d'equilibri pressupostari i d'eficiència

El ingressos corrents del pressupost del 2022 són suficients per cobrir la despesa corrent (equilibri corrent del 0,6 %) pel

fort marge de l'SPL (6,9 %), que compensa el dèficit de l'SPA. Ara bé, si es descompta la càrrega financera hi ha un desestalvi net consolidat considerable de -20,6 %, tot i que l'SPL també presenta superàvit respecte a aquest marge (vegeu el [quadre I-10.12a](#)).

La despesa de personal representa un 48,0 % dels ingressos corrents i és especialment alta en el sector públic autonòmic. Pel que fa a l'altre indicador d'eficiència, la càrrega financera, és destacable l'important pes sobre el consolidat de l'SPA, ja que l'SPL només destina un 2,0 % dels seus ingressos corrents a finançar aquestes obligacions.

10.2.2.2. Indicadors d'impacte

La despesa corrent consolidada és del 16,7 % del PIB, 0,2 punts percentuals per sobre de l'ingrés corrent. L'SPL, en concret, gasta en operacions corrents un 5,4 % del PIB, 0,3 punts percentuals per sota del que ingressa. Per la seva banda, la inversió representa el 3,0 % del PIB. El sector públic autonòmic representa aproximadament el 70 % de les tres ràtios.

L'índex de retorn consolidat és de 117,8 euros per cada 100 euros de contribució via impositiva. El sector públic autonòmic presenta un balanç fiscal lleugerament inferior, amb 109,5, tot i que cal recordar la seva important contribució als fons estatals de solidaritat interterritorial.

En el cas de l'SPL, s'ha de tenir en compte que la major part dels ingressos dels consells insulars són transferències de

la comunitat autònoma que no es consideren com a càrrega fiscal, malgrat el seu origen tributari (vegeu el [quadre I-10.12b](#)).

10.2.2.3. Pressió fiscal

En aquest apartat, a més dels ingressos de l'SPIB, s'hi inclou la recaptació a les Illes Balears de la part dels tributs que corresponen a l'Estat per mostrar la pressió fiscal total sobre l'economia de les Illes Balears. Aquest càlcul es fa sobre el PIB, ja que la població que contribueix realment per via impositiva és difícil de quantificar. Les Illes Balears són un cas singular dins de l'Estat espanyol, amb una població no resident significativa i un gran nombre de turistes que, en conjunt, superen anualment deu vegades la població de dret. Tota aquesta població contribueix, principalment, als impostos sobre consum, transaccions patrimonials, estades turístiques i taxes. Calcular la pressió fiscal per habitant seria complicat, ja que s'hauria d'ajustar el numerador (excloure les contribucions d'aquella població que no és de dret) o el denominador (agregar la població que no és de dret), amb dades poc fiables.

El 2022, la recaptació de l'AEAT a les Illes Balears arriba als 5.766 milions d'euros, amb un augment del 47,5 % interanual, principalment a causa de la recuperació de l'economia a nivells pre-pandèmia. Destaquen els increments tributaris relacionats amb els beneficis empresarials (86,4 %), les rendes de les persones físiques (36,2 %) i el consum (62,9 %).

QUADRE I-10.8. PRESSUPOSTS CONSOLIDATS DELS CONSELLS INSULARS (EN EUROS) (2021-2022)

Ingressos i despeses	Consell Insular de Mallorca			Consell Insular de Menorca			Consell Insular d'Eivissa		
	2021	2022	% var.	2021	2022	% var.	2021	2022	% var.
Pressupost inicial 2022	401.049,6	453.158,4	13,0	71.558,6	81.765,8	14,3	83.998,9	88.606,7	5,5
Operacions corrents									
I. Imposts directes	14.455,8	18.605,7	28,7	1.478,4	1.564,7	5,8	3.000,0	3.180,5	6,0
II. Imposts indirectes	17.272,7	21.458,2	24,2	1.833,3	2.193,1	19,6	3.336,8	3.649,4	9,4
III. Taxes, prest. serv. i alt.	26.192,3	29.928,1	14,3	3.125,2	3.303,6	5,7	6.918,9	8.077,9	16,8
IV. Transferències corr.	340.716,3	380.967,1	11,8	65.047,2	74.648,5	14,8	70.743,3	73.698,9	4,2
V. Ingressos patrimonials	2.412,5	2.199,4	-8,8	74,5	55,9	-25,0	0,0	0,0	
Operacions de capital	54.658,0	43.133,0	-21,1	23.031,0	23.773,0	3,2	8.200,0	23.079,2	181,5
VI. Alienació d'inversions	0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0	
VII. Transferències cap.	54.658,0	43.133,0	-21,1	23.031,0	23.773,0	3,2	8.200,0	23.079,2	181,5
VIII. Actius financers	16.491,0	3.473,7	-78,9	275,0	375,0	36,4	250,0	250,0	0,0
IX. Passius financers	21.737,8	19.654,4	-9,6	13.000,0	12.700,0	-2,3	9.700,0	200,0	-97,9
Total	493.936,3	519.419,5	5,2	107.864,6	118.613,8	10,0	102.148,9	112.135,9	9,8
Operacions corrents	403.055,3	434.296,9	7,8	71.194,3	77.435,7	8,8	88.162,4	88.157,3	0,0
I. Despeses de personal	170.439,4	182.091,4	6,8	25.443,3	27.314,7	7,4	35.680,9	35.959,8	0,8
II. Compra béns corr. i serv.	185.872,6	197.084,3	6,0	17.490,0	19.512,3	11,6	27.097,9	27.658,5	2,1

continua

Ingressos i despeses	Consell Insular de Mallorca			Consell Insular de Menorca			Consell Insular d'Eivissa		
	2021	2022	% var.	2021	2022	% var.	2021	2022	% var.
Pressupost inicial 2022									
III. Despeses financeres	903,9	1.291,9	42,9	210,3	175,0	-16,8	132,0	208,4	57,9
IV. Transferències corr.	45.838,4	53.729,3	17,2	25.850,6	30.233,7	17,0	24.746,6	23.125,6	-6,6
V. Fons de contingències	1,0	100,0	9900,0	2.200,0	200,0	-90,9	505,0	1.205,0	138,6
Operacions de capital	90.150,0	84.391,6	-6,4	36.092,3	40.602,2	12,5	13.536,5	23.578,6	74,2
VI. Inversions reals	59.621,0	53.893,8	-9,6	23.303,3	28.999,8	24,4	5.917,4	16.817,9	184,2
VII. Transferències cap.	30.529,1	30.497,8	-0,1	12.789,1	11.602,3	-9,3	7.619,1	6.760,7	-11,3
VIII. Actius financers	731,0	731,0	0,0	276,0	576,0	108,7	250,0	250,0	0,0
IX. Passius financers	0,0	0,0		302,0	0,0	-100,0	200,0	150,0	-25,0
Total	493.936,3	519.419,5	5,2	107.864,6	118.613,8	10,0	102.148,9	112.135,9	9,8

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

QUADRE I-10.9. PRESSUPOSTS CONSOLIDATS DELS AJUNTAMENTS (EN EUROS) (2021-2022)

Ingressos i despeses	Ajuntaments			Mancomunitats		
Pressupost inicial	2021	2022	% var.	2021	2022	% var.
Operacions corrents	1.308.598,5	1.401.915,4	7,1	12.447,8	19.144,9	53,8
I. Imposts directes	600.039,6	615.079,2		0,0	0,0	
II. Imposts indirectes	61.617,5	73.684,7	19,6	0,0	0,0	
III. Taxes, prest. serv. i alt.	302.203,7	330.949,1	9,5	3.569,9	3.608,4	1,1
IV. Transferències corr.	312.702,4	345.260,9	10,4	8.877,8	15.536,4	75,0
V. Ingressos patrimonials	32.035,2	36.941,6	15,3	0,1	0,1	-49,5
Operacions de capital	57.242,8	41.170,4	-28,1	0,0	0,0	
VI. Alienació d'inversions	150,6	701,0	365,5	0,0	0,0	
VII. Transferències cap.	57.092,2	40.469,4	-29,1	0,0	0,0	
VIII. Actius financers	5.327,0	6.069,4	13,9	0,0	0,0	
IX. Passius financers	41.778,7	40.651,1	-2,7	0,0	0,0	
Total	1.412.947,0	1.489.806,3	5,4	12.447,8	19.144,9	53,8
Operacions corrents	1.227.944,0	1.306.922,8	6,4	12.163,0	14.153,6	16,4
I. Despeses de personal	550.959,8	582.269,6	5,7	2.557,2	2.842,4	11,1
II. Compra béns corr. i serv.	505.587,4	545.140,3	7,8	9.338,5	11.036,9	18,2
III. Despeses financeres	9.220,0	8.334,5	-9,6	2,8	17,0	507,1
IV. Transferències corr.	154.958,2	164.037,7	5,9	264,4	257,3	-2,7
V. Fons de contingències	7.218,5	7.140,6	-1,1	0,0	0,0	
Operacions de capital	149.079,6	142.545,5	-4,4	284,8	4.991,3	1652,6
VI. Inversions reals	138.196,0	134.163,4	-2,9	284,8	4.991,3	1652,6
VII. Transferències cap.	10.883,5	8.382,1	-23,0	0,0	0,0	
VIII. Actius financers	12.273,2	2.213,2	-82,0	0,0	0,0	
IX. Passius financers	21.698,8	30.906,2	42,4	0,0	0,0	
Total	1.410.995,5	1.482.587,7	5,1	12.447,8	19.144,9	53,8

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

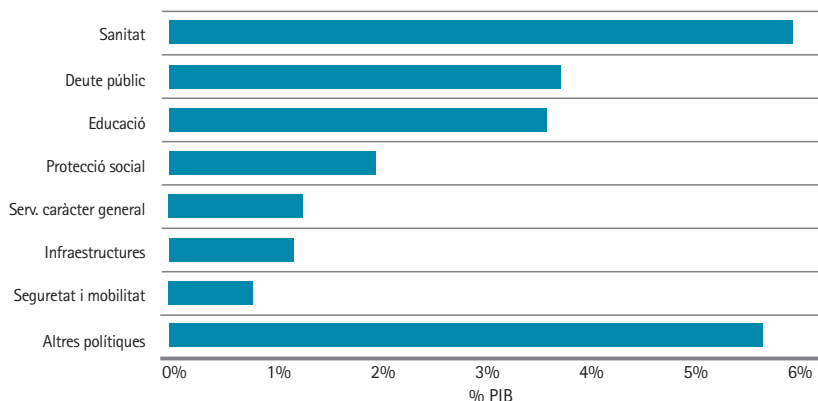
QUADRE I-10.10. DISTRIBUCIÓ FUNCIONAL DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER POLÍTQUES DE DESPESA DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS (2022)

Despeses consolidades Pressupost inicial 2022 Cl. Funcional (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	SPA	SPI	Elimin. tran. int.	Cl AJ MC	Elimin. tran. int.	Total	Pes rel. (%)
Serveis públics bàsics	41,0	8,1	-6,7	640,6	-2,5	680,5	8,2
Seguretat i mobilitat	16,6	6,7	-6,7	264,1	0,0	280,7	3,4
Benestar comunitari	0,0	0,0	0,0	272,7	0,0	272,7	3,3
Medi ambient	0,0	0,0	0,0	103,8	0,0	103,8	1,2
Altres	24,4	1,3	0,0	0,0	-2,5	23,3	0,3
Act. prot. i prom. social	442,4	137,2	-68,9	601,7	-75,5	1.036,9	12,4
Protecció social	279,6	74,2	-56,8	436,1	-48,6	684,5	8,2
Ocupació	130,8	0,0	0,0	0,0	-24,7	106,0	1,3
Habitatge	32,0	63,0	-12,1	134,5	-1,4	215,9	2,6
Altres	0,0	0,0	0,0	31,2	-0,8	30,4	0,4
Pr. béns públ. car. pref.	3.217,7	164,0	-106,9	320,4	-27,1	3.568,1	42,8
Sanitat	2.008,3	49,9	-28,3	18,7	-1,0	2.047,6	24,5
Educació	1.155,1	45,1	-18,2	83,1	-24,0	1.241,2	14,9
Esports	0,0	10,6	-9,8	88,7	-0,1	89,4	1,1
Cultura	54,4	58,3	-50,6	129,9	-2,0	190,0	2,3
Act. caràcter econòmic	702,5	514,7	-304,3	290,1	-73,0	1.129,9	13,5
Transport	107,3	197,5	-102,7	35,9	-1,0	237,1	2,8
Infraestructures	244,2	113,8	-78,1	131,4	0,0	411,2	4,9
Altres	350,9	203,5	-123,5	122,8	-72,1	481,6	5,8
Act. caràcter general	1.994,2	0,0	0,0	399,8	-463,4	1.930,6	23,1
Serv. caràcter general	219,5	0,0	0,0	225,3	0,0	444,8	5,3
Admin. financ. i tributària	26,9	0,0	0,0	73,3	0,0	100,2	1,2
Transf. altres admin. públ.	463,5	0,0	0,0	23,8	-463,3	24,0	0,3
Deute públic	1.249,6	0,0	0,0	35,8	0,0	1.285,4	15,4
Total despeses	6.397,8	823,9	-486,8	2.252,6	-641,4	8.346,1	100,0

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

Gràfic I-10.6.

Distribució funcional del pressupost consolidat per polítiques de despesa del sector públic de les Illes Balears (2022), en % del PIB

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

QUADRE I-10.11. RESULTAT PRESSUPOSTARI DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS (2022)

Resultat pressupost inicial Pressupost inicial 2022 (milions euros)	Ajuntaments			
	SPA	SPI	SPL	SP Illes Balears
Resultat operacions corrents	-182,1	15,1	123,6	-46,0
Resultat operacions de capital	-321,7	-136,8	-165,0	-620,8
Resultat no financer	-503,8	-121,7	-41,3	-666,8
Resultat financer	503,8	121,7	48,5	674,0
Resultat total	0,0	0,0	7,2	7,2
Operacions corrents	1.227.944,0	1.306.922,8	1.306.922,8	6,4

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

En comparació amb el 2019, els increments són més moderats, amb un 23,1 %, 21,2 % i un 18,5 %, respectivament, i cal descomptar l'efecte inflacionari acumulat del període comparatiu. També s'ha d'esmentar

l'augment significatiu de l'impost sobre les rendes dels no residents, que creix un 85,3 %, respecte als valors pre pandèmia. Aquest fet evidencia el fort creixement de la població no resident a les Illes Balears.

QUADRE 10.12A. INDICADORS D'EQUILIBRI I EFICIÈNCIA DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS (2022)

Indicadors d'equilibri i eficiència Pressupost inicial 2022	Indicador (%)				
	Sector públic autonòmic			S. P. local	S. P. balear
	SPA	SPI	Consolidat	Total	Consolidat
Equilibri pressupostari					
Equilibri corrent (%)	-2,5	3,7	-2,1	6,9	0,6
Equilibri no financer (%)	-8,4	-16,2	-10,2	-1,5	-8,4
Estalvi brut (%)	-0,7	6,8	-1,8	7,0	2,3
Estalvi net (%)	-30,3	-13,1	-30,3	4,9	-20,6
Recursos					
Despesa de personal (%)	43,4	39,9	46,1	40,6	48,0
Càrrega financera (%)	29,6	19,9	30,2	2,0	23,0

Font: Elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

QUADRE 10.12B. INDICADORS D'IMPACTE DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS (2022)

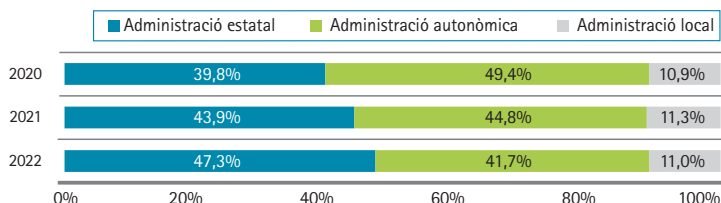
Indicadors d'impacte Pressupost inicial 2022	Indicador (%)				
	Sector públic autonòmic			S. P. local	S. P. balear
	SPA	SPI	Consolidat	Total	Consolidat
Impactes					
Despesa corrent (% PIB)	12,4	1,1	12,7	5,4	16,7
Inversió (% PIB)	2,1	1,0	2,6	0,8	3,0
Ingrés corrent (% PIB)	11,9	1,2	12,2	5,7	16,5
Índex de retorn (%)	104,2	604,9	109,5	166,1	117,8
Deute					
Deute (% PIB)	26,2	0,0	26	1,0	27,2

Font: Elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

En la distribució de la càrrega fiscal per administracions, hi ha un canvi respecte al 2021, amb una disminució del pes de la tributació autonòmica en favor de la tributació estatal,

que passa a ser majoritària (47,3 %). L'autonòmica baixa fins al 41,6 % de la càrrega fiscal total i la local es queda amb el restant 11,1 % (vegeu el [gràfic I-10.7](#)).

Gràfic I-10.7.
Distribució pressió fiscal del Sector Públic de les Illes Balears (2022)

Font: Elaboració pròpia

La pressió fiscal consolidada, inclosa la càrrega fiscal estatal, de l'SPIB el 2022 és el 28,3 % del PIB. D'aquest percentatge, 13,4 punts percentuals corresponen a l'Estat, 11,8 punts percentuals corresponen a l'SPA, i 3,1 punts percentuals, a l'SPL. La pressió fiscal mitjana del G-5 és el 23,3 % del PIB agregat, 5,0 punts percentuals inferiors. Cal destacar que l'SFA de l'import recaptat fa un ajust redistributiu per raons de solidaritat interterritorial. A l'assignació de les Illes Balears se li resta un import equivalent al 2,5 % del PIB (888,6 milions d'euros). La resta de comunitats autònomes del G-5 són receptores (especialment Extremadura, que rep via aquests fons un import equivalent al 6,2 % del seu PIB). Si s'ajusta la pressió fiscal per aquest concepte, s'obtenen els recursos tributaris nets de l'SPIB per a les seves polítiques, i aquest equival al 12,4 % del seu PIB, 0,7 punts percentuals menys que la mitjana del G-5, i només per sobre d'Aragó, que disposa d'un 12,2 % (vegeu el [quadre I-10.13](#) i [I-10.14](#)).

L'evolució de la pressió fiscal en l'àmbit SPIB s'explica principalment des de l'SPA (vegeu l'apartat corresponent), ja que l'SPL

pràcticament no ha variat des del 2014. Així, es manté dins de la forquilla 3,0-3,5 % del PIB, amb l'excepció del 2020, que l'indicador va arribar al 4,1 % per les mateixes raons que expliquen l'increment d'aquest indicador en el cas de l'SPA (vegeu l'apartat corresponent).

10.2.2.4. Deute públic

El deute consolidat de l'SPIB representa un 27,3 % del PIB, amb només 1,1 punts percentuals corresponents a l'SPL. D'aquests darrers, 0,4 punts percentuals corresponen als consells insulars i 0,6 als ajuntaments.

En conjunt, els consells insulars augmenten el seu endeutament en 32,4 milions d'euros, a la vegada que els ajuntaments ho fan en 9,7 milions d'euros.

Des del 2014, totes les administracions de les Illes Balears han reduït progressivament el pes del deute en relació amb el PIB, amb una disminució acumulada de 5,7 punts percentuals. En el cas concret de l'SPL, aquesta disminució és de 2,4 punts percentuals (vegeu el [gràfic I-10.8](#)).

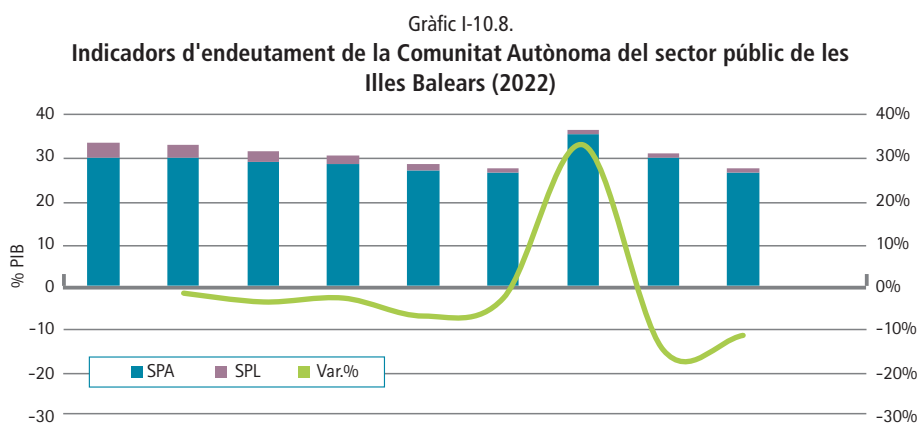
QUADRE I-10.13. INGRESSOS DE LA DELEGACIÓ ESPECIAL D'HIENDA DE LES ILLES BALEARS (MILERS D'EUROS) (2019-2022)							
Ingressos	0	Illes Balears					Espanya
		2019	2021	2022	var. 2019-22	var. 2021-22	var. 2021-22
Capítol I: Imposts directes		3.118.431,0	2.697.557,0	3.883.331,0	24,5%	44,0%	16,5%
Impostos sobre la renda de persones físiques		2.187.541,0	1.947.184,0	2.651.100,0	21,2%	36,2%	15,8%
Impostos sobre societats		773.065,0	510.588,0	951.938,0	23,1%	86,4%	20,8%
Impostos sobre la renda no residents		124.127,0	165.093,0	229.959,0	85,3%	39,3%	61,7%
La resta del capítol I		33.698,0	74.692,0	50.334,0	49,4%	-32,6%	-68,1%
Capítol II: Impostos indirectes		1.525.216,0	1.166.616,0	1.827.342,0	19,8%	56,6%	12,0%
Impostos sobre el valor afegit		1.422.796,0	1.034.801,0	1.685.490,0	18,5%	62,9%	13,9%
Impostos especials		15.438,0	8.796,0	14.155,0	-8,3%	60,9%	2,5%
Impost sobre primes d'assegurances		84.008,0	119.776,0	123.440,0	46,9%	3,1%	9,6%
La resta del capítol II		2.974,0	3.243,0	4.257,0	43,1%	31,3%	34,6%
Capítol III: Taxes i altres ingressos		46.435,0	45.119,0	55.557,0	19,6%	23,1%	-6,4%
Total ingressos tributaris		4.690.082,0	3.909.292,0	5.766.230,0	22,9%	47,5%	14,4%

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Agència Tributària

QUADRE I-10.14. CÀRREGA FISCAL PER COMUNITATS AUTÒNOMES G5 (EXERCICI 2022)

Pressió fiscal (2022)	Administració				Solidaritat interterr.	Recursos tributaris
Pes sobre PIB (%)	Local	Autonòmica	Estatal	Total		
Illes Balears	3,1	11,8	13,4	28,3	-2,5	12,4
Astúries	2,4	10,5	12,9	25,8	2,3	15,2
Extremadura	2,9	9,1	10,5	22,6	6,2	18,2
Múrcia	2,6	8,8	10,5	22,0	1,8	13,2
Aragó	2,4	8,6	10,6	21,6	1,2	12,2
G5	2,0	9,7	11,5	23,3	1,4	13,1

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, i de Funcas

11

SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

11.1.

INTRODUCCIÓ

El 21 de juny de 2020 el Consell Europeu va aprovar la creació del fons Next Generation EU com un instrument de recuperació i d'estímul econòmic en resposta a la crisi causada pel coronavirus.

La crisi econòmica internacional del 2008 va provocar un descens en la inversió en ciència i innovació entre els anys 2010-2014. Per evitar una nova recessió en els sistemes de ciència i innovació, el fons Next Generation EU té com a objectiu una recuperació europea coordinada amb els estats membres per solucionar les conseqüències econòmiques i socials de la pandèmia de la covid-19 i contribuir a una reconstrucció econòmica sòlida, inclusiva i resilient.

El mecanisme per a la recuperació i la resiliència és un dels que tenen els estats membres per obtenir finançament de Next Generation EU mitjançant la presentació de propostes de plans a la Comissió Europea amb les reformes i les inversions que s'han d'executar abans de la fi de 2026.

El Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència de l'Estat espanyol està estructurat en trenta components i concretament el número 17 s'anomena «Reforma institu-

cional i enfortiment de les capacitats del sistema nacional de ciència, tecnologia i innovació». Aquest component inclou mesures per millorar la governança mitjançant la creació dels plans complementaris amb l'objectiu d'establir col·laboracions entre les comunitats autònomes que tinguin objectius comuns basats en interessos reflectits en l'Estratègia d'especialització intel·ligent (RIS-3) tant en l'estatal com en les RIS-3 autonòmiques respectives.

Des de l'any 2021 les Illes Balears participen en aquests dos plans complementaris:

Astrofísica i física d'altres energies.

Aquest programa s'anomena «Tecnologies avançades per a l'exploració de l'univers i els seus components». Hi participen les comunitats autònomes de Catalunya, Andalusia, Cantàbria, la Comunitat Valenciana i Aragó, i està dissenyat per fer un salt qualitatiu en la següent generació de projectes internacionals líders en les àrees d'astrofísica i física d'altres energies, amb un èmfasi particular en els aspectes més tecnològics.

Biodiversitat. Aquest programa s'anomena «Exploració, anàlisi i perspectiva de la biodiversitat: possibles respostes a l'Estratègia 2030 de desenvolupament sostenible en un escenari de canvi global». També hi participen les comunitats autònomes de Galícia, Andalusia, el Principat d'Astúries, les Canàries i Extremadura. Està enfocat

cap al desenvolupament de solucions centrades en la natura que tinguin en compte la manera en què les activitats antròpiques incideixen per aturar la crisi de la biodiversitat i, al mateix temps, permetin la mitigació i l'adaptació dels sistemes naturals al canvi climàtic.

L'any 2022, tant les Illes Balears com les Canàries van aconseguir incorporar-se al programa de ciències marines: «Think In Azul: Estratègia conjunta de recerca i innovació en ciències marines per abordar de manera sostenible els nous desafiaments en el monitoratge i observació marins i marí-tims, el canvi climàtic, l'aqüicultura i altres sectors de l'economia blava». Aquest programa està dissenyat per impulsar l'actual estratègia de recerca i desenvolupament tecnològic en ciències marines, de manera que es pugui aprofundir en els nous desafiaments en l'observació de l'oceà i, en particular, en els efectes del canvi climàtic a la mar Mediterrània.

En l'execució del programa de ciències marines, hi participen les comunitats autònomes de Galícia, Andalusia, Cantàbria, la Regió de Múrcia, la Comunitat Valenciana, les Illes Balears i les Canàries.

11.2.

ANÀLISI DEL SISTEMA DE CIÈNCIA, TECNOLOGIA I INNOVACIÓ DE LES ILLES BALEARS

La despesa en R+D executada pel sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears l'any 2021 va ser de 146.031

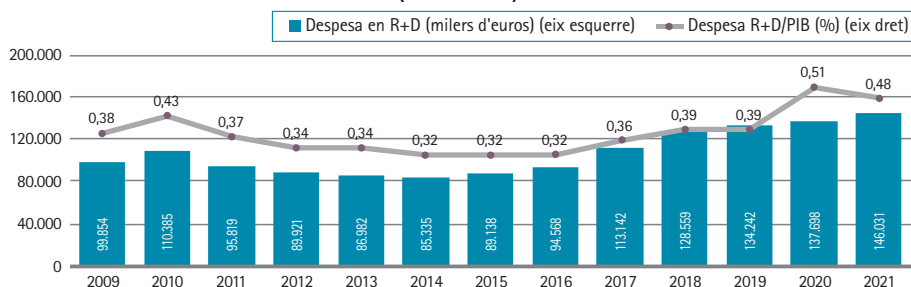
milers d'euros, segons les dades publicades el 24 de novembre de 2022 per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Aquest valor representa un augment del 6,05 % respecte a l'any anterior i correspon al setè any de creixement consecutiu (vegeu el [gràfic I-11.1](#)).

L'esforç en R+D de les Illes Balears, que es quantifica com a la despesa en R+D respecte al producte interior brut (PIB), continua sent el menor comparat amb la resta de comunitats autònomes (vegeu el [gràfic I-11.2](#)). El fet que el 2020 la despesa en R+D sobre el PIB de les Illes Balears tingués un gran augment respecte a l'any anterior és per l'efecte de la covid-19, que va fer que les Illes Balears registressin la caiguda del PIB més pronunciada de totes les comunitats autònomes el 2020 (-21,7 %).

En el període 2015-2021, les Illes Balears ha estat la segona comunitat autònoma que ha experimentat el creixement més gran en la despesa en R+D, un 63,8 %, pel 31,0 % de la mitjana de totes les comunitats autònomes (vegeu el [gràfic I-11.3](#)).

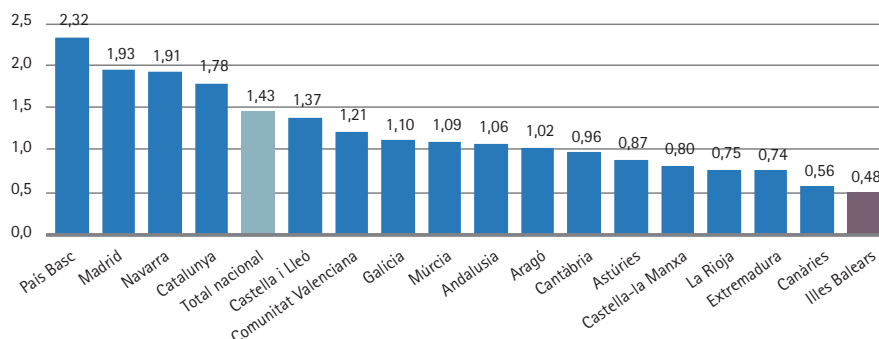
Si es considera la despesa en R+D executada l'any 2020, la pandèmia provocada per la covid-19 no va interrompre la tendència de creixement en la majoria de comunitats autònomes, com ara les Illes Balears, amb un petit creixement del 2,6 %. No obstant això, va desaccelerar el ritme de creixement i va haver-hi comunitats autònomes que van patir un fort decreixement en la despesa en R+D (vegeu el [gràfic I-11.4](#)). La despesa del 2021 supera els nivells de l'any 2019, encara que possiblement és a causa de la gran injecció dels fons europeus Next Generation EU.

Gràfic I-11.1.
Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears (milers d'euros) i sobre el PIB (2009-2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-11.2.
Despesa en R+D sobre el PIB de les comunitats autònomes (2021)

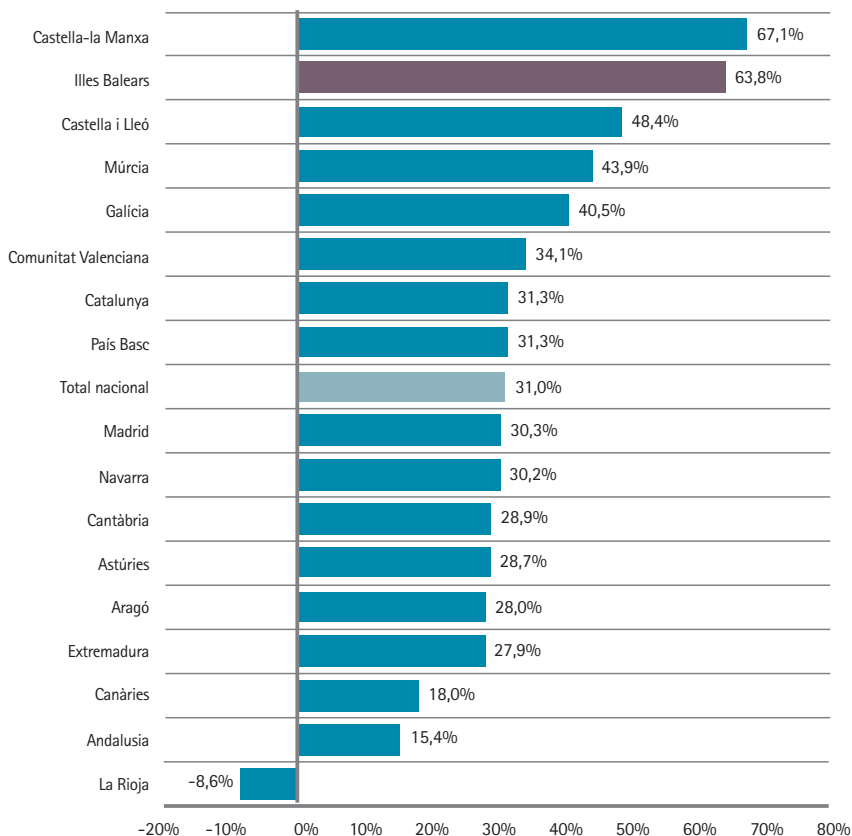
Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

La despesa en R+D de les Illes Balears representa un 0,9% del total de la despesa de l'Estat, que suma un valor de 17.249.249 milers d'euros. Les comunitats autònomes que més despesa van executar l'any 2021 van ser Madrid i Catalunya, que representen el 26,3% i el 23,7%, respectivament, del total de la despesa d'Espanya (vegeu el [quadre I-11.1](#)).

Pel que fa a la distribució sectorial de la despesa en R+D, històricament el pes del

sector empresarial de les Illes Balears s'ha considerat el sector més feble dels quatre sectors, amb una aportació a la despesa en R+D entre el 15% i el 20%, però a partir de l'any 2017 aquesta aportació no ha deixat de créixer fins a arribar als 54.264 milers d'euros el 2021. És així el sector que més ha invertit, superant la despesa de la Universitat de les Illes Balears per segon any consecutiu (vegeu el [gràfic I-11.5](#)).

Gràfic I-11.3.
Taxa de variació de la despesa en R+D (2015-2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

El sector que engloba els centres de recerca de l'Administració pública va aconseguir situar la despesa en R+D l'any 2020 a nivells del 2011, i el 2021 supera aquest valor amb un creixement del 5,5 % respecte a l'any anterior.

La despesa en R+D de les empreses a les Illes Balears ja representa el 37,2 % de la

despesa total. La mitjana nacional se situa en un 56,2 % (vegeu el [gràfic I-11.6](#)).

Pel que fa als recursos humans dedicats a la recerca, l'any 2021 hi va haver 2.996,5 persones en equivalència de dedicació plena (EDP), la qual cosa suposa un augment del 7,92 % respecte de l'any anterior. D'aquest col·lectiu, 2.244,0 EDP són

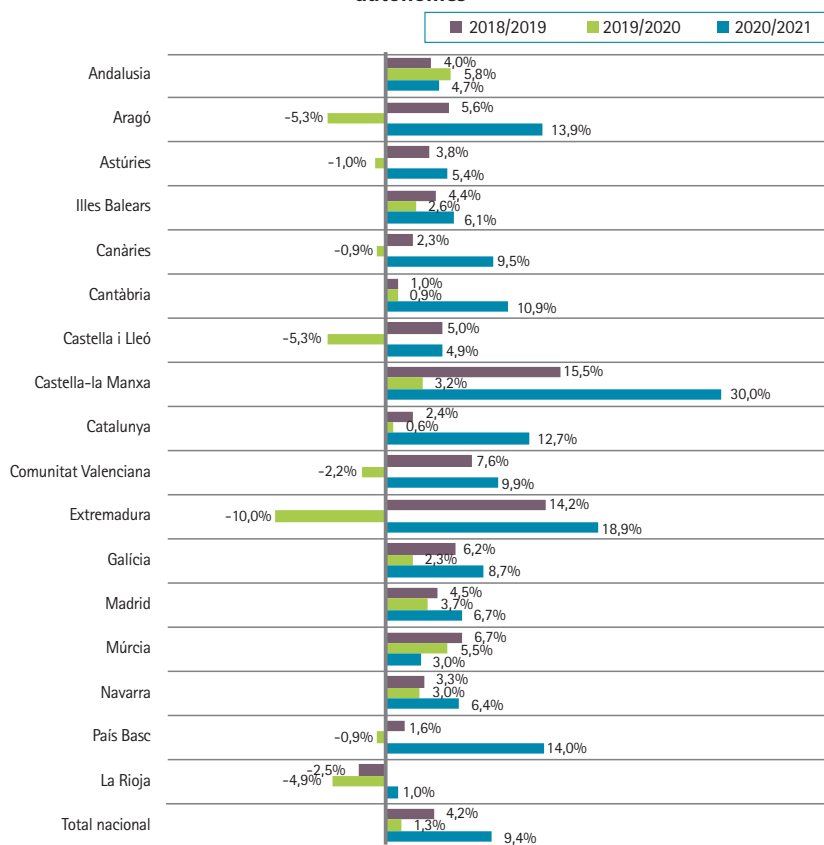
investigadors i investigadores i representen l'1,46 % del total de l'Estat (vegeu el quadre I-11.2).

Les Illes Balears han recuperat la tendència de creixement del nombre de personal

en R+D que tenien abans de la pandèmia. Concretament, hi ha hagut un gran augment en el nombre d'investigadors i investigadores, amb una taxa de creixement del 13,09 % respecte al 2020 (vegeu el gràfic I-11.7).

Gràfic I-11.4.

Taxa de creixement de la despesa en R+D en el període 2015-2021 de les comunitats autònomes

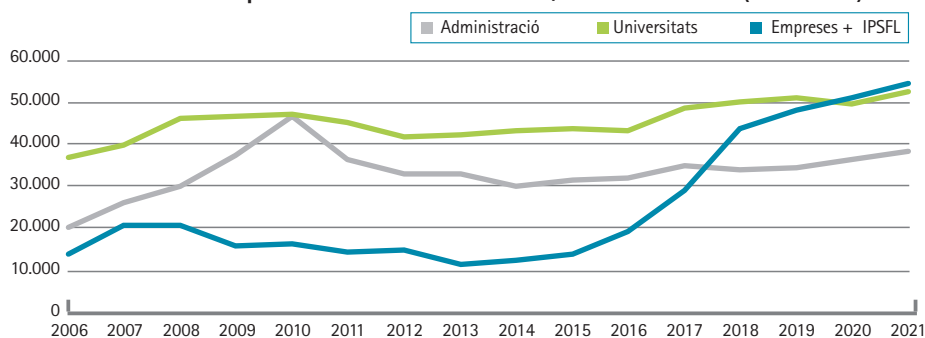
Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

QUADRE I-11.1. DESPESA EN R+D PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2021)

	Total (milers d'euros)	Despesa en R+D sobre el PIB (%)*	Repartiment de despesa (%)	Taxa de variació 2020-2021 (%)
Andalusia	1.703.533	1,06	9,9	4,7
Aragó	386.705	1,02	2,2	13,9
Astúries	204.172	0,87	1,2	5,4
Illes Balears	146.031	0,48	0,9	6,1
Canàries	238.546	0,56	1,4	9,5
Cantàbria	133.156	0,96	0,8	10,9
Castella i Lleó	795.797	1,37	4,6	4,9
Castella-la Manxa	339.418	0,80	2,0	30,0
Catalunya	4.078.729	1,78	23,7	12,7
Comunitat Valenciana	1.358.519	1,21	7,9	9,9
Extremadura	149.074	0,74	0,9	18,9
Galícia	697.484	1,10	4,0	8,7
Madrid	4.536.155	1,93	26,3	6,7
Múrcia	351.404	1,09	2,0	3,0
Navarra	389.937	1,91	2,3	6,4
País Basc	1.666.316	2,32	9,7	14,0
La Rioja	65.065	0,76	0,4	1,0
Espanya	17.249.249	1,43	100,0	9,4

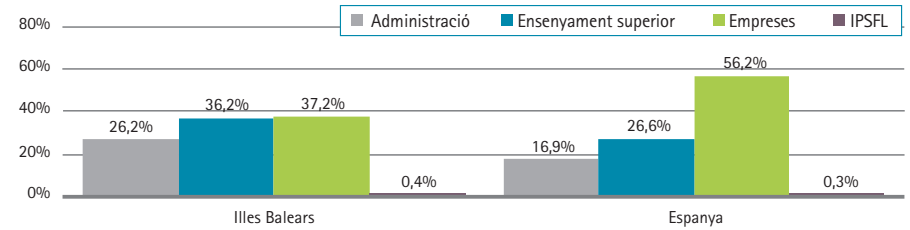
(*) Estimació avanç del PIB.

Font: Enquesta d'activitats en R+D. INE (2022) i elaboració pròpia

Gràfic I-11.5.
Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears, en milers d'euros (2006-2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-11.6.
Distribució de la despesa en R+D a les Illes Balears i Espanya (2021)

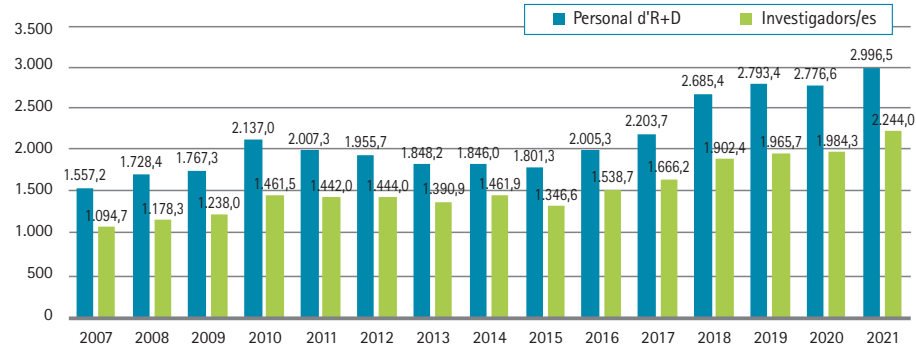
Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

QUADRE I-11.2. RECURSOS HUMANS EN R+D A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (2021)

	Illes Balears	Espanya
Personal d'R+D (en EDP)	2.996,5	249.647,8
Personal R+D (% sobre el total estatal)	1,20%	100,0%
Personal R+D / 1.000 de població activa	4,62	10,76
Investigadors (en EDP)	2.244,0	154.146,8
Investigadors (% sobre el total estatal)	1,46%	100,0%
Investigadors / 1.000 de població activa	3,46	6,64

Font: Enquesta d'activitats en R+D. INE (2022) i elaboració pròpia

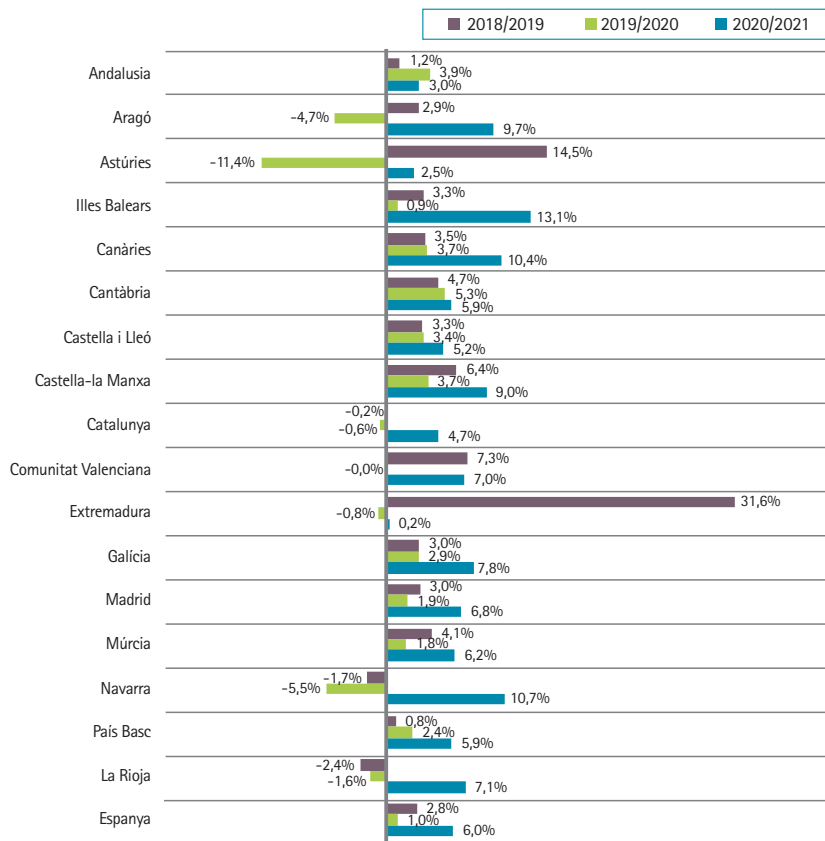
Gràfic I-11.7.
Evolució dels recursos humans dedicats a activitats d'R+D a les Illes Balears (EDP)
(2007-2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-11.8.

Taxa de creixement del nombre de personal investigador de les comunitats autònomes (%)

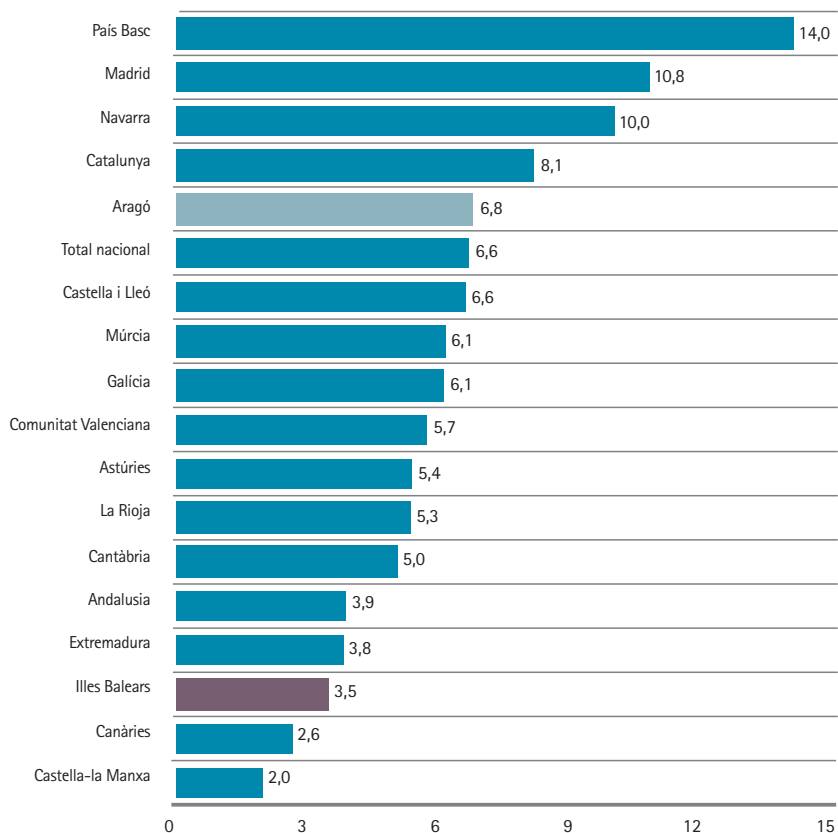
Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

La gran majoria de les comunitats autònomes durant el 2020 van patir una disminució en el ritme de creixement en el nombre d'investigadors i investigadores i, fins i tot, va haver-hi comunitats autònomes que van tenir pèrdua. L'any 2021 les taxes de creixement per a totes les comunitats autònomes són positives (vegeu el [gràfic I-11.8](#)).

Si es compara el nombre de personal investigador per 1.000 persones de la població activa a les Illes Balears, només n'hi ha 3,46, mentre que a Espanya aquesta ràtio és de 6,64. Com és habitual, el País Basc, Madrid, Navarra i Catalunya són les que tenen més personal investigador per població activa (vegeu el [gràfic I-11.9](#)).

Gràfic I-11.9.

Personal investigador / 1.000 habitants de població activa (2021)

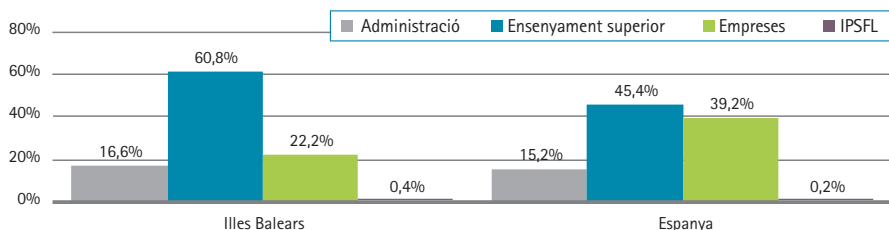
Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Pel que fa a la distribució sectorial del personal investigador, com sol passar, la Universitat de les Illes Balears és qui en té més, 1.364,1 EDP, la qual cosa representa el 60,79 % del total (vegeu el gràfic I-11.10).

El sector empresarial de les Illes Balears durant molts d'anys ha tingut un percentatge petit d'investigadors en les seves plantilles

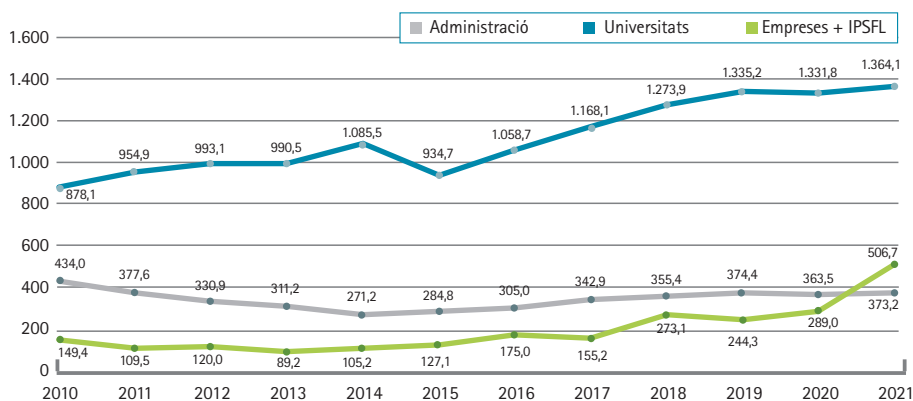
comparat amb la resta de sectors, però a partir del 2018 s'aprecia un increment. Aquest creixement ha fet que per primera vegada el 2021 superi el nombre dels centres públics de recerca de les Illes Balears, amb 497,8 investigadors, els quals representen el 22,18 % del total. L'augment d'aquest valor respecte a l'any 2020 és de 78,94 % (vegeu el gràfic I-11.11).

Gràfic I-11.10.
Distribució de personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-11.11.
Evolució del nombre d'investigadors i investigadores a les Illes Balears (en EDP) (2010-2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

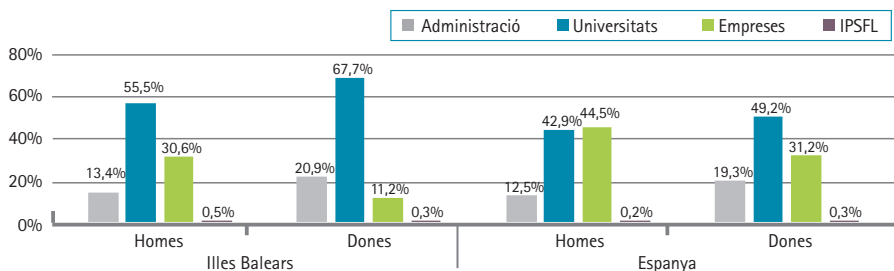
Si s'analitza la presència de les dones en el sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears, l'any 2021 les dones representen el 43,45 % del total del personal investigador (975,0 investigadores), un percentatge superior a la mitjana d'Espanya, un 39,75 % (61.274,2 investigadores). Per sectors, a les Illes Balears, un 67,68 % de les dones investigadores es troben a la Universitat de les Illes Balears. La seva presèn-

cia a les empreses continua sent molt baixa, només d'un 11,19 %. En canvi, en l'àmbit estatal, el 49,25 % es troben a les universitats, i un 31,15 %, en el sector empresarial (vegeu el [gràfic I-11.12](#)).

En el moment d'elaborar aquesta memòria, els resultats de l'Enquesta d'innovació a les empreses de l'INE corresponent a l'any 2021 no s'havien publicat.

Gràfic I-11.12.

Distribució sectorial del personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2021)

Font: INE (2022). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

11.3.

ANÀLISI BIBLIOMÈTRICA DE LA PRODUCCIÓ CIENTÍFICA DE LES ILLES BALEARS (2012-2021)

En el període 2012-2021, la producció científica de les Illes Balears va ascendir a 13.438 documents¹ en la base de dades Scopus². La producció científica anual s'ha duplicat entre el 2012 i el 2021, amb la qual cosa ha passat de publicar 985 documents el 2012 a 1.861 el 2021. A més, el percentatge de la producció científica de les Illes Balears sobre el total d'Espanya s'ha incrementat de manera continuada en el període: de l'1,3 % el 2012 a l'1,6 % el 2021 (vegeu el [gràfic I-11.13](#)). L'impacte normalitzat³ de les Illes Balears ha estat

superior al de la mitjana d'Espanya en cadascun dels anys del període 2012-2021.

Si es considera la distribució geogràfica de la producció científica espanyola en el període 2012-2021, les Illes Balears representen l'1,5 % de la producció científica espanyola i ocupen les següents posicions destacades (vegeu el [quadre I-11.3](#)):

El tercer lloc pel que fa a l'impacte normalitzat i excel·lència del 10 %⁴, tan sols per darrere de Catalunya i Cantàbria.

El quart lloc en documents publicats en revistes del primer quartil o Q1⁵, per darrere de Catalunya, el País Basc i Madrid.

1. Nombre de documents (NDOC): és la suma d'articles científics, actes de congressos i revisions anuals, és a dir, aquells tipus de documents que han estat revisats per parells.

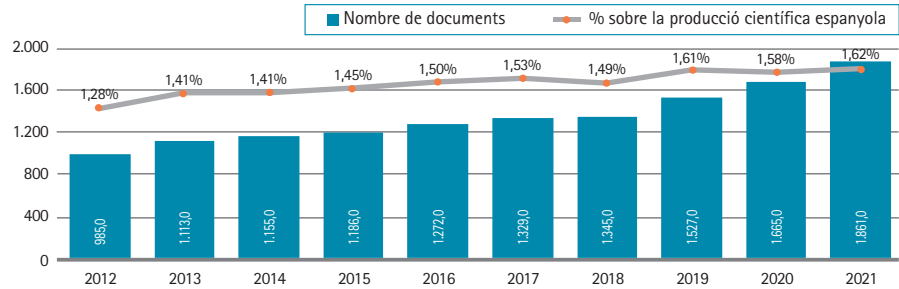
2. Scopus és una base de dades bibliogràfica que conté resums i citacions per a articles de revistes acadèmiques (www.scopus.com).

3. Impacte normalitzat: és la relació entre les cites rebudes i la mitjana mundial (=1) previst per a un domini científic en un any determinat. Un impacte normalitzat d'1,30 significa que la producció científica associada se cita un 30 % més que la mitjana mundial (=1).

4. Percentatge d'excel·lència del 10 %: és el percentatge de la producció científica que pertany al conjunt del 10 % dels articles més citats del món o d'excel·lència científica.

5. Percentatge de publicacions en revistes de primer quartil o Q1: és el percentatge de les publicacions de la producció científica que es troba en les revistes més rellevants del món o del primer quartil (Q1).

Gràfic I-11.13.
Evolució de la producció científica de les Illes Balears (2012-2021)

Font: FECYT (2022). Anàlisi Bibliomètrica de la producció científica de la comunitat Autònoma de Islas Balears (2012-2021)

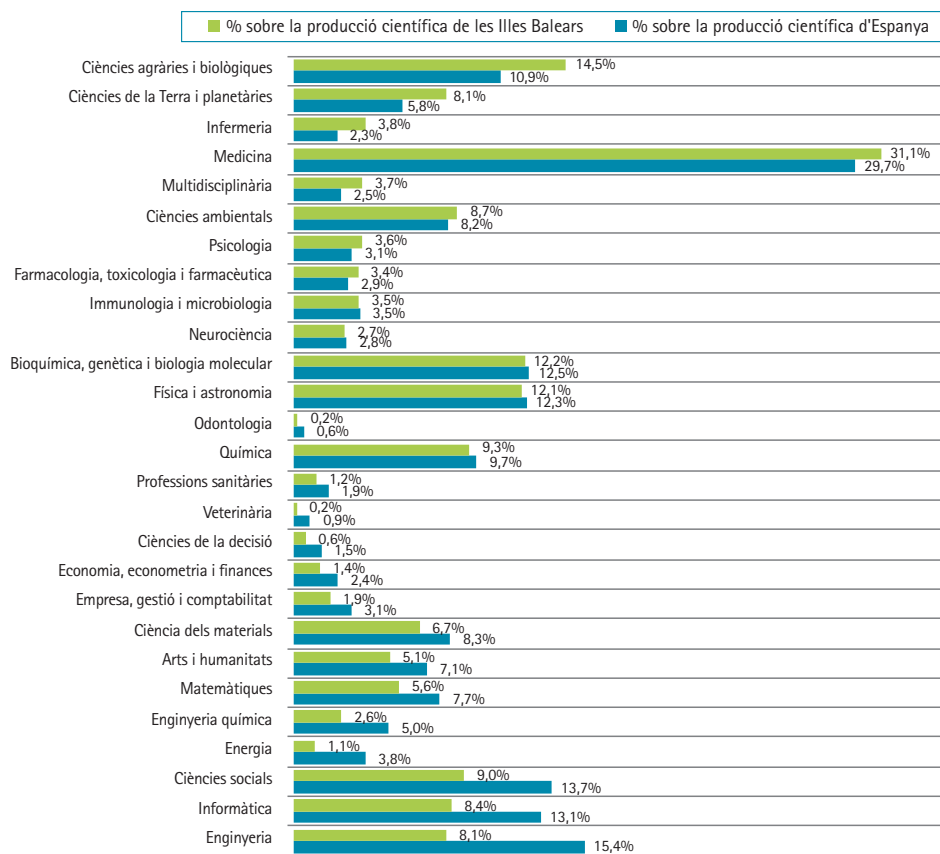
QUADRE I-11.3. PRINCIPALS INDICADORS DE LA PRODUCCIÓ CIENTÍFICA DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES (2012-2021)

	NDOC	% sobre NDOC sobre el total nacional	IN	Excel·lència 10% (%)	Excel·lència 1% (%)	% Q1
Andalusia	144.769	16,2%	1,25	14,0%	1,4%	56,0%
Aragó	33.295	3,7%	1,27	14,3%	1,3%	59,1%
Astúries	22.482	2,5%	1,43	16,0%	1,7%	60,3%
Illes Balears	13.438	1,5%	1,63	17,4%	2,1%	61,4%
Canàries	24.951	2,8%	1,50	15,4%	1,9%	60,7%
Cantàbria	14.583	1,6%	1,71	18,4%	2,4%	60,5%
Castella-la Manxa	17.546	2,0%	1,16	13,3%	1,1%	56,4%
Castella i Lleó	46.217	5,2%	1,15	12,0%	1,2%	51,6%
Catalunya	221.270	24,7%	1,69	18,9%	2,7%	63,7%
Extremadura	11.794	1,3%	1,43	11,4%	1,2%	51,8%
Galícia	49.254	5,5%	1,29	14,4%	1,5%	57,1%
La Rioja	5.687	0,6%	1,15	11,2%	1,0%	50,3%
Madrid	324.794	36,2%	1,45	17,2%	2,1%	63,0%
Múrcia	28.563	3,2%	1,18	13,1%	1,2%	52,0%
Navarra	20.945	2,3%	1,50	17,1%	2,2%	57,1%
País Basc	55.774	6,2%	1,43	16,8%	1,9%	63,3%
Comunitat Valenciana	110.731	12,4%	1,39	15,3%	1,7%	56,7%
Total nacional	896.227		1,28	14,4%	1,6%	56,2%

Font: FECYT (2022). Anàlisi Bibliomètrica de la producció científica de la Comunitat Autònoma de Islas Balears (2012-2021)

Gràfic I-11.14.

Distribució temàtica comparada entre les Illes Balears i Espanya (2012-2021)

Font: FECYT (2022). Anàlisi Bibliomètric de la producció científica de la Comunidad Autónoma de Islas Baleares (2012-2021)

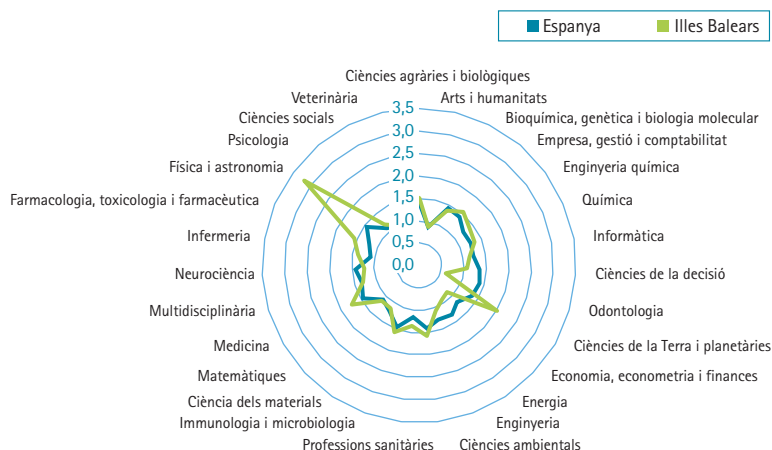
El cinquè lloc en publicacions en col·laboració internacional, per darrere de Catalunya, les Canàries, Madrid i el País Basc.

La producció científica de les Illes Balears per nombre de documents destaca en les següents àrees de coneixement: medicina; ciències agràries i biològiques; bioquímica, genètica i biologia molecular; física i astronomia; química; ciències socials; ciència

ambiental; ciències de la computació; enginyeria, i ciències de la terra i planetàries (vegeu el [gràfic I-11.14](#)).

Respecte a l'impacte normalitzat de la producció científica de les Illes Balears indexades per àrees de coneixement sobre la producció científica espanyola, destaca un impacte normalitzat més alt en: física i astronomia; ciències de la terra i planetàries;

Gràfic I-11.15.

Impacte Normalitzat de la producció científica de les Illes Balears i d'Espanya per àrees de coneixement (2012-2021)

Font: FECYT (2022). Análisis Bibliométrico de la producción científica de la comunidad Autónoma de Islas Baleares (2012-2021)

farmacologia, toxicologia i farmacèutica; veterinària; infermeria; medicina; professions sanitàries, i ciències ambientals (vegeu el gràfic I-11.15).

La Universitat de les Illes Balears (UIB) és present en 10.192 documents dels 13.348 associats a les Illes Balears, és a dir, en el 76 % de la producció científica de les Illes Balears.

Pel que fa a la resta d'institucions, destaca el percentatge de documents que pertanyen al conjunt del 10 % dels més citats del món en el període 2012-2021: el 20,6 % de l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (Imdea); el 18,5 % de l'hospital Son Dureta, i el 17,8 % de l'Institut de Física Interdisciplinària i Sistemes Complexos (IFISC), que superen la mitjana del total de l'excel·lència del 10 % de la producció científica de les Illes Balears (17,4 %) (vegeu el gràfic I-11.16).

Finalment, pel que fa a l'anàlisi del lideratge de la producció científica de les Illes Balears, el 51,3 % de les publicacions estan liderades per personal investigador associat a una institució de les Illes Balears. A més, l'estudi del gènere del lideratge de la producció científica de les Illes Balears recull que el 17 % de les publicacions estan liderades per una investigadora associada a una institució de les Illes Balears.

11.4.

ELS RESULTATS DE LA POLÍTICA DE CIÈNCIA, TECNOLOGIA I INNOVACIÓ

El dia 9 d'agost de 2022 es va publicar la Llei 7/2022, de 5 d'agost, de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears, que deroga la Llei 7/1997, de 20 de

novembre, de la investigació i el desenvolupament tecnològic. La nova llei preveu diverses mesures per fomentar l'activitat investigadora i innovadora, entesa com a bé comú en l'àmbit de les Illes Balears, i coordinar i planificar el sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears.

La norma preveu diverses mesures per fomentar l'activitat científica com a motor de diversificació econòmica i transformació del model productiu. A més, fomenta la col·laboració entre els agents del sistema de ciència, tecnologia i innovació, i la creació d'empreses de base tecnològica. La llei fa referència a la perspectiva de gènere, les vocacions científiques i el fet insular.

L'instrument de foment per aconseguir els objectius de la Llei 7/2022 és el Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació. Du-

rant l'any 2022 s'ha començat a feina en l'elaboració del nou pla per al període 2023-2027.

El Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears 2018-2022 s'estructura en quatre línies d'actuació:

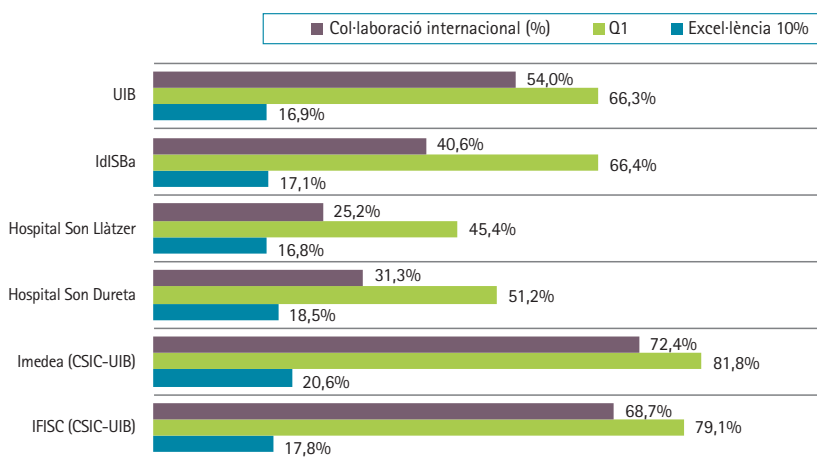
Promoció del talent.
Excel·lència investigadora.
Impuls de la competitivitat.
Mesures d'acompanyament.

11.4.1. PROMOCIÓ DEL TALENT

L'any 2021, per cada 1.000 persones de la població activa, aproximadament només 3,5 persones (en EDP) es dediquen a activitats d'R+D, mentre que, a escala estatal, la mitjana se situa en 10,8 persones.

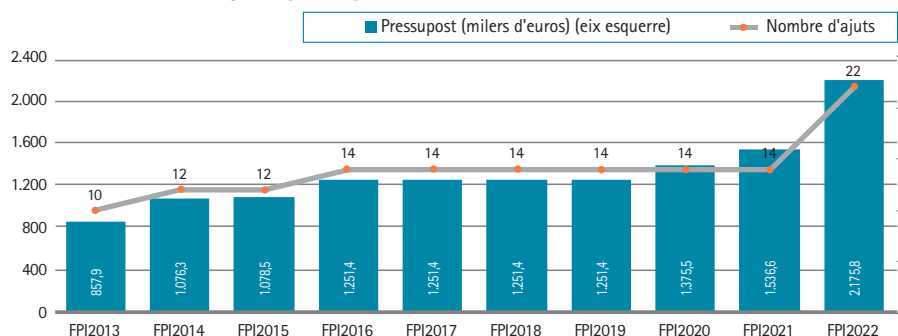
Gràfic I-11.16.

Principals institucions productores científiques de les Illes Balears (2012-2021)

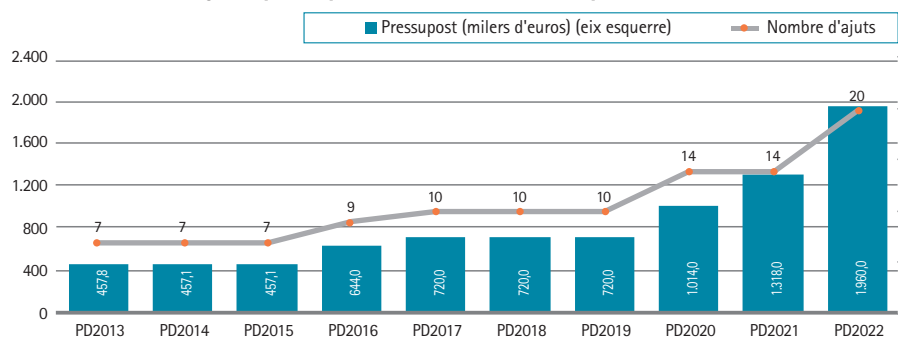
Font: FECYT (2022). Análisis Bibliométrico de la producción científica de la Comunidad Autónoma de Islas Baleares (2012-2021)

Gràfic I-11.17.

Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries FPI (2013-2022)

Font: Govern de les Illes Balears

Gràfic I-11.18.

Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries postdoc (2013-2022)

Font: Govern de les Illes Balears

En tots els plans de ciència de les Illes Balears s'ha donat una gran importància als recursos humans dedicats a activitats de ciència, tecnologia i innovació tant en el sector públic com en el privat, ja que és un dels factors més importants per augmentar la despesa en R+D a les Illes Balears.

L'any 2022, el Govern de les Illes Balears ha augmentat tant el nombre d'ajuts per a la formació de personal investigador (FPI) com la quantitat d'ajuts per a la

incorporació de personal investigador doctor (*postdoc*) (vegeu el [gràfic I-11.17](#) i el [gràfic I-11.18](#)).

11.4.2. EXCEL·LÈNCIA INVESTIGADORA

L'any 2022 s'ha iniciat el desenvolupament dels projectes derivats dels plans complementaris en els quals participa la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Aquests plans estan emmarcats dins el Pla

de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR), full de ruta per a la modernització de l'economia de l'Estat, la recuperació del creixement econòmic i la creació de llocs de treball, per a la reconstrucció econòmica sòlida, inclusiva i resilient, després de la crisi de la covid-19. Aquest pla es finança amb fons Next Generation EU.

En el marc del programa d'astrofísica i física d'altres energies, s'ha posat en marxa el projecte «Tecnologies avançades per a l'exploració de l'univers i els seus components», en què participen les comunitats autònomes de Catalunya, Andalusia, Cantàbria, la Comunitat Valenciana, Aragó i les Illes Balears. La Universitat de les Illes Balears participa en dues de les vuit línies que forma el projecte amb un pressupost de 2.000.000 d'euros per als anys 2022-2023:

LIA-3: Experiments d'ones gravitacionals i astronomia de multimissatgers.

LIA-8: Computació, *big data* i intel·ligència artificial.

En el marc del programa de biodiversitat, s'ha posat en marxa el projecte «Exploració, anàlisi i prospectiva de la biodiversitat: possibles respostes a l'Estratègia 2030 de desenvolupament sostenible en un escenari de canvi global», en què participen les comunitats autònomes de Galícia, Andalusia, el Principat d'Astúries, les Canàries, Extremadura i les Illes Balears. La Universitat de les Illes Balears participa en quatre de les sis línies que forma el projecte:

LIA-2: Monitoratge i seguiment de la biodiversitat.

LIA-3: Inventari dels serveis ecosistèmics.

LIA-4: Avaluació i mitigació de l'impacte del canvi global sobre la biodiversitat.

LIA-6: Xarxa de centre per a l'estudi i gestió de la biodiversitat.

L'any 2022 el Govern de les Illes Balears va aportar 1.792.850 euros per finançar la línia LIA-6.

També durant l'any 2022 es posa en marxa la iniciativa Hi-Tech de la UIB, la qual pretén potenciar les connexions entre l'excel·lència en ciència i la innovació a través de la tecnologia, i incrementar els serveis de la comunitat científica en el sector privat. En el marc d'aquest projecte, es van posar en marxa els dos primers projectes: el Hi-Tech-IAC3-BIO i el Hi-Tech-Inagea.

Hi-Tech-IAC3-BIO té com a objectiu, per una banda, desenvolupar la Plataforma de Genòmica, que ha de permetre la generació i l'anàlisi de dades genètiques i genòmiques i, per altra banda, establir el supercomputador regional que ha de servir com a plataforma per a la computació d'alt rendiment i la intel·ligència artificial. El Govern aporta 2.600.000 euros l'any 2022 per finançar aquest projecte amb fons FEDER del Programa Operatiu 2021-2027.

El projecte Hi-Tech-Inagea té un finançament d'1.500.000 euros per a l'any 2022 amb fons FEDER del Programa Operatiu 2021-2027. És una proposta científica que pretén potenciar l'excel·lència científica de l'Institut d'Investigacions Agroambientals i d'Economia de l'Aigua (Inagea), així com

la capacitat d'innovació dels resultats de les investigacions i l'activitat de transferència al sector productiu de les Illes Balears, fent-lo extensiu als àmbits nacional i internacional.

11.4.3. IMPULS DE LA COMPETITIVITAT

L'objectiu d'aquesta línia és aconseguir que les empreses de les Illes Balears incrementin la competitivitat a través de la generació i la incorporació de coneixements, tecnologies i innovacions.

L'any 2021 es va publicar una convocatòria (BOIB núm. 160, de 20 de novembre de 2021) amb l'objectiu de crear i cofinanciar projectes d'R+D i d'innovació a agrupacions empresarials innovadores (AEI) i clústers del coneixement radicades físicament i fiscalment en l'àmbit territorial de la comunitat autònoma de les Illes Balears. La finalitat d'això era impulsar-ne la participació en convocatòries d'R+D i d'innovació nacionals i internacionals i en projectes col·laboratius amb empreses membres del clúster amb potencial innovador, i la creació de noves AEI de diferents sectors econòmics de les Illes Balears, de manera que augmenti la competitivitat de la nostra economia.

El pressupost és a càrrec del fons d'impuls del turisme sostenible, amb un total de 400.000 euros. Amb els romanents, uns 242.339,31 euros, l'any 2022 es publica una nova convocatòria (BOIB núm. 89, de 9 de juliol de 2022) amb les mateixes condicions de finançar tres tipus d'actuacions:

Línia A: creació de noves AEI.

Línia B: cofinançament de projectes innovadors a les AEI.

Línia C: cofinançament de projectes d'R+D i d'innovació de les AEI que han rebut finançament en altres convocatòries competitives estatals o internacionals.

11.4.4. MESURES D'ACOMPANYAMENT

Aquest programa té com a objectiu fer arribar a tota la societat la importància del coneixement científic i tecnològic.

Activitats de difusió de la ciència, tecnologia i innovació

Des de ja fa uns anys, les dues fites més importants dins el calendari d'activitats de divulgació són la commemoració del Dia de la Dona i la Nina a la Ciència (l'11 de febrer) i la Nit de la Recerca (el darrer divendres de setembre). Els centres de recerca i difusió de les Illes Balears organitzen un conjunt divers d'activitats per apropar la figura de l'investigador a la societat.

En col·laboració amb la plataforma 11F Balears, es va dur a terme la coordinació dels actes commemoratius i la seva comunicació i difusió; és a dir, disseny de la imatge gràfica unitària, actualització del web 11fbalears.org, preparació de roda de premsa i nota de premsa i coordinació de l'acte central.

Per assegurar l'abast territorial de les actuacions, es va duplicar l'exposició del CSIC «Las chicas somos guerreras... y también ingenieras (y científicas, tecnólogas, matemáticas...)», que també es va exposar

al Centre Bit de Menorca. A Eivissa es va coordinar amb una divulgadora l'activitat «Un passeig pel relleu de la Lluna».

La Nit de la Recerca 2022 va comptar amb el suport del Govern de les Illes Balears i amb la participació de la Universitat de les Illes Balears (UIB), el Sistema d'Observació i Predicció Costaner de les Illes Balears (SO-CIB), la Delegació territorial del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (Imdea), l'Institut de Física Interdisciplinària i Sistemes Complexos (IFSIC) i la Fundació Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears (Idisba). Es van programar activitats com xerrades contacontes, cites ràpides amb investigadors, tallers, exposicions i jornades de portes obertes (*nitsdelsinvestigadors.cat*).

A més, coincidint amb el 20è aniversari del ParcBit, la Fundació Bit va posar en marxa l'actuació «Els científics que amaga el ParcBit» com una forma de conèixer els investigadors que donen nom als carrers del ParcBit.

Ajuts per a la divulgació

Durant el 2022 es va tancar la convocatòria d'ajuts per a l'organització d'actuacions de divulgació o difusió científica, congressos i seminaris de caràcter científic o tecnològic de les Illes Balears convocatòria (BOIB núm. 179, de 17 d'octubre de 2020). Les restriccions derivades de la covid provocaren que els resultats fossin desiguals, ja que durant gran part del termini de sol·licituds, no es podien dur a terme activitats presencials. Així i tot, es va tancar amb 27 sol·licituds, 15 ajuts i una inversió de 162.155 euros.

La convocatòria preveia tres modalitats d'activitats: congressos nacionals i internacionals; jornades o tallers, i activitats de divulgació. Els ajuts segons modalitat són els següents:

Modalitat A: 6 activitats amb un ajut total de 37.600 euros.

Modalitat B: 1 activitat en format jornada amb un ajut total de 2.699 euros.

Modalitat C: 9 projectes per un ajut total de 121.831 euros.

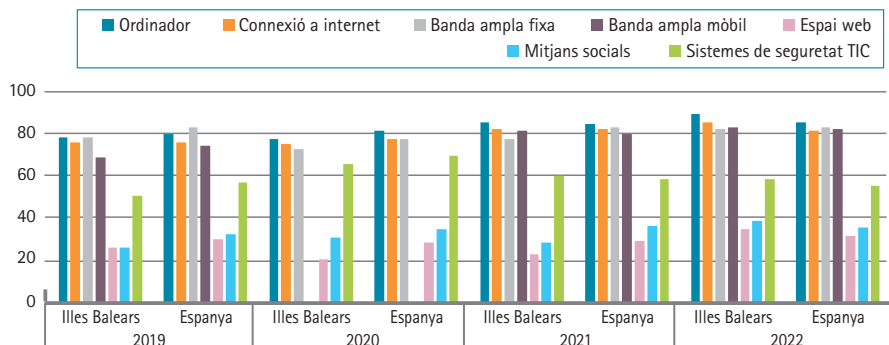
L'agost del 2022 es va publicar una nova convocatòria (BOIB núm. 114, de 30 d'agost de 2022) que, amb el mateix objectiu, introduïa una sèrie de novetats per fer-la més accessible a diferents activitats i costos subvencionables. L'import destinat a la convocatòria és de 550.000 euros amb caràcter pluriennal (2022-2025).

Llei de la ciència

En el marc d'aquest programa, s'ha dut a terme el desenvolupament de l'avantprojecte de la Llei de la ciència, que ha permès que el dia 9 d'agost de 2022 es publicués la Llei 7/2022, de 5 d'agost, de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears, i derogar així la Llei 7/1997, de 20 de novembre.

El desenvolupament social, polític i econòmic que s'ha produït en aquestes dues darreres dècades ha fet imprescindible l'actualització de la norma perquè s'adapti a les necessitats actuals de les Illes Balears i que, a més, proporcioni una nova gestió del sistema de ciència, tecnologia i innovació perquè sigui més eficaç i eficient.

Gràfic I-11.19.

Resum d'indicadors TIC a les empreses de menys de deu treballadors (%) (2019-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre ús de TIC i comerç electrònic a les empreses i elaboració pròpia

La Llei 7/2022 dota d'una estructura de governança i de gestió per garantir una adequada implementació de les polítiques públiques. Estableix un marc regulador unitari i sistemàtic d'actuació amb la finalitat d'impulsar el desenvolupament econòmic sostenible des del punt de vista econòmic, laboral, social, mediambiental i de bona governança, el benestar social, la creació d'ocupació qualificada i el progrés cultural de la ciutadania de les Illes Balears.

La Llei té per objecte el foment de l'activitat d'investigació, de desenvolupament tecnològic i d'innovació, i la coordinació i la planificació del sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears. A més, pretén impulsar la difusió i la transferència de coneixement en l'àmbit de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

Pel que fa al finançament públic, la Llei 7/2022, en l'article 26, preveu un increment anual en els pressuposts generals de la CAIB destinats a recerca i innovació, de

tal manera que s'arribi a l'any 2030 com a mínim a un 2 % del pressupost anual.

11.5.

LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ A LES ILLES BALEARS

11.5.1. EMPRESES

L'any 2022 les empreses de menys de deu treballadors de les Illes Balears continuen avançant en el seu procés de digitalització, com es pot observar en l'evolució dels indicadors (vegeu el [gràfic I-11.19](#)).

Pel que fa a l'equipament, un 89,6 % de les microempreses ja disposa d'ordinador (3,5 punts per sobre de la mitjana estatal), xifra que ha augmentat més de 10 punts respecte al 2019. En termes de connectivitat, el 85,6 % de les empreses més petites té connexió a internet, amb la qual cosa

supera la mitjana estatal (82,1 %). Aquesta quantitat representa 9,3 punts més que el 2019 i continua amb la tendència creixent. D'aquestes empreses, un 82,6 % disposa de connexió per banda ampla, mentre que la banda ampla mòbil representa un 83,8 % i és el mitjà més emprat de connexió.

Quant a les micropimes que disposen d'internet, han passat d'un 26,3 % el 2019 al 34,9 % les que tenen pàgina web (3,1 punts per sobre de la mitjana estatal). Aquest increment també es dona en les que utilitzen xarxes socials, un 38,7 % (12,5 més que el 2019), i, igualment, és una dada superior a la mitjana estatal (36,1 %).

Finalment, pel que fa a les mesures de seguretat TIC en aquestes empreses, a les Illes Balears hi ha més conscienciació, ja que també se situen per sobre de la mitjana estatal (59,2 % respecte al 55,3 %) i, tot un petit retrocés en 1,5 punts el 2021, han augmentat 8,1 punts respecte al 2019.

Pel que fa a les empreses de deu o més persones treballant-hi, la majoria dels indicadors van en línia amb la resta de l'Estat (vegeu el gràfic I-11.20).

L'accés a internet de les empreses més grans se situa en un 98,3 %, només una dècima per sota de la mitjana estatal (98,3 %). Malgrat un lleuger descens respecte al 2021 (99,8 %), aquesta xifra suposa un augment d'1 punt en comparació amb el 2019. La forma de connexió majoritària des del 2019 continua sent la banda ampla fixa (95,1 %), mentre que la banda ampla mòbil representa un 87,4 %.

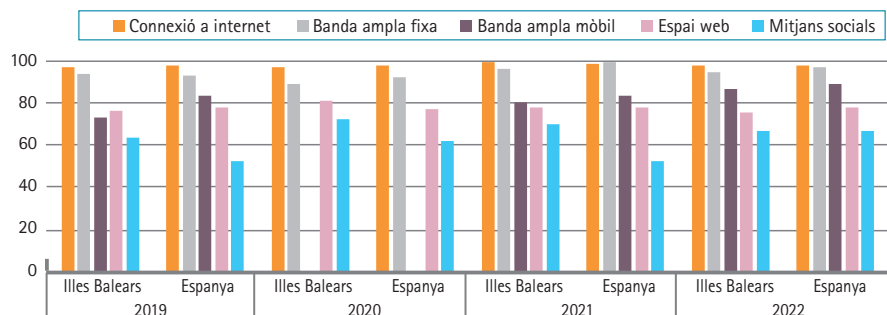
Es continua reduint el nombre d'empreses de més de deu persones amb espai web, si bé el 2020 el 81,4 % d'aquestes empreses en tenia, el 2021 la xifra passava a ser del 78,2 %. L'any 2022, el percentatge d'empreses amb web se situa en un 75,9 %, 2,6 punts per sota de la mitjana estatal (78,5 %). Les empreses grans que empen xarxes socials continuen la tendència a la baixa dels anys anteriors i passen del 73 % el 2020 a un 70,7 % el 2021, i el 2022 representen un 67,1 % (quasi al mateix nivell que la mitjana estatal 67,2 %).

El 33,9 % de les empreses més grans permeten la realització de teletreball, 5,5 punts menys que l'any anterior (39,4 % el 2021), també per sota de la mitjana estatal (40,8 %). El percentatge de persones que teletreballa regularment (15,1 %) també és inferior a l'estatal (19,5 %). En aquest aspecte, cal tenir en compte el gran pes a les Illes Balears de l'activitat en el sector turístic i les activitats presencials relacionades amb el sector de serveis, que no es poden fer a distància (vegeu el gràfic I-11.21).

En relació amb la utilització de les tecnologies digitals avançades, el 8,1 % d'empreses de més de deu treballadors han emprat tecnologies basades en intel·ligència artificial, mentre que la mitjana estatal se situa en l'11,8 %. En aquest ús, destaquen les empreses del sector de serveis, que representen el 14,7 % del total d'empreses que empen aquesta tecnologia. L'objectiu de la utilització d'aquesta ha estat sobretot analitzar dades (aprenentatge automàtic) i convertir el llenguatge parlat en format llegible per una màquina.

Gràfic I-11.20.

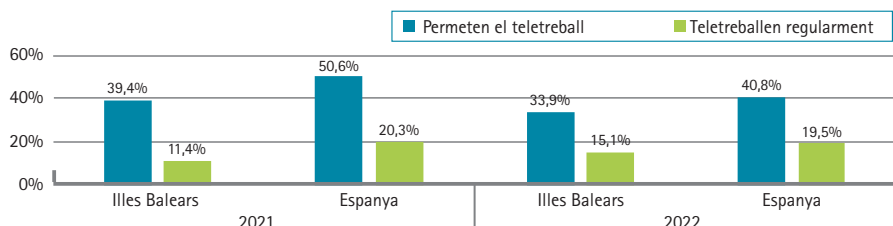
Resum d'indicadors TIC a les empreses de deu o més treballadors i treballadores (%) (2019-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre ús de TIC i comerç electrònic a les empreses i elaboració pròpia

Gràfic I-11.21.

El teletreball a les empreses de deu o més treballadors i treballadores (2021-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre ús de TIC i comerç electrònic a les empreses i elaboració pròpia

Pel que fa al *big data*, el percentatge d'empreses grans que l'usen a les Illes Balears és d'un 13,1 %, similar a la mitjana estatal (13,8 %) i també continua liderant el seu ús el sector de serveis, amb un 18,1 %. Respecte del tipus de font per obtenir les dades, el predominant és a través de la geolocalització a partir de dispositius portàtils, tant a les Illes Balears, amb un 64,1 %, com a l'àmbit estatal, amb un 55,3 %.

El 14,3 % de les grans empreses de les Illes Balears té especialistes en TIC con-

tractats. Però d'aquestes empreses amb professionals TIC, només un 29,7 % té contractades dones especialistes, una xifra inferior a la mitjana estatal, que se situa en un 40,38 %. En referència al gènere dels especialistes en TIC, les dones només representen un 13,5 % del total, mentre que en el total nacional el percentatge se situa en un 23,7 %. Respecte dels tipus d'especialistes que trobam a les empreses, destaquen els especialistes en dades, que són el 22,9 % a les Illes Balears.

Les empreses amb alguna mesura de seguretat TIC representen el 83,4 % a les Balears, 5,9 punts per sota del 89,3 % de mitjana estatal.

11.5.2. LLARS I CIUTADANIA

El percentatge de llars de les Illes Balears que disposen de connexió a internet ha augmentat de manera constant des del 2019 (93,1 %) fins a arribar al 2022 a un 97,5 %, 1,4 punts per sobre de la mitjana estatal actual. Aquest creixement continuat també s'observa en el percentatge d'habitatges amb algun tipus d'ordinador, que el 2022 representa un 86,8 % (2,3 punts més que el 2019) i que és superior a la mitjana de l'Estat (80,9 %).

Quant al tipus de connexió, el 2022 la banda ampla fixa suposa el 97,5 % a les llars de les Illes Balears, 1,4 punts per sobre de la mitjana estatal.

Respecte als habitatges amb telèfon fix, han disminuït progressivament del 82,2 % el 2019 al 65,2 % el 2022, no gaire lluny de la mitjana estatal actual (62,5 %). En canvi, quasi la totalitat de les cases de les Illes Balears disposa de telèfon mòbil a les Illes Balears el 2022 (99,9 %), 0,4 punts per sobre de la mitjana estatal i 0,9 punts més que el 2021 (vegeu el gràfic I-11.22).

Pel que fa als indicadors dels usos d'internet per part de la ciutadania balear, s'observa que creix any rere any i es manté per sobre dels nivells de l'Estat.

Quant a la freqüència, un 97,1 % han utilitzat internet en els darrers tres me-

sos, 3 punts més que el 2019 i 2,6 punts per sobre de la mitjana estatal. Així mateix, les persones que fan servir internet diàriament a les Illes Balears representen el 91,6 %, 4,5 punts per sobre de la mitjana de l'Estat. Destaca el seu creixement en 13,3 punts respecte al 2019, en què aquest percentatge d'ús diari de la xarxa se situava al 78,3 %.

En aquesta línia, pel que fa als usos del telèfon mòbil per motius particulars, a les Illes Balears la pràctica totalitat de la ciutadania (un 99,3 %) afirmen fer-lo servir, només una dècima per sobre de la mitjana estatal i 1,2 punts més que el 2019. (vegeu el gràfic I-11.22).

Entre els usos d'internet que fa la ciutadania balear, l'ús de la missatgeria instantània continua sent el preferit pel 95,5 %. Els altres usos més comuns són: rebre o enviar correus electrònics (85,7 %); llegir notícies, diaris, revistes en línia (79,5 %); cercar informació sobre béns i serveis (78,6 %); trucades o videotrucades (77,5 %); escoltar o descarregar música (76,8 %), i utilitzar la banca electrònica (76,2 %). En tots els casos, les Illes Balears se situen per sobre de la mitjana estatal en aquests usos d'internet.

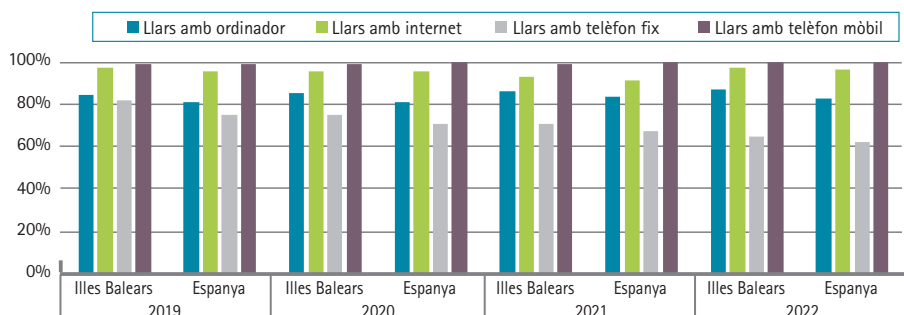
Pel que fa a les compres per internet, del total de persones de 16 a 74 anys de les Illes Balears, un 75 % afirma haver comprat en línia durant el 2022, mentre que la mitjana estatal se situa en un 72,8 %. El comerç electrònic ha tingut un creixement moderat a les Illes durant el darrer període: hi ha una tendència a l'alça constant des del 2019 (52,4 %), mentre que ara ja són més de la meitat (el 55,6 %) els que ho han fet durant els darrers tres mesos, una

xifra lleugerament superior a la mitjana estatal (55,3 %).

De les persones que han comprat a través d'internet a les Illes Balears en els darrers tres mesos, el 98,2 % ha comprat productes físics. D'aquests, el més comprat ha estat roba, sabates o acces-

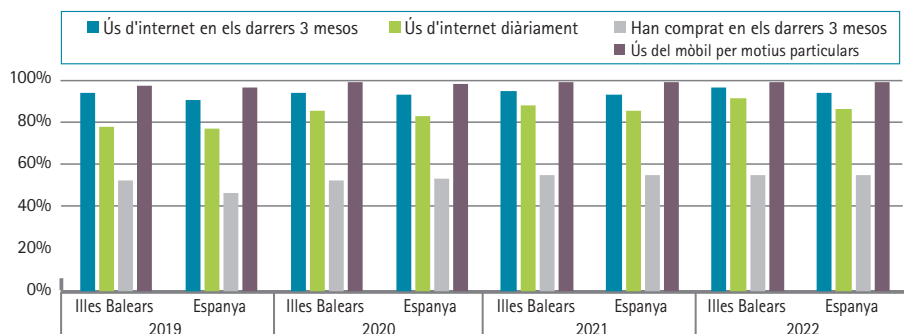
oris (64 %); seguits de menjar a domicili (38,3 %); béns físics comprats a particulars (36,9 %); articles esportius (33,5 %) i ordinadors, tauletes, telèfons mòbils o accessoris (30,3 %). La majoria de les compres en línia es fan a venedors nacionals (51,1 %), seguits per venedors de la UE (19,3 %) (vegeu el [gràfic I-11.23](#)).

Gràfic I-11.22.
Equipament TIC a les llars de les Illes Balears (2019-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre equipament de productes TIC de les llars i elaboració pròpia

Gràfic I-11.23.
Principals usos d'internet per part de la ciutadania de les Illes Balears (2019-2022)

Font: INE (2022). Enquesta sobre equipament de productes TIC de les llars i elaboració pròpia

Pel que fa a les relacions entre la ciutadania i l'Administració pública per internet, el 79,6 % dels ciutadans de les Illes Balears de 16 a 74 anys ha interactuat amb l'administració electrònica. Aquestes interaccions han estat sobretot la descàrrega o impressió de formularis (63,4 %), seguida d'accions relacionades amb l'accés a informació (55,6 %).

Quant al teletreball, a les Illes Balears el 4,4 % de la població ha teletreballat durant el darrer any (3,7 punts per sota la mitjana nacional), la qual cosa representa el 6,7 % de la població balear ocupada.

12

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA I FINANCES ÈTIQUES

12.1.

INTRODUCCIÓ I CONTEXT

L'economia social és un conjunt de pràctiques econòmiques que, a diferència de l'economia convencional, no es regeixen per l'ànim de lucre. Segons la Llei 5/2011, de 29 de març, d'economia social, parlem d'un conjunt d'activitats econòmiques i empresarials que en l'àmbit privat desenvolupen les entitats que cerquen l'interès general econòmic o social, o tots dos. Es parteix de la base de diferents principis relacionats amb la prioritització de les persones i el fi social per damunt el capital; la presa democràtica de decisions; el compromís amb la societat, i la independència respecte als poders públics. La Carta de principis de l'economia social i solidària, a més, amplia aquests principis a altres de relacionats amb la sostenibilitat ecològica, l'equitat de gènere, el treball digne, la cooperació, el repartiment just de la riquesa i el compromís amb l'entorn¹.

En aquest sentit, l'OCDE ha subratllat els efectes positius de l'economia social tant pel que fa a la cohesió social (creació inclusiva d'ocupació; més estabilitat laboral; menors desigualtats salarials; majors

nivells d'igualtat; contribució als serveis socials) com a la cohesió territorial (creació d'activitat econòmica i ocupació a les àrees rurals; competitivitat de l'economia agrària i retenció de la població rural)².

Es tracta de pràctiques molt diverses tant pel que fa al seu funcionament i els sectors de producció i serveis que l'economia social abasta, com a les formes jurídiques que les sustenten. A escala europea, el Sistema europeu de comptes (SEC 2010) nacionals i regionals de la Unió Europea classifica els operadors de l'economia social en dos grans sectors (vegeu el [quadre I-12.1](#)).

Com s'ha assenyalat en anteriors memòries, l'economia social i solidària és una modalitat d'activitat econòmica que en el context de les Illes Balears té un pes més qualitatiu que quantitatiu, tot i l'increment en els darrers anys tant del nombre com de l'abast de les iniciatives, sota diferents formes jurídiques i en diferents sectors productius.

Pel que fa al marc internacional i europeu, el 2022 la Comissió Europea (CE) ha publicat una comunicació adreçada al Parlament, el Consell, el Comitè Econòmic i Social Europeu i el Comitè de les

1. Vegeu REAS, Carta de l'economia solidària. Disponible a: www.economiasolidaria.org/sites/default/files/pages_attachments/CARTA_ECONOMIA_SOLIDARIA_REAS.pdf.

2. OCDE (2021). *Recomendación del Consejo sobre la Economía Social y Solidaria y la Innovación Social*. Instrumentos jurídicos de la OCDE.

QUADRE I-12.1. CLASSIFICACIÓ DELS OPERADORS DE L'ECONOMIA SOCIAL (SEC 2010)
Productors de mercat

Societats no financeres (S.11)	Cooperatives (de treball, agroalimentàries, de consum, educació, transport, habitatge, etc.)
	Societats laborals
	Societats agràries de transformació (SAT)
	Centres especials d'ocupació (CEO)
	Empreses d'inserció
	Altres productors de mercat privats (iniciatives d'RSC, agricultura ecològica i ONCE)

Productors no de mercat

Institucions financeres (S.12)	Cooperatives de crèdit i d'estalvi
	Companyies de mútues d'assegurances
	Institucions sense ànim de lucre de serveis d'economia social
Institucions sense ànim de lucre al servei de les llars (S.15)	ONG, fundacions, associacions, etc. que presten serveis a les llars i són productors de no mercat

Font: Sistema Europeu de Comptes (SEC 2010)

Regions³ en forma de pla d'acció per a l'economia social que proporciona un marc europeu fins al 2030 per a l'impuls del sector, basat en quatre pilars:

La creació d'un marc polític i jurídic adient que consideri la diversitat d'organitzacions existents de l'economia social, així com una fiscalitat que afavoreixi les empreses socials.

- El suport financer públic, a través dels estats.
- La millora en l'accés als mercats, amb èmfasi en els mecanismes de contractació pública socialment responsable.
- La promoció de l'economia social tant a escala regional i local com internacional.

3. CE (2021). *Construir una economia que funcione para las personas: un plan de acción para la economía social*.

L'avaluació del primer any d'aquest pla d'acció⁴, corresponent al 2022, coincideix amb el desè aniversari de la Social Economy Europe (SEE), la principal xarxa publicoprivada de promoció i suport a l'economia social d'àmbit europeu, que ha valorat l'oportunitat que representen les iniciatives d'economia social en un context d'inestabilitat global i de necessitat d'avançar cap a un desenvolupament sostenible.

En el context espanyol, el 2022 s'ha aprovat el Projecte estratègic per a la recuperació i la transformació econòmica (PERTE) de l'economia social i de les cures, alineat amb l'esmentat pla d'acció europeu i amb una inversió prevista de més de 800 mil

4. Vegeu The European Parliament's Social Economy Intergroup i Social Economy Europe (2023). «1 year of the social economy action plan. 10 years of SEE». Disponible a: <https://socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2023/05/Report-1year-of-SEAP-10-years-of-SEE.pdf>.

lions d'euros a càrrec dels fons Next Generation EU fins al 2026, que s'articula entorn de tres objectius:

- L'impuls i el desenvolupament de l'economia social.
- L'enfortiment i la transformació dels serveis en l'àmbit de les cures, perquè siguin accessibles i centrats en les persones.
- La creació d'un hub per focalitzar i compartir el coneixement amb les entitats que formen part de l'economia social.

A escala metodològica, en aquest apartat de la memòria del CES es fan servir fonts de dades quantitatives, secundàries, a partir de les bases de dades estadístiques disponibles d'organismes públics, complementades en alguns casos amb dades aportades directament o indirectament per les principals xarxes d'organitzacions vinculades a l'economia social. Així mateix, també es fa una anàlisi qualitativa a partir de l'anàlisi i la interpretació de la documentació publicada i disponible. A més, s'inclou un nou apartat sobre finances ètiques, atès que no només es tracta d'un sector inclòs en el sistema de comptes (institucions financeres, S12), sinó que representa el suport financer fonamental de bona part de les iniciatives d'economia social, que ha de recórrer al crèdit per al seu desplegament i per la seva naturalesa sense ànim de lucre.

Finalment, es fa un repàs en forma de balanç tant de les polítiques públiques desenvolupades a les Illes Balears en relació amb l'economia social com dels principals reptes i tendències del sector.

12.2.

DADES I TENDÈNCIES DE L'ECONOMIA SOCIAL A LES BALEARS EL 2022

Si bé, per causes de força major, el 2022 no hem pogut accedir a les dades del registre de cooperatives de la Direcció General de Promoció Econòmica del Govern autonòmic (que també inclou les societats laborals i les empreses d'inserció), aquestes han estat complementades per les dades aportades per les entitats del sector.

D'acord amb les dades disponibles a partir de diferents fonts, el percentatge d'empreses i iniciatives de l'economia social ha pujat molt lleument entre el 2021 i el 2022, en consonància amb un creixement sostingut però lent d'anys anteriors, i molt lluny dels objectius previstos al Pla Director de l'Economia Social de les Illes Balears 2018-2022, del 6 % de l'economia (vegeu el [quadre I-12.2](#)). Així, el 2021 les empreses d'economia social representaven un 2,1 % del conjunt d'empreses a les Illes Balears, mentre que el 2013 representen el 2,13 %. No obstant això, si es consideren en aquest còmput les iniciatives no empresarials (productors de no mercat), com ara les activitats desenvolupades pel tercer sector d'acció social, aquest valor relatiu és notablement superior.

A continuació, s'exposen algunes dades relatives als productors tant de mercat com de no mercat, llevat del cas de les societats laborals, que, segons les dades disponibles del Ministeri de Treball i Economia Social, han minvat en els darrers anys en el con-

junt de l'Estat i especialment a les Balears, on des del 2019 no se n'ha constituït cap⁵.

12.2.1. LES COOPERATIVES

Les cooperatives són la figura d'economia social amb més tradició i consolidació tant al conjunt de l'Estat com a les Illes Balears. Les modalitats més destacables són les de treball associat (les persones associades de les quals són també treballadors) i les cooperatives agràries.

En aquest apartat, cal esmentar que el nombre de cooperatives registrades no té per què coincidir amb el de cooperatives actives, atès que el registre de cooperatives autonòmic no dona de baixa les que ja no existeixen.

Les cooperatives de treball associat

A l'àmbit espanyol es van constituir 1.558 cooperatives el 2022, segons les dades del Ministeri de Treball i Economia Social, mentre que a les Illes Balears, d'acord amb les dades aportades per la Unió de Cooperatives de Treball Associat (UCTAIB), van ser 22, de les quals la majoria (19) van ser de treball associat. Això representa un 1,14 % del total estatal.

Bona part d'aquestes noves cooperatives són microcooperatives (amb dues persones associades), concretament 19 de les 20 creades. Aquesta és una tendència que s'ha reforçat d'ençà de l'aprovació de la Llei

4/2019, de 31 de gener, de microcooperatives de les Illes Balears, fonamentada en la realitat microempresarial del teixit socioeconòmic illenc i les dificultats per iniciar cooperatives amb tres socis, si més no en l'etapa inicial. L'esmentada llei permet crear una microcooperativa amb dues persones.

En aquest sentit, del total de cooperatives registrades el 2022 a Balears —330 segons la UCTAIB—, 215 (un 65,1 %) ho són de treball associat. D'aquestes, 52 (un 24,2 %) són microcooperatives.

Dins de les cooperatives de treball associat, les que tenen més pes i trajectòria històrica són les cooperatives d'ensenyament, que compten amb la seva pròpia sectorial dins la UCTAIB, i s'agrupen centres educatius com Es Liceu, Es Lledoner-Sant Alfons, Aula Balear o l'Escoleta Gianni Rodari, entre d'altres. En conjunt, tenen uns 7.500 alumnes i 625 treballadors i treballadores entre persones associades cooperativistes i contractades (incloent-hi personal docent i no docent).

El cooperativisme de treball és el motor que impulsa el cooperativisme a les Balears, tant pel nombre de cooperatives registrades com pel creixement exponencial dels darrers anys, especialment gràcies a les microcooperatives. Les cooperatives i microcooperatives són presents a tots els sectors productius, la qual cosa indica que qualsevol activitat econòmica pot ser cooperativitzada, per això la UCTAIB, juntament amb la Confederació Espanyola de Cooperatives (COCETA), impulsa des de la pandèmia el programa Re-inventa en COOP, orientat a la transformació d'empreses convencionals en situació de crisi a cooperatives.

5. Vegeu: Ministeri de Treball i Economia Social, Estadístiques de l'economia social. Disponible a: www.mites.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/economia-social/estadisticas/index.htm.

QUADRE I-12.2. NOMBRE D'EMPRESES PER CONDICIÓ JURÍDICA DE L'ECONOMIA SOCIAL A LES ILLES BALEARS (2010-2022)

	Societats cooperatives (DG de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular i UCTAIB)	Societats laborals anònimes i limitades (DG de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular)	Altres tipus (*)	Total economia social	Total empreses a les Illes Balears (DIRCE)	Percentatge d'empreses d'economia social (**)
2010	214	545	—	—	89.562	—
2011	221	546	—	—	87.461	—
2012	223	546	—	—	85.372	—
2013	234	546	—	—	85.044	—
2014	244	544	—	—	84.270	—
2015	260	535	—	—	87.111	—
2016	263	520	987	1.770	89.341	1,98 %
2017	273	508	1.035	1.816	93.067	1,95 %
2018	274	482	1.103	1.859	96.638	1,92 %
2019	276	477	1.159	1.912	98.712	1,94 %
2020	295	473	1.190	1.958	100.022	1,96 %
2021	320	463	1.274	2.057	98.120	2,10 %
2022	326	463	1.367	2.156	101.236	2,13 %

Font: Elaboració pròpia a partir del Directori Central d'Empreses (DIRCE) i dades de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular de la CAIB

(*) Inclou les entitats detallades a la taula 2. (**) El càlcul del percentatge és una aproximació.

Les cooperatives agràries

Cooperatives Agroalimentàries (abans UCABAL) és la principal xarxa de cooperatives agràries de les Balears, que també agrupa societats agràries de transformació (SAT) i altres tipus d'entitats del sector. Juntament amb la UCTAIB, conformen la Federació de Cooperatives de les Illes Balears, que el 2022 ha complert deu anys d'existència.

El creixent dinamisme del sector primari es reflecteix en els resultats de les cooperatives agroalimentàries, que el 2022 han facturat 111,6 milions d'euros i compten

amb 7.789 socis cooperativistes. De fet, a l'informe *Las empresas más relevantes de la economía social 2021-2022*, de la Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social (CEPES)⁶, n'apareixen algunes de les Illes Balears, per volum de facturació: la cooperativa Camp de Menorca (al 418è lloc a escala estatal), Camp Mallorquí (al 454è) i la Cooperativa Insular Ramadera de Menorca (al 464è), seguides per les cooperatives d'ensenyament. Aquestes dades posen de manifest la im-

6. Vegeu CEPES (2023). *Las empresas más relevantes de la economía social 2021-2022*. Disponible a: www.cepes.es/files/docs/las-empresas-de-la-economia-social-20212022.pdf.

portància del cooperativisme agrari, i molt especialment en el cas de Menorca, on el sector primari encara ocupa un lloc important en l'economia de l'illa.

Dins de les cooperatives agroalimentàries, el panorama és ben diferent per illes, amb algunes dades destacables, com ara que Eivissa i Formentera són proporcionalment les illes amb més socis⁷: 4.339 en el cas d'Eivissa, gairebé el doble que les 2.213 de Mallorca o les 824 de Menorca, i 413 en el cas de Formentera, on la Cooperativa del Camp ha protagonitzat la revitalització del sector agrari de la Pitiüsa menor, amb la incorporació de joves pagesos i pageses i l'ampliació de la superfície cultivable, amb 270 hectàrees de cultiu al seu abast. En el cas de Menorca, a més, és destacable la sinergia entre el cooperativisme agrari i el de consum, amb acords de col·laboració de la Cooperativa del Camp amb la xarxa de supermercats cooperatius de San Crispín.

També han jugat un rol important a l'àmbit de totes les illes el conjunt d'organitzacions vinculades a la producció agroecològica, com és el cas d'APAEMA (Mallorca) i els seus homònims APAEM (Menorca) i APAEF (Pitiüses), que en els darrers anys han desenvolupat projectes innovadors, com ara els obradors cooperatius i els bancs de terres per tal d'afavorir tant la transformació de producte a un cost assumible com l'accés dels joves a les terres de cultiu.

7. Vegeu Cooperatives Agroalimentàries Illes Balears (2022). *Memòria anual 2022*. Disponible a: www.agroalimentaries.es/wp-content/uploads/2021/07/Memoria-dactivitats-Cooperatives-Agroalimentaries-2022.pdf.

Pel que fa a APAEMA, l'entitat ha passat d'unes 120 persones associades el 2013 a tancar el 2022 amb 523 persones. A més, forma part del Mercat Social Illes Balears. El nombre de persones associades d'aquestes entitats és paral·lel al creixement de les organitzacions agràries inscrites al Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica (CBPAE), atès que un dels objectius de les associacions de productors agroecològics és lluitar contra la competència deslleial d'aquests productes cada vegada més demandats com són els productes ecològics i de proximitat.

Altres cooperatives

Com es pot veure al quadre I.12.3, a més de les de treball associat i les agràries, també han guanyat pes en els darrers anys les cooperatives d'habitatge, particularment en el cas d'Eivissa, amb les dificultats conegudes d'accés a aquest bé bàsic en aquesta illa. Experiències com Gatzara Ecosocial, Es Porxos o Es Sanadors; aquesta darrera, per exemple, promoguda per personal sanitari que treballa a les Pitiüses. Aquests casos demostren que amb mecanismes no exclusivament de mercat es pot facilitar l'accés a l'habitatge i situar les necessitats de les persones primer.

Finalment, en aquest apartat cal destacar la diversitat de sectors i serveis que abasten les microcooperatives creades arreu de l'arxipèlag durant 2022: onze a Mallorca (anàlisi química, formació, audiovisuals, disseny gràfic, cafeteria, restaurant, teatre, muntatge elèctric, revista musical i explotació comunitària de la terra, revista digital); sis a Menorca (artistes, músics, ioga, cultural, assessoria, serveis socials), i dues

QUADRE I-12.3. COOPERATIVES A LES BALEARS (2022)

Modalitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Treball associat	169	22	24		215
Agràries	35	7	6	1	49
Serveis	9	1	2		12
Iniciativa social	11	1	0	0	12
Consumidors i usuaris	5	1	0	1	7
Del mar		1	0	0	1
Explotació comunitària de la terra	6	1	0	0	7
Habitatge	13	1	6	0	20
Transports	5	0	0	0	5
Integrals	1	0	1	0	2
Total de cooperatives a Balears	254	35	39	2	330

Font: Dades facilitades per UCTAIB

a Eivissa (espai cultural i ecoturisme). Així mateix, també n'hi ha dues d'explotació comunitària de la terra a Mallorca.

12.2.2. EL TERCER SECTOR D'ACCIÓ SOCIAL

El tercer sector d'acció social és un altre dels pilars importants dins l'ecosistema de l'economia social a les Illes Balears. Es tracta d'un sector molt heterogeni, constituït per entitats sense ànim de lucre de diferent naturalesa jurídica i trajectòries històriques i de reconeixement (des d'associacions de caràcter local fins a grans entitats de caràcter singular, com Càritas, la Creu Roja i l'ONCE⁸). A més,

n'hi ha que, en funció de l'activitat que desenvolupen, poden ser considerades segons la classificació esmentada anteriorment com a operadors de mercat (per exemple, en el cas dels centres especials de treball o les empreses d'inserció) o no de mercat.

Es tracta d'un sector en creixement, sobretot per mor de dos factors: per una banda, la professionalització de bona part de les entitats del tercer sector en els darrers anys, sobretot de les que gestionen serveis socials, ocupacionals i de cures; segona, les obligacions derivades de la Directriu europea 2014/24/UE i la Llei 9/2017, de contractes del sector públic, que a la disposició addicional quarta recull els contractes reservats per a empreses d'inserció i centres especials d'ocupació d'iniciativa social, així com

8. Segons el *Barómetro del tercer sector de acción social en España 2022*, el 2021 només les tres entitats de caràcter singular Càritas, Creu Roja i ONCE suposaren un 20 % de la facturació de les entitats del tercer sector a escala d'Estat.

per a organitzacions d'economia social⁹. A més, la Llei 3/2018, del tercer sector de les Illes Balears, que estableix la possibilitat que més d'una setantena d'entitats que gestionaven serveis de cures que les administracions tenen l'obligació de prestar, en aplicar-se ha suposat estabilitat i creixement de les entitats sense ànim de lucre que els gestionaven.

L'esmentada llei preveu l'obligació d'aquestes entitats que gestionen serveis bàsics d'integrar-se al Cens públic d'organitzacions del tercer sector¹⁰, depenent de la Conselleria d'Afers Socials. Al tancament de 2022, en aquest cens hi havia de 121 entitats d'arreu de les Illes Balears, 15 de les quals es van donar d'alta el mateix any.

El 2022 també hi havia vuit empreses d'inserció a Balears, set de les quals actives. Cinc d'aquestes formen part de la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS): Deixalles Serveis Ambientals, Deixalles Inserció i Triatge, Mestral Inserció i Medi Ambient (Càritas Menorca), Eines x Inserció (Càritas Mallorca) i Projecte Home Balears Inserció (Benfet Serveis i Manteniment). El 2022 se n'ha creat una de nova, Retexsol, impulsada per Càritas Eivissa. També empreses convencionals com Urbaser han aprofitat el marc normatiu favorable

a aquesta figura sociolaboral per crear la seva empresa d'inserció, la qual cosa ha estat considerada un cas d'intrusisme per part de les entitats del tercer sector. Les empreses d'inserció s'han agrupat sota el paraigua de l'Associació Illes Balears d'Empreses d'Inserció.

Tot i que no disposam de les dades del conjunt de l'activitat econòmica desplegada per les entitats del tercer sector, sí que ens podem fer una idea de l'important volum que això representa partint de la base de les que hi ha agrupades a REAS.

Si només es tenen en compte les entitats del tercer sector de la memòria de 2022 de REAS, parlem d'un moviment econòmic anual de més de 17,5 milions d'euros en l'exercici. Altres xarxes, com 3SalutMental, que agrupa les principals entitats de salut mental a Mallorca, el 2022 disposaven de prop de 200 professionals, prestaven diferents serveis que inclouen des de jardineria o la gestió d'aparcaments fins a l'exitosa iniciativa d'embotellament i subministrament d'aigua a domicili Tres Glops, recentment premiada.

El 2022, a més, es va signar entre les federacions de persones discapacitades FOQUA i UNAC, la Federació de Salut Mental, Predif i les entitats Mater, Hospital Sant Joan de Déu, Dacesma i la Fundació EFI amb l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS) un pacte per a les persones amb discapacitat que recull les aportacions de les 26 entitats i 146 centres que formen part de la xarxa de recursos per a persones amb discapacitat.

9. En relació amb aquest tema, el Mercat Social ha publicat el 2022 una guia didàctica per a la compra pública responsable, disponible aquí: mercatsocial.org/wpfd_file/guia-didactica-compra-publica-responsable/.

10. Es poden consultar les organitzacions inscrites al cens en el Portal per les Entitats Socials de les Illes Balears: intranet.caib.es/russfront/llistatEntitats.xhtml.

12.2.3. LES FINANCES ÈTIQUES

Un dels instruments que permet el desenvolupament de bona part de les iniciatives d'economia social tractades fins ara són les finances ètiques. Es tracta de serveis financers o bancaris basats, com el conjunt de l'economia social, en principis ètics, inversió responsable, justa i sostenible i un funcionament democràtic.

A les Illes Balears hi ha tres entitats afiliades a la Federació Europea de Bancs Ètics i Alternatius (FEBEA), que és la xarxa de referència del sector. Es tracta de Caixa Colonya —una de les dues úniques caixes d'estalvi que queden a tot l'Estat després del procés de reestructuració bancària patit fa una dècada que va suposar la desaparició, entre d'altres, de Sa Nostra—; Fiare Banca Ètica, que té un grup d'iniciativa territorial (GIT) a les Balears, i la cooperativa de crèdit Coop57, de matriu catalana, que disposa d'un grup promotor a Mallorca.

Caixa Colonya, que ja va ser pionera als anys noranta del segle passat amb la creació de l'estalvi ètic, el 2022 té 22 oficines a les Illes i va tancar l'exercici de 2021 amb un balanç de 727,2 milions d'euros. El mateix any va subvencionar a través de l'estalvi ètic 185 entitats de les Illes per un import total de 304.691 euros, i 385 a través de la seva obra social, a més de facilitar l'accés al crèdit a les entitats de l'economia social.

Fiare Banca Ètica té 72 persones associades el 2022, i va finançar fins a 15 projectes d'economia social a Balears, per valor de 4,26 milions d'euros. Pel que fa a Coop57,

la seva implantació és més recent que la de les anteriors i comptava el 2022 amb vuit entitats associades de serveis i 37 persones associades col·laboradores. Entre el 2021 i el 2022 va finançar projectes d'economia social per valor de més de 115.000 euros.

L'abast de les finances ètiques s'estén també a altres serveis i productes financers, com les assegurances, que van guanyant pes a la realitat de les Illes Balear, de la mà d'entitats com Arç Cooperativa, que compta amb un acord de col·laboració amb la UCTAIB.

Finalment, en aquest apartat val la pena esmentar experiències innovadores de recent creació, com el projecte de moneda social i local de Formentera, els *molinets*, creada arran de la pandèmia, i que el 2022 tenia més de 200 persones i set empreses associades.

12.2.4. LA RESPONSABILITAT SOCIAL CORPORATIVA (RSC)

Entre els productors de mercat privats també hi ha les iniciatives de responsabilitat social corporativa (RSC) que exerceixen les empreses de tot tipus, tant si són socials com si no ho són. No existeix un registre públic de RSC, atès que es tracta d'una opció voluntària de les empreses per compensar socialment i mediambientalment les externalitats negatives de la seva activitat i treballar de manera cohesionada i responsable amb la societat.

No obstant això, comptam amb les dades facilitades per Eticentre, associació sense ànim de lucre que treballa per la

incorporació de criteris ètics en el món dels negocis. El 2022 hi ha 23 empreses i organitzacions associades.

Pel que fa a Forética, consultora especialitzada en RSC, no consta cap empresa a les Balears certificada amb la norma SGE1 el 2022 (la norma vinculada a la responsabilitat social empresarial), la darrera es va fer el 2021. En els darrers deu anys només consten set empreses certificades per aquesta organització a les Illes, la qual cosa marca una tendència de retrocés de les iniciatives de RSC que sol coincidir amb contextos de crisi econòmica.

Tot i això, la Confederació d'Associacions Empresariales de Balears (CAEB), a més de tenir entre els seus serveis l'assessorament a les empreses adscrites en l'aplicació de la seva RSC, des del 2020 impulsa el programa Empresas que Ayudan, consistent en iniciatives de mentoratge i patrocini per part d'empreses a entitats sense ànim de lucre. La principal organització patronal de les Illes també promou la xarxa Empresas Compromes, Empresas amb Valores, conformada per totes les empreses que al llarg dels anys han participat en els programes d'RSC de la CAEB.

12.3.

BALANÇ DE POLÍTIQUES PÚBLIQUES I REPTES DEL SECTOR

Tot i el marc normatiu i polític favorable tant a escala estatal com europea (amb el pla d'acció i el PERTE esmentats al principi del capítol), el balanç de polítiques

públiques de suport a l'àmbit de les Balears no és gaire positiu. Si bé el Pla Director de l'Economia Social de les Illes Balears¹¹ aprovat pel Govern de les Illes Balears plantejava un objectiu de creixement del sector fins a assolir el 5 % de l'economia a les Illes Balears el 2022, el que és cert és que el volum de l'economia social continua al voltant del 2 % del PIB (pel 10 % del PIB de la mitjana espanyola) i que no s'han desplegat ni tan sols les eines estadístiques que permetin fer un seguiment acurat i de conjunt de l'evolució del sector, atesa l'esmentada diversitat de formes jurídiques existents i l'abast de sectors d'activitat, productes i serveis.

Pel que fa a la compra pública ètica i les obligacions de les administracions en relació amb la normativa i la mateixa llei de contractes del sector públic en matèria de contractes reservats, REAS presenta un informe molt crític amb les administracions¹². En el cas del Govern autonòmic, l'informe assenyala que entre juliol de 2017 i març de 2022 s'havien adjudicat 77 contractes o lots reservats, el 0,48 % de la totalitat dels contractes adjudicats, quan l'obligació legal és de l'1 %. A més, en relació amb l'objectiu del 3 % de contractes reservats, aprovat per Consell de Govern el 29 d'abril de 2016, només s'havia assolit un percentatge del 7,1 % sobre el previst.

11. Pla Director de l'Economia Social de les Illes Balears 2018-2022.

12. REAS (2022). *Seguiment de la contractació pública social*, núm. 2. Disponible a: mercatsocial.org/wp-content/uploads/2023/02/Contractes-reservats-2022.pdf.

Només en el cas del Consell de Mallorca s'ha consolidat un pla de suport a l'economia social a través de l'associació Mercat Social, mitjançant el projecte ESS-Local (Economia Social i Solidària i Local), que lliga la promoció de l'economia social al desenvolupament local. L'entitat, que promou el reconeixement de les iniciatives d'economia social i la col·laboració entre entitats membres a través de relacions d'intercooperació, publica el 2022 dos directoris d'economia local, social i solidària: un dels municipis del Pla de Mallorca i un altre dels del Raiguer¹³.

Mercat Social va celebrar l'octubre de 2022 a Inca el I Fòrum d'Economies Transformadores de Mallorca, amb l'objectiu d'intercanviar experiències i coneixement amb persones i organitzacions vinculades a l'economia social i solidària, amb debats entorn de diferents taules sobre la transició de model econòmic. El Fòrum de la Societat Civil de les Illes Balears, del qual també forma part el Mercat Social, va situar l'economia social el 2022 en el seu document *El futur que volem. Propostes i projectes de la societat civil per a la transició econòmica, ecològica i social de les Illes Balears*¹⁴ com un dels vectors de transició cap a un model més just, sostenible i resilient.

A Menorca, el Fòrum d'Entitats del Tercer Sector de Menorca (també conegut com a Fòrum ETS), amb més de 45 entitats de l'illa adherides, ha organitzat la VII Edició de la Mostra d'Entitats de Menorca. En el Pla Estratègic 2021-2024 situen la transformació social com a objectiu comú de la diversitat d'entitats no lucratives que el conformen i reclamen espais de reconeixement i participació per part de l'Administració.

Tot i el suport limitat de les administracions a l'economia social i solidària a les Balears, les iniciatives d'economia social i solidària són cada vegada més presents a la nostra societat i el volum de la seva activitat econòmica seria efectivament molt més elevat si es disposés de registres estadístics acurats, que és a la mà de les administracions.

De la mateixa manera, el marc normatiu europeu i espanyol i la necessitat d'avançar en el compliment dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de l'Agenda 2030 converteixen l'economia social en un instrument d'acció que els poders públics haurien de fomentar de manera molt més proactiva.

13. Es poden consultar i descarregar els catàlegs esmentats al web del Mercat Social: mercatsocial.org.

14. Es pot consultar el document complet del Fòrum de la Societat Civil aquí: forumsocietatcivil.org/wp-content/uploads/2022/11/El-futur-que-volem-DOCUMENT-DE-PROPOSTES-COMPLET_web.pdf.

Subcapítol I.2. Panorama mediambiental

1

EL PANORAMA MEDIAMBIENTAL A PARTIR DE L'INDICADOR SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL

REQUADRE I-1.

L'ÍNDEX SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL DE LES ILLES BALEARS: DEFINICIÓ I METODOLOGIA D'ELABORACIÓ I DE CÀLCUL

CARLA GARCIA POU

Consultora a ERF - Energia i Sostenibilitat

SÒNIA ROURA VALLS

Consultora a ERF - Energia i Sostenibilitat

IVAN CAPDEVILA PEÑA

Director d'ERF - Energia i Sostenibilitat

d'activitats econòmiques sobre el territori (com l'Indicador de Pressió Humana, IPH), entre molts d'altres.

No obstant això, atenent la gran complexitat del territori balear, el ple del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, a proposta de la Comissió de la Memòria, va proposar crear un índex o indicador capaç d'informar de manera global de l'estat del medi ambient a les Illes Balears per alimentar la informació de la memòria.

Tenint en compte aquestes iniciatives, el CES va identificar la necessitat i oportunitat d'adoptar un sistema de mesura integrador, amb informació rellevant per posicionar les Illes Balears en relació amb altres territoris de característiques similars.

L'objectiu final era obtenir un índex ambiental compost que aportí una idea integral de l'estat ambiental de les Illes Balears.

1.

OBJECTIUS

Les Illes Balears tenen diversos conjunts d'indicadors i dades ambientals que procedeixen de les conselleries, consells insulars i centres de recerca de referència. Es disposa de registres de dades de consum de recursos (energètics i d'aigua), de qualitat de l'aire, qualitat de les aigües, qualitat dels ecosistemes (superfície d'espais protegits, estat de les praderies de posidònia, estat de conservació de les espècies endèmiques), així com informació sobre la pressió derivada de la presència humana i

2.

DESENVOLUPAMENT

En el procés, s'han dut a terme les tasques següents:

2.1. BENCHMARKING D'ÍNDEXS I INDICADORS COMPOSTOS

S'han revisat diferents índexs, conjunts d'indicadors i certificacions ambientals internacionals i d'àmbit autonòmic i local per identificar estratègies i metodologies útils per a la definició dels índexs i indicadors ambientals de les Illes Balears.

Concretament, s'han analitzat:

- Índex de Progrés Social Europeu (EU-SPI).
- Sustainable Development Report (SDR).
- Indicadors de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible.
- Indicador Global d'Adaptació (IGA) als impactes del canvi climàtic a Catalunya.
- Certificació BREEAM® ES Urbanismo.
- Certificació Neighborhood Development.

2.2. ANÀLISI D'INFORMES I DADES DE REFERÈNCIA

Els indicadors ambientals parcials que conformen l'índex ambiental de les Illes Balears parteixen d'indicadors i paràmetres existents (idealment regionalitzats per illes, amb una freqüència alta d'actualització, amb dades accessibles i disponibles).

La major part dels indicadors i de les dades que integren l'índex ambiental de les

Illes Balears es recull en els documents següents:

- Informe de l'estat del medi ambient de les Illes Balears.
- Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.
- Estadístiques i informes de qualitat de l'aire a les Illes Balears.
- Indicadors de l'Agenda 2030 de l'IBESTAT.
- Informe Mar Balear.

2.3. DEFINICIÓ DE LES DIMENSIONS I INDICADORS

"L'Índex sintètic ambiental de les Illes Balears es calcula en base a 23 indicadors, agrupats en 6 dimensions, cadascuna de les quals resulta en un índex específic que permet valorar un aspecte ambiental.

D'aquesta manera, l'índex ambiental de les Illes Balears s'estructura a partir de:

- Índexs parcials per cada dimensió. Calculats a partir dels resultats ponderats i homogeneïtzats dels indicadors temàtics sobre: Resiliència climàtica, Qualitat de l'aire, Transició energètica, Consum i qualitat de l'aigua, Gestió del territori i biodiversitat i Gestió i circularitat de residus.
- L'índex ambiental per a les Illes Balears. Calculat a partir dels resultats

ponderats dels índexs obtinguts per a cadascuna de les sis dimensions identificades.

Tots els valors dels índexs i indicadors se situen entre 0 i 100.

2.4. ESTABLIMENT DE METODOLOGIA DE CÀLCUL

La metodologia de càlcul dels índexs i indicadors es basa en les metodologies que s'han identificat en l'elaboració d'altres índexs i indicadors de referència. Per obtenir l'Índex sintètic ambiental s'ha seguit els següents passos:

- Obtenció dels resultats dels indicadors parcials seleccionats, els quals, finalment i de manera conjunta, acaben configurant un índex específic per donar una visió de cada dimensió.
- Homogeneïtzació dels resultats dels indicadors. Transformació del resultat de cada indicador a un valor normalitzat (de 0 a 100) que permet comparar diferents indicadors entre si. S'utilitzen els valors mínims i màxims o valor objectiu per fer la transformació.
- Ponderació dels indicadors i obtenció del valor dels índexs parcials. Cadascun dels indicadors que configuren els índexs de les dimensions es pondera segons el pes atribuït a cadascuna d'elles, sumant un valor del 100%.
- Ponderació dels índexs parcials i obtenció del valor de l'índex ambiental. Cadascun dels índexs parcials que configuren l'índex ambiental

de les Illes Balears es pondera segons els valors obtinguts com a resultat de la participació de persones consultades durant el procés.

- Valoració del grau d'acompliment de l'índex ambiental. Es valora la qualitat ambiental d'acord amb diferents nivells: baixa, mitjana i alta.

2.5. PONDERACIÓ DELS INDICADORS I DE LES DIMENSIONS

A l'hora de definir els pesos en la ponderació de les diferents dimensions i dels indicadors, es tenen en compte els aspectes següents:

- Rellevància en la definició de l'estat ambiental de les Illes Balears: ponderacions més altes en indicadors que signifiquin un impacte rellevant sobre la qualitat ambiental de les Illes Balears.
- Estat ambiental de l'àmbit amb què es relaciona l'indicador en l'any de referència: ponderacions més altes en indicadors que tenen relació amb àmbits amb un pitjor estat ambiental.
- Evolució interanual: ponderacions més altes en indicadors que poden mostrar més diferència entre anys.
- Criteri expert en cada àmbit i dels consellers del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears: integració del criteri de persones expertes consultades durant el procés de participació, així com dels membres del CES.

2.6. PROCÉS DE PARTICIPACIÓ

L'índex ambiental de les Illes Balears s'ha elaborat mitjançant un procés participatiu ampli: de representants de l'Administració pública, d'entitats socials expertes en la temàtica, de les direccions generals i institucions, per una banda, i del Consell Econòmic i Social en una segona fase. La participació s'ha centrat en la definició de les dimensions ambientals, la selecció dels parcials i el repartiment del pes específic tant de les dimensions com dels indicadors.

S'han integrat totes les aportacions que eren tècnicament adequades i viables, bàsicament atenent a la disponibilitat de dades regionalitzades, generades amb prou freqüència i procedents de fonts estadístiques públiques i de qualitat.

Tot seguit, es detallen les fases del procés participatiu dutes a terme el 2022:

- Sondeig inicial de valoració de les dimensions i els indicadors (del 9 al 16 de maig).

- Sessió tècnica sobre les dimensions tractades (24 de maig).
- Sessió de presentació a la Comissió dels Consellers del CES (13 de setembre).
- Votació virtual per a la ponderació de les dimensions (del 14 al 29 de setembre).
- Sessió de presentació de l'índex ambiental al Ple del CES (5 d'octubre).
- Votació virtual per la ponderació dels indicadors de la dimensió Aigua (de l'11 al 18 d'octubre).

3.

RESULTAT DEL PROJECTE

Les ponderacions assignades a les dimensions i als indicadors es detallen en els **quadres IR-1.1 i IR-1.2**.

QUADRE IR-1.1. RESUM DELS RESULTATS DE LA PROPOSTA DE PONDERACIÓ DE LES DIMENSIONS DE L'ÍSM

Índexs parcials	Ponderació (%)
Índex de resiliència climàtica	17,5
Índex de qualitat de l'aire	11,9
Índex de transició energètica	18,4
Índex de consum i qualitat de l'aigua	21,5
Índex de gestió del territori i biodiversitat	16,3
Índex de gestió i circularitat de residus	14,4
Total	100

QUADRE IR-1.2. RESUM DELS RESULTATS DE LA PROPOSTA DE PONDERACIÓ DELS INDICADORS

Dimensions	Indicadors	Ponderació (%)	
Resiliència climàtica	C1. Evolució de la temperatura mitjana anual (°C)	37	100
	C2. Valor mitjà de l'índex de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre)	26	
	C3. Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%)	37	
Qualitat de l'aire	QA1. Superacions dels valors d'immissió de NO ₂ : valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut	28	100
	QA2. Superacions dels valors d'immissió d'SO ₂ : superacions del límit diari per a la protecció de la salut	22	
	QA3. Superacions dels valors d'immissió de PM10: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut	28	
	QA4. Superacions dels valors d'immissió d'O ₃ : superacions del valor octohorari de protecció de la salut	22	
Transició energètica	E1. Consum d'energia final en relació amb l'IPH (ktep/pers.)	30	100
	E2. Eficiència energètica: energia final vs. energia primària (%)	20	
	E3. Intensitat energètica: consum d'energia primària (tep) amb relació al PIB.	26	
	E4. Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%)	24	
Consum i qualitat de l'aigua	A1. Consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/persona/dia)	22,6	100
	A2. Evolució anual de les reserves hídriques (%)	23,9	
	A3. Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (%)	16,4	
	A4. Percentatges d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) (%)	23	
	A5. Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona (%)	14,1	
Territori i biodiversitat	TB1. Percentatge de superfície terrestre protegida	33	100
	TB2. Percentatge de superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer	33	
	TB3. Percentatge de superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total (%)	17	
	TB4. Percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori (%)	17	

continua

Dimensions	Indicadors	Ponderació (%)	
Gestió i circularitat de residus	R1. Generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/persona/dia)	38	100
	R2. Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats (%)	38	
	R3. Evolució de la recollida de residus perillosos respecte als valors del 2010	24	

1.

INTRODUCCIÓ

En aquest apartat s'analitza l'estat del medi ambient a les Illes Balears a partir de la metodologia de l'indicador sintètic mediambiental (ISM). Primer, s'analitzen els índexs parcials i els indicadors que el componen i després s'analitzen els resultats dels índexs parcials i generals per illes i anys.

L'índex de resiliència climàtica de l'ISM es compon de tres indicadors parcials:

- Evolució de la temperatura mitjana anual (°C).
- Valor mitjà de l'índex de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre).
- Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%).

2.

RESILIÈNCIA CLIMÀTICA

La primera dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears (ISM) és la de resiliència climàtica, que fa referència a la capacitat d'un sistema —ja sigui una comunitat, una regió, un país o un ecosistema— per absorbir, adaptar-se i recuperar-se dels impactes del canvi climàtic.

2.1. EVOLUCIÓ DE LA TEMPERATURA MITJANA ANUAL

L'indicador analitza l'evolució de la temperatura mitjana anual en un període determinat, tot comparant-la amb la temperatura mitjana anual del període 1981-2000.

L'evolució de la temperatura mitjana anual segueix una línia ascendent en totes les illes. A excepció del mes de gener, que va ser fred (a Campos i Son Torrella hi va ha-

ver 18 dies de gelada), i del mes d'abril, que es pot considerar normal, la resta de l'any va ser càlid, molt càlid o, fins i tot, extremadament càlid. Cal destacar el final d'any, en què setembre va ser molt càlid (extremadament a Formentera); octubre, extremadament càlid a totes les illes; novembre, molt càlid (extremadament a Eivissa i Formentera), i el desembre, que també va ser extremadament càlid a totes les illes i va ser el més càlid a molts de llocs en totes les seves sèries històriques.

Aquest fet té el seu reflex en els valors de 0 a l'indicador normalitzat (en valors de 0 a 100) a Mallorca, Formentera i en la mitjana de les Illes Balears (vegeu els quadres I-S2.1 i I-S2.2).

Per elaborar el quadre I-S2.2, s'ha pres com a límit inferior el valor màxim d'increment de temperatura (1,5 °C) que segons l'IPCC no s'hauria de superar. El valor màxim correspondria a una variació de 0 °C.

QUADRE I-S2.1. EVOLUCIÓ DE LA TEMPERATURA MITJANA ANUAL, PER ILLES (2010-2022)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aeroport de Palma	16,3	17,5	16,9	17,0	17,9	17,4	17,6
Aeroport de Menorca	16,5	17,6	17,5	17,2	18,1	17,7	18,0
Aeroport d'Eivissa	17,6	18,6	18,2	18,2	19,1	18,4	18,5
Formentera	18,5	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aeroport de Palma	17,5	16,3	17,4	17,8	17,5	18,4
Aeroport de Menorca	17,8	17,7	17,3	17,9	17,4	18,6
Aeroport d'Eivissa	17,9	18,1	17,8	18,2	18,3	18,9
Formentera	s. d.	s. d.	19,3	19,6	18,6	20,3

Font: AEMET i Meteoblue

QUADRE I-S2.2. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE L'EVOLUCIÓ DE LA TEMPERATURA MITJANA ANUAL, PER ILLES (2019-2022)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	 31,3	 4,7	 25,2	 0,0
Menorca	 79,7	 48,0	 79,7	 1,3
Eivissa	 100,0	 100,0	 100,0	 60,7
Formentera	 80,7	 14,0	 80,7	 0,0
Illes Balears (valor mitjà)	 73,5	 43,5	 72,0	 0,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

2.2. VALOR MITJÀ DE L'ÍNDEX DE SEQUERA HIDROLÒGICA DURANT ELS MESOS D'ESTIU (JULIOL, AGOST I SETEMBRE)

El 2022 va ser un any sec i la majoria de les precipitacions es va concentrar en episodis molt curts en el temps. S'ha de fer aquesta puntualització, atès que, en alguns casos, la mitjana no s'allunya gaire de la mitjana anual. En el [quadre I-S2.3](#), hi figura l'evolució de les precipitacions en el període 2012-2022.

La sequera esmentada queda més ben reflectida a l'índex de sequera hidrològica. La sequera hidrològica, lligada a la humitat del sòl, acostuma a manifestar-se posteriorment a la sequera pluviomètrica, un cop la manca de pluja queda plasma-da en la realitat del terreny. En el [quadre I-S2.4](#), hi figura l'índex de sequera hidrològica per a 2022. Es pot comprovar que la situació mitjana de la nostra comunitat autònoma és de prealerta des de juny fins a final d'any.

Per elaborar el [quadre I-S2.5](#), del valor de l'indicador normalitzat, es pren com a valor mínim el que assenyalava una situació d'alerta per sequera (0,3) i com a valor mà-

xim 0,5, que expressa un nivell de sequera de normalitat i situació estable. Els resultats mostren que la situació, que no és bona en el conjunt de les Illes, és particularment greu a Eivissa, on s'accentuen en major grau els efectes del canvi climàtic. Paradoxalment, a Formentera la seqüència és bona.

2.3. EVOLUCIÓ DE LES EMISSIONS DE GASOS AMB EFECTE D'HIVERNACLE RESPECTE AL 1990 (%)

Pel que fa als gasos amb efecte d'hivernacle, les dades es detallen en el [quadre I-S2.6](#), on, a l'apartat de fluorats, hem inclòs els hidrofluorocarburs (HFC), els perfluorocarburs (PFC) i l'hexafluorur de sofre (SF_6). Les dades es mesuren en quilotones de CO_2 equivalent. El percentatge representa la variació de 2021 respecte de 2020. La variació global es veu arrossegada per l'augment en les emissions de diòxid de carboni, malgrat que en els altres casos l'increment és menor o, fins i tot, negatiu, com en el cas del metà. La variació es visualitza en el [gràfic I-S2.1](#), on les dades estan expressades en tant per cent (%) respecte de 1990.

QUADRE I-S2.3. EVOLUCIÓ DE LES PRECIPITACIONS ANUALS A LES ILLES BALEARS (2012-2022)						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aeroport de Palma	377,9	422,0	365,3	388,7	497,0	476,7
Aeroport de Menorca	368,0	635,4	554,4	606,0	341,5	457,8
Aeroport d'Eivissa	395,5	307,6	252,1	428,2	424,3	278,7

continua

	2018	2019	2020	2021	2022
Aeroport de Palma	451,2	397,2	390,1	426,4	249,9
Aeroport de Menorca	811,7	524,5	412,5	641,0	664,8
Aeroport d'Eivissa	517,4	362,0	267,3	505,7	447,0

Font: AEMET

QUADRE I.S2.4. ÍNDEX DE SEQUERA HIDROLÒGICA A LES ILLES BALEARS (2022)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Gener	0,593	0,546	0,507	0,514	0,585
Febrer	0,558	0,553	0,502	0,518	0,554
Març	0,54	0,542	0,516	0,483	0,538
Abril	0,555	0,548	0,537	0,7	0,553
Maig	0,537	0,537	0,5	0,47	0,535
Juny	0,494	0,502	0,468	0,441	0,492
Juliol	0,46	0,468	0,436	0,462	0,459
Agost	0,417	0,458	0,389	0,454	0,417
Setembre	0,439	0,479	0,386	0,637	0,438
Octubre	0,426	0,472	0,414	0,535	0,428
Novembre	0,498	0,514	0,467	0,71	0,498
Desembre	0,485	0,538	0,504	0,668	0,489
Valor mitjà	0,5	0,513	0,469	0,549	0,499
Valor mitjà estiu (JL-AG-SET)	0,438	0,468	0,404	0,518	0,438

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG de Recursos Hídrics

QUADRE I-S2.5. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SEQUERA HIDROLÒGICA DURANT ELS MESOS D'ESTIU (JULIOL, AGOST I SETEMBRE)				
	2019	2020	2021	2022
Mallorca	● 81,8	● 100,0	● 68,5	● 69,2
Menorca	● 100,0	● 99,8	● 95,5	● 84,2
Eivissa	● 40,5	● 68,7	● 32,5	● 51,8
Formentera	● 100,0	● 100,0	● 100,0	● 100,0
Illes Balears (valor mitjà)	● 80,3	● 100,0	● 67,8	● 69,0

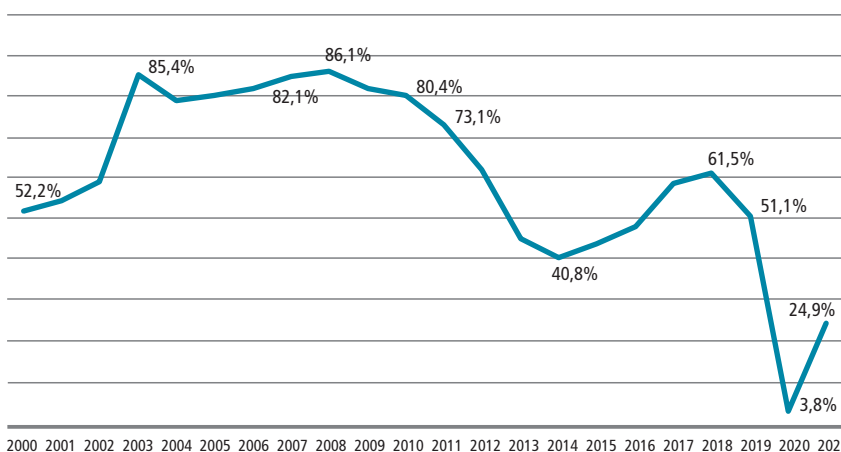
Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.6 EMISSIONS DE GEH A LES BALEARS (KT DE CO₂ EQUIVALENT)

	CO ₂	CH ₄	N ₂ O	Fluorats	Total
2011	8.630,15	637,13	129,15	348,71	9.745,13
2012	8.030,89	631,95	119,78	361,15	9.143,77
2013	7.163,75	592,27	117,81	369,47	8.243,29
2014	6.812,79	570,33	119,2	368,31	7.870,63
2015	7.112,35	595,23	116,24	214,73	8.038,54
2016	7.394,82	552,25	117,64	213,76	8.278,47
2017	8.009,23	570,39	126,23	177,05	8.882,89
2018	8.322,77	548,67	128,12	154,15	9.153,70
2019	7.636,77	549,52	129,15	148,57	8.464,01
2020	4.955,27	508,83	125,44	129,54	5.719,07
2021	6.144,90	501,91	134,05	133,81	6.914,67
% de var. 21/20	24	-1,4	7,2	3,3	20,9

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

Gràfic I-S2.1.
Variació de les emissions de GEH respecte de 1990 (2000-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DH d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

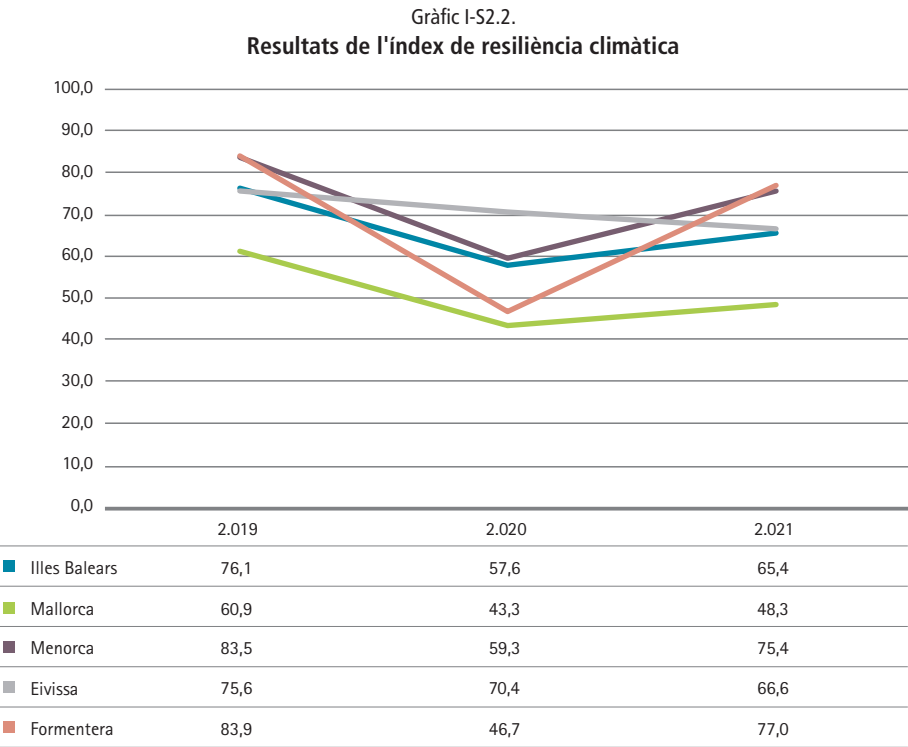
Per a l'elaboració del valor normalitzat, s'ha pres com a valor mínim el pitjor valor de la sèrie de dades existent (85 % d'increment). Com a valor màxim, s'ha pres l'assoliment de l'objectiu de reducció d'emissions del 55 % respecte dels valors de 1990, objectiu de la UE (vegeu el [quadre I-S2.7](#)).

2.4. RESULTAT DE L'ÍNDEX PARCIAL DE RESILIÈNCIA CLIMÀTICA

Atès que no es disposa de dades per al 2022 de l'índex d'evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, el resultat de l'índex de resiliència climàtica per les Illes en el període 2019-2021 és el del [gràfic I-S2.2](#).

QUADRE I-S2.7. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE L'EVOLUCIÓ DE LES EMISSIONS DE GASOS AMB EFECTE D'HIVERNACLE RESPECTE AL 1990 (%)				
	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	 75,8	 42,0	 57,1	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

En el conjunt de les Illes Balears, l'índex parcial millora el 2021 respecte de 2020, atès que l'índex de temperatura mitjana supera l'índex de sequera hidrològica pel seu major pes de ponderació en el conjunt de l'índex parcial.

3.

QUALITAT DE L'AIRE

La segona dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears és la qualitat de l'aire. Fa referència a les emissions dels contaminants atmosfèrics principals, concretament a les superacions dels nivells màxims permesos per a la salut humana.

L'índex de la qualitat de l'aire de l'ÍSM es compon de quatre indicadors parcials:

- Superació dels valors d'immissió de NO_2 : valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut.
- Superació dels valors d'immissió de SO_2 : superacions del límit diari per a la protecció de la salut.
- Superacions dels valors d'immissió de PM_{10} : valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut.
- Superació dels valors d'immissió d' O_3 : superacions del valor octohorari de protecció de la salut.

Les dades d'immissions dels gasos esmenats es coneixen amb un any de retard, per la qual cosa la seqüència arriba el 2021.

Atès que no es disposa de dades d'ozó, les dels altres gasos per al període 2011-2021 es detallen en el quadre I-S2.7, en què el percentatge representa la variació de 2021 respecte de 2020 i es visualitzen en el gràfic I-S2.3. Aquestes dades tenen continuïtat amb les que es publicaren a la memòria de 2021.

En tots els casos (sobretot en els gasos de sofre i nitrogen), s'observa una disminució inicial que coincideix amb la crisi econòmica que va durar fins al 2014. Posteriorment, la línia de tendència és a l'alça fins a la brusca baixada de 2020, provocada pel confinament i les mesures anticovid posteriors. El 2021 és, en tots els casos, ascendent, coincidint amb la relaxació de les mesures antipandèmia i l'augment del turisme. En el cas de les partícules de PM_{10} , l'efecte no és tan notori, atès que, en aquest cas, els nivells no provenen només de la intervenció humana, sinó també de les entrades periòdiques de pols de procedència sahariana.

De les emissions només es disposa de dades amb un any de retard, però no passa el mateix amb les superacions dels valors d'immissió, de les quals es disposa dels valors de 2022 segregats per illes.

3.1. SUPERACIÓ DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE NO_2

Aquest indicador fa referència al valor a les superacions del valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut. Per al diòxid de nitrogen, gas produït majoritàriament per a la combustió de motors dièsel, els valors de l'indicador normalitzat figuren en el quadre I-S2.8, on el

descens observat per al conjunt de les Illes Balears és provocat pel major pes de l'illa de Mallorca, on baixa 11,2 punts.

S'ha pres com a valor límit el de la mitjana anual que marca el Reial decret 102/2011, que és de $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Es pren com a valor màxim objectiu una concentració de $0 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

3.2 SUPERACIÓ DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE SO_2

Aquest indicador fa referència a les superacions del límit diari per a la protecció de la salut d'aquest gas. Per al diòxid de sofre, gas produït en les combustions de combustibles fòssils (carbó, dièsel i gas natural), que és el principal responsable de la pluja àcida, els valors de l'indicador normalitzat és 100 a totes les illes en tot el període 2019-2022, atès que no s'ha enregistrat cap superació del límit diari. Aquest fet es reflecteix en el [quadre I-S2.9](#).

En qualsevol cas, per a l'elaboració del valor normalitzat s'ha pres com a valor límit diari per a la protecció de la salut humana el que marca el Reial decret 102/2011, que és de $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$, valor que no pot superar-se en més de tres ocasions per any. Es pren com a valor mínim les quatre superacions del límit, i com a valor màxim, les 0 superacions.

3.3. SUPERACIONS DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE PM_{10} : VALOR LÍMIT DE LA CONCENTRACIÓ MITJANA ANUAL PER A LA PROTECCIÓ DE LA SALUT

En aquest cas, l'indicador fa referència al valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut d'aquestes

partícules. Per PM_{10} s'entenen les partícules sòlides o líquides el diàmetre de les quals és inferior a $10 \mu\text{m}$ (mil·lèsimes de mil·límetre). La seva presència pot ser per causa de l'acció humana, però també pot ser d'origen natural, com passa molt sovint a les nostres illes quan hi ha entrades de pols en suspensió provinent de l'Àfrica. Els valors de l'indicador normalitzat figuren en el [quadre I-S2.10](#).

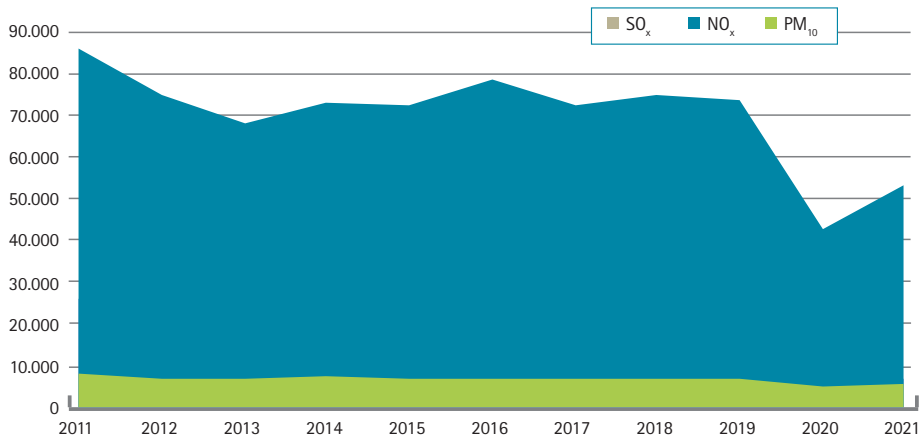
L'augment de la freqüència de les irrupcions de pols sahariana, a conseqüència directa del canvi climàtic, contribueix que aquest indicador no tenguí valors bons a cap de les illes.

Per elaborar el valor normalitzat, s'ha pres com a valor límit de la mitjana anual el que marca el Reial decret 102/2011, que és de $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. El valor màxim correspondria a $0 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

3.4. SUPERACIÓ DELS VALORS D'IMMISSIÓ D' O_3

En aquest cas, l'indicador es refereix a les superacions del valor octohorari de protecció de la salut d'immissió d'ozó. Aquest gas, que a les capes altes de l'atmosfera ens protegeix dels raigs de longitud d'ona curta (UV, raigs X, raigs γ , etc.), a nivell de terra és un contaminant que es forma sobretot a les grans ciutats per reacció entre els òxids de nitrogen (provinents dels motors que consumeixen combustibles fòssils i les indústries) i compostos orgànics volàtils en presència de llum solar. En aquest cas, els valors de l'indicador normalitzat figuren en el [quadre I-S2.11](#). Hi destaquen els millors valors de 2022 respecte de 2020, any en què el confinament va fer baixar dràsticament l'activitat humana.

Gràfic I-S2.3.
Evolució d'emissions a les Balears 2011-2021

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica

QUADRE I-S2.8. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERACIONS DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE NO ₂ : VALOR LÍMIT DE LA CONCENTRACIÓ MITJANA ANUAL PER A LA PROTECCIÓ DE LA SALUT				
	2019	2020	2021	2022
Mallorca	37,5	52,5	50,0	38,8
Menorca	72,5	80,0	77,5	78,8
Eivissa	62,5	76,3	76,3	70,0
Formentera	90,0	92,5	92,5	90,0
Illes Balears	57,5	69,6	67,9	62,5

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.9. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERACIONS DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE SO ₂ : SUPERACIONS DEL LÍMIT DIARI PER A LA PROTECCIÓ DE LA SALUT				
	2019	2020	2021	2022
Mallorca	100,0	100,0	100,0	100,0
Menorca	100,0	100,0	100,0	100,0
Eivissa	100,0	100,0	100,0	100,0
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0
Illes Balears	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.10. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERACIONS DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE PM₁₀:
VALOR LÍMIT DE LA CONCENTRACIÓ MITJANA ANUAL PER A LA PROTECCIÓ DE LA SALUT

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	● 37,5	● 45,0	● 42,5	● 38,8
Menorca	● 51,3	● 55,0	● 52,5	● 45,0
Eivissa	● 37,5	● 37,5	● 30,0	● 65,0
Formentera	● 57,5	● 62,5	● 60,0	● 50,0
Illes Balears	● 42,1	● 45,8	● 41,7	● 49,6

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.11. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERACIONS DELS VALORS D'IMMISSIÓ D'O₃:
SUPERACIONS DEL VALOR OCTOHORARI DE PROTECCIÓ DE LA SALUT

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	● 80,0	● 80,0	● 84,0	● 88,0
Menorca	● 84,0	● 86,0	● 94,0	● 90,0
Eivissa	● 80,0	● 80,0	● 58,0	● 78,0
Formentera	● 44,0	● 64,0	● 76,0	● 56,0
Illes Balears	● 81,3	● 82,0	● 78,7	● 85,3

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Per obtenir el valor normalitzat, s'ha pres com a valor límit de nombre de superacions del valor octohorari el de 25, segons marca el Reial decret 102/2011, que es pren com a valor mínim. El valor màxim correspondria a 0 superacions.

3.5. RESULTAT DE L'ÍNDEX PARCIAL DE LA QUALITAT DE L'AIRE

Tenint en compte els quatre indicadors esmentats i atès el pes de cadascun en l'índex parcial de qualitat de l'aire, els resultats per al període 2019-2022 es visualitzen en el [gràfic I-S2.4](#).

No s'observen grans variacions, si bé és visible la millora de 2020 respecte de 2019

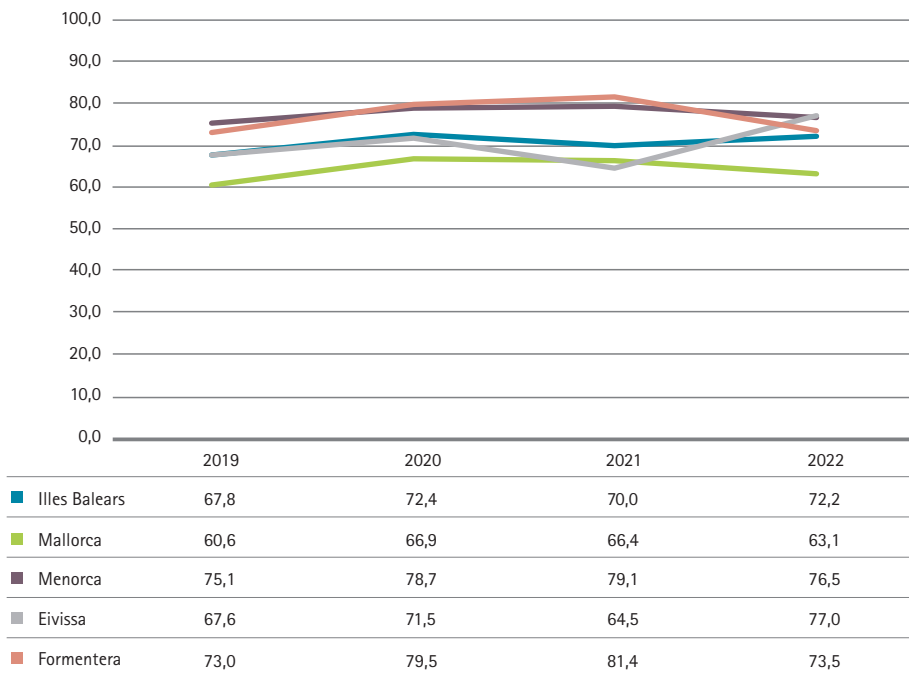
per causa del confinament. Tot i això, cal tenir en compte que la mesura de la qualitat de l'aire no tan sols és el resultat de l'acció humana a les Illes, sinó que també és conseqüència de la situació atmosfèrica global.

4.

TRANSICIÓ ENERGÈTICA

La tercera dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears (ISM) és la de transició energètica, que fa referència a les relacions entre el consum energètic a les Illes Balears i la població real; és a dir, l'IPH, el PIB i la proporció de renovables.

Gràfic I-S2.4.
Resultats de l'índex de qualitat de l'aire

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

L'índex de transició energètica de l'ÍSM es compon de tres indicadors parcials:

- El consum de l'energia final en relació amb l'IPH (ktep/pers.).
- L'eficiència energètica: energia final amb relació a l'energia primària (%).
- Intensitat energètica: consum d'energia primària (tep) pel que fa al PIB.
- Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%).

4.1. CONSUM D'ENERGIA FINAL EN RELACIÓ AMB L'IPH

Com en anys anteriors, les dades de consum energètic només estan a disposició amb un any de retard, per la qual cosa la informació arriba fins al 2021. Si es relaciona el consum d'energia final amb la població real de les Illes Balears, s'obté el [quadre I.S2.12](#). L'aparició de la pandèmia el 2020 provocà una forta caiguda del consum d'energia final, que inicià la recuperació el 2021. Però més interessant que els valors absoluts és la relació

tep/pers., significativament més baixa el 2020. L'explicació l'hem de cercar en els efectes del confinament, amb la influència directa que va tenir en el sector dels transports (terrestres, aeris i marítims), així com en sector de serveis (turisme).

D'aquesta manera, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'energia final en relació amb l'IPH dona com a resultat el **quadre I-S2.13**. Per les raons esmentades, l'únic valor bo correspon a 2020, però no per raons estructurals, sinó conjunturals.

El criteri seguit per elaborar el valor normalitzat és agafar com a valor mínim el pitjor resultat de la sèrie de dades analitzada (1,54 tep/pers.), i adoptar com a valor màxim l'assoliment de l'objectiu d'eficiència energètica del 36 % per al consum d'energia final que marca la UE (estalvi sobre el consum de l'any 2010).

4.2. EFICIÈNCIA ENERGÈTICA: ENERGIA FINAL EN RELACIÓ AMB L'ENERGIA PRIMÀRIA

Aquest indicador fa referència a l'aprofitament que es fa de l'energia: compara la subministrada (primària) amb la consumi-

da (final) i n'extreu l'eficàcia del consum energètic. En el **quadre I-S2.14**, hi figura el consum d'energia final i d'energia primària a les Illes Balears per al període (2019-2021). Cal indicar que, en el total de consum d'energia final figuren els sectors d'indústria (27.137 tep), transport (1.016.121 tep), el primari (27.980 tep), de serveis (297.934 tep), residencial (331.929 tep) i de serveis públics (39.762 tep).

Amb aquestes dades, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'eficiència energètica dona com a resultat el **quadre I-S2.15**. L'any 2020 representa l'únic valor bo, per les raons ja esmentades, mentre que el 2021, en què hi va haver una transició entre un any totalment turístic (2019) i un de restriccions (2020), també presenta un valor intermedi, si bé més proper al 2019. Això indica que l'eficiència energètica es perd més ràpidament del que es recupera l'economia.

En aquest cas, el criteri seguit per elaborar el valor normalitzat és adoptar com a valor mínim el pitjor resultat de la sèrie de dades analitzada (68 %) i prendre com a valor màxim l'assoliment d'un 80 % d'eficiència.

QUADRE I-S2.12. CONSUM D'ENERGIA FINAL EN RELACIÓ AMB L'IPH (TEP/PERS.)

	2019	2020	2021
Consum d'energia final (tep)	2.086.513,61	1.297.858,46	1.740.862,85
Mitjana anual de l'IPH a les Illes Balears	1.516.941,4	1.292.241,2	1.394.937,8
Relació tep/pers.	1,38	1,00	1,25

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius

QUADRE I-S2.13. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE CONSUM D'ENERGIA FINAL EN RELACIÓ AMB L'IPH (TEP/PERS.)				
	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	 43,5	 95,5	 61,4	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.14. CONSUM D'ENERGIA FINAL I D'ENERGIA PRIMÀRIA A LES ILLES BALEARS (2019-2021)			
	Consum d'energia final (tep)	Consum d'energia primària (tep)	Relació del consum d'energia final amb el consum d'energia primària (%)
2019	2.086.513,61	2.884.675,00	72%
2020	1.297.858,46	1.665.724,59	78%
2021	1.740.862,85	2.382.983,62	73%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius

QUADRE I-S2.15. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) D'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA: ENERGIA FINAL VS. ENERGIA PRIMÀRIA (%)				
	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	 31,8	 81,5	 38,2	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

4.3. INTENSITAT ENERGÈTICA: CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA (TEP) EN RELACIÓ AMB EL PIB

En aquest cas, l'indicador es calcula fent una comparativa entre el consum d'energia primària (tep) en relació amb el PIB. Fa referència a l'eficiència energètica d'una economia en el sentit de quantificar les unitats d'energia (en aquest cas, tep) que es necessiten per produir una unitat de riquesa, és a dir, el PIB. En el [quadre I-S2.16](#), hi figuren els valors dels darrers anys dels quals es disposa d'informació.

El valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'intensitat energètica, en funció de les dades esmentades, dona com a resultat el [quadre I-S2.17](#). Com passa amb l'índex d'eficiència energètica i per les mateixes raons, el 2020 obté el valor òptim. També s'observa que el 2021, tot moure's entre els valors del 2020 i el 2019, és més proper al 2019, tot i estar en procés de recuperació econòmica. La conseqüència que se'n deriva és que, com en el cas de l'indicador anterior, es perd a major ritme l'òptim d'intensitat energètica del que es recupera l'economia.

QUADRE I-S2.16. DADES DE CONSUM BRUT I PIB ILLES BALEARS (2019-2021)

	Consum brut (tep)	PIB a preus de mercat (€)	tep/PIB
2019	2.884.675	33.935.302	0,085
2020	1.665.725	26.186.402	0,064
2021	2.382.984	30.321.427	0,079

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius i INE

**QUADRE I-S2.17. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) D'INTENSITAT ENERGÈTICA:
CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA EN RELACIÓ AMB EL PIB (TEP/€)**

	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	 65,5	 100,0	 77,9	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Per a l'elaboració dels valors normalitzats, s'ha pres com a valor mínim el pitjor resultat de la sèrie de dades analitzada (0,12 tep/€). S'ha pres com a valor màxim l'assoliment de l'objectiu d'eficiència energètica del 39 % per al consum d'energia primària que preveu aprovar pròximament la Unió Europea, que es correspon a 0,07 tep/€.

4.4. PROPORCIÓ D'ENERGIA RENOVABLE EN EL CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA

Aquest índex fa referència a la fracció d'energia renovable, mesurat en tant per cent, respecte del consum total d'energia primària, per esbrinar l'estat de la nostra comunitat en el procés de descarbonització. Es consideren com a renovables l'energia solar i eòlica, la biomassa i el 50 % de l'energia procedent dels residus biodegradables. En aquest sentit, els valors per al període 2019-2021 figuren en el [quadre I-S2.18](#).

Aquests valors donen com a resultat, per al valor de l'indicador normalitzat (0-100) de proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (Vegeu el [quadre I-S2.19](#)). El valor de 2020 no respon a una realitat estructural, ja que, si s'observen les dades del quadre I-S2.18 i es tenen en compte els residus (recordem que el Pla d'Acció Nacional d'Energies Renovables 2011-2020 considera el 50 % dels RSU incinerats com a energia renovable), el 2020 va ser l'any que menys renovables va produir dels tres de la sèrie. Però com que aquest any va ser amb diferència el que va tenir el menor valor del consum brut, el quocient surt favorable.

Per obtenir els valors normalitzats, s'ha pres com a valor mínim una participació nul·la de les renovables (0 %). Com a valor màxim s'ha tingut en compte l'assoliment del 40 % de quota d'energia renovable en el consum d'energia, el valor que proposa la Unió Europea per al 2030.

QUADRE I-S2.18. PROPORCIÓ D'ENERGIA RENOVABLE EN EL CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA (%) (2019-2021)

	2019	2020	2021
Consum brut	2.884.675	1.665.725	2.382.984
Energia solar i eòlica	9.937	10.483	20.949
Biomassa	8.194	9.573	10.864
Renovables	18.131	20.056	31.813
Renovables + residus	75.772	60.990	80.586
% de renovable + residus	2,6%	3,7%	3,4%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius

4.5. RESULTAT DE L'ÍNDEX PARCIAL DE TRANSICIÓ ENERGÈTICA

Amb els valors assolits en els quatre indicadors energètics, el resultat de l'índex de transició energètica per a les Balears en el període 2019-2021 és el que figura en el **gràfic I-S2.5**. L'any 2020 va ser excepcional en molts d'aspectes, raó per la qual els valors indicats en el gràfic per aquest any, com ja hem esmentat en aquest apartat, no s'han de prendre com una situació estructural, sinó conjuntural. Sí que cal destacar la millora de 2021, any de transició econòmica, respecte de 2019. Caldrà veure, amb les dades de 2022, si la millora és una tendència o si bé també es tracta d'una situació conjuntural.

consum i la qualitat de l'aigua, que pràcticament fa referència al cicle de l'aigua, començant per les reserves hídriques, continuant pel consum d'aigua de proveïment urbà i acabant amb la qualitat de les aigües que entren i surten de les depuradores. Finalment, també es té en compte la influència de tot plegat en la qualitat de les aigües de bany.

L'índex de consum i qualitat de l'aigua de l'ÍSM es compon de cinc indicadors parcials:

- Evolució anual de les reserves hídriques (%).
- Consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/persona/dia).
- Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (%).
- Percentatge d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) (%).
- Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent o bona (%).

5.

CONSUM I QUALITAT DE L'AIGUA

La quarta dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears és el

QUADRE I-S2.19. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PROPORCIÓ D'ENERGIA RENOVABLE EN EL CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA (%)

	2019	2020	2021	2022
Illes Balears	 6,6	 100,0	 8,5	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

5.1. EVOLUCIÓ ANUAL DE LES RESERVES HÍDRIQUES

Les reserves hídriques, ponderades i mesurades en tant per cent, en el decurs de 2022, segregades per illes, es visualitzen en el [gràfic I-S2.6](#) i es detallen en el [quadre I-S2.20](#), on, a més, figura la variació interanual. En general, els valors registrats són inferiors als de 2021, en consonància amb les precipitacions, tal com s'ha esmentat en el capítol de meteorologia.

El valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'evolució anual de les reserves hídriques (%) es detalla en el [quadre I-S2.21](#). Les dades no són bones en cap de les illes, atesa la deriva dels darrers anys provocada pel canvi climàtic.

Malgrat la recuperació dels darrers mesos del 2022, la situació continua sent dolenta, com en els anys anteriors. Les extraccions fetes els mesos d'estiu, que és quan hi ha més població a les Illes, afegit a la pluviositat descendent, marquen la tendència.

Per assolir el valor normalitzat, s'agafa com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (42,83 %). Per altra banda, es pren com a valor objectiu mantenir el 100 % de les reserves.

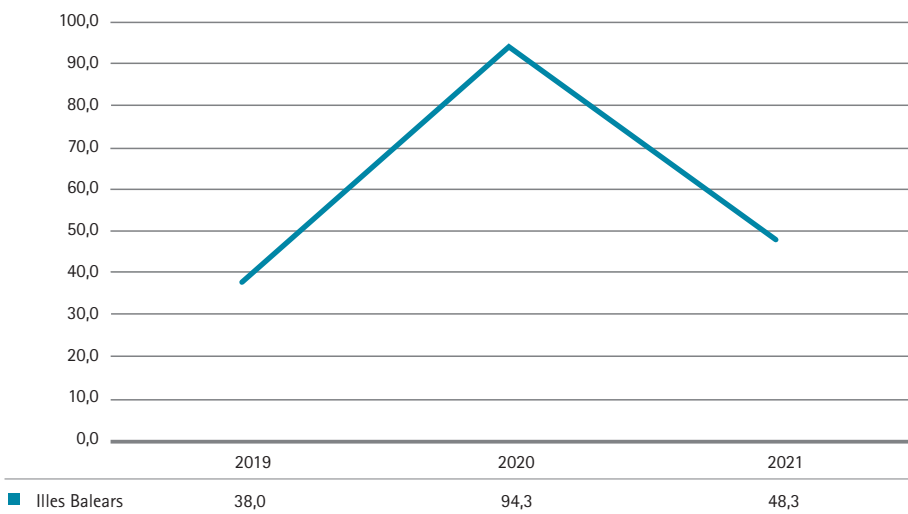
5.2. INDICADOR DEL CONSUM D'AIGUA DE PROVEÏMENT URBÀ PER IPH

El 2022, el volum d'aigua de consum subministrat en el conjunt de les Illes Balears va ser de 138,9 hm³ (un 8,59 % més que el 2021), del qual es consumiren 102,4 hm³. Això suposa unes pèrdues del 26,3 % (1,1 punts percentuals menys que l'any anterior).

Per origen de l'aigua subministrada, la subterrània, amb 86,7 hm³, va representar un 62,4 % del total (1,1 punts percentuals menys que el 2021); la dessalinitzada, amb 14,5 hm³, suposà un 10,4 % (0,4 punts més que l'any anterior); la indiferenciada (barreja d'aigües subterrànies, dessalinitzades i, fins i tot, superficials en percentatges desconeguts), amb 19,8 hm³, un 14,2 % (en puja 1,3); la potabilitzada (aigües subterrànies amb un contingut alt de sals que ha passat per un procés de potabilització), amb 9,4 hm³, el 6,7 % (en baixa 0,04) i la superficial, amb 8,6 hm³, un 6,2 % (en baixa 0,5). L'evolució des del 2012, amb especificació del seu origen, es representa en el [gràfic I-S2.7](#).

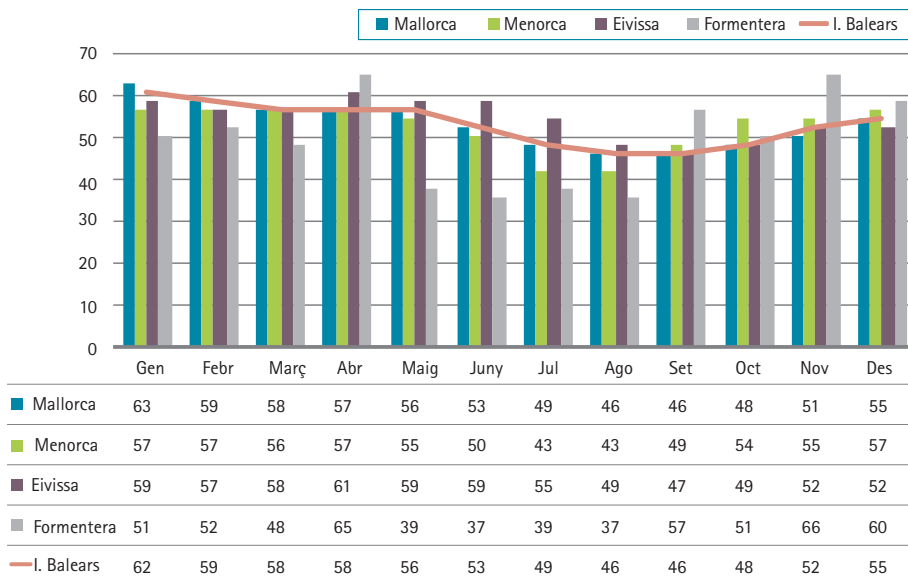
Respecte al que és pròpiament el consum, en el [quadre I-S2.22](#) figuren els valors registrats en el conjunt de les Illes Balears per al període 2016-2022. El consum se segrega en m³/IPH i en l/IPH/dia.

Gràfic I-S2.5.
Resultat de l'índex de transició energètica

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.6.
Evolució mensual de les reserves hídriques, en % (2022)

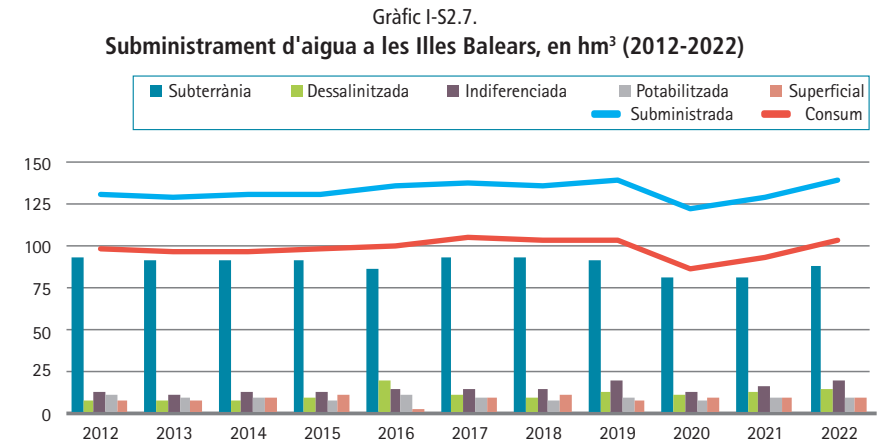
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG de Recursos Hídrics

QUADRE I-S2.20. EVOLUCIÓ DE LES RESERVES HÍDRIQUES EN % (2010-2022)								
	Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera	
	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual
2010	83,7%		58,8%		57,9%		45,5%	
2011	66,5%	-17,2%	59,0%	0,2%	50,9%	-7,0%	52,5%	7,0%
2012	61,6%	-4,9%	58,0%	-1,0%	57,7%	6,8%	42,8%	-9,7%
2013	58,3%	-3,3%	58,4%	0,4%	52,8%	-4,8%	44,8%	1,9%
2014	56,7%	-1,7%	59,3%	0,8%	43,2%	-9,7%	49,0%	4,3%
2015	58,1%	1,4%	67,3%	8,1%	43,8%	0,6%	43,3%	-5,8%
2016	46,9%	-11,2%	61,0%	-6,3%	42,8%	-0,9%	48,8%	5,5%
2017	63,0%	16,1%	61,2%	0,2%	66,2%	23,3%	55,8%	7,0%
2018	62,8%	-0,3%	57,8%	-3,3%	53,3%	-12,9%	53,4%	-2,3%
2019	58,9%	-3,8%	60,8%	3,0%	52,0%	-1,3%	57,1%	3,7%
2020	67,9%	9,0%	62,0%	1,2%	49,6%	-2,4%	55,2%	-1,9%
2021	55,5%	-12,4%	54,8%	-7,3%	49,4%	-0,2%	50,8%	-4,3%
2022	56,6%	1,1%	47,9%	-6,9%	54,7%	5,3%	50,2%	-0,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG de Recursos Hídrics

QUADRE I-S2.21. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) D'EVOLUCIÓ ANUAL DE LES RESERVES HÍDRIQUES (%)				
	2019	2020	2021	2022
Mallorca	● 28,1	● 43,9	● 22,2	● 24,1
Menorca	● 31,5	● 33,5	● 20,9	● 8,9
Eivissa	● 16,0	● 11,8	● 11,5	● 20,8
Formentera	● 24,9	● 21,6	● 14,0	● 12,9
Illes Balears	● 28,1	● 43,9	● 22,2	● 24,1

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient i Territori

QUADRE I-S2.22. CONSUM D'AIGUA EN RELACIÓ AMB L'IPH A LES ILLES BALEARS (2016-2022)				
Any	Consum total (hm³)	Valor mitjà de l'IPH	Consum per IPH (m³/pers.)	Consum per IPH (l/pers./dia)
2016	100,02	1.477.597	67,69	185,45
2017	103,71	1.499.345	69,17	189,51
2018	102,09	1.504.351	67,86	185,93
2019	102,49	1.516.941	67,57	185,11
2020	85,91	1.292.241	66,48	182,13
2021	92,94	1.394.938	66,62	182,53
2022	102,38	1.544.525	66,28	181,60

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Recursos Hídrics i l'Ibestat

QUADRE I-S2.23. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE CONSUM D'AIGUA DE PROVEÏMENT URBÀ PER IPH (LITRES/PERS./DIA)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	● 5,0	● 10,2	● 9,1	● 9,2
Menorca	● 0,0	● 0,0	● 0,0	● 0,1
Eivissa	● 21,2	● 14,9	● 17,9	● 16,8
Formentera	● 100,0	● 100,0	● 100,0	● 100,0
Illes Balears	● 7,1	● 10,4	● 10,0	● 11,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

En el **quadre I-S2.23** figura el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/pers./dia).

Menorca té el pitjor valor a causa que, malgrat que disposa de reserves hídriques acceptables, el consum per persona és el més alt de les Illes Balears. En el cas contrari hi ha Formentera, on, malgrat que només es consumeix aigua dessalinitzada, el consum per persona és el més baix de l'arxipèlag.

Per obtenir els valors normalitzats, s'ha pres com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (191,66 litres/pers./dia). Per altra banda, com a valor màxim s'ha adoptat l'objectiu que marca l'OMS, de 100 litres/pers./dia.

5.3. PERCENTATGE D'INCOMPLIMENT DE LA QUALITAT DE L'AIGUA D'ENTRADA A LES DEPURADORES

Sovint, es valora l'efectivitat de la depuració únicament per la qualitat de les aigües de sortida. Però per poder valorar-la, també s'ha de tenir en compte la qualitat de les aigües d'entrada, les quals condicionen el producte final. En aquest indicador es

mesura el percentatge d'incompliment de les aigües d'entrada en percentatge.

En el **gràfic I-S2.8** es pot visualitzar l'evolució del percentatge d'incompliment de l'aigua d'entrada a les depuradores, on s'observa l'alt percentatge d'incompliment a les Pitiüses. Els resultats en el valor normalitzat (0-100) dels incompliments esmentats es detallen en el **quadre I-S2.24**.

S'ha pres com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (88,5 %), i com a valor màxim, l'objectiu que tota l'aigua compleixi els objectius normatius, resultant un 0 % d'incompliment. Hi ha una millora clara de 2020 respecte de 2019 a causa del confinament. Per aquesta raó, serà interessant disposar de les dades de 2022, més properes a les de 2019 que a les de 2021 pel que fa a l'IPH.

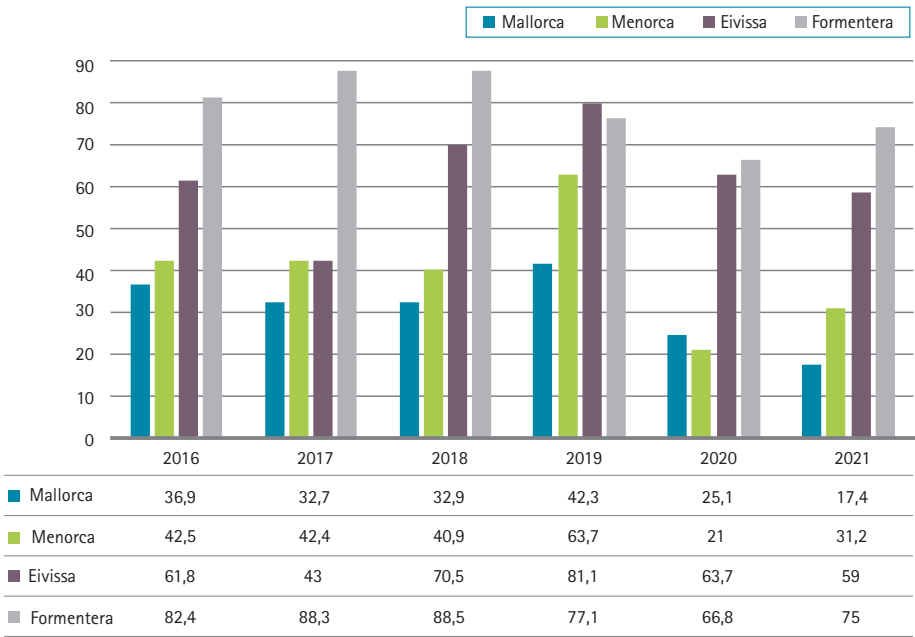
5.4. PERCENTATGE D'INCOMPLIMENT DE L'AIGUA RESIDUAL URBANA DEPURADA (ARUD)

Els percentatges d'incompliment dels efluents dels EDAR (anomenats ARUD, aigua residual urbana depurada) per a cadascu-

na de les illes, en el període 2016-2021 (no disposam de dades de 2022), es visualitza en el **gràfic I.S2.9**. No hi figura Formentera pel fet de complir els requisits en

aquest període. En el cas de Mallorca, el percentatge fa referència als EDAR d'Abaqua. Els percentatges estan fets sobre el total (Abaqua) de cada illa.

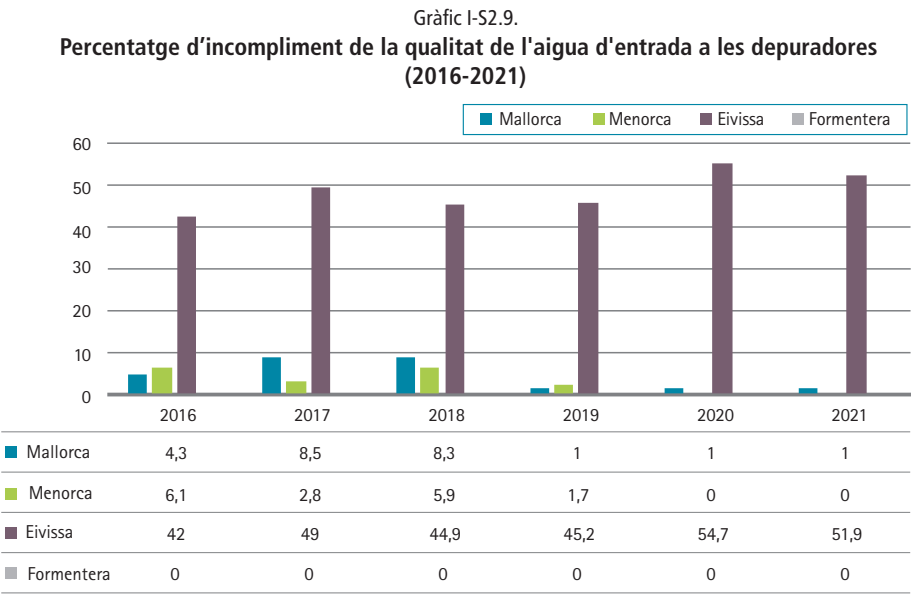
Gràfic I-S2.8.
Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (2016-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Abaqua

QUADRE I-S2.24. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGE D'INCOMPLIMENT DE LA QUALITAT DE L'AIGUA D'ENTRADA A LES DEPURADORES				
	2019	2020	2021	2022
Mallorca	52,2	71,6	80,3	s. d.
Menorca	28,0	76,3	64,7	s. d.
Eivissa	8,4	28,0	33,3	s. d.
Formentera	28,0	24,5	15,3	s. d.
Illes Balears	52,2	71,6	80,3	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Abaqua

Els resultats en el valor normalitzat (0-100) dels incompliments esmentats de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) es detallen en el quadre I-S2.25. S'ha tingut en compte com a valor mínim el

pitjor en tota la sèrie de dades (49 %). Com a valor màxim, s'ha pres l'objectiu que tota l'aigua compleixi amb els objectius normatius, resultant un 0 % d'incompliment.

QUADRE I-S2.25. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGES D'INCOMPLIMENT DE L'AIGUA RESIDUAL URBANA DEPURADA (ARUD)								
	2019		2020		2021		2022	
Mallorca		98,0		98,0		98,0	s. d.	
Menorca		96,5		100,0		100,0	s. d.	
Eivissa		7,8		0,0		0,0	s. d.	
Formentera		100,0		100,0		100,0	s. d.	
Illes Balears		98,0		98,0		98,0	s. d.	

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.26. PERCENTATGE DE ZONES DE BANY AMB QUALIFICACIÓ EXCEL·LENT I BONA

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2011	95,0	97,0	97,0	100,0	95,6
2012	95,0	93,0	100,0	100,0	95,9
2013	95,6	93,4	97,0	100,0	96,4
2014	98,0	90,5	100,0	100,0	97,4
2015	94,5	94,0	100,0	100,0	95,9
2016	94,0	100,0	98,0	100,0	96,4
2017	95,0	97,0	98,0	100,0	95,6
2018	96,0	93,0	93,0	100,0	95,3
2019	98,0	97,0	95,0	100,0	94,4
2020	98,0	94,0	93,0	100,0	96,4
2021	96,0	94,0	88,0	100,0	94,2
2022	96,0	90,0	88,0	100,0	93,2

Font: Elaboració pròpia a partir de la DG de Salut Pública i Participació

Contràriament al que passa amb els cabals d'entrada, els de sortida mantenen un nivell bo d'efectivitat, amb l'excepció d'Eivissa, on, igual que en anys anteriors, no és així. En aquest cas, també podrà ser interessant contrastar les dades amb les del 2022.

5.5. PERCENTATGE DE ZONES DE BANY AMB QUALIFICACIÓ EXCEL·LENT O BONA (%)

Com cada any, a finals de la temporada estiuenca del 2022 es va fer l'avaluació i la qualificació de les aigües de bany. Cal recordar que la qualitat es classifica com a «excel·lent», «bona», «suficient» o «insuficient» segons els criteris que no han canviat des de la memòria de 2017. La situació dels punts de mostreig s'indiquen

en el **quadre I-S2.26**, on les dades són el percentatge de qualificació excel·lent o bona sobre el total de punts de mostreig.

L'evolució interanual de la qualitat de les aigües de bany per al període 2012-2022 dona com a resultat el **gràfic I.2.10**, on les dades són el percentatge de punts de mostreig sobre el total de les Balears. Malgrat que a l'indicador normalitzat els punts amb la qualificació d'excel·lent o bona es consideren en conjunt com a positius, en el gràfic s'observa el descens progressiu de les excel·lents en benefici de les bones. Això indica que hi ha un empitjorament progressiu de la qualitat de l'aigua.

Els resultats en el valor normalitzat (0-100) de l'indicador del percentatge de zones

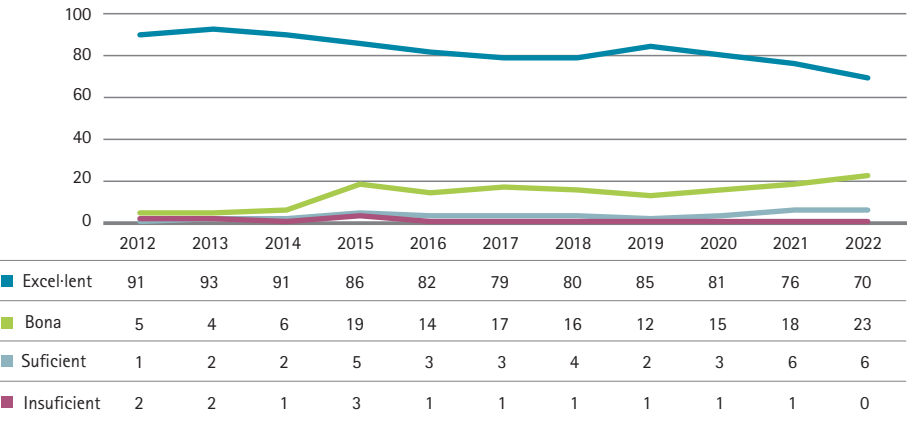
de bany amb qualificació excel·lent i bona (%) s'esmenten en el quadre I-S2.27.

Tot i que no s'ha detectat cap vessament destacable, el 2022 confirma la tendència a l'empitjorament de la qualitat de les aigües de bany. Cal remarcar que els valors de Menorca i Eivissa són dolents, però que en el primer cas és probable que sigui degut a una situació conjuntural, mentre que a Eivissa ve d'anys anteriors i es pot

considerar estructural (recordem la baixa qualitat de les aigües que surten de les depuradores eivissenques).

Per elaborar el valor normalitzat, s'ha pres com a pitjor valor el percentatge més baix de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona (90,5 %). S'ha agafat com a valor òptim el 100 % de les aigües de bany amb qualificació excel·lent i bona.

Gràfic I-S2.10.
Evolució de la qualitat de les aigües bany, en % (2012-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de la DG de Salut Pública i Participació

QUADRE I-S2.27. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGE DE ZONES DE BANY AMB QUALIFICACIÓ EXCEL·LENT O BONA								
	2019		2020		2021		2022	
Mallorca		78,9		78,9		57,9		57,9
Menorca		68,4		36,8		36,8		0,0
Eivissa		47,4		26,3		0,0		0,0
Formentera		100,0		100,0		100,0		100,0
Illes Balears		41,1		62,1		39,4		28,4

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

5.6. RESULTAT DE L'ÍNDEX DE CONSUM I LA QUALITAT DE L'AIGUA

Els resultats de l'índex parcial, atesos els valors i les ponderacions dels indicadors que el componen, es visualitzen en el **gràfic I-S2.11**. Les dades arriben a 2021, atès que no es disposa de dades de la qualitat dels cabals d'entrada i sortida de les depuradores per al 2022.

A les illes majors, es detecta la millora provocada pel confinament, mentre que a Eivissa la línia és descendent i Formentera es veu arrossegada per l'àmbit d'influència de la Pitiüsa major.

- Percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori.

6.1. SUPERFÍCIE TERRESTRE PROTEGIDA

L'indicador fa referència a la proporció entre la superfície terrestre que disposa d'alguna figura de protecció, identificada per la Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat del Govern balear, respecte de la superfície terrestre total de cada illa mesurada en tant per cent. Les dades per al 2022 són les que figuren en el **quadre I-S2.28**.

Amb aquestes dades, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície terrestre protegida dona com a resultat el **quadre I-S2.29**.

En el cas de Mallorca, l'any 2021 es va ampliar la zona protegida de s'Albufera, que va passar de 1.646,48 a 2.036,24 hectàrees. Per altra banda, a la superfície del Parc Natural de la Península de Llevant s'han afegit les reserves naturals de la zona. També cal tenir en compte que les reserves naturals del torrent de Pareis i ses Ufanes ja figuren en el còmput del paratge natural de la serra de Tramuntana.

Pel que fa a Menorca, a la superfície de l'albufera des Grau s'han afegit les reserves naturals de la zona. Això també s'ha fet a la superfície protegida de ses Salines d'Eivissa i Formentera. Per assolir els valors numèrics, s'ha tingut en compte que el *social progress index* utilitza el valor de 40 % de superfície protegida respecte al total com a valor objectiu, partint d'una anàlisi de totes les regions europees.

6.

TERRITORI I BIODIVERSITAT

La cinquena dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears és la de territori i biodiversitat, que fa referència a la protecció i gestió del territori, tant terrestre com marí, així com la incidència en la biodiversitat.

L'índex de territori i biodiversitat de l'ÍSM es compon de quatre indicadors parcials:

- Percentatge de superfície terrestre protegida.
- Percentatge de superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer.
- Percentatge de superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total.

Gràfic I-S2.11.
Índex de consum i qualitat de l'aigua

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.28. SUPERFÍCIE TERRESTRE PROTEGIDA (2022)			
Illa	Zona	ha protegides	% del territori
Mallorca	Cabrera	1.316,0	19,2%
	S'Albufera	2.036,2	
	Mondragó	750,3	
	Sa Dragonera	274,4	
	Península de Llevant	1.673,4	
	Serra de Tramuntana	61.961,0	
	S'Albufereta de Pollença	211,4	
	Es Trenc	1.441,1	
Menorca	Albufera des Grau	3.438,3	4,9%
Eivissa	Es Vedrà, es Vedranell i illots de Ponent	232,7	0,4%

continua

Illla	Zona	ha protegides	% del territori
Formentera	Ses Salines	2.752,8	33,4%
Illes Balears		76.087,5	15,2%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG d'Espais Naturals i Biodiversitat

QUADRE I-S2.29. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERFÍCIE TERRESTRE PROTEGIDA (%)				
	2019	2020	2021	2022
Mallorca	 47,6	 47,6	 47,9	 47,9
Menorca	 12,4	 12,4	 12,4	 12,4
Eivissa	 1,0	 1,0	 1,0	 1,0
Formentera	 83,4	 83,4	 83,4	 83,4
Illes Balears	 38,0	 38,0	 38,2	 38,2

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

6.2. SUPERFÍCIE MARINA PROTEGIDA A TRAVÉS DE RESERVES MARINES D'INTERÈS PESQUER

Aquest indicador fa referència als mateixos conceptes que l'indicador anterior però, en aquest cas, de la superfície marina. És a dir, tracta la proporció entre la superfície marina que disposa d'alguna figura de protecció, identificada per la Direcció General de Pesca i Medi Marí i per l'Informe Mar Balear, respecte de la superfície corresponent a la mar Balear mesurada en tant per cent. La superfície de la mar Balear és de 28.290 km². També en aquest cas, el valor de la superfície marina protegida (637,05 km²) no ha variat en els darrers quatre anys. D'aquesta manera, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície marina protegida dona com a resultat el [quadre I-S2.30](#).

Per tant, la situació tampoc no és bona, tenint en compte que, per assolir els valors numèrics de l'indicador, s'ha considerat com a valor objectiu màxim el 10 % de la superfície de la mar Balear.

6.3. SUPERFÍCIE FORESTAL CREMADA RESPECTE A LA SUPERFÍCIE FORESTAL TOTAL

Aquest indicador fa referència a la superfície forestal cremada durant un any respecte de la superfície forestal total en percentatge. El 2022, en el conjunt de les Illes Balears es van cremar un total d'11,3 hectàrees, un 90 % menys que l'any anterior. Per illes, a Mallorca es cremaren 8,82 hectàrees (un 92,0 % menys que l'any anterior); a Menorca, 1,07 hectàrees (el 2021 pràcticament no hi va haver incendis); a Eivissa se'n cremaren 1,40 (un 43,3 % menys), i a Formentera, 0,02 hectàrees (l'any anterior

no hi va haver incendis). Amb aquestes dades, l'evolució de la superfície cremada en el conjunt de les Illes Balears dona com a resultat el [gràfic I-S2.12](#).

Amb les dades esmentades, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície forestal cremada dona com a resultat el [quadre I-S2.31](#). S'agafa com a valor pitjor el percentatge de superfície forestal cremada equivalent a l'incendi del 2013 de la serra de Tramuntana. Per altra banda, es pren com a valor òptim el 0 %, com a no ocurrència de cap incendi.

6.4. PERCENTATGE DE SUPERFÍCIE GESTIONADA AMB UN ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI

En aquest cas, l'indicador fa referència a les cobertes no artificials (vegetació natural, agrícola i zones humides) gestionades amb un acord de custòdia del territori. Aquest càlcul s'obté fent el quocient entre la superfície amb acord de custòdia i les cobertes no artificials (cobertes de vegetació natural, agrícoles i zones humides). Les dades de partida figuren en el [quadre I-S2.32](#).

Amb les dades de la taula, el valor normalitzat (0-100) de percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori es detalla en el [quadre I-S2.33](#).

Per obtenir els valors, es pren com a valor pitjor un 0 % de superfície amb acord de custòdia. Per altra banda, s'agafa com a òptim el valor equivalent al 7,5 % de superfície de sòl no artificial.

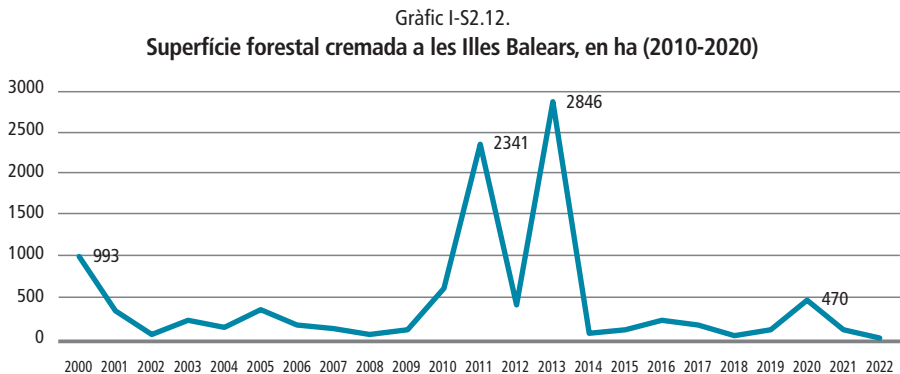
6.5. RESULTAT DE L'ÍNDEX DE TERRITORI I BIODIVERSITAT

El resultat de l'índex parcial de territori i biodiversitat per a les Illes en el període 2019-2022 és el que figura en el [gràfic I-S2.13](#).

La millora en el conjunt de les Balears és provocada per l'avançament a Eivissa. A la vegada, aquest és conseqüència de la millora de l'indicador del percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori, tot i que representi un 17 % sobre el total de l'índex parcial.

QUADRE I-S2.30. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERFÍCIE MARINA PROTEGIDA A TRAVÉS DE RESERVES MARINES D'INTERÈS PESQUER (%)				
	2019	2020	2021	2022
Mallorca	● 22,5	● 22,5	● 22,5	● 22,5
Menorca	● 22,5	● 22,5	● 22,5	● 22,5
Eivissa	● 22,5	● 22,5	● 22,5	● 22,5
Formentera	● 22,5	● 22,5	● 22,5	● 22,5
Illes Balears	● 22,5	● 22,5	● 22,5	● 22,5

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ibestat i del Servei de Gestió Forestal del Govern de les Illes Balears

QUADRE I-S2.31. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERFÍCIE FORESTAL CREMADA RESPECTE A LA SUPERFÍCIE FORESTAL TOTAL (%)					
	2019	2020	2021	2022	
Mallorca	● 96,5	● 83,9	● 96,1	● 99,7	
Menorca	● 100,0	● 100,0	● 100,0	● 99,8	
Eivissa	● 99,1	● 97,7	● 99,6	● 99,8	
Formentera	● 100,0	● 100,0	● 100,0	● 100,0	
Illes Balears	● 97,5	● 88,7	● 97,3	● 99,7	

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.32. SUPERFÍCIE GESTIONADA AMB UN ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI, EN HA (2019-2022)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2019	8.097,4	1.808,7	13,6	0,0	9.919,6
2020	8.585,6	2.704,7	14,5	0,0	11.304,8
2021	8.585,6	2.704,7	14,5	0,0	11.304,8
2022	8.295,5	2.704,7	17.069,0	0,0	28.069,4

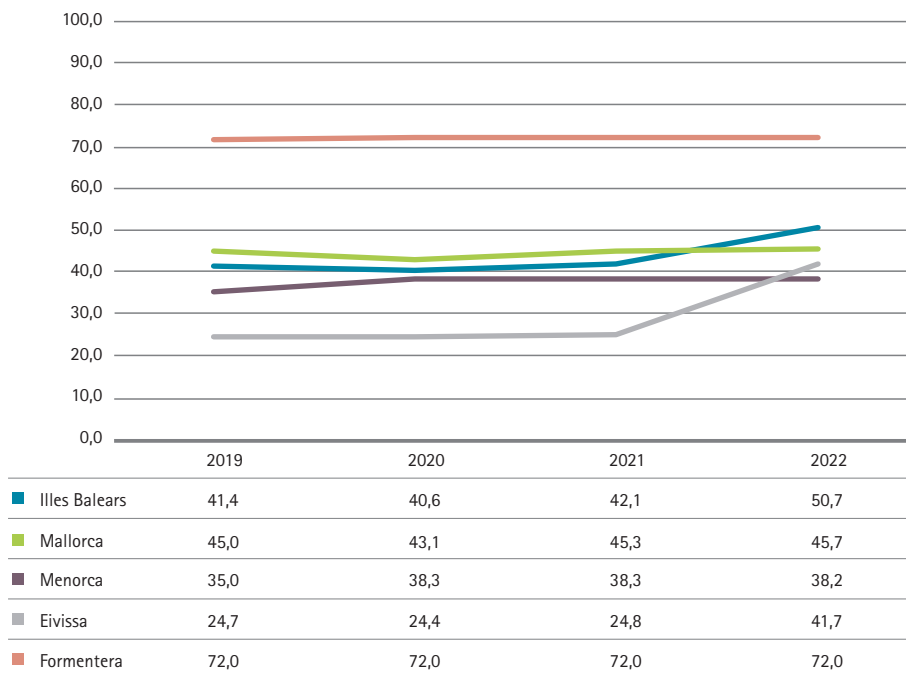
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'ICTIB i ICGIB

QUADRE I-S2.33. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGE DE SUPERFÍCIE GESTIONADA AMB UN ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	● 32,0	● 33,5	● 33,5	● 32,4
Menorca	● 38,3	● 57,3	● 57,3	● 57,3
Eivissa	● 0,4	● 0,4	● 0,4	● 100,0
Formentera	● 0,0	● 0,0	● 0,0	● 0,0
Illes Balears	● 28,6	● 32,6	● 32,6	● 80,9

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.13.
Índex de gestió del territori i biodiversitat

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

7.

**GESTIÓ I CIRCULARITAT DE
RESIDUS**

La sisena dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears (ÍSM) és la de gestió i circularitat de residus, que fa referència a la quantitat de recursos naturals utilitzats per satisfer les necessitats de les persones. També valora l'eficiència dels recursos que es fan servir, en el sentit de mantenir-los i recircular-los en el sistema tantes vegades com sigui possible, minimitzant la generació de residus.

L'índex de gestió i circularitat de residus de l'ÍSM es compon de tres indicadors parcials:

- Generació de residus municipals en relació amb l'IPH.
- Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats.
- Evolució de la recollida de residus perillosos respecte als valors del 2010.

**7.1. GENERACIÓ DE RESIDUS MUNICIPALS
EN RELACIÓ AMB L'IPH**

Aquest indicador analitza l'evolució interanual de la producció de residus municipals mesurats en quilograms per persona i dia, tenint en compte l'IPH. Les dades per al període 2019-2022 es visualitzen en el **gràfic I-S2.14**. El major pes de Mallorca en el còmput total fa que els valors d'aquesta illa i la del conjunt de l'arxipèlag siguin molt semblants.

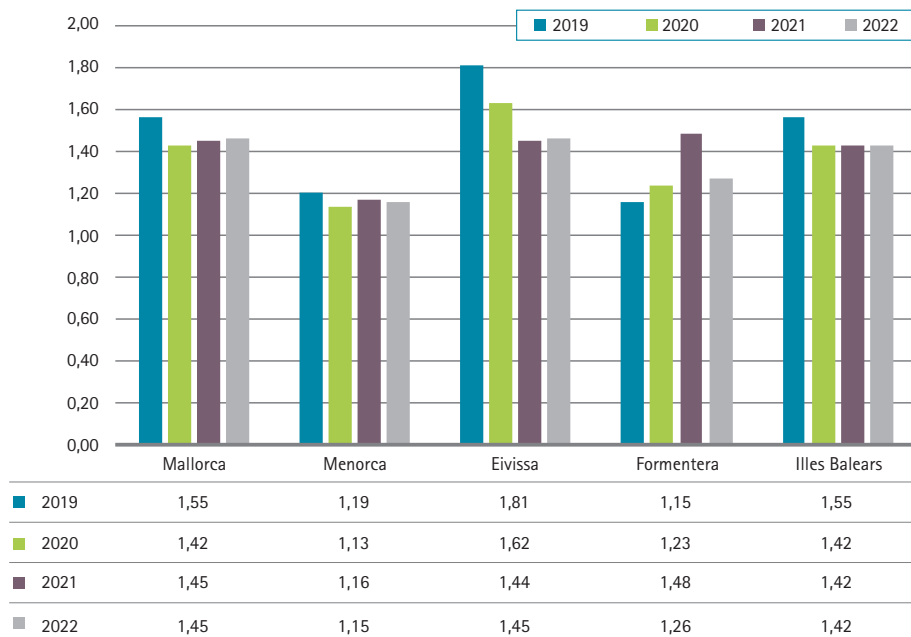
Amb les dades del gràfic anterior, l'indicador normalitzat (0-100) de producció de residus municipals dona com a resultat el **quadre I-S2.34**. Per elaborar-lo, s'han tingut en compte els nivells que marca la Llei 8/2019, de residus i sòls contaminats de les Illes Balears. En aquest sentit, s'ha pres com a valor mínim el pitjor resultat dels obtinguts (Mallorca, 1,55 kg/pers./dia), mentre que s'ha agafat com a valor òptim el 15 % de reducció, tenint en compte que serà un valor que s'ha d'incrementar, atès que la Llei exigeix assolir un 20 % el 2030 respecte als valors del 2010. Es calcula el valor per a cada illa.

Cal destacar que, en el conjunt de les Illes Balears el confinament decretat a causa de la pandèmia va representar una millora, però la incorporació progressiva del turisme no té una afectació significativa. Cas a part és Formentera, on les fluctuacions de l'IPH són molt importants i això queda reflectit en l'indicador normalitzat.

**7.2. PERCENTATGE DE RECOLLIDA SELECTIVA
RESPECTE AL TOTAL DE RESIDUS GENERATS**

En aquest cas, l'indicador fa referència a la proporció, mesurada en tant per cent, de recollida selectiva respecte del total de residus. En el còmput de recollida selectiva, hi entra el paper, el vidre, els plàstics i envasos i la fracció orgànica (FORM). Tenint en compte aquesta darrera observació, l'evolució dels valors de la proporció de recollida selectiva per al període 2019-2022 es detalla al **gràfic I-S2.15**.

Gràfic I-S2.14.
Generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/pers./dia)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera i l'Ibestat

QUADRE I-S2.34. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE GENERACIÓ DE RESIDUS MUNICIPALS EN RELACIÓ AMB L'IPH (KG/PERS./DIA)

	2019	2020	2021	2022
Mallorca	● 0,0	● 24,0	● 19,3	● 18,6
Menorca	● 65,0	● 75,9	● 71,5	● 72,5
Eivissa	● 0,0	● 0,0	● 20,4	● 18,1
Formentera	● 72,1	● 59,1	● 13,5	● 52,8
Illes Balears	● 0,1	● 24,2	● 23,9	● 23,7

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

La millora dels percentatges (significatiu en el cas d'Eivissa) es veu reflectida en els valors de l'indicador normalitzat (0-100) del percentatge de recollida selectiva que figura en el [quadre I-S2.35](#).

Malgrat la millora abans esmentada, els valors no són bons, atès que, d'acord amb els nivells que marca la Llei 8/2019, de residus i sòls contaminats de les Illes Balears, s'ha adoptat com a valor òptim

el 65 % de recollida selectiva que ha de tenir lloc el 2030. Tenint en compte que la llei indica el valor sobre recollida selectiva neta, s'incrementa el valor objectiu fins a un 75 %. És a dir, malgrat la millora, encara s'és lluny dels objectius que cal assolir.

7.3. EVOLUCIÓ DE LA RECOLLIDA DE RESIDUS PERILLOsos RESPECTE ALS VALORS DEL 2010

Aquest indicador fa referència, com el nom indica, a la recollida de residus peril·losos, entenent com a tals els que contenen propietats intrínseques que presenten riscos per a la salut i el medi ambient. Les darreres dades de què disposam corresponen a 2017. Per a l'indicador normalitzat (0-100) de recollida de residus peril·losos, es tenen en compte els objectius del Pla Director Sectorial de Prevenció i Gestió de Residus Peril·losos de les Illes Balears (PDSGP-RP). En aquest sentit, com a valor mínim, es pren l'objectiu de reducció del 10 % de la generació de residus peril·losos l'any 2021 respecte als valors del 2010. Com a valor òptim, s'agafa el nivell de reducció més elevat del 65 %. Atesa la limitació en la disposició de les dades, no s'adjunta quadre de l'evolució de l'indicador normalitzat (0-100).

7.4. RESULTAT DE L'ÍNDEX PARCIAL DE GESTIÓ I CIRCULARITAT DE RESIDUS

Tenint en compte la manca d'informació referent a la generació de residus peril·losos —indicador en el qual s'ha imputat el valor de 2017 a cada any—, el resultat de l'índex parcial de gestió i circularitat de residus

dona com a resultat el [gràfic I.S2.16](#), on pràcticament són indistingibles les línies de Mallorca i les Illes Balears.

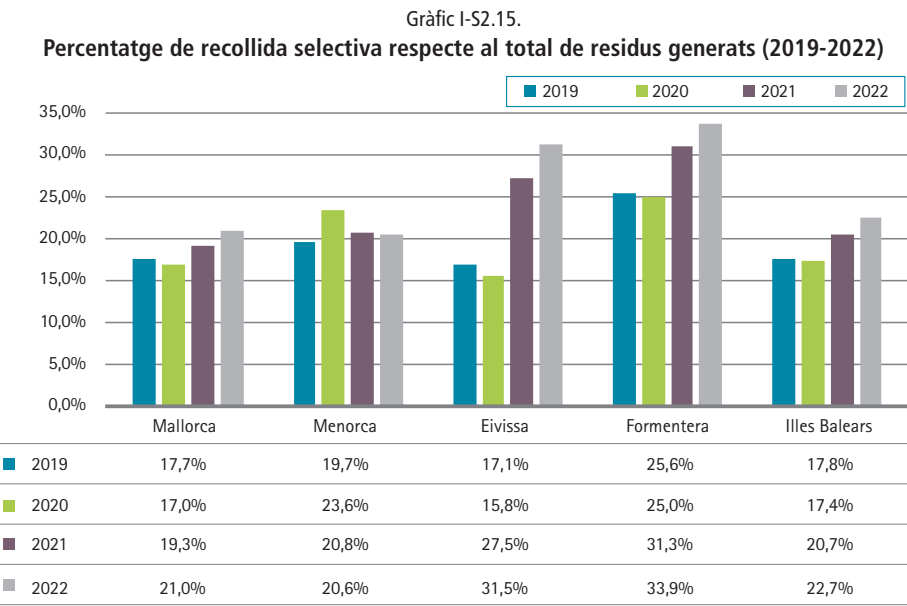
7.5. RESULTATS DE L'INDICADOR SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL DE LES ILLES BALEARS

L'evolució de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears des de 2019 queda reflectit en el [quadre I.S2.36](#). Malgrat que no es disposa de dades actualitzades per al 2022 de tres dels índexs parcials, igualment es poden extreure algunes conclusions.

La millora observada el 2020 respecte del 2019 és causada per diversos factors, tots a conseqüència de les limitacions de mobilitat decretades arran de la pandèmia. Així, l'índex de qualitat de l'aire va ser afavorit per un descens significatiu del transport, que es va traduir en una baixada important del funcionament de motors alimentats per combustibles fòssils. Aquest fet també es va reflectir en l'índex de transició energètica, en baixar la quantitat d'energia consumida per habitant i, de retruc, en l'augment de la proporció de les energies renovables, no perquè hi hagués un augment significatiu d'aquestes, sinó perquè en disminuir el consum d'energies d'origen fòssil, la proporció va augmentar sensiblement. En canvi, en altres índexs, com el de resiliència climàtica, hi ha un retrocés, ja que hi influeixen factors naturals que poc tenen a veure amb la mobilitat humana.

L'evolució de l'ÍSM des del 2020 fins al 2022, almenys en els casos en què es disposa de dades, és de lleugera millora. Si bé en tots els casos aquesta no és gaire

destacable (en el darrer any, l'índex de gestió del territori i biodiversitat millora 0,7 punts, el de qualitat de l'aire ho fa 2,2 punts i el de gestió i circularitat de residus millora 0,9 punts), cal remarcar l'evolució dels dos darrers, ja que, malgrat l'augment progressiu d'activitat econòmica, això no s'ha traduït en un empitjorament de la qualitat atmosfèrica ni de la circularitat en matèria de residus.

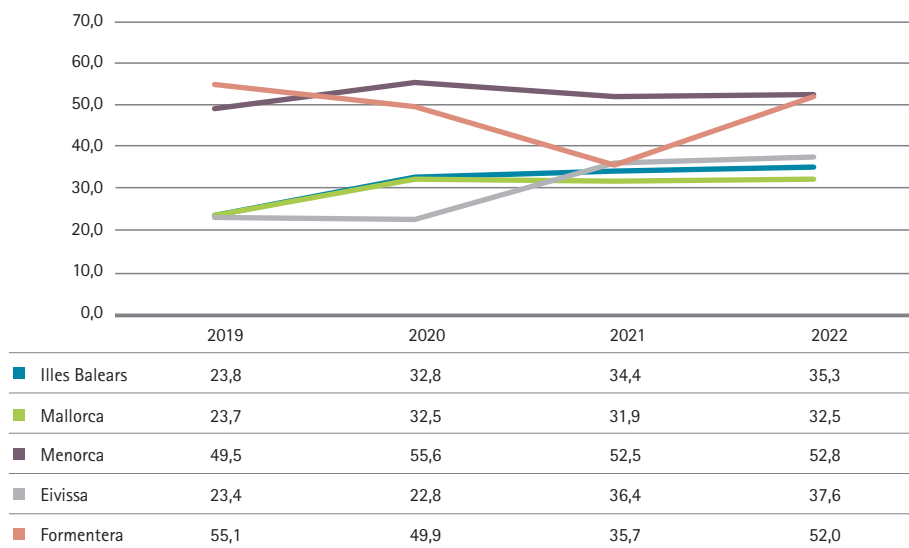

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

QUADRE I-S2.35. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGE DE RECOLLIDA SELECTIVA RESPECTE AL TOTAL DE RESIDUS GENERATS								
	2019		2020		2021		2022	
Mallorca		23,5		22,7		25,7		28,0
Menorca		26,3		31,5		27,8		27,5
Eivissa		22,8		21,1		36,6		42,0
Formentera		34,1		33,4		41,7		45,2
Illes Balears		23,7		23,2		27,7		30,3

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Gràfic I-S2.16.
Índex de gestió i circularitat de residus

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ÍSM del CES IB

L'evolució de l'ÍSM es visualitza en el [gràfic I-S2.17](#), on no figuren els valors del 2022, perquè hi falta informació per completar tres dels sis índexs parcials.

Si el resum de resultats es fa per anys i illes, per al 2019 s'obté com a resultat el [quadre I-S2.37](#).

En el seu moment, aquell any va ser rècord en quantitat de turistes, amb la qual cosa va resultar un índex sintètic per davall dels 50 punts. De fet, això va arrossegar mals resultats en matèria de circularitat de residus (sobretot a Mallorca i Eivissa) i d'optimització energètica, en aquest cas a causa de les xifres elevades de consum de combustibles fòssils dels sectors de transport i serveis. Així, aquell any es van aconseguir millors

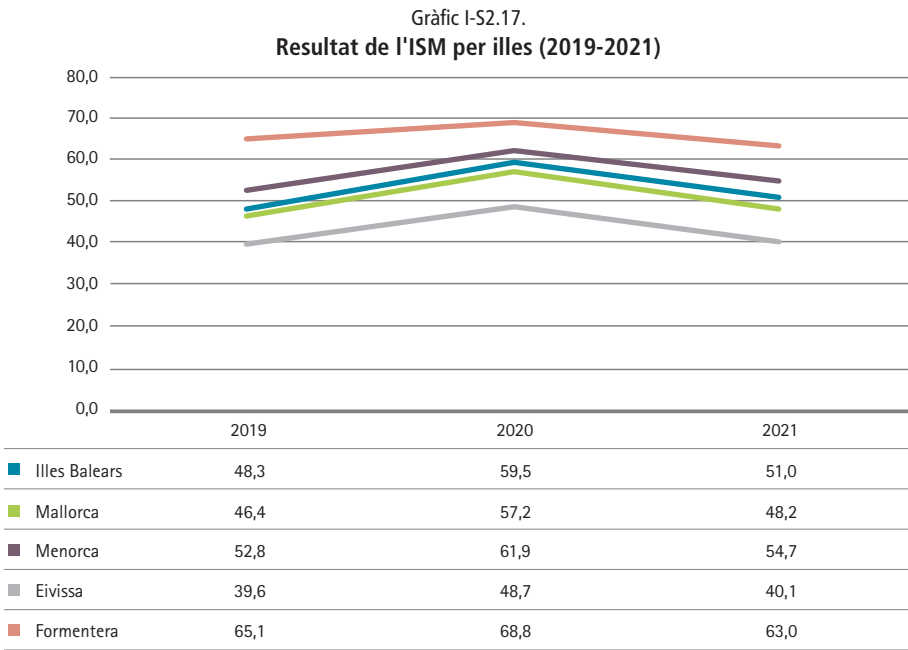
resultats pels GEH que el 2018 i la climatologia va acompanyar amb temperatures i pluges lleugerament superiors a la mitjana, la qual cosa explica el valor de l'índex de resiliència climàtica. Els resultats per al 2019 es representen en el [quadre I-S2.37](#).

Les dades per al 2020 s'esmenten en el [quadre I-S2.38](#), en què es detecten canvis substancials respecte de l'any anterior. El 2020 va ser l'any en què va irrompre la pandèmia, del confinament i de les restriccions. Això va ser determinant en la millora dels índexs, sobretot el de transició energètica, en disminuir el consum de combustibles fòssils, i, d'aquesta manera, millorar el percentatge de renovables. L'índex que va empitjorar més clarament va ser el de resiliència climàtica, ja que, malgrat que es reduïren les emissions de

GEH, la temperatura mitjana i la pluviositat (factors no antròpics) no en permeteren una millora. Tot i això, l'ÍSM va millorar en 13,8 punts respecte de l'any anterior.

QUADRE I-S2.36. RESULTATS DE L'ÍNDEX SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL DE LES ILLES BALEARS				
	2019	2020	2021	2022
Índex de resiliència climàtica	76,1	57,6	65,4	s. d.
Índex de qualitat de l'aire	67,8	72,4	70	72,2
Índex de transició energètica	38	94,9	48,3	s. d.
Índex de consum i qualitat de l'aigua	45,3	55,9	48,8	s. d.
Índex de gestió del territori i biodiversitat	42,8	42	42	42,7
Índex de gestió i circularitat de residus	23,8	32,8	34,4	35,3
Índex ambiental	48,5	59,8	51	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.37. RESULTATS DELS ÍNDEXS PARCIAL I L'ISM (2019)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	60,9	83,5	75,6	83,9	76,1
Índex de qualitat de l'aire	60,6	75,1	67,6	73,0	45,8
Índex de transició energètica	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0
Índex de consum i qualitat de l'aigua	50,1	44,0	18,5	70,3	45,3
Índex de gestió del territori i biodiversitat	45,0	35,0	24,7	51,9	41,4
Índex de gestió i circularitat de residus	23,7	49,5	23,4	55,1	23,8
Índex ambiental	46,4	52,8	39,6	61,9	45,7

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.38. RESULTATS DELS ÍNDEXS PARCIALS I L'ISM (2020)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	43,3	59,3	70,4	46,7	57,6
Índex de qualitat de l'aire	66,9	78,7	71,5	79,5	72,4
Índex de transició energètica	94,9	94,9	94,9	94,9	94,9
Índex de consum i qualitat de l'aigua	58,2	48,7	14,5	68,9	55,9
Índex de gestió del territori i biodiversitat	43,1	38,3	24,4	51,9	40,6
Índex de gestió i circularitat de residus	32,5	55,6	22,8	49,9	32,8
Índex ambiental	57,2	61,9	48,7	65,6	59,5

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-S2.39. RESULTATS DELS ÍNDEXS PARCIALS I L'ÍSM (2021)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	48,3	75,4	66,6	77,0	65,4
Índex de qualitat de l'aire	66,4	79,1	64,5	81,4	70,0
Índex de transició energètica	48,3	48,3	48,3	48,3	48,3
Índex de consum i qualitat de l'aigua	51,2	43,8	12,3	65,6	48,8
Índex de gestió del territori i biodiversitat	45,3	38,3	24,8	51,9	42,1
Índex de gestió i circularitat de residus	31,9	52,5	36,4	35,7	34,4
Índex ambiental	48,2	54,7	40,1	59,8	51,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ÍSM del CES IB

El 2021 va ser l'any de la recuperació econòmica amb restriccions. Es va quedar lluny de l'afluència turística del 2019, però aquesta augmentà respecte de 2020. Les dades dels índexs per al 2021 es detallen en el [quadre I-S2.39](#).

El 2021, l'ÍSM va baixar 8,5 punts, baixada en què sobretot va influir l'empitjorament de l'índex de transició energètica, que va baixar 46,6 punts respecte de l'any anterior a causa de la recuperació parcial del transport i dels serveis. La resta dels índexs es van moure en valors semblants als de l'any anterior, ja que, malgrat que es produís un augment de l'activitat econòmica, no va ser de la magnitud que hi havia en anys anteriors a la pandèmia i, d'aquesta manera, la influència humana sobre factors mediambientals va ser moderada.

El 2022 s'eliminaren la majoria de les restriccions existents per lluitar contra la covid, la qual cosa es va traduir en un augment significatiu de l'activitat econòmica respecte de 2021. Les dades de què es disposa per al 2022 es detallen en el [quadre I-S2.40](#).

No es disposa de prou dades per elaborar tres dels sis índexs parcials, per la qual cosa no figura valor per a l'índex sintètic. Tot i això, destaca que els tres dels quals sí que hi ha dades registren una millora respecte al 2021. De tota manera, cal veure la influència dels índexs que falten per dues raons. La primera és que el 2022 va ser un any sec i calorós, per la qual cosa és previsible un empitjorament de l'índex de resiliència climàtica. La segona és que l'activitat econòmica va ser sensiblement su-

perior a la del 2021, raó per la qual també s’espera un empitjorament en els índexs de transició energètica i consum i qualitat

de l’aigua. Per tant, són dos àmbits en què una aflluència massiva de turistes tradicionalment ha jugat en contra.

Quadre I-S2.40. Resultats dels índexs parcials i l'ISM (2022)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.
Índex de qualitat de l'aire	63,1	76,5	77,0	73,5	72,2
Índex de transició energètica	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.
Índex de consum i qualitat de l'aigua	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.
Índex de gestió del territori i biodiversitat	45,7	38,2	41,7	51,9	50,7
Índex de gestió i circularitat de residus	32,5	52,8	37,6	52,0	35,3
Índex ambiental	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB